

st.
RMK. I. 864.

1. péld.

(Telyes.)

D. F. 4.

SERKENESRÖL.

Nyomtatott SZENCI KERTESZ ABRAHAM által.
M. DC. LII.

A'

NEMES és NEMZETES:

Istennek Anyaszentegyházához, abban őrt álló Lelki Pásztorokhoz, és Pásztorágok alatt lévő igaz Juhokhoz, Isteni Szeretettel, buzgo kegyes indulattal, Istentől fel-ékesített hiveknek :

BASA THA-
MAS,
DANIEL JA-
NOS

Urák. mostan
Három széki
fő

{ CAPI-
TAN
KIRALY } Ur:
{ BIRO }

a' mi

Kegyelmes Urunk ő Nagysága hűséges vigyázo szemeinek, tökéletes hiveinek, igaz háza szerető fiainak : Nekem méltatlannak fő *Fautorimnak*, velem jól tévő kegyes *Patronusimnak*,

Az Urtól

Kegyelmet, lelki és testi békeséget, szent és örök életet kívánok a' *Jesus Christus* által.

ISZTELETES URAIM.
Miolta az Istennek ujjonnan szülő Szent Lelkétől, és kegyelmének erejétől ama' lelki sötétségből annyira való világot vehettem,

A 2

hogy

hogy bűneimnek sűrű kódin, és e' bűn-
 nel felette igen el-áradott undok világ-
 nak veszedelmes sötétségén által kezd-
 hettem látni; Két kiváltképpen valo i-
 gyekeszetekre fakadtam-ki: 1. Hogy en-
 né magamat ama' lelki álomból, mely-
 ben régen meg-halva fetrengék vala, az
 Urnak kegyelme, és ennek hathatos
 ereje által jobban jobban fel-serkent-
 hetném, és az Ur Jésus Christus meg-
 világosítása által, az ő igaz ismételre
 hozván, ez által az örök életet el-nyer-
 hetném. 2. Hogy magam lelki és idvef-
 séges javaimról meg-emlekeztvén, va-
 lakiket e' lelki, és kárhozatos álomban
 bátrá alunni, és vakmerőül fetrengeni,
 avagy csak szunnyadozni-is eszemben
 vehetnék: az én édes idvezítő Jésum
 szavaival, annak fűleiben, szüntelen
 zengedező tsengettyű lehetnék: *Ser-*
kemy-fel, Obserkemy-fel. Hogy igy mind
 magamat, s' mind pedig másokat, a' lel-
 ki álom-

ki álomból, az Ur kegyelme által felferkentvén, az ő szemeket megnyitnám, hogy megfordulnának a' sötétségből a' világosságra, és az ördögnek hatalmából az Istenhez, hog' bűnnek bocsánatnyát, és a' meg-szenteltek között részt vegyenek, a' Jesus Christusban való hit által. Act. 26. 18.

E' kívánságomtul ósztónóztetvén, vitt erre az Istennek Lelke, és gerjesztett-fel az ő tüze, hogy ez néhány számu együgyű *Prædikatiokat* le-rajzolnám, im ez *Három Végekre* nézve:

I. Hogy én általam-is együgyű által az én idvezítő Jésusomnak ditsósége az igaz tudomány által az ő igaz juhainak lelki épületekben kűllyeb kűllyeb terjedne. II. Hogy az Istennek bennem munkálkodo Szent Lelke kegyelmének tüze meg ne alunnék, hanem sőt inkább éledten éledne.

III. Hogy azokat kiknél az Istennek bővebb *talentuma* vagyon, ősztonőfőn fel-serkenthetném, ilyen szent és idvességes munkáknak bővön való írásokra.

Hogy pedig, *Tiszteletes Uraim*, és kegyes *Patronusim*, kegyelmeteknek akartam inkább hogy nem másoknak *dedicalni* e kis munkátskát. Ennek okai: 1. *Mert* kegyelmetek-is engem méltatlant, idegent, és isméretlent inkább igyekezett kegyelmetek köziben való menésemkor, s' az után-is kegyes Atyai szerelmében bé-venni, és Isten után, jo-téteményivel táplálni, hogy nem másokat. Ez okáért ha miben tudnám, alázatos imádságimmal egygyütt, igyekezném meg-hálálni. 2. *Mert* kegyelmeteket tapasztaltam én az Ur munkájában sokaknál serényebben forgolódóknak: és az Ur szólejében szívesebben munkálkodóknak

nak lenni. 3. *Mert* kegyelmetekben reménlem, inkább az Isten szent ígétének szíves bőtsületit, és a' Szent Léleknek kegyelmit tisztábban foka-
kaknál meg-maradni: s' reménlem, azt-is, hogy kegyelmetek által fokakat Isten ez lelki álomból fel fog serkenteni.

Kérem azért igen alázatosan kegyelmeteket mint szerelmes gyámolimat, e' kitsiny együgyű serkengető munkátskát vegye olly kegyesen, és olly buzgo szível, a' minémű buzgo indulattal az Ur Jéhus nevében én adom. Es engedgye-meg az Ur, hogy szerelmefivel a' kegyelemben mind örökké meg-maradván, ennek sereny, idvefséges, és hasznos olvasása által, kegyelmetek-is velem egygyűtt a' bűnnek álmából jobban jobban fel-serkenvén, másokat-is az Ur Szent Lelke, és hathatos kegyelme által fel-serkent-

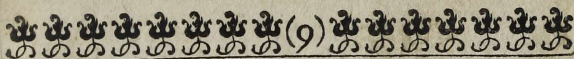
hessenek, és az örök boldogságra által
vezethessenek. *Amen.*

*Irám Kezdi-Vásárhelyt, Pünkösdi ha-
vának 1. Napján. 1652. Esz-
tendőben.*

*Kegyelmetek méltatlan együgyű Alumno-
sa, ENYEDI F. JÁNOS,
Kezdi-Vásárhelyi méltatlan Lelki-
Pásztor.*

HYPO-

HYPOTYPOTES.

Az az;

Ezeknek a' *Prædicatio*knak rövid le-
rajzolások.

I. *Prædicatio*, Eph. 5. 14.

A' *Lelki álmrol*.

1. Summája.

2. Részai.

3. Az Igéknek magyarázattya.

Tanuság. A' *bűn álm*.

Meg-probáltatik.

Az álm—— } *Lelki*,
 } *Testi*.

Három okai, hogy a' *bűn álm*.

Hafznai a' Tanuságnak—— } I. *Fel-serkentés*.
 } II. *Intés*.

Négy Jegyek hogy ha légyé a' *bűnnek álmában*.

1. *El-lankadás*.

2. A' *lélek munkáinak meg-szűnések*.

3. A' *gondviseletlenség*.

4. A' *világosságnak meg-szűnése*.

Egy *ellen-vetés*, világos értelmével, és magya-
rázattyaival együtt.

Két indító okok az *álomból való fel-serkenésre*;

1. *In genere*,

2. *In specie*.

A 5

Három

A' PRÆDICATIONNAK

- Három dolgok:
1. Ki által serkenhets-fel.
 2. Hol kell fel-serkenni.
 3. Mit kell tselekedni, hogy fel-serkenhes.

Öt féle kegyelem.

Hat akadályok mellyek miatt fel nem serkenhetsz.

Négy Segedelmek az akadályoknak el-háritására.

Timor—{ *Naturæ,*
Diffidentia,
Reverentia, seu gratia.

VIII. Serkentő dolgok, a' bűnnek álmából való fel-serkenésre.

II. Prædicatio, Eph. 5. 14.

A' bűnből való fel-serkenésről.

1. Itt két dolgok vadnak—{ *Intés, Kelly-fel.*
Subjectumamiből kellyen-
2. A' szóknak magyarázattya. (fel.)
3. Tanuzág. A' bűn halál, mellyből mindeneknek fel-kell kelni, támadni.

Meg-probáltatik—{ 1. Az Igékből.
 2. Sz. Írásbéli helyekből.
 3. Okokból.

I. Oktatás 1. Hány féle legyen a' halál.
 2. Miért mondatik a' bűn ha-
 A' halál—{ *Testi* (lálnak).
Lelki.

Hafzon.

A' hiveknek halála három féle—{ 1. *Peccati,*
 2. *Legis,*
 3. *Mundi.*

II. *Intés, A' holott vizsgál-d-meg:* I. H^o

LE-R A J S Z O L A S O K.

11

I. Ha légyé a' halálban.

II. Hogy hogy estél a' halálban.

III. Mí módon menekedhetel-ki.

A' más bűnében tiz fele módon valo részesülés.

V. Ót módgyai a' lelki halálból valo fel-kelésnek.

III. Prædicatio, Eph. 5. 14.

A' Christufnak igaz isméretiről.

I. Summa.

2. Az igéknek magyarázattya.

3. Tanuság. A' bűnnek álmából valo fel-serkenést, és a' bűnnek halálából valo fel-támadást, h. e. az Istenhez valo igaz meg-térést, követi az Ur Jésus Christusnak meg-világosítása.

A' Christusnak meg-világosítása.

I. Az Ur Christusnak igaz ismérete.

II. Az elébbeni erköltsnek meg-tagadása.

III. Az Isten kegyelmének meg-érzése.

IV. Az örök életnek örökösévé valo tétele.

Haszna.

1. Oktatás

1. Mi légyen a' J. C. igaz ismé-
2. Ez ismeretnek jegyei (rete.
3. Akadályok.

2. Fel-serkentés

Hét Segedelmek a' Christus igaz ismé-
retinek meg-szerzésére.

IV. Prædicatio, Eph. 5. 14.

Az elébbeni erköltsnek meg-utálásáról.

1. Q. Mitsoda az elébbeni erköltsnek meg-utálása?

2. Tanuság. A' kik a' bűnnek álmából fel-serkennek, és a' bűnnek halálából fel-kelnek, h. e. Istenhez igazán
meg-

A' PRÆDICATIONNAK

meg-térnek, azok az Ur Jésus Christus meg-világosítása által, meg-tagadgyák elébbeni erköltsöket.

E' tanuságnak— { In genere Ót } Okai.
 { In Specie Két }

Hafzna e' Tanuságnak Fel-serkentés, avagy Intés.

Requisita az elébbeni erköltsnek meg-tagadására.

I. Az erkölts természetinek meg-vizsgálása.

1. Honnan származtanak legyen, és kitől.
2. Mit szerezzenek az emberben. (nek.)
3. Melly veszedelmek, és kárhozátók legyenek.

II. Az Ur Jésus Christusnak tanátsa.

Mellyek ezek : (stult.)

1. Mindenedet el-adván kövesd a' Chri-
2. Add az Ur Jésus Christus követésére te magad.
3. Ne szeresd e' világot.
 1. Mert nem szerettethetik egy-szers' mind az Isten és e' világ.
 2. Mert mindenek tsak hijában vannak.
 3. Mert el-mulandók. lók.
 4. Feszíts-meg tennen magadat.

Q. Kinél találatnak-fel az erköltsnek meg-tagadására valo eszközök.

Allegoria. A' Christus, és a' tolvajok kezében esett emberről. Luc. 10. 33.

Hat útrajai a' Pogányoknak a' Christus ismérleti előtt:

1. Az elmének hijában valósága.
2. Elméjeknek meg-homályosodása.
3. Az Isteni élettől valo el-idegenülés.

Ennek

Ennek okai: 1. A' tudatlanság.
2. A' bűnek meg-keményedése.

4. A' külön valo bánattól valo meg-szünés.

5. A' bujálkodás.

6. A' minden gonofság, tisztátalanság.

IV. Négy dolognak *Consideratioi*.

IX. Kilentz Indító okok az elebbeni erköltsnek meg-utálására, és meg-jobbitására.

V. *Prædicatio*, Eph. 5. 14.

Az Isten kegyelmének meg-érzéséről.

1. Mi értettefsék a' kegyelmen.

2. Tanuság. *Isak a' bűnökből meg-tértek, és az Ur Jésus Christus által meg-világosítottak, érzik-meg az Istennek kegyelmét.*

A' Tanuság két águ. Mind a' kettő meg-probáltatik.

A' meg-térést az Istennek öt-rendbeli fő kegyelmi követik:

1. A' haragnak el-vétele.

2. Az Istenhez valo vétel.

3. A' Sionban valo bé-iktatás.

4. A' kiváltképpen valo gondviselés.

5. A' Lelki meg-orvoslás.

III. Okai a' Második résznek.

I. Haszna. *Intés az Isten kegyelmének meg-érzésére.*

Q. Mik előzik-meg a' kegyelemnek meg-érzését.

R. 1. A' magunk nyavalyájának meg-ismérése.

2. Az Isten haragjának meg-érzése.

3. Az

A. PRÆDICATIOKNAK

3. Az Isten törvényének
 4. Az örökké való kárhozatnak } emg-érzése
 5. A' lelki éhezés és szomjuhozás.

I. Q. Kitsoda szerzi ezt a' kegyelemnek meg-érzését.

II. Mik által juthatsz erre a' kegyelemnek meg-érzésére.

Módgya a' kegyelem meg-érzésének.

IV. Négy meg-akadályoztató dolog.

1. A' szűnek keménysége.
2. A' Lélek ismérnek meg-vasztagodása.
3. A' bűnnek álmában való bé-merülés.

Q. A' szűnek meg-nyitására, és a' Christusnak bé-vételéről.

4. Keserű méreg termő gyökér.

IV. Négy Segedelmek az Akadályoknak el-hárításáról.

1. A' szűnek lágyítása.
2. Készsége.
3. Ebben való létele.
4. E' világ úzésétől való meg-vonás.

VI. Hat Indító okok a' kegyelemnek meg-érzésére.

Conclusio.

VI. Prædicatio, Eph. 5. 14.

Az örök életnek örökösévé való tételről.

Az élet két féle — { Naturæ
 { Gloriæ.

Tanuság. Tsak a' bűnből igazán meg-érttek, és az Ur Jé-
 sus Christustól meg-világosítottak, tétetnek az örök
 életnek örökösivé.

Három Okai.

Hátfon.

Háson. Oktatás.

I. Mi legyen az örök élet.

II. Míódon.

III. Es kiknek adattasék, s' kiktől tiltasék-meg.

VIII. Nyolcz rendbéliek rekesztetnek-ki az örök életből.

XII. Tizenkét rendbélieknek adattatik tsak.

Q. Miképpen veszzük mi a' Christust az örökéletben?

Két dolgok. 1. Miképpen lehessék én az örökéletnek örököse.

2. Honnan lehetek én bizonyos, hogy én az örökéletnek meg-tsalhatatlanképpen örököse lehessék.

Q. Az Isten Lelkének mi bennünk valo tanu-bizony-ság tételéről.

Külömség a' Szent Lélek, és a' praesumptionnak tanu-bizony-ság-tétele között.

1. Két féle bánat.— { Isten, } szerint valo.
 { Világ }

2. Ennek gyúmóltsei.

Két ellen-vetések óldatnak, és rontatnak-ef.

VII. Hét meg-akadályoztato dolgok.

VII. Segedelmek, mellyek által az örök életnek örökösévé valo tételre által juthatsz.

Conclu-

BE-REKESZTÉS.

Conclusio.

Ezen kívül-is sok szép Istenes, és idvességes éppü-
 letre hasznos dolgok vadnak ezekben a' *Prædicációk-*
ban helyen helyen fel-jegyezve; mellyeket a' helynek
 szük volta miatt: és a' Kegyes olvasónak kón-
 nyedségeért, ide nem jegyez-
 tettek.

A'

LELKI ÁLOMBOL VALÓ
fel
SERKENESRŐL

VI.

Prædicációk.

I. Prædicatio, Text. Eph. 5. 14.

Serkeny-fel a' ki aluszol, és kelly-fel a' halálból, és meg-világosodik tenéked a' Christus.

Summa Szerint le-irattatik ezekben az igékben:

Summa.

I. A' bűnös embernek itt e' világon való

Tiszti. Az Istenhez való igaz meg-térés.

Melly 2. dolgokból áll.

Tiszti a' bűnös embernek.

{1. Az álomból való fel-serkenésből:

{2. A' halálból való fel kelésből. Melly bé-foglaltatik ezekben az Igékben. Serkeny-fel a' ki aluszol, és kelly-fel az halálból.

II. A' Názáretbéli Jésus Christusnak, a- Jer. 2. 13.
maz élő kut-főnek, az álomból va- & 17. 13.
lo fel-serkentekhez: és a' halálból
fel-költekhez való ki-beszélhetet-

B

len jo

Igy Joseph. Matth. 1. 24. & 2. 14. 21.

in loc.

II. *Impropiè*. Hasonlatosság szerint. A' ho- *Metaphor.*
lott, *fel-serkenni* vétettetik annyiért mint :
minden szunnyadozást , és álmodozást ,
szemünkről le-ütven , h. e. minden tunya
restséget el-vervén , valaminémű dologra,
avagy valamely munkára szorgalmatoson
hajlani , és magunkat arra adni. Mon-
dattattik pedig :

I. Az Istenről.

II. Az emberekről.

I.

De DEO.

*Quid sit De-
um expengi-
scere.*

I. Az Istenről *ανθρωποπαιδῶς* *humanitùs*,
emberi mód-szerint, a' kimondattatik fel-
serkenni, midőn az ő hatalmasságát ki-je-
lenti, az istenteleneknek el-vesztésekben,
és a' hiveknek meg-tartásokban, és meg-
szabadításokban, [és így meg-mutattya ön-
nön magát nem alunni, avagy az emberek-
nek dolgait el-vesztégleni, a' mikép ē látra-
rik vala tselekedni, midőn továbbadó fien-
vedné az istenteleneket, és az övéit a' nyo-
moruságban engedi vala forgani]. Job. 8. *Psal. 73. 20.*
6. *Isak te tiszta szívű és igaz légy, bizonyára* *Zach. 2. 13.*
fel-serkenne te éretted.

II.

De homini-
bus.

II. Az emberekről. t. i. 1. Azokrol, a'
kiket Isten hirtelenében hiv , és fel-serkent
valami nagy derekas dolognak, gyorsan, és
hamarjában valo , szerény hozzá fogására,
és végben vitelére. Hab. 2. 7. *Avagy nem tá-*

madnaké hirtelen, kik tégedet mardossanak, és fel-ébredgyenek, a' kik tégedet meg-háborítsanak. 2. Azokrol, a' kik Istenhez igazán meg-térnek. Eph. 5. 14. és ennek felette az ő bűnöket kikhez régtől fogva valónak köttetve: avagy a' mellyekbe, bátran mind két fülökre aluván, meg-tunyultak vala, el-hadgyák, hogy ennek utánna, a' kegyes-ségnek, és a' szentségnek tselekedetire adgyák önnön magokat. Melly értelemre nézve mondatnak az álombol fel-serkenni.

Rom. 13. 11. Ideje az álombol immár fel-serkennünk. h. e. penitentiát tartván, a' mi bűneinket el-hagyni, és az Istenhez futni. Így a' fel-vött igékben-is ezen értelem-ben vétetik a' fel-serkenés.

*Hoc lotô ex-
pergiscere est
penitentiâ a-
ctâ peccata
deserere, ad
Deum con-
fugere.*

Dormis, a' ki aluszol. Ez-is vétettetik.

I. *Proprie*, Tulajdonképpen. Mint *Sifera*. Jud. 4. 21. a' mi édes idvezitónk. Matt. 8. 24.

II. *Improprie*, Hasonlatosság szerint. Mint: Alunni, h. e. 1. El-szunnyadott érzé-kenségnek lenni. Cant. 5. 2. *El-aluttam vala*. 2. Edestdeden nyugodni. 3. Tunya-ságban meg-roshadni, tompulni, minden munkátul meg-szünni, attol üres lenni. Psal. 76. 6. 4. Meg-halni. Job. 3. 13. 5. A' bűn setét homályával, és sűrű ködvel nyomatni. Rom. 13. 11. Ideje az álombol im-már fel-serkennünk. Eph. 5. 14. 1. Theff.

5. 6. Ne aludgyunk mint egyébek, h. e. a' mi bűneinknek tetét felhőivel ne nyomattassunk. Így itt e' fel-vőtt igékben az álomból felserkenni, és a' halálból fel-kelni, mondatnak a' bűnösök, midőn az igaz *penitentia*, és Istenhez való térés által az ő erköltsöket meg-jobbittyák. A' honnan tanuljuk-meg:

Surgere à Somno & à mortuis dicuntur peccatores, dum per penitentiam corrigunt mores. Aret.

A' bűn álom.

Doctrina.

Ez a' Tanuság meg-probáltatik e' fel-vőtt igékből, *Serkeny-fel a' ki aluszol.*

Az álom pedig-- { *Testi* } avagy vétettetik: *Somnus.*
 { *Lelki.* }

I. *Proprie.* Tulajdonképpen a' vigyázástól való meg-fosztatásért. *Proprie.*

II. *Improprie.* Hasonlatosság szerint. 2. *Improprie.*

A' halálért. Jer. 51. 39. *Órókké való álmod aludgyanak.* Coll. v. 57. 2. A' vétékért és bűnökért, a' minéműek. I. A' tudatlanság, és az Istennek meg-utálása. II. A' testi bátorság. Rom. 13. 11. Itt pedig nem testi, hanem lelki álom, a' bűnnek álma érttetik.

De mi okáért, talám azt kérded, mondatatik álomnak?

Cur dicitur peccatum esse somnus.

R. I. A' fáratságra nézve. Mert az álom semmi nem egyéb, hanem a' fáratságért a' vigyázástól való meg-fosztás. Es honnan a' bűn, hanem a' lelki-isméretnek meg-néhezítéséből, a' léleknek és a' szűnek fáratsága-

22 A' LELKI ALOMBOL VA-
ratságából? Pſal. 38. 5. Az én hamisságim
mint egy nehéz tereb reám nehezűltenek e-
Pſal. 6. 7. röm felett. Job. 14. 18. Bizonyára a' hegyek
ilyen tereb alatt le-szakadnának—. II. A'
belső munkálkodásoknak, úgy-mint: az
elmének, értelmnek, akaratnak, &c. meg-
szűnésekre nézve. Mert. 1. Az elme, sem
az el-múlt, sem a' jelé való, sem peniga' kö-
vetkezendő dolgokat magában nem tarrya.
Hogy tudni-illik: nagy megszűse által hág-
ta legyen az Istennek paransolatit; hogy
megszűse hadta legyen a' kegyelemnek álla-
pottját; hogy a' bűnnnek es kárhozatnak
állapottjában legyen, és hogy az ő úttyát
a' Pokolbéli véghetetlen kinra igazgassa. Dan.
3. 13. 14. Mint Nabugodonozor. Saul. 1. Sam.
15. v. 9. Roboam. 1. Reg. 12. 28. Manasses.
2. Chron. 33. 9. 2. Nints értelem, mert az
idvefségnek dolgában, és a' mennyei joknak
vizsgálásában tellyesféggel semmit nem ért,

Proprietas muli est, quod sint
nimalia robusta & ferocia, que
etiam cum intelligentia expertia
sint, & valde stupida, non pos-
sunt verbis solis coërceri, sed o-
pus est, ut os eorum frangatur & ha-
bera constringatur, ne noceant:
itaq; illis comparantur feroces, &
indociles homines, qui nullo DEI
nolunt sese placide subicere, &
monitis sponte obtemperare, ac pro-
pterea opus est, ut Deus penis
gravif-

né különbben mint az ősz-
vér és a' lo. Pſal. 32. 9. Ne
legyetek ollyaténok mint a' lo
és az őszvér, kiknek nints en
értelmek. Mint ha monda-
ná: ne legyetek bolondok,
és oktalán állathoz hason-
lo ostobák, úgy hogy inkább
kellefsék erővel és feneke-
déssel

déffel igazgarni, hogy né
mint okolsággal. Prov.
26. v. 3. Ostort vésznek a'
lohoz, féket a' izamárhoz:
azonképpen vészszót a'
bolondnak hátához. 3.
Nints a' jora valo akarát,

*gravissimis, coërceat & domet eo-
rum ferociam, ne adversus ipsum,
& proximum, petulanter insur-
gant. Psal. 32. v. 9. Ubi mone-
mur ne simus similes mulis, h. e.
ne simus feroces, & intractabiles,
sed nos verbò DEI regi patiamur,
nosq; imperio ejus libenter subici-
amus. Rav.*

mert semmit egyebet nem akar hanem a-
lunni. Így a' bűnös, semmit egyebet nem
akar hanem bűnt tselekedni. Jer. 44. v. 16.
A' szót mellyet szóltál minékünk az Urnak ne-
vében, nem akarjuk tőled hallani. v. 17. ha-
nem azt tselekedgyük a' mi származott a' mi
szánkbol. Így Jer. 18. 12. Nints en szándékunk
a' meg-térése, hanem a' mi gondolatink után
megyünk, és mindnyájan a' mi szivünknek gon-
dolattját tselekedgyük. Zach. 7. 12.

*Jer. II. v. 8.
& 17. 23.*

III. Méltán hasonlittatik a' bűn az álom-
hoz, az aluvo embernek külső részeire néz-
ve-is. Mert. 1. Az álom az embert ő ma-
gáról gondviseletlenné teszi. Ex. Sisera
Jud. 4. v. 21. Es uóvé jáhel a' Hébernek fe-
lesége a' Sátornak szegét, és kezében vévé a' pő-
rölt, és titkon bé-méne ő hozzá, és bé-veré a' se-
get az ő vak szemébe, és bé-szegeződék a' föld-
be [ama' penig el-fáradott vala, és el-alutt
vala] és így hala-meg. Így a' bűn a' mi isten-
telenségink után, a' holott leg nagyob ol-
talmat és nyugodalmat remélnénk,

24 A' LELKI ALOMBOL VA-

amaz örökké való halálnak szegit veri a' mi szivünkben, midőn egy kis e' világi gyönyörűségnek teje után nyugodalmat és bátorságos enyhüdést engedet hogy már. *Saul-is* aluváskor magáról és *dardájáról* gondviseletlen lévén, akkor eshetik vala tsak könnyen ellenségi miatt a' halálnak torkában. 1. *Sam.* 26. v. 8. 2. Az álom embernek erejét meg-ízűnteti. Így a' bűn. *Pfal.* 38. v. 9. *El-szakajzkodtam.* v. 11. el-hagyott engemet az én erőm. 3. Az álom embernek szemét meg-nehezíti és el-hunytattya még a' halálosforsban-is. *Matt.* 26. 43. Így a' bűn. Akar miképpen mutasd a' bűnben aluvo embernek az Isten igéjéből bűneinek nagyságát; akarmiképpen forgasd a' Christusnak ~~édesét~~ igaságát, a' poklot és a' kárhozatot, a' Törvényt és az *Evangéliomot*, az Istennek haragját és boszszu-állítását. *Exod.* 9. v. 9. tsak semmi, né láttya. 1. *Sam.* 15. v. 22. 23. 4. Az álom az embernek ízája izir, fülének hallását, illatozását, el-veszteti emberrel. Így a' bűn, az Isten igéjének gyönyörű izir, ki minden méznél édesebb. *Pfal.* 19. v. 11. fülének hallását el-vétzi mint *Manassésnek* 2. *Chron.* 33. v. 10. *Noha meg-szolitotta vala az Ur Manassét, és az ő népét, de hallani sem akarák. Sőt fülöket az embereknek bé-dugattya a' bűn,* hogy

Dávidnak nagy irgalmasága.

Zach. 7. 11.
12.

Pfal. 119. v.
103.

hogy még az Istennek-is az ő édes atyai intését, sem penig fenyegetését ne hallja. Mint az Izraél népe *Zach. 7. v. 11.* Nem akarák halgatni, és háttal fordulának Istenhez, és fülöket bé-dugák, hogy ne hallanák mint az

Obturare aurem suam, ut eam obturat. *Aspis surda, est, nullas velle admittere exhortationes & admonitiones ex verbo DEI, quibus corrigi possis, quod tibi iam decrevum sit in pravo peccandi proposito velle persistere.* *Psal. 58. 5.*

Aspis kigyó, *Psal. 58. 5.* melly annyit tézen mint az Istennek igéjéből semmi intéseket, semmi bűnből való fel-serkentéseket bé nem akarván venni, melyek által erköltsődöt meg-job-bíthatnád, és hogy már tenéked el-tőkéllt szántszándékod legyen, hogy a' bűn tselekedetnek undok és kárhozatos fel-tött czéllýában meg-akarj maradni. Továbbá, illatozásától-is az embert meg-fosztja, hogy hamarébb

Gen. 18. v. 20. 21.

hasson-fel az Istennek orrában a' *Sodomának* és *Gomorrhának* fertelmes bűneivel együtt, az ő álnoksága, hogy nem mint az önnön maga orrában az ő bűneinek bűdös doha. Sem penig az Ur Jésus drága jó illatu érdemes áldozattyának füstí bűnei borsánattyára orrában a' meg-illatozáfra nem jut. 5. Az álom az embernek nyelve sükerét jó e-leve el-fojtja; Igya' bűn hogy az Istent ne ditsirhesse, őtet mint Istent ne ditsőirhesse, sem penig néki hálákat ne adhasson. *Ex. 4. Sidók;* Kik mikor *Rom. 1. 21.* az Istent meg-

26 A' LELKI ÁLOMBOLVA

ismérték volna, mindazáltal az ő benne lévől
Esa. 59. 1. 2. bűn miatt nem dicsőítették őtet mint Istent
 sem penig néki halálat nem adtanak. Kik m
 néműek legyenek világosan le-irja szeri
 Pál Eph. 4. 18. kiknek úgy-mond 1. elmé
 jek meg-homályosodott, és. 2. el-idegenűl
 az Isteni léletről. De vallyon mi miatt? R
 1. A' bűn miatt ő benne való tudatlanság
 miatt; 2. az ő sziveknek keménysege mi
 att. 6. Az álom embernek szivét tom
 pasággal el-burittya; de a' bűn az ember
 szivét meg-szárazittya, és tellyeséggel Ada
 más kővé tévzi. Zach. 7. 12. el annyira hog
 még az Istennek kemény itéletivel és fenye
 getésével is semmit avagy igen kevesse
 gondollyon. Adamás kővé tévék az ő szive
 ket, hogy ne hallanák a' törvényt, és a' beszédeket,
Esa. 48. 4. mellyeket a' Seregeknek Ura Istene az ő lelke ál
Jer. 5. 3. tal küldött vala—Jer. 6. 28. Aczél és vas ter
 mészetűé. A' kő-sziklánál keményb or
 czájvaknak. Mellyekből világosan ki
 tetszik hogy a' bűn méltán, és helyesen tu
 lajdonttatik, és mondattatik álomnak.

I. *usus exci-* Melly Tanuság Szol- (I. Fei-serkentésünkre,
tat. gál minékünk (II. Intettetésünkre.

I. A' mi undok és Isten ellen való fertel
 mes és kárhozatos bűneinkből való fel
 serkentetésünkre. Serkeny-fel a' ki alu
 serkeny-fel tehát oh ember a' bűnnek álma
 bol,

bol, serkeny-fel a' te kárhozatodnak nyugodalmából, serkeny-fel lelkedet véghetetlen győtrelmeknek veszedelmedre vetett ágyából. Ihon a' te édes idvezítő Jēsusod izent tenéked az ő Apostola által, ne vesd meg, lelkedet az örök életre serkengető édes izenetit! Ihon a' mennyei drága kints, kinél az Atyának drágább kintse nints. *Matt. 3. 17.* a' te bűneidben el-alutt szivednek ajtaján zörget, ne hadd el-menni szégyennel, és a' te lelkednek örökké való veszedelmére, hanem serkeny-fel, Oh serkeny-fel ember! Mert ideje az álomból immár fel-serkenni. Mert most közelebb vagy on te hozzád az idvetség. *Rom. 13. 11.*

Matt. 1. 21.

Luc. 1. 31.

Act. 4. 12.

Q. De talám azt kérded. Honnā ismerhetem én azt meg, hogy én az én bűneimnek álmában légyek?

Signa utrum sis in peccatis somno.

R. Avagy csak az aluvo embernek természetiből. Mert az aluvo ember: I. El-lankadt és el-fáradt. Így te vagyé lelkedben és testedben el-lankadt és el-fáradt? Ha nem vagy lelki értelem szerint el-fáradt és el-lankadt, tehát nem vag' bűnös, s' nem is illik te reád a' mi édes Idvezítőnk mondása. *Matt. 11. 28.* Jőjjetek én hozzám mindnyájan kik meg-fáradtatok és én meg-nyugottlak titeket. *Oka.* Mert te

sem fáradt sem pedig terhelt

Universales sunt Evangelii promissiones, sive dives, sive pauper, doctus, indoctus,

Etus, Judæus, Gentilis, omnes vocat, hæc ratione nemo excluditur. — deinde specificat universalem hanc propositionem, non enim simpliciter omnes vocat, sed illos demum omnes qui laborant & onerati sunt. Vides aperte hinc ad specialem restringi generalem propositionem.

Aret. Verbum מִשְׁכָּב quadruplicem habet in Scriptura N. T. significationem; Aliquando, & quidem, ut plurimum significat operor: idque dupliciter, vel propriè, sive corporaliter & manibus, ut: Matt. 6. 28. Luc. 5. 5. & 12. 27. Joh. 4. 38. Act. 20. 35. — vel impropriè de labore Ministerii Ecclesiastici, sive munere docendi in Ecclesia, ut: 1. Cor. 15. 10. & 16. 16. — Aliquando idem quod fatigor, fatiscor, & illud quoque dupliciter; vel propriè item ac corporaliter, ut quando quis defessus, lassus, ac defatigatus est cundo, ambulando, proficiscendo, Joh. 4. 6. vel spiritualiter, ut quando quis defatigatus est onere peccatorum suorum. Matt. 11. 28. — Crit. S. Hinc מִשְׁכָּב significat laborare valde sub peccato, vel contra peccatum. a' kô-sziklák-is az ó helyekről el-mozdulnának.

I.

II. Meg-fzúnnek az aluvo emberekben a' leleknek munkái. Az emlekezet, az értelem, az akarat, &c. Így te 1. Emlekezelé-
meg a' Dáviddal a' te régi állapotodrol. Psal. 42. 5. gondolkodolék az Istennek eleitől fogva valo tsudálatos dolgairol. — Psal. 77. v. 12. Juték eszedben az Ephesus béli gyülekezet-
tel hon-

terhelt nem lévén nem bűneid miá; nem is a' méred szűklégesnek lenni a' Christus meg nyugotását. Ha pedig érzed bűneid miatt valo fáradságot, a' álnoklágodnak terhé-
sies mennél hamaré az Ur Jésus Christum által meg-könnyebe bittetni, és mondgy a' Dáviddal Psal. 38. 1. Az én hamiságim el bund-
ritották az én fejemet és mint egy nehéz terhelés reám nehezültenek róm felett, és a' Jobbal Job. 14. 18. Bizony a' hegyek ilyen terehd-
alatt le-szakadnának és

tel honnet estél légyen-ki. Apoc. 2. 5. Ismé-
 redé az Abrahámmal hogy te por és hamu
 légy. Gen. 18. 17. Itéledé rennen maga-
 dat a' Jábob Pátriarchával együtt leg kif-
 sebnek lenni minden ó jo-téteményinél és igaz-
 ságánál, mellyet tselekedett te veled az ő
 szolgájával. Gen. 32. 10. Tapasztalodé
 Manassessel együtt nyomorult sorfodat.
 2. Chró. 33. 12. Izomorkodolé ama' buzgo
 Nehemiással a' Jerusálem pusztulásán, és az I-
 sten háza romlásán. Neh. 1. 4. 5. Sirszé
 éjjel és nappal a' Jérémiással a' Sionnak pusztá-
 ságán. Lam. 1. — 3. — 5. Sz. Péterrel tsele-
 kedett bűneidnek kárhozatos sorsán. Matth.
 26. 75. 2. Erzedé bűneidnek mérges nyi-
 lát lelkedben lenni a' Dáviddál. Psal. 38. 3.
 A' te nyilaid belém akadtanak énnékem. és a'
 Job Pátriarchával mondodé lelked el-alil-
 va. Job. 6. 4. A' hatalmas Istennek sullyos
 nyilai vadnak én rajtam, mellyeknek mérge u-
 gyan meg-emésztette az én lelkemet, —. ismé-
 redé rettenetes sullyát álnokságidnak Job-
 bal. Job. 14. 17. 18. Izámtalanságát Esdrással
 Nehem. 1. 4. 5. Nagy voltát és melyseget a'
 Dáviddál. Psal. 51. —. & 131. — 1. 2. 3. 3.
 Készé a' te akaratom az Ur parantsólattya-
 nak el-követésére. Psal. 40. 8. Im hol va-
 gyok én. v. 9. hogy tselekedgyem a' te akarat-
 dat én Istenem, ez a' mi édes Idvezítőnknek
 eledel. Joh. 4. 34.

Jer. 31. 18.

2.

Deut. 32.
42.

3.

III. Az

III. Az álomba be-merült ember el-
feletkezett, és gondviseletlen. 1. Önnön
magáról. 2. Istenről. 3. Idvőiségeről és
kárhozattýáról. 1. El-feletkezett önnön
magáról az, a' ki sem eledelt, sem költséget,
sem pedig ruházatot nem szerez. Így te ki
bűneidnek álmában be-merültél hol tené-
ked az eledel, melly az Istennek igéje, Matt.
4. 4. Deut. 8. 3. Az ember nem csak kenyérrel
él, hanem mind azzal él az ember, valami szár-
mazik az Urnac szájából. Hol a' költség, melly
a' buzgó könyörgés, melly által az Istennek
tárházából akarmit idvességedre való ve-
hetsz ingyen. Esa. 55. 1. Hol a' ruha, melly
lelki meziteleniségedet be-fedezhetné, mely
az Ur Jesus Christus ártatlansága, szentsé-
ge — Apoc. 3. 18. Adom azért néked tanátságot,
hogy végy én tőlem tűzben meg-probáltatott
aranyat, hogy gazdag légy, és fejér ruhát, hogy
öltözeted legyen, és ne láttassék a' te mezitelen-
ségednek rutsága az az: végy én tőlem alá-

*Hoc aurum est, fides, sub
cruce semper magis magisq;
nitens: vel aqua est illa vita,
saluens in vitam eternam,
quam Christus mulieri pro-
mittit. Joh. 4. 10. panis ille
vita. Joh. 6. 35. Vestes albae
sunt vita innocentia & in-
tegritas. Aret.*

zatos könyörgésednek általa,
igaz hiter és a' Szent Léleknek ke-
bőséges ajándékít; ennek fe-
lette ennen magamat minden
én igaságommal és bűneidet
el-fedezhető drága érdemem-
mel egygütt. 2. El-feletkezett
Istenről, a' ki őtet sem irgalmasnak a' hivek-
hez:

hez; sem penig igaz ítéletűnek a' hitetlenek-
re nézve nem ísméri. Job. 21. 14. Kik azt
mondgyák vala az Istennek: Távozzál el mi
tőlünk, mert a' te utaidnak ísméretiben nem
gyönyörködünk. Esa. 5. 19. Sieffen, jöjjön-el Jer. 5. 12.
hamar az ő ítéleti, hogy lássuk. De nem tu-
dodé te oh ember! hogy az Istennek ke-
gyelmessége téged meg-térésre indit,
Rom. 2. 4. 3. El-feleltkezett idvességé-
ről és kárhozattýárol, a' ki hanyat homlok
rohan a' bűnőknek tselekedetire minden
szemérem és maga tartóztatás nélkül.
Mint ama' bűnnek álmában mélyen bé-
merült Potifárnak felesége. Gen. 39. 7. avag'
mint a' Manasses-is, kit noha az Ur Isten meg-
szolita mindazáltal hallani sem akará,
2.Chron. 33. 10. mind addiglan, valamig a'
nagy erős fogság ótet az ő Istenéről, idvessé-
géről, és bűneinek tselekedetiről szive-
sen meg-emlekeztetné. v. 12.

IV. Es utolízor, az álomban bé-merült
embernek szeme világátol meg-tagadtatott
a' világosság. Mennyivel inkább a' bűn-
nek setét álmában a' kik fekúsznek el-rejte-
tett amaz igazságnak napja. Mal. 4. 2. melly
az Ur Jésus Christus, mind addiglan mig-
len ingyen valo kegyelmé-
ből irgalmaságának meg-
mutatására nekik meg-jele-
nik.

Sol metaphoricè vocatur tum
Deus. Psal. 84. 12. qui est autor
& dator gratiæ, & gloriæ, quæ
pii habent; tum Messias, seu
Christus

Christus qui plenissimam lucem, i. e. cognitionem attulit Ecclesia, & per prædicationem verbi, ac operationem Spiritus S. mentes nostras illustrat. Mal. 4. 2. ubi etiam cum adjectione dicitur Sol i. autor justitia, qui per eandem verbi prædicationem & Spir. S. operationem sanctificat & reformat nos ad imaginem DEI, meritoq; suo impetrat nobis remissionem peccatorum. Rav.

Joh. 8. 12. meg-fetétedet elméinket világosíttya, ezén hivattatik e' meg-nevezett helyen Napnak, azaz: Igazságnak szerző okának, mert ezen igének prædicállása, és a' Szent Léleknek munkálkodása által meg-szentel és meg-ujjit minket az Istennek képére, és az ő drága érdemével meg-is nyeri minékünk minden mi bűneinknek bocsánatját. Melly lelki világosságnak meg-jelenése hasonlatosok vagyunk ama' vakon született tetethez Joh. 9. 1. hogy az Ur Jéhus Christusból meg-világosítása által az Isten dolgai meg-jövé-
lőessenek mi bennünk, hogy senki ne maradjon a' fététségben a' ki a' Christusban hisz. Joh. 12. 46. és mind addig miglen önnön maga az Ur Jéhus Christus hozzája hívja, nem járhatunk együtt az Ur Jéhus útján, hanem csak az út félen ülven a' Bartoloméus világtalan koldussal, sajdíttjuk hoggo

ott mulik-el dobogással előttünk, de nem láthattyuk. *Luc. 10. 46. 47.* Illyen bűnnek fetét álmában fetrengő vala e' gonosz világ a' mi édes Idvezitőknek el-jöveletekor, mert az igaz világosságot meg nem isméré. *Joh. 1. 10.*

Obj: De mi haszna, azt mondod, ha én e-szemben veszem magamat-is, és ha meg-ismérem-is, hogy én az én bűneimnek álmában légyek: ha én magam erejétől meg nem térhetek, és fel nem serkenhetek?

R. Igen-is vagyok haszna, ha magadat a' bűnnek álmában lenni meg-isméred, ám bátor ha tennen magad erejéből fel nem kelhetz, avagy serkenhetsz-is. Oka. 1.

Rationes.

Mert nem-is kívánnya az Isten azt senkitől, hogy az ő szent Lelke kívül maga ereje, és hatalma által magát észében vegye, avagy meg-ismérje a' bűnnek álmában lenni. Mert a' lelkes ember meg nem foghattya azokat, a' mellyek az Istennek lelkeje. 1. Cor. 2.

1.

Homo animalis, 1. c. non renatus.

14. a' holott a' lelkes emberen értettetik az ujjonná szűletetlen ember. 2. Sem penig hogy önnön maga erejétől bűnéből fel-serkennyen, hanem. 3. Hogy a' kegyelemnek idejét meg-ismérje, hogy kegyelmes orczával fordult légyen ő hozzá az Isten, mivel unfzollya a' kegyelemmel, és hogy ne taszitsa-el az Istennek kegyelmét,

2.

3.

C

gyelmét,

gyelmét, ne itéllye méltatlannak lenni ön-
Apoc. 3. 20. nön magát az örök életre. *Act. 13. 46.* ne
Eph. 4. 30. szomorítsa-meg az Ő Sz. Lelkét; ismérje-
 meg az Ő meg-látogatásának idejét; és ne

Crucifigere Christum, feszítse-fel ujjonnan undokbú-
metaphorice est Christum neivel az Ur Jést. *Heb. 6. 6.*
quasi rursus crucifixum omni-
um ludibrio exponere, quod Ez ilyen és hasonló helye-
faciunt Apostata, & Chri- ken azért, mint: *Esa. 1. 16.*
stiani flagitiosi. Heb. 6. 6. Mosdgyatok-meg—. *Jer. 3. 22.* Tér-
vel est crucifigere seu morte jetek-meg szo-fogadatlan fiak.
crudeli, & ignominiosa e *Jer. 4. 3-4.* Metéllýetek környúl
medio tollere membra Chri- magatokat az Urnak—*Coll: v.*
sti.

14. és mint im itt-is *Eph. 5. 14.* Ser-
 keny-fel. Nem az irattatik-meg mi lehet az
 embertől a' meg-térésben: hanem mit ki-
 vánnyon az Istennek igasága az emberek-
 től, és mivel tartoznék a' bűnös ember I-
 stennek tisztí szerint az épp állapotban va-
 lo kötelelességre nézve. Mert noha az em-
 ber az Istentől hitetlenül való el-szakadás-
 ért, a' meg-térésre való kegyelmet és erőt
 el-vesztette: mindazáltal az Isten az Ő i-
 gaságát le nem verkezte, nem-is lehet
 mentiség az embertől: el-vesztettem én, ugy
 mond; az erőt, azért nem kívánhattya Isten i-
 gasága szerint-is, ez a' fogás semmi. Mert,
Eccl. 7. 28. világoson mondgya Salamon az
 Istennek Lelke által: *Lássad*, ugy-mond,
 ezt a' mit találtam, hogy tudni-illik az Isten
 terem-

teremtette legyen az embert igazságban, ők pedig kerestek hijában való gondolatokat. Mikor azért unfzollya a' kegyelemmel : az Istenhez való igaz meg-téréssel, akarja hogy éllyen a' bűnös ember az ő Sz. Lelkével és az idvességre való eszközökkel. Az Isten igéjének szorgalmatoson való halgatásával, hit-tel, élő-reménységgel, bűnein siránkozó szível, maga meg-ismérettel, maga meg-alázással.—és így az Istennek, és nem önnön tulajdon erejével. *Act. 2. 37. 38. Matt. 26. 75.*

Media
Salutis.
*Act. 16. 14.
16. 31.
Rom. 5. 5.
Phil. 1. 20.
Jer. 31. 19.*

De hogy én tégedet szívesebben bűneidnek álmából fel-serkenthesselek, és fel-ébreszthesselek. Gondold-meg :

Motiva

I. In genere. Közönlégesen, minémű veszedelmes sorfod, és kárhozatos állapot legyen tenéked mind addig, míg a' te bűneidnek álmában heversz. *Deut. 18. a v. 15. usq. ad finem.* az Istennek minden árka te read szakad.

ad expurgandam ex peccatis Somno.

II. In specie. I. A' te lelkednek és szivednek, bűneid miatt való nehézsége soha addig el nem távozik. *Ex. Dávid Psal. 23. 3.* En mikor veszteglenék meg-avultanak az én tsontaim, az én estig való jajgatásom miatt. *v. 4.* Mert éjjel és nappal nehezedik vala rajtam a' te kezed. *Nabugodonozor, Dan. 4. 30.* a' tékozló fiu, *Luc. 15. 16.* 2. Chron. 15. v. 2. 3. 4. 5. 6. II. Mind addiglan az é-

I.

2.

- lőkkal nem járhat sz az Urnak orczája előtt
 mint a' Dávid Psal. 116. 9. hanem a' halott-
 tak közzé számláltatol, mint Eph. 2. 1. 5.
 3. III. Mind addiglan szivedben az Ur Jésus
 Christust sem a' te meg-világosíttatásodra;
 sem bűneid bocsánattya felől valo örömöd-
 re, nem fogadhatod. Esa. 60. 1. *Kelly-fel
 világoskodgyál, mert el-jött a' te világosságod,
 és az Urnak ditsósége te rajtad fel-támadott.*
 v. 2. *Mert imé a' setétség bé-burította a' földet.*
 4. IV. Gondold-meg hogy ha a' te bű-
 neidnek álmában bé-merűlsz, ha szintén
 el-jőnek akar az élet, s' akar a' halál köve-
 tei, téged mindazáltal aluva találván veled
 nem szolhatnak. Mint ama' mennyei vő-
 legény Ur Jésus Christusnak szerelmes
 Mátkájával történék a' dolog. Cant. 5. 2.
Tempus gra- El-aluttam vala, úgy-mond, s' midőn sok
tis elabitur. zörgetése után a' vő-legénynek bé-mene-
 tel nem adattatnék a' menyasszonyhoz v.
 6. *El-menvén el-vonta vala magát, keresé a'*
menyasszony, de nem találá; kiáltá őtet, de
nem felele néki. Így te miglen a' te bűneid-
 nek álmában nyugszol ámbátor a' mi id-
 vezitőnknek serkengető szolgai; ámbátor
 önnön maga környékezzé meg-is, csak sem-
 mi, mert ízemed bé-hunyva, nem látod:
 füled bé-dugva, nem hallod zörgetését.
 5. V. Gondold-meg hogy ámbátor az Evan-
 geliumnak

geliumnak tündöklő lámpása szemeid előtt
ragyogjon : bátor az Isten haragjának meg-
emészto tüze utol kővessen : bár a' Sátán-
nak angyali jobb felel : bár az Istennek
bölcszságára tselekedett tselekedetidnek
méltó jutalma bal felől : bátor az ő meg-
emészto átka fejed felett : és ama' kénkö-
vel égő tűzes tó lábad alatt legyenek is,
mind addiglan, míg mind két fülcidre bāt-
ran aluszol, csak semmi, mert nem látod
bé-hunyt szemeddel. VI. Gondold-meg
hogy ámbátor hordozza az Ur Jésus Chri-
stus, az ő örök életre el-petsétlő gyűrűjét,
az ő Sz. Lelkének kegyelmét ; sőt az ő
drága ártatlanságának és igazságának
köntőfét, bűneidnek el-fedezésére szemeid
előtt ; semmi, nem láthatod ; mert szemed
bé-hunyva, szived és lelked mély álommal
rakva. VII. Gondold-meg, hogy ha fel-
nem serkensz, el-jő, és bé-mégyen az Ur
Jésus az örökké való lakodalomban, ama'
fel-serkent, és ébren udvarlo őt eszes és
bőlt vigyázo szűzekkel együtt. *Matt. 25.*
20. de te bűnődnek fertőjében, és gondvi-
seletlenségedben találtatván amaz őt bolód
szűzekkel kin reketisz, s' akar mint zörges
bé nem mehetsz, v. 12. Bizony mondom nek-
tek nem ismerlek titeket. Es az igaz Lottal
a' bűnnek Sodmájából és Gomorrhájából, a'

Deut. 4. 24.
9. 3.

Apoc. 20. v.
14.

6.

7.

38 A LELKI ALOMBOL VA-

Jésustól fel nem serkentettel és kézen fogva ki nem vitettettel *Gen. 19. v. 14. 15. 16.* úgy jársz mint *Sodoma és Gomorha v. 24. 25.* no tehát serkeny-fel, nyisd-fel szemeidet, verd-fel magadat, mert ideje. *Rom. 13. 11.* az álomból fel-serkenni, hogy meg-világosodgyék tenéked a' Christus, és tégedet-is világosítson-meg.

X Q. Im érzem (talám ezt mondanád) bűneimnek álmában való ferrengésemet, és örök kárhozatos veszedelmemet, hanem ha fel-serkenek. De taníts-meg kérlek:

- I. Ki által serkenhetsz-fel?
- II. Hol kellesték énnékem fel-serkenni?
- III. Es mit kellesték énnékem tselekednem hogy fel-serkenhessek.

I.

Per quem?

*Psal. 51. 32.
& 5. 38.*

1. Sam. 2. 6.

*1.
Lam. 5. 21.*

R. I. Sem tennen magad, mert azt elvesztetted, *Rom. 5. 12.* sem az Angyalok, mert arra nem hagyattak, s' nem-is elégségesek; sem pedig a' meg-holt szentek között valóknak erejek által, senki fel nem serkenhet bűneinek álmából, mert ezek-is erő nélkül, szűkölködtek. *Deut. 32. 39!* *En vagyok és nintsé Isten én kívüllem: én ölk és én elevenitek: én sebesítek és én gyógyítok és senki nintsen ki az én kezemből ki-szabadithasson.* hanem ennek a' fel-serkenésnek avagy meg-térésnek. 1. Fő szerző oka az Isten. *Jer. 31. 18.* *Térits-meg engemet és meg-térek: meye*

'mert te vagy Uram az én Istenem. Kiváltképpen a' Fiu, a' kit az Atya è végre támasztott fel Aét. 5. 30. és az ő jobb kezével felmagasztalván tőtte h. e. [declaralta] fejedlemmé és meg-tartová, hogy adgyon az Izraelnek penitentiát és bűnnek borsánattyát. v. 31. és a' Szent Lélek, ki által a' Fiu ezt a' fel-serkentést végben viszi. 1. Pet. 1. 22. egyedül azért az Ur Jhésus Christus ereje által, melly a' Szent Lélektől származik, serkentethetünk-fel, mert a' mint hogy halottaiból való fel-támasztás, Deut. 32. 39. 1. Sam. 2. 6. így a' bűnnek álmából való fel-serkentés, Isteni erő és hatalom által leszzen tsak. Psal. 51. 14. 12. 2. Indito okai peniglen mellyek minket a' bűnnek álmából való fel-serkentésre indithatnak kiváltképpen; I. Istennek minékünk ki-jelenterett akarattya hog' mindenek fel-serkenyenek, és Istenhez térjenek. Ezech. 18. 23. Nemde kívánatosággal kívánoméén hogy a' hitetlen meghaljon. v. 30. Térjetekek-meg, és sordulyatok-el minden ti álnokságtoktól. Coll. v. 31. 32. Ezent bizonittya Ezech. 33. 11. Éelek én—nem akarom a' hitetlen halálát hanem hog' a' hitetlen ki-térjen az ő utáról és éllyen. Térjetekek-meg—. II. A' bűnben aluvoknak példajok kik az Ur Jhésusnak serkentésére fel-serkentenek, Istenhez tértenek, és az I-

Pater
Filius.

&

Spiritus S.

2.

Esa. 60. 1.

2. Pet. 3. 9.

Josías.
2. Reg. 22.
19.

Jer. 50. 4.

Roboam
2. Chron. 12.
6.

Ezech.
2. Chron. 33.
26.

stentől az ő kegyelmében bé-vétettenek. Mint az Izraeliták Jud. 2. 4. *Fel-emelé a' nép az ő szavát és sirának.* Oh boldog bűnnek álmából való fel-serkenés! El-alult vala a' bálványozásnak álmában-is. Jud. 10. 15. *Thola és jáírnak* holtok után, mert hajtotta vala fejét alunni a' Baálimnak és Astaroth isteneknek ölében; de fel-serkenvén e' veszedelmes, és örökké való romlászt szerző álmából fel-kiáltának v. 10. *Vétkeztünk néked mert el-badtuk a' mi Istenünket, és szolgáltunk a' Baálimnak.* v. 15. *Vétkeztünk, tselekedgyél te úgy mi velünk, a' mint jonak retszik a' te szemeid előtt—.* Oh gyönyörű világra volo fel-serkenés! David igen bémerült vala a' maga fel-fuvalkodásának álmában, de mihelyt az Ur Jéfusnak serkentő szavát hallá, szívében meg-febherődék és ottan fel-serkene. 2. Sam. 24. 10. Bátran aluvék ama' paráznaságból és gyilkosságból, mint egy két puha *Duhnából* vetett ágyban a' maga feledékenységnek melég paplana alatt, míg fulén nem kezde zörgetni az Istennek embere a' Náthán, olly álmas lévén, hogy nem vészí elzében magát, hogy önnön maga fejére készíti a' sulykot. 2. Sam. 12. 5. de szívére érvén a' serkentés, ottan fejét fel-emeli és álmát szeméből gyorsan ki-törli. v. 13. Igy a' *Ninivébéliek* a' Jonás szavára

vára fel-serkenének. *Jon. 3. v. 5. 6. 7.*

Nofza tehát inditson téged-is mind az Istennek 1. Tenéked jelentett akarattya, hogy kívánnya légyen a' te bűneidnek álmából való fel-serkenésedet, s' mind penig. 2. Ennyi, Istenhez bűneiknek sokságából meg-tért embereknek példájok.

De azt kérde :

II. *Hol kellesték énnékem fel-serkennő ?*

Locus surgendi.

R. Meg-hallád az Istenhez meg-tért, és a' bűnnek álmából fel-serkent szent emberek tselekedetekből, mind azt hogy 1. Hol serkentenek légyen-fel, rudni-illik : itt ez életben, a' hol az Isten őket meg-szolitotta ; a' kegyelem unszolásának helyén, melly ez az álhatatlá, és bűnnel tellyes világ. A' mellyben ha a' szegény *Lázárral* fel nem serkensz, akar mint ohajtsad ama' gazdag duffal, a' *Pokolból* a' kegyelemnek tsak kistsin tsepjét-is nem meg-téréfedre (mert az immár el-mult,) hanē tsak pokolbéli győtreldmidnek meg-enyhitésére, de arra-is tsak azt felelik : *Luc. 16. 25. Fiam emlekezzél-meg rola hogy te a' te javaidat el-vőtted a' te életedben.* Ez az Istenhez való térés által a' frigy kótéfnak, és a' bűnből való fel-serkenésnek helye. Mert itt aluttál-el bűneidben, szűkség hogy itt-is serkeny-fel. Mert a' más életben nints fel-serkenésnek helye.

Ubi.

I.

2.
Tempus
quando.

Joel. 2. 12. Hof. 5. 6. Ha juhokkal és bar-
mokkal mennek az Ur keresni, de nem találják,
mert el-rejtezett előttök. 2. Az-is meg-
terfzék a' szent embereknek és a' fel-serken-
teknek példájokból hogy mikor serkentek
légyen fel; tudni-illik: mihelt hallották az
Urnak szavát, kelly-fel, serkeny-fel. Joel. 2.
12. Még szintén mostan-is ezt mondgya az Ur:
TérjeteK-meg én hozzám. A' szent Pál-is sem-
mi haladékokat nem vét a' fel-serkenőknek.

Hodie, pro toto vita no-
stra, vel pro toto illo tempo-
re, quo nos dominus compellat.
& quò nobis offertur E-
vangelium Psal. 95. 7. ut in
his locis hodie si, idem va-
leat, ac quotiescunq; Rav.

Heb. 3. 7. Ma ha az ó szavát
hallándgyátok; a' holott ma an-
nyit téfzen mint egész életünk-
nek idejében, avagy jedzi mind
egészszén azt az időt a' melly-
ben az Isten minket szolit, és

a' mellyben kínál, és unszol az Evangeli-
ummal mint, Heb. 3. 15. Ma ha az ó szavát
hallándgyátok meg ne keminyétsétek a' ti szívei-
teket v. 13. minden napon mig neveztetik e'

Heb. 4. 7. mai nap. Mivel hogy az Isten egy napot rendel

Hodie, admonet nos ut de emenda-
tione morum, mature & serio tandem
cogitemus, quam vita nostra tantum sit,
quasi diurnum temporis spatium, & id
quidem incertum, ut vel in diem pre-
sentem non sumus de vita certi. Præ-
terea admonet non superesse alium peni-
tentia locum. quam in hac vita, nam
dum ait: hodie nolite indurare—di-
cere videtur, in posterum non fore ejus
facultatem, ubi illud & præterit fuerit

tudni-illik má. I. Ez-
zel akar minket inteni,
hogy a' mi erköltsink-
nek meg-jobbitásá-
rol idején és iziben
gődolkodgyunk, ho-
lott a' mi életünk tsak
annyi légyen mint egy
nappali

comple-

nappali időnek az ó *completum. Completur autem vitā hāc ad calcem deductā, tūm enim desinit esse σήμερον, & per consequens desinit occasio penitentiae. Aret.*
közé és határa, s' még
penig az-is bizonta-
lan hogy avagy tsak

e' jelen lévő napon és órán bizonyosok lehetnénk a' mi életünk felől. II. Továbbá erre-is int az Apostol bennünket, hogy a' *Penitentiának*, bűnön való keserves siránkozásnak, bűn el-hagyásának mas több helye ne legyen ennél, hanem itt ez életben, mert midőn azt módgya: *ma ha az ő szavát — ne keménjtsétek meg szíveteket* — láttatik mondani, hogy ennek-utánna ne legyen az ő hatalma és szabadsága, a' holott az a' nap bé-tellyesedhesék. Bé-tellyesedik penig, midőn ez élet szintén végre vivődik és elvégeződik, mert akkoron szűnik meg a' te napod napodnak lenni, Job. 9. 25. *Az én életemnek napjai gyorsabbak lőnek a' pallya-futonál*, és így következésképpen a' *penitentiának* alkalmatossága-is meg-szűnik. Azért mikor az alkalmatosság és a' hely jelen vagyon, ne halazd fel-serkenésedet és bűneidből Istenhez való térésedet. Mint ezt egy jeles Istenes elméjű Poëta-is szépen versekben foglalta, így intvén a' halando embereket:

*O miseri dum tempus adest agnoscite tempus.
Nam fugit hora levis, nec scit fugitiva reverti.
Nil lacryma & gemitus defuncto corpore possunt.
Utilis*

Paling.!. 9.

Utilis est medicina sua qua tempore venit.

Item.

qui sapit hic sapit cito.—. De azt-is vizsgálod:

III. Mit kellesték énnékem tselekednem,
hogy én bűneimnek álmából fel-serkenhessek?

1.

R. Mindenek felett 1. Ohajtsad az

Urnak gazdag kegyelmét, mert vajki győ-
nyörűleges jó kegyelemmel meg-erősítet-
ni a' mi szívünket, *Heb. 13. 9.* Melly semmi
nem egyéb hanem az Istennek ingyen valo
kekve és szerelme, avagy az Istennek in-
gyen valo jó akarattya: a' honnan mint egy
ki-merithetetlen bőléges kut-fóból az I-
stennek minden jó-téteményi, kiváltkép-
pen mi reánk származnak, és ki-áradnak,

13.

Act. 18. 27.

Rem. 1. 7.

1. Pet. 1. 2. Mivel pedig az Isten kegyelmé-
nek a' bűnösnek bűneiből valo fel-terke-
néséből, és Istenhez igazán valo meg-téré-
sében bizonyos gradusok vadnak; Erre va-
lo képeft őt félének neveztetik a' kegye-
lem, ugy-mint:

I. Meg-előző,

II. Eleve el-készítő,

III. Munkálkodo.

IV. Együtt munkálkodo,

V. El végező, és meg-tar-

10.

*Gravia quin-
plex.*

Kegyelemnek:

De nem hogy

azon egy ke-

gyelem mind

ennyi részekre osztathatnék; ha-
nem csak külömb-külobb-fele
munkáira nézve mondattatik en-
nyi félének.

Mellyek

Mellyek között :

I. A' meg-előző kegyelem ; Melly semmi nem egyéb, hanem az Istennek olly kiváltséggal való jó-téteménye, mellyel a' bűnösöknek lelkekben jó, istenes, és idvességes gondolatokat, jó fel-tótt szándékot, és ama' ki-beszélhetetlen mennyei jorol való buzgó kívánságot ihl-bé a' meg-térésre.

Mert. 2. Cor. 3. 5. *Nem hogy alkalmatosok volnánk mi magunktól valaminek gondolatára, úgy-mint magunktól, hanem hogy alkalmatosok vagyunk Istentől vagyon.* A' holott e-

lőnkben adatik az emberi erőnek a' mennyei dolgokban való tehetetlenségek, gyengeségek, sőt semmiségek ; hogy tudni illik minnen magunktól még csak arra sem vagyunk alkalmatosok hogy meg-gondolhassunk, nem hogy el-köveithessünk valami jot, vagy a' mi Istenhez

való térésünknek, bűneninkből való fel-serkenésünknek, avagy penig ujjonná való születésünknek dolgában. Jóllehet egyébkint a' szent Pál Apostol nem fosztja meg az emberi természetet a' gondolásnak erejétől, a' mellyel bővölködik még az ujjonná születetlen természet-is, Psal. 14. 1.

Gen. 6. 5. & 8. 21.

I.
*Gratia prae-
veniens.*

*Observanda est virium ho-
minis extenuatio, Nequidem
cogitare possumus ex no-
bis ipsis, scilicet boni ali-
quid, vel in causa conversio-
nis vel regenerationis. Alio-
quin vim cogitandi non ad-
dimittit natura humanae, quae
pollet etiam non renata, sed
respicit causam praesentem.
Aret.*

Psal. 10. 11.

II. 11. *Az eleve el-készítő kegyelem* pedig ez:
Gratia pra- a' mellyel el-készítetik a' bűnösnek mind
parans. elméje s' mind pedig akarattya, hogy eg-
 gyező értelemmel legyen és engedgyen a'
 Szent Léleknek. Mint Psal. 40. 7. *Füleimet*
által furtad énnékem. v. 8. *Akkoron mondék:*

Aures alicui perforare Deus dici-
tur cum eum sibi consecrat & obstringit
ad obedientiam: Psal. 40. 7. sicut servi
auris perfoffione, obstringebantur ad
perpetuam servitutem & obedientiam:
Exod. 21. 6. Deut. 15. 17. (ubi ha-
betur quomodo auris servo, qui se ad
perpetuam servitutem hero addicebat, su-
tula esset perforanda) & in consecra-
tione sacerdotis auris ejus sanguine ari-
etis jugulati tingebatur, ut hoc ritu si-
gnificaretur, quod Sacerdos Deo in ob-
sequium addiceretur. Ravat.

Im hol vagyok én; v. 9.

Hogy tselekedgyem a' te
akaratomat én Istenem,

azt akarom. Mert a'

miképpen hogy min-

den természet felet-

valo kegyelem az a-

jándékozáfra nézve

az Isten részéről egész-

szen. ó róle vagyon;

igy a' Szent Lélekkel eggyezni, és az aján-

dékoztatott kegyelmet befogadhatni, tu-

1. Cor. 2. 12. lajdón tsak azon kegyelmet ado Istentől,

tselekedhettyük. Rom. 8. 32.

III. 111. *A' munkalkodo kegyelem* ez: mellyel
Gratia ope- (actu ipsó) azon szempillantásban valo tse-
rans. lekedettel a' bűnnek országlásától meg-sza-

badulunk; és meg-ujjulunk elménkben,

akaratomban és indulatomban, vévén ha-

talmat és szabadságot az Istennek valo en-

Psal. 57. 8. gedéfre. Psal. 108. 2. *Kész az én szívem Isten.*

IV. *Az egyútt munkalkodo kegyelem* ez: :

Gratia con- mellyel az Isten szünetlen eléb eléb valo ol-

perans. haladék-

haladékkal úgy munkálkodik a' mi ujjonná szült részeinkben, hogy mi velünk a' mi idvességünket munkálkodókkal, ő szünetlenül mi velünk együtt, (*de principaliter* mindazonáltal) munkálkogyék. Mert ide tartozik a' mi édes Idvezítőnknek ama' mondása: *én nálam nélkül semmit nem tselekedhettek* Joh. 15. 5.

V. Az el-végező és meg-tarto kegyelem ez: mellyel Isten mi bennünk a' mi bűneinknek álmából való fel-serkenést, és ő hozzá való igaz meg-térést el-végezi, adván minékünk azt a' meg-tarto kegyelmét-is, hogy akarjunk áthatatosan Istenhez ragaszkodni, és mind végiglen a' joban áthatatosan megmaradni. *Exempl.* Job. 13. 15. *Imé ha meg-ölis engemet, nem reménlenék?* cap. 19. 25. Rom. 8. 38. 39. *En bizonyval el-hitem, hogy sem halál sem élet —. Es semmi egyéb teremtettt állat el-nem szakaszthat minket az Istennek szelmétől, melly vagyon a' mi urunk Jésus Christusban.*

V.
*Gratia perfecti-
ciens.*
1. Sam. 3. 12.

Rom. 8. 35.

Ezek azért a' kegyelemnek nemei, melyeket mindenek felett ohajts az Istentől, bűneidnek álmából való fel-serkenésre.

II. Rázadd-fel magadat az Istennek Lelke, és az Ur Jésus Christusnak kegyelme által; sőt légyen szüntelen zengő tsengettyű az Istennek drága igéje, és az Urnak kegyelmes parantsolatya füleidre függesztve, hogy ha szün-

II.

48 A' LELKI ÁLOMBOL VA-

ha szintén el-szunnyadándol-is lelkedben, mindazáltal vigyázz, légy ébren, mint *Cant.* 5. 2. *En el-aluttam vala, jöllehet lelkemben vi-gyázok vala.* Es mihelt hallod az Urnak szavát, ottan álmodbol fel-serkenvén ugor-gyál talpra a' *Samuella* 1. *Sam.* 3. 10. és mon-gyad ezt az Urnak; *Szolly, mert jól hallja a' te szolgád.*

113 III.

III. Vessd-el minden telepleidet kiknek melegfégekben az álomban el-nyomattat-

1. Mellyek közzül az 1. E' világi Pom-pa, mint *Luc.* 16. 19. ama' Pompás gazdag du-s, ki öltözik vala bársonyba és biborba.

Melly Pompa lepelnek két kiváltképpen ne-valo béllési vadnak, mellyeknek melegé-ben e' mai napon sokan bátran alusznak.

1. A' telhetetlenség, *Luc.* 12. 17. *mit tse-le-gedgyem, nintsen hová takarnom az én jofszá-gomnak termését.* v. 18—de ez az illyenek-nek a' felelet: v. 20. *Bolond, ez éjjel meg-ki-vánnnyák a' te lelketet tetőled, a' mellyeket ké-szítettél kié léfznek?* melly telhetetlenséget

2. Fősvénység. v 15. igen tiltá Idvezitőnk, meg-lásfátoc, úgy-mond, hogy el-távoztassátok a' tel-le-

Pluris habentia est qua-dam fundò carens: quicquid des plura appetit: quemad-modum sus unam glandem in stomachum trāsmittit, a-liam dentibus mandit, ter-tiam avidè captat: ita sa-nè avaritia longà serie infi-nita appetit. hetetlenséget. 2. Bellese a' vi-iv-lági Pompaságnak az irigy fő-svénység, mint meg-tetfzik ama-sz gazdag Pompás dúsnak példából, ki még tsak asztalá-rol le-

rol le-hullott morfalékját-is nem közli va-
la irigy fősvénysége miatt a' szegény Lázár-
ral, Luc. 16. 21. az ebei magánál irgalma-
sabbak valának. 11. Karhozatos lepel,
melly alatt e' világnak majd jobb része
szívesen hortyog, a' maga nagyzás, fel-fuval-
kodás, mint ama' fel-fuvalkodott kevély
Babylon, Esa. 47. 8. ki nagy bátorságban ül-
vén azt mondgya vala szívébē: *En vagyok és
nintsen több én nálamnál.* Melly utálatos le-
pelnek, két kiváltképpen valo béllési vad-
nak 1. Amaz Isten ellen valo rut kérke-
dékenység, Phariseai maga szentsége hányás.
Luc. 18. 11. *Isten hálákat adok,* úgy-mond,
*néked, hogy nem vagyok olyan mint egyéb embe-
rek, ragadozók* —. v. 12. 2. A' másoknak
meg-utálása, mint ez a' kevély szívú és
maga szentfégét hányo Phariseus v. 11. vagy
minémű imez Publicanus-is. Nézd-meg a'
szegényt meg-utáló szívet, ihon ujjal mu-
tattya a' bűnei miat reszketőt; tsufollya az
Isten eleiben alázatos szível készülő; czé-
gérés vétkeisé téli az ó bűneit siralmas or-
czával meg-vallót; és mellyét szíve álnok-
ságáért verő szegény bűnös Publicánust. Il-
lyen a' hypocrita, illyen az áll-orczás.
Mint e' mai napon rakva e' világ ez illyen
magokat az égig fel-magaftalo s' másokat
talpok alá tsepülő emberek-

*Nézd-meg a'
kérdékeny
szívűből valo
könyörgésnek
mi az elei.*

*Si videres a-
lium aperte
peccare, vel
aliqua gra-
via perpetra-
re, non debe-
res te tamen
meliozem o-
stimare — quia nescis quam
diu*

D kel!

30 A' LELEKI ALOMBOL VA-

diu possis in bono stare. Omnes fragiles sumus, sed neminem fragiliorem te ipso senebis. Kemp.

kel! De az Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adgya az ő kegyelmét, Jac. 4. 6.

Prov. 29. 23. Ez azért a' kárhozatos lepel, melly alatt tsendesen és bátran aluszna az emberek még ma-is.

IV.

IV. Veld-ki alolad lágy derékalyidat, és puha párnáidat, melly a' te világi gyönyörűséged, kedved keresése, testednek kényes volta, a' minéműeknek mondatnak lenni az *Epicureusok*, és hasoknak felettéb kedvezők, kiknek végezetre édes és gyönyörű életek ez, hogy minden ő tellyes életekben valo napjokat tsak a' bujálkodo gyönyörűségben töltsék-el, 2. Pet. 2. 13. Nagy boldogságnak alittyák a' mindennapi gyönyörűségeket. Ezen gyönyörűségben bujálkodónak mondattatik vala lenni *Babylon*, a' ki tellyeséggel a' testi gyönyörűségekben él vala, ki maga kedvét keresvén, az Istennek itilletiről tellyeséggel el-felelkezvén arról nem szorgalmatoskodott. Esa. 47. 8. En vagyok, és nintsen több én nálamnál, nem ülök özvegyiségben, és az árvaságot soha meg nem kostolom. A' minéműek mi-is valánk régenten, különb-külömb kívánságoknak, és gyönyörűségeknek szolgái—. Tit. 3. 3. minekelótte minket az Isten ujjonná szült, és az ő irgalmaságából tartott-meg minket, az ujjonnan

jennan valo születésnek főördőjének, és Szent Léleknek meg-ujjításának általa. v. 5. Ez a világi gyönyörűségnek nagy derékalya fojtya-meg fokakban az Isten igéjének gyönyörű gyökereit, hogy gyümölsőt ne teremhessen. *Luc. 8. 14.* testedet-is hizlalod ki tsak kigyoknak, békáknak, és férgeknek valo eledel.

Marc. 4. 19.

V. Sanyargasd-meg a' te testedet és add a' rabság alá, *1. Cor. 9. 27.* *Az én testemet meg-*

V.

sanyargatom, és rabság alá adom. A' holott embernek az ő testét meg sanyargatni, verni, gyötreni, és rabság, avagy szolgálat alá adni annyit tesz, mint az ő testi indulatit meg-szelidíteni, bőjtőkkel, *Esa. 8. 5. 6. 7.* mértékletességgel, jo-

Corpus suum contundere & redigere in servitutem est, vitiositatem suam naturalem, & affectus suos carnales domare jejuniis, temperantiâ, sobrietate, laboribus in iis quæ spectant vocationem nostram, & tolerantia afflictionum. 1. Cor. 9. 27. non igitur hæc stabiliuntur superstitiosæ illæ flagellationes, & macerationes corporis, quæ sunt in usu apud Pontificios, præsertim apud monachos, & quibus illi impie præsumunt, se pro peccatis suis & pro peccatis aliorum divina satisfacere iustitiâ. Rav.

zansággal, éjjeli és nappali munkás foglalatossággal, azokban tudni-illik, a' melyek nézik a' mi hivatalunkat, s' ennek felette a' nyomoruságoknak békeféséfen valo tűréssel szenvedésével; Ez igazán az Apostolnak értelme szerint a' testet meg-sanyargatni. A' honnan semmi uton módon, ama' babonás *disciplinálások*, *testek*

Rom. 8. 10.

13.

Col. 2. 12.

sanyargatások, ostromozások, ciliciúmozások, és effele majmoskodások, testekbeli fonnyasztások, mellyek szokásban vétettek az ellenkező Pápás atyafiak, kiváltképpen ama' henye Barátok között, meg nem állíthatnak, sőt még tsak ki-is nem fülnek innen. Mellyek kívül, tsak mintegy megfonnyadott borskor bőrön hupognak; belől a' lélekre és az indulatokra által nem

Corporis nomine omnia que nos à Deo revocāt, & in cursu impediunt, perstrinxit. Inprimis autem corpus taxat, quia Corinthii in hujus gratiam inprimis peccabant, luxu & convivis non licitis. — Docet igitur carnalem illum hominem opus habere validissimò frenò, qui nisi redigatur in servitutem, damnari vult. Aret.

hatnak. Itt azért a' testen, nem ezt a' külső testet tsak, hanem a' meg-romlott belső ő embert, veszett természetet, indulatokat kell érteni. Rom. 6. 6. Azt tudván hogy a' mi ő emberünk, ő véle meg-feszítettett, hogy a' bűnnek teste meg-erőtelenüllyön, hogy ez után ne szolgáljunk mi a' bűnnek.

VI. Ne adgy szemednek szunnyadást mind addiglan, míg szivedben az álom helyett Istennek nyugodalmat nem lelsz. Psal. 132. v. 4. Ezt pedig a' bűnnek álmát az Istennek törvényében, drága mennyei tudományában való gyönyörködés, és arról való éjjeli és nappali szorgalmatosság, gondolat szemünkől ki-uti. Psal. 1. 2. Coll. Ps. 119. 1. 2. az az; nem kell nyugodni addig, míg a' mi szivünkben fel-tört jot, végben nem vízfűzük, hanem szüntelen azon fáradsztyuk

rasztyuk elménket, hogy hogy tudhassuk
mi az Istennek tiszteletit végben vinni.
Melly dogokat ha mi tselekezzünk, minden
kétség nélkül a' mi bűneinknek álmából
fel-serkenünk, és a' mi sziveinket lelkeink-
ket a' bűnből fel-költyük.

Másodszor intettetünk e' tanuságból, hogy
az Istennek ennyi édes intó beszédit hej-
ában el-mulni ne szenvedgyük, hanem bű-
neinknek álmát szemünkről verjük-le.

De ezt górdéted nétalám előmben:

Im értem és hallom a' bűnnek álmában valo
lételnek kárhozatos voltát, s' az utat és módot-
is mit kellesték énnékem tselekednem, hogy bű-
neimnek álmából fel-serkenhessek: De tanits-
meg kérlek arra-is, mik akadályoztassanak meg
engem, hogy fel nem serkenhetek.

USUS,
II.
*Admonito-
rius.*

*Impedimen-
ta.*

I.

R. I. Első akadálya fel nem serkenheté-
sednek, a' bűnben felettéb valo bé-merű-
lés. Hasonlo álomban vala bé-merülve
Jérusálem, melly sem a' Profétáknak, sem az
Apostoloknak, sem penig önnön magának a'
mi édes Idvezitőnknek éjjeli, és nappali
serkentését meg nem érezheté az ő bűnei-
nek mély álmában valo bé-borulásának
miatta. Matt. 23. 37. Jérusálem, Jérusálem,
ki meg-ölöd a' Profétákat, és meg-kövözed azo-
kat a' kik te hozzád borsáttatnak, menyiszer
akartam egyben gyűjteni a' te fiaidat, miképpen

Jer. 2. v. 29.
30.
Esa. 1. 5.

54 A' LELKI ALOMBOLVA

Jer. 5. 3. a' tyuk az ő fiait egybe gyűjti az ő szárnyai alá,
II. és nem akartad. II. Akadály a' te fel nem
ferkenhetéshednek a' te szivednek fel nem
ferkenő szándéka, mint Jer. 7. 2. 3. En-
gedgyetek az én szomnak—és járjatok mind a-
zen az uton, melyet parantsolok néktek— v.
24. de nem engedtek, és nem hajtották hoz-
zám az ő fülöket—. Szintén így Jer. 18. 12.

Jer. 44. 16. Nintsen szándékunk a' meg-térésre. Zach. 7.
17. 12. Adamás kővé tévék az ő sziveket. Mint
e' mai napon sokaknak szivek ajtaja előtt
álván az Ur Jéhus Christus ezt kiáltja: Apoc.
3. 20. Imé az ajtó előtt állok és zörgetek, hogy
ki-ki bűneinek álniából ferkennyen-fel, és
nyissa-meg az ajtót, de csak ez a' felelet

Jer. 6. 28. reá: ide bizony nem jössz, nints szándé-
kom sem a' fel-ferkenésre, sem a' bé-bo-
tsátásra! III. Akadály a' fel nem ferke-
néznek a' te lelkedbē való érzéketlenséged,

III.

mint egy fél holt, a' kit akar-mint rázzanak
nem érzi. Mint, Prov. 23. 35. Mikoron ver-
nének engemet, azt mondom, nékem nem fáj.
Igy Esa. 1. 5. Mi az oka hogy mennél inkább
Esa. 9. 3. ostorozlak, annál inkább nevelitek a' bűnt? Jer.

Esa. 9. 3.

2. 30. Hijában ostoroztam a' te fiaidat—. Ha-
sonlatosképpen ezen érzéketlenséget hán-
nya szemekre az Izraélitáknak Jer. 5. 3. Meg-
verted őket de nem bánkodtak—. IV. Aka-
dály a' fel-ferkentő intésnek meg-utálása,

IV.

az az,

az az, az Isten igéjének, és kegyelmes pa- *Esa. 5. 24.*
rantsolattyának fajtalanul való meg-veté-
se. Mint. 1. Sam. 15. 23. A' Saul meg-utálá
a' Samuelnek serkentő beszédét, s' azért
mondgya: *Azért mivel hogy te meg-vetet-*
ted az Urnak beszédét, ő-is el-vetett tégedet.
Mellyről ugyan parantsolatot-is adott va-
la az Isten, Num. 15. 31. hogy ez ilyen ember
ki-vágván ki-vágattassék. Es Prov. 13. 13.
Az igének meg-utáloja meg-rontatik. 2. Sam.
12. 9. Ez akadályoztatá-meg Jerusálemet
hogy fel ne serkenne bűneinek álmából, *Esa. 30. 12.*
2. Chron. 36. 15. Mikor az ő attyoknak Ura I- *Jer. 8. 9.*
stene küldene hozzájuk Profétákat jo idején,—
V. 16. Azok az Istē Profétáit tsak tsufollyák va-
la, és az ő beszédit meg-utálván ezt mondgyák
vala, hogy meg-tsalatnána a' Profétáktól —!
V. A' testi bátorság, kik noha bűneik-
nek kárhozatos álmában alusznak, mind-
azonáltal semmi gonoszt nem reménlenek
hogy soha ő reájok következhesék, mint
a' Jerusálembéliek és a' Samariabéliek, Amos.
6. 1. A' Noe és Lot idejebéli emberek. Luc.
17. 26. 27. 28. mint ma-is a' kik Istennek bűn
ellen való haragját és itéletit nem nézik,
nem gondollyák és nem rettegik, arról nem
szorgalmatoskodnak, minekokáért a' bűn-
ben bátorsággal meg-maradnak, és abban
fűlig hevernek, s' gyönyörű édesen alusz-
nak.

VI.

I. Cor. 15. v.

32.

nak. Jud. v. 12. VI. Akadály sem amaz örökké való boldogságnak, sem pedig ama' véghetetlen győtrelemnek meg nem gondolása, mint Esa. 22. 12. Mikor a' Seregeknek Ura és Istene hívna titeket akkor az időben sirásra jajgatásra—, melly a' bűnnek álmából való fel-serkenés. v. 13. Imé öröm és vigasság—együnk és igyunk. Ugy annyira hogy tellyeséggel Noe idejébéli és Sodoma-béli világ légyen ma, noha hallják a' Noe fejszéjét koltogni, Gen. 6. 5. a' Loth serkengető és hívogató szavát zengeni fülökben, Gen. 19. 24. de csak éssnek és isznak—Luc. 17. 28. de felő hogy csak Loth szabadul-ki két leányával, [az az, a' gonosz és bujálkodo életű emberekkel való nyájaskodásnak miatta elfáradott emberek, 2. Pet. 2. 7. kik a' gonosz tselekedeteket látván és halván győtrik lelkeket. v. 8.] s' tűzes és kénkőves eső léssen Luc. 17. 29. az égből s' mindeneket el-veszt.

Ezek azért rövideden az Impedimentumok, meg-akadályoztató dolgok avagy eszközök, mellyek miatt akar ki-is bűneinek álmából fel nem serkenhet.

*Auxilia
Impedimen-
ta removen-
tia.*

De vallyon minémű eszközökkel álhat ember ezeknek az Impedimentumoknak ellene, mellyekkel csak könnyen ki-ki magáról el-hátríthattya, és az Istennek kegyelme által önnön magát fel-serkentheti

R. I.

R. I. *Elő* és mindeneknél *elsőbb* eszköz az Istennek drága kegyelme, melly I- *Gratia Dei.*
 stennek ajándéka elégedendő fő eszköz,
 mind a' minket gyótró gonoszoknak, és
 ostromló késérteteknek ellenek állására,
 fő diadalmason való meg-győzésére; s'
 mind pedig a' bűnből való fel-serkenésre,
 2. Cor. 12. 9. *Elég néked az én kegyelmem.*
 Melly kegyelem vétettetik itt az Isten ked-
 vének és szerelmének valakihez való ha-
 talmáért, avagy az Istennek valakiben hat-
 atoson magát ki-jelentő, és munkálkodo
 s' ő benne hatalmasan meg-maradando
 kedvéért és szerelméért.

II. *A' könyörgés.* Könyörögj buzgo szí-
 vel háromszor a' Pál Apostollal, 2. Cor. 12. 8.
 Ezért háromszor könyörgöttem az Urnak, hogy
 a' te álmod szemedről távozzék-el, az az,

2.
Preces.

szüntelen és számta- Pro hoc ter oravi. Magnis tenta-
 lan sokszor, nem hogy tionibus opponit orationem, docens pio-
 tsak szám-szerint há- rum esse non desperare in tentationibus,
 romszor, hanem szám- sed ad dominum confugere, cui nostra
 talanszor, és ha szin- quærela sunt proponenda. Ter autem
 tén kedvedet, az Ur, intelligo pro frequenter & infinitis mo-
 kívánságod szerint, a' dis: non enim ter orasse credo, sed in-
 Pállal bé nem fogja tölteni-is, sokkal jobb desinenter, vel certe statas preces, contra
 hunc angelum ter habuit. Arer.
 idvóiségedre szolgáltatya és forditya ke-
 gyelmét. Avagy pedig kívánságod szerint
 bé-tölti szívedet, mint a' mi édes Idvezi-
 D s tónknek,

88 A' LELKI ALOMBOLVA

tónknek, Luc. 22. 42. *Atyám ha akarsz távoztasd el tőlem e pohart, az az, tágitasd az én lelki gyötrelmimet, szüntesd gyöttrődésimet, ez lelkek bajnakjával való baj-vívásban, s'ihon mindgyárt menyből Angyal jelenék meg ő néki v. 43. ki őtet bátoritáná.*

3.
Vigilantia.

Psal. 67. 9.

III. A' vigyázás. Legy ébren mint Samuel az Ur szavára. 1. Sam. 3. 10. hogy ha szólánd mindgyárt füleidben vegyed. *Szóly Uram, mondván, mert jól hallya a' te szolgád.* Illyen résen vala a' Dávidnak füle *Psal. 62. 12. Egyszer szollot, ugy-mond, az Isten, kétszer hallottam, az az; igen gyakorta ütközött fülembbe, az Urnak nekem egyszer szollot szava. Ha szintén aluszol-is, lelkedben vigyázz, Cant. 5. 2.*

4.
Promtudo.

Psal. 95. 1.

Heb. 4. 7.

IV. A' készség. Légyen kéfzen szived, meg-térő, és fel-serkenő szándékkal, s'lelked, hitednek olajával. Hogy mihelt az Ur Jést szivednek ajtaján zörgetni megérzed botsádd bé. *Apoc. 3. 20. ha szavát hallod szivedet meg ne keményítsd, miképpen a' boszontásnak idején, ama' kísértésnek napján a' pusztába, Heb. 3. 8. és mihelt el-jő ez a' mennyei vő-legény ámbátor éj-közepett, éj-félkor. Matt. 25. 6. melly idő tájban az emberek leg inkább nyugosznak, és szoktak munkájoktól való meg-tágulással élni. Mindazáltal ne nehezteld a' te édes Idvezitődnek*

zúdnak mind ilyen bűneidnek tsendes álmából-is fel-serkenvén hitednek kéz lámpásával eleiben menni, hogy ő véle bé-mehess a' nyugodalomra. v. 10.

V. Az érzékenység. Változrafd-el a' Saulnak és az Izraelitáknak érzéketlen természeteket, az Ephraimnak érzékenységén, kik az Istennek sanyargato vereségét és serkentő édes beszédet nem érzék. Jer. 5. 3. *Meg-verted őket de nem bánkodtak, de nem így az Ephraim Jer. 31. 18. Meg-vertél, ugyanond, engemet, és meg-verettettem. v. 19. minnek-utánna meg-térítettél engemet meg-bántam —.* Nem hagyá Istennek fel-serkentő szavát haszontalanul el-mulni hanem bűneinek álmából fel-serkene.

5.
Sensus.

Esa. 1. 5.

VI. Az Isten igéjének buzgo kívánsága, kinél gyönyörösegebb tsengettyű lelkednek fülében nem hallathatik. Mint Pál. 119. 20. *Meg-emésztett, ugyanond, az én lelkem a' te törvényedhez való buzgoságomnak miatta, melly bennem vagyon mindenkor.* Es a' mi-képpen 1. Chron. 11. 18. keservesen ohajt vala mondván: *Oh ki adhatna nékem innom a' Bethlehem kapuja előtt való forrásnak vizéből!* szintén így te ohajtsd azt az élő vizet, melly a' lelki Bethlehemnek ama' lelki kenyér házának oldalából foly. Joh. 7. 38. melly lelkedet az örök életre meg-elevenítő idvefészes

6.
Zelosum desiderium.

Verbum Dei
cibus anima.
Matt. 4. 4.

60 A' LELKI ALOMBOLVA-

*Christus est
scaturigo a-
quarum vi-
ventium.*

*Vide Ain-
swort in
Cant. 4. 15.*

féges mennyei tudomány, mellyet csak e-
gyedül ad a' Christus az ő benne hívő hi-
veknek. Cant. 4. 15. *Oh kerteknek forrása,*
élő-vizeknek kut-feje! Melly forráson érte-
tik a' Christus, kitől mint élő forrástól szá-
maznak gyönyörű kegyelemnek folyama-
ti, mellyek meg-nedvesítenek minden ker-
teket [Anyaszentegyházakat], mint Jer.
2. 13. Ezech. 31. 4. 5. és abban lévő plántá-
kat, élő hiveket.

7.
Timor.

VII. A' fiui félelem, mellyel minden
testi bátorságnak nem csak ellene állunk,
hanem sőt inkább meg-is győzzük. Melly-
re int a' szent Pál Apostol, Rom. 11. 20. Ne
szuralkodgyál-fel, hanem fély. Mivel penig a'
félelem három félének mondattatik;

Timor { *Naturæ,*
Diffidentia, seu infidelitatis,
Reverentia, seu gratia. Lássuk mi
légyen.

1.
Timor natu-
ra.

1. A' természeti félelem tudni-illik, a'
melly származik a' mi emberi természetünk
gyengeségének érzéséből, magában penig
nem-is bűn, melly félelemnek példái nyil-
ván vadnak még önnön magokban a' fzen-
tekben, és hivekben-is, sőt önnön magá-
ban a' mi édes Ildvezitőnkben, ki ezen fé-
lelemmel olvaftatik hogy félt. Matt. 26. 38.
Heb. 5. 7. Minden felől szomor az én lelkem halálig.

2. A'

2. A' hihetetlenységnek avagy bitetlenységnek 2.
 félelme, melly a' hihetetlenfégből száрма- *Timor diffi-*
 zik, minek-okáért mint bűn és fogyatko- *dentia.*
 zás kárhoztatik. *Esa. 8. 12.* és erre vitettet-
 hetik a' szolgálai félelem (*timor servilis*) s' mind
 peng a' Christus nevének vallás-tétele felől 2. *Tim. 1. 7.*
 valo félelemesség. *Apoc. 21. 8.* 3. A' betsú- 3
 letnek avagy kegyelemnek félelme, a' melly *Timor gra-*
 valaki méltóságának szorgalmatoson va- *tia.*
 lo meg-visgálásából származik. Mint a'
 Mozes halván az Istennek méltóságát, hogy
 önnön magát, az ő Atyának *Abrahámnak*
Isáknak, Jácobnak Istenének lenni mondaná.
Exod. 3. 6. El-rejté Mozes az ő orcáját, mert *Marc. 9. 32.*
 fél vala Istenre nézni. *Luc. 9. 45.* s' ennek
 felette származik az Isten munkáinak Isten-
 felő és kegyes szível valo meg-gondolá-
 sából. *Luc. 5. 16.* Látván a' mi édes Id-
 vezitőnknek Isteni erőből, és hatalomból
 tört tsudatételét, bé telének félelemmel. *Hcb. Inc. 7. 16.*
 11. 7. Illyen ez a' félelem-is melly az Isten-
 nek felségéből nem a' büntetésnek nagysá-
 gából szál a' mi lelkűnkre, mellytől a' hi-
 vek nem üressék. *Phil. 2. 12.* Félelemmel és
 rettegeffel vigyétek véghez a' ti id vessegeteket.

VIII. A' te utaidnak szorgalmatoson 8.
 valo meg-visgálása, tudakozása, és álmaink- *Investigatio*
 bol az Urhoz valo meg-térés. *Lam. 3. 39.* *viarum no-*
 Tudakozzunk inkább a' mi utaink felől—A' *strarum.*
 bűnnek

63 A' LELKI ÁLOMBOL VA'

bűnnek álmában bé-merült ember uttyá-
nak *terminussa à quo*, az Isten a' kit el-had-
tak Jer. 2. 13. *El-hadtak engem élő kut-fejet.*
Psal. 36. 10. és az Istentől valo el-szakadás.
Esa. 59. 2. és *terminussa ad quem*, A' Sátán-
hoz valo hajlás, és az örökké valo kárho-
zatban közelitendő rohanás. Gondold-
meg azért oh ember minémű utat hadtál-
el! Az Ur Jésus Christust, ki út, igazság,
és élet. Ut az álomból az Istenhez valo
meg-térésre, a' Sionra valo vezetésre. Igaz-
ság a' mi bűneinkből valo meg-szabadítás-
ra, Elet a' halálból az örök életre valo fel-
támadásra. *Emeld fel azért az álomból szí-
vedet kezeiddel egyetemben az égben az Isten-
hez, Lam. 3. 40. Es folyo-vizek mennye-
nek alá szemedből. v. 47. míg reád nem te-
kint az Ur az égből.*

Motiva. Melly bűneidből valo fel-serkenésre inditsa-
nak tégedet.

I. Az Istennek, és az ő szolgainak bű-
neidnek álmából valo fel-serkentési és
kegyes intési: Mert a' kik külömben tse-
lekesznek meg-feddetnek, Mich. 6. 9. Az
Urnak fel-serkentő szava a' városban kiált; *de
csak az értelmes emberek láttyák*, és az Isten-
nek nehéz haragját gerjesztik magokra,
ugy annyira hogy ha szintén annak-után-
na önnön magokat bűneikből fel-serken-
teknek

I.
Admonitio-
nes.

teknek lenni vallándgyák-is, mindazáltal Istentől az ő reájok szánt büntetések semmi-képpen el nem kerülhetik. *Prov. 1. 24.*

Exempl. Az Izraeliták, kiknek a' kémek beszédiért való párt-útéért, és hogy a' Mo-

Num. 14. 21.

23. 29.

ses szávara-is a' bűnnek álmából fel nem

serkentek, a' meg-haragutt Isten meg-ef-

küvék, hogy senki azok között a' földet

meg nem láttya: a' honnan halván ezt a'

sententiát, csak hijábá kiálták: *vétkezünk,*

mert az Isten az ő reájok vetett sententiát

meg nem változtatá, sem viszsza nem vo-

ná, hanem mindnyájan meg-halának a'

pusztában. *Deut. 1. 28—35. 41.* II. Az

Istennek drága szép igireti, mellyeket a'

bűnőknek álmából fel-serkenteknek tött

az ő bűnőknek botsánattya felől, minden

egyéb lelki testi, és idő-szerint való áldá-

sokkal együtt. *1. Reg. 8.—Deut. 28. a v. i.—25.*

Deut. 1. 41.

2.
Promissiones

2. *Chron. 6.*

24.

Esa. 1. 16. 17

3.

Miracula.

4.

Beneficia

DEI.

34.—38. mennél nagyobb kegyelmességét közli az Ur mi velünk, és ha mi fel nem ferkenünk, és meg nem térünk, annál nehezebb büntetéssel büntettetünk. *Exempl.*

Corázin, Bethsaida, és Capernaum. Matt. 11.

20. 21. Jaj tenéked Corázin, jaj tenéked Beth-

saida. v. 22. könnyebben leszén dolga Tyrusnak és Sidonnak az itélet napján hogy nem néktek,

5. Igy Jérusálem, Matt. 23. 37. 38. V. Az *Tolerantia.* Istennek kegyelmessége, sokaig való el-tűrése, és szelidlége. Illyen kegyelmességgel éle az Isten az Izrael népével, várá sok ideig.

Mint Jer. 3. 1. 2. Soph. 2. 1. 2. Inté nagy in-

dulattal, de csak haszontalan lón. Ezért

inti a' szent Pál-is a' Romabélieket Rom. 2. 4.

AVAGY az Istennek kegyelmességének, és béke-

séges tűrésének, és szenvedésének gazdagsá-

gát meg utáladé? nem tudodé hogy az Istennek

2. Pet. 3. 15. kegyelmessége téged meg-térésre indit? A' szent

Péter apostol-is ezent bizonyította, 2. Pet. 3. 9.

Békecségesen vár minket, a' mellyel ha ki go-

noízul él, haragot gyújt önnön magának.

Rom. 2. 5. mert ha kik bűneikből fel nem

támadnak, ha szintén az Isten időt enge-

dett-is nekik a' fel-támadásra, felette igen

keservesen meg-büntettetnek. *Exempl. Jé-*

zabel. Apoc. 2. 21. Adtam időt hogy meg tér-

jen az ő paráználkodásából és nem tért-meg.

6. & sequent. VI. Az Istennek haragos fe-

Commina-
tiones.

nyegetési,

nyegeretési, és feddési. Jer. 18. 9. 10. *Ha gonosz tselekedik én előttem, és nem halgattya az én szomat, meg-bánom a' jot mellyet végeztem vala hogy vélejol tselekedgyem.* v. 11. Luc. 13. 5. a' kik *Jon. 3. 4. Apoc. 2. 5.* Istennek ez intési és fenyegetési ellen meg nem térnek, fel nem serkennek, Istentől meg-büntettetnek. *Prov. 1. 23. 24.* VII. Az Istennek itileti mellyet tselekedendő mind azokon valakik az ő beszédére, serkengetésére fülöket és sziveket nem hajtyák. *Apoc. 11. v. 13.* mely tsapásoktól és az Istennek kemény itiletitől ha meg-akarunk menekedni, felkell bűncinknek álmából ferkennünk. *Esa. 9. 13.* 2. Chrō. 15. 4. *Ha meg-tért volna az ő nyomorúságában az Izraelnek Urához Istenéhez, az őtet keresőknek segitséggel lótt volna.* Mert az Isten az ő kegyelmében bé-fogadgya és meg-menti a' bűnösöket, kiket a' nyomorúságoknak meg-érzése tókélletes meg-térésre hoz: ellenben penig a' fel nē serkenőket és a' meg nem térendőket ki-gyomlállyá, a' kik nyomorúságokban ő hozzá fel nem kiáltnak, mint az *Elihu* befizelli vala a' *Jobnak* Job. 36. v. 8—13. *Exempl. Izraelitæ* Jud. 2. 13. 14. 15. 16. *Jer. 5. 3.* A' *sidók* *Esa. 1. 2. 5.* *Jeroboam*, a' ki sem az Istennek itiletivel, mellyet tselekedett vala, mikor az ő kezét meg-száraztotta volna: sem jo-téteményével, mellyel őtet meg-látogartta vala, midőn az ő keze meg-gyogyulna

a' Proféta imádságára arra nem birattathaték, hogy lelki bűneinek mély álmából felserkenvén az ő utálatos bálványozását elhagyná. 1. Reg. 13. 4. 5. 6. mindazáltal v. 33. ugyan nem tére-meg Jeroboam az ő gonosz utáról. Es v. 34. ez dolog ada okot a' Jeroboam házának büntetésére, hogy ki-gyomlálatnék és eltöröltetnék a' földnek szinéről. VIII. Az Ur Jésus Christusnak meg-világosítása, egyébkint soha, hanem ha fel-serkensz a' te bűneidnek álmából, meg nem világosít tégedet a' Christus, sem penig meg nem világosodik tenéked. Eph. 5. 14. No serkeny-fel tehát ki aluszol, és kelly-fel a' halálból, s megvilágosodik tenéked a' Christus, AMEN.

8.
Illuminatio
Christi.

II. PRÆDICATIO.

Az első résznek második Punctumáról.

Eph. 5. 14. Es kelly-fel a' halálból.

It két dolgok vadnak { 1. Intés. Kelly-fel.
2. A' dolog, miből
kellesték fel-kelni, tudni-illik, a' halálból.

Explicatio. Avássa, Resurge, Kelly-fel, támadgy-fel
viszontag, innen vagy on a' Fel-támadás.

Differentia inter ἀνάστασις & ἀ- Fel-kelni, Viszontag fel-
νάστασις. Illa est omnium: sed hæc támadni, annyit telzen
que propriè Resurrectio dicitur, est tantum iustorum. Crit. S. mint valami esés, fek-

Vox ἀνάστασις est compos. ex
Prep. ἀνὰ quod idē est quod πάλιν
Rursus: egyene-

egyenefedni, fel-eme- *Rursus: quasi significetur Rursum*
lődni, önnön magát *stare quod ceciderat. Eodem sensu*
fel-támasztani, fel-ál- *Latini Resurrectio dicitur. Alted,*

latni: a' miképpen vétettetik Jer. 8. 4. Igy
szol az ur: *Avagy ugy esteneké-el a' Sidók hogy*
fel nem kelhetnek? ha meg-térnének avagy
nem térné hozzájok, tudni-illik, az isten.
A' holott közönséges *sententia* va-
gyon azokról, hogy a' kik el-estnek igye-
kezzenek azonnal *fel-kelni viszontag, az az;*
otthon önnön magokat az eserből fel-állat-
ni, mellyel *perstringállyá a' Sidóknak ostoba-*
ságokat, kik nem gondolnak az ó sullyos
bűneikből, mellyekben estenek vala, vi-
szontag valo fel-kelésre, avagy az Istenhez
valo igaz meg-térésre. Innen már az
ἀνάστασις resurrectio, melly az életre valo
viszsa híválnak hivattatik, avagy az em- *Resurrectio*
bernek vagy meg-hólt testnek életre valo *est revocatio*
viszsa állattatása, mert a' kik élnek *ad vitam.*
állani, a' kik pedig meg-holtak el-esteknek lenni
állattatnak. Melly szo vétettetik:

I. *Proprie*, Tulajdon-képpen, a' mikép-
pen már a' testnek halottaiból valo fel-
támadásáról im csak most meg-mondaték,
im mint Dan. 12. 2. *Es sokan azok között kik*
halálnak a' földnek porában fel-serkennek.

II. *Improprie*, Hasonlatosság szerint, mi-
ndőn a' Fel-támadás vétettetik a' bűnből valo

Resurrectio
pro Resipi-
scentia &
conversione
ad Deum.

ki-térésért és az Istenhez való térésért.
Prov. 24. 16. Mert jollehet hetszer el-esik is
az igaz, ugyan fel-kél azért. Így Eph. 5. 14.
A' holott fel-kelni, fel-támadni halottaiból,
annyit téfszen mint: a' bűnből meg-térni,
mert a' fel-támadásnak néminémű specíessé,
ábrázattya, mind az ujjonnan való születés.
Joh. 5. 25. El-jő az idő, és most vagyon, mi-
kor a' halottak hallják az Isten Fiának szavát,
és a' kik hallándgyák élnek; s' mind penig a'
bűnből való meg-térés. Luc. 15. 32. Vig
kedvel kell vala. —.

Vox νεκρῶν. Mortuus q. Neκρῶν Mortuus meg-holt,
ve & κῆρ sine corde. ez a' szó a' Górógból vélzen e-
rit. S. redetet, mint ha mondaná ve

Elegās com- & κῆρ szű-nélkül való, mert a' miképpen
paratio vita hogy az élet kezd, indit; így a' halál a' szív-
cum morte. ben végez. Minek-okáért nem ok-nélkül
mondta Arist. Cor est primum vivens, &
ultimum moriens. Vétettetik penig:

Mors est pri-
vatio vita.

I. Propriè, tulajdonképpen. Melly ér-
telemben a' halál az élettől való meg-fosz-
tás, a' léleknek a' testől való el-választása-
ért, a' honnan a' test lélek nélkül meg-holt
állat, Jac. 2. 26.

II. Impropiè, hasonlatosság szerint.
Mint I. vétettetik önnön magáért az ör-
dögért, a' ki a' bűn által a' halálnak szerző ö-
oka. Apoc. 20. 14. A' pokol pedig és a' halál
vettet-

1. Cor. 15.
55. 56.

vettetnek a tűznek tavába, melly a második halál, az az, az ördög, —. 2. A dög-halálért, avagy a halandóságért. Mint Jer. 15. 2. 9. 21. El-jött a halál a mi ablakunk-ra, az az, olly kegyetlen dög-halál, halandóság grassal nálunk, hogy a bé-zárlott ajtok, az erős várak, a magasházak, és akar minémű rejtek erős helyek, h. e. minden emberi orvosságok, meg ne bántassák hogy az embereket meg ne emésztené. 3. Vétettetik a bűnért mint ez helyen. Eph. 5. 14. Kely-fel a halálból, h. e. a te bűneidből térj Istenhez.

A' honnan tanuljuk-meg.

A' bűn halál, mellyből mindeneknek fel kell kelni, fel kell támadni. *Doctrina*

Ennek a tanuságnak igaz volta meg-bizo-nyittatik 1. E' fel vőrt Igékből. Kely-fel, állj helyre, viszontag támadgy fel a halálból. i. e. térj-meg Istenhez a' te bűneidből, *Probatur. 1. Ex textu.*

2. Szent Irásbéli helyből Rom. 13. 11. 2. *Loco parallelu.* Ideje az álomból immár fel-serkennünk. h. e. a' mi bűneinkből Istenhez meg-térnünk.

3. Okokból. 1. Mert a' halottaknak tulajdonágok ez, hogy fel-támadgyanak, *3. Rationibus. 1.*

1. Cor. 15. 13. Ha a' halottaknak fel-támadása nintsen, a' Christus nem támadott fel; de fel-támadott a' Christus a' halálból, v. 20. tehát a' halottak-is fel-támadnak, v. 22. *v. 15.*

minden ember peng természetire nézve meg-holt a' bűnben, Eph. 2. 5. Mikor a' vétkeknek általa meg-boltunk volna-is, együtt

Col. 2. 13.

2.

meg-elevenített minket a' Christus által, — II. Mert a' meg-holtaknak uj testet kell fel-venni, 1. Cor. 15. 42. El-vettetik rothadandó test, fel-támasztatik rothadatlan. Mivel minden bűnösök természetek szerint meg-holtak, tehát a' Christusban való fel-támadás által fel kell támadni, és uj meg-ditsóult testet kell fel-venni, 1. Cor. 15. 43. 44.

3.

III. Minden emberek tartoznak az uj életre által menni; de senki, hanemha fel-támad bűneinek halottaiból, le egyébkint uj-életre által nem mehet, tehát minden embereknek a' bűnnek halálából fel-kell támadni.

USUS.

I.

Instruct.

Mivel azért halljuk hogy a' bűn halál, mellyből mindeneknek fel kell támadni, innen Elsőbben oktattatunk imez két kiváltképpen való dologra.

I. Hányféle legyen a' halál.

II. Mi okokra nézve vettség egyben a' Bűn a' halállal, sőt hogy a' Bűn mondattasék halálnak. A' mi az első illeri:

R. A' halál kétféle { 1. Lelki;
2. Testi, avagy a' nyomoruságoknak halála.

I.

Mors Spirituális.

L. A' Lelki halál, a' hivéké, avagy a' hitetlenségé. A' hi-

A' hiveknek lelki halálok im ilyen szol- *Elsőbör.*
lásnak nemével jegyeztetik : mikor tud-
ni-illik a' hivek mondattatnak a' *Christussal*
eggyütt meg-holtaknak lenni. Rom. 6. v. 8.

Col. 2. 20. Coll: Col. 3. 3. *Qui moriatur cum Chri-*
Meg-holtatok, és a' ti életetek el- *sto, h. e. alicui rei renuncia-*
rejtetett *Christussal az Istennél.* *ant, non debent eidem rei*
2. Tim. 2. 11. Ha ő véle meg-hol- *vivere, aut non debent in e-*
tunk ő véle élünk-is, h. e. a' *iusdem rei servitutem redagi.*
Aret.

Christus halálában való részefülés által a'
bűnnek, világnak, ennek felette a' törvény
elementuminak, börtűinek, avagy mind az
egész törvénynek, meg-holtunk.

Ez peniglen a' hiveknek halála há-
romféle.

I.

Peccati.

1. Cor. 5. 5.

I. *Peccati.* A' bűnnek halála, avagy öldöklése. Melly öldöklésnek hivattatik :
erre nézve a' bűnnek meg-halni mondatta-
tik az, Rom. 6. 2. Coll: 1. Pet. 2. 24. a'
kiben a' bűnnek amaz ereje ki-óltatott a'
Christusnak ereje által, a' mellyel hit által
őszve forradott, *coalescált*, ugy annyira,
hogy eggyik a' másiknak egyenlőképpen
felellyenek imez két mondások : A' bűn-
nek meg-halni ; és Istennek, avagy az ő igaz-
ságának élni.

*Vivere Deo,
& mori pec-
cato mutuo
sibi respon-
dent.*

II. *Legis.* A' törvénynek halála, s' még penig
mind a' Ceremoniai törvénynek, mert meg-

2.

Legis.

72 A' LELKI ALOMBOLVA.
 halván a' Christussal, szabadofok vagyunk
 e' világnak börtönitől, az az: a' Ceremoniai
 törvénytől, Col. 2. 10. Meg-halván a' Chri-
 stussal, meg-szabadultatok e' világnak börtö-
 nítől, miért terhelitek magatokat Ceremoniakkal?
 s' mind penig az erköltsökről adott törvé-
 nyeknek, avagy Tiz-parantsolatoknak.
 Rom. 7. 4. *Atyámfiai ti-is meg-holtatok a'*
törvénynek. Miben? a' Christus testében. Mi
 végre? *hogy másé lennétek.* Kie? *tudni-illik*
azé, a' ki a' halálból fel-támadott. Mi végre?
 hogy gyümölcstöt teremtsünk Istennek: Coll:

3. Mundi. Gal. 2. 19.

*Quatenus scil: Lex mo-
 ralis est peccati virtus, ne-
 que enim amplius reos facit
 eos, qui sunt in Christo, ne-
 que conscientia eorum terro-
 rem incutit, neque ad pec-
 candum irritat.*

III. Mundi. E' világnak halá-
 la. Mert ez a' világ az hivek-
 nek meg-holt, s' ők-is meg-
 holtak e' világnak. Gal. 6. 14.
 Távol legyen penig én tőlem hogy
 ditselkedjem, hanem csak a' mi

Urunk Jésus Christusnak keresztiben; *ki által*
énnekem e' világ meg-feszítettett, én-is e' vi-
lágnak. h. e. A' hivek e' világot, minden
 ő pompás ditsőségével, nagy akararu ke-
 vélységével meg-utállyák, és meg-pökik,
 mint egy haszontalan hijában valo lemmi-
 re kellő, és holt dolgot; és viszontag
 e' világ meg-utállya, meg-pöki, és mint egy
 el-vettetet állatoknak, és szemeteknek alit-
 tya

rya a' hiveket. Mint 1. Cor. 4. 13. E' világ- *Regia-*
nak seprei lóttunk és el-vettetett állatok mind *θάματα*
ez ideig. *fig: sordes*

Másodszor, A' hitetleneknek, avagy ujonná *que ex reli-*
nem születetteknek halálok. 1. Joh. 3. 14. A' *qua immun-*
ki nem szereti attyafiait a' halálban marad. *da & lurida*
Rom. 7. 14. melly a' hitnek, avagy a' lélek *reputantur,*
halálának mondattathatik, a' mennyiben *proprie qui-*
tudni-illik a' Christus és az ő Lelke nélkül *squilia scopis*
szükkölködvén, és a' hittől üres lévén bű- *collecta.*
neikben meg-holtak. Eph. 2. 1. Mikor a' vét- *Crit. S.*

kekben és bűnökben meg-holtatok volna, avagy *v. 15.*
penig meg-halván a' bűnökben. Col. 2. 13.
mindazonáltal élnek a' bűnökben, s' nem-
is kéri bűnöknek botsánattyát, és így él-
vén meg-holtak. 1. Tim. 5. 6. A' melly buja-
ságban él az olyan élven meg-holt. Eddig a'
lelki halálról.

II. A' nyomorúságoknak halála, semmi nem *II.*
egyéb, hanem ama' boldog állapotnak meg *Mors affli-*
fosztása, a' mellyben az ember ha bűnt nem *ctionum.*
tselekedett volna, élhetett e' világban csak
nagy boldogul, a' kinek helyében követ-
kezett minden féle gonoszoknak és nyo-
morúságoknak serege, avagy, meg-számlál-
hatatlan rendi, mellyek embernek ez éle-
tet keservefsé és unalmassá tészik. Mint
Job. 7. 15. Az én lelkem inkább kívánnya magá-
nak a' keserű halált —. Ecl. 2. 8. 15. 18. De itt

Dent. 30. 15.

19.

E 5

Eph.

Eph. 5. 14. A' bűn mondattatik halálnak lenni, nem csak a' földi, hanem a' lelki és örök-ké való nyomorúságokra nézve is, hanem ha ki abból ki-tér, és a' Christus életéhez ujjobban vissza adattatik. De azt kérde:

II. Mi okokra nézve vettesék egyben a' bűn a' halállal, sőt hogy a' bűn mondassék halálnak lenni?

- R. Sok külömb-külobbféle okokra nézve: 1. Ob definitionem; Magyarázat-tyára, avagy meg-határozására nézve. A' halál a' testi életnek, a' léleknek a' testtől való el-szakasztásáért való meg-fosztása. A' honnan a' testlélek nélkül mint egy meg-holt állat. Jac. 2. 26. Így a' bűn el-szakaszt minket a' mi lelkünk-től az Istentől. Esa. 59. 1. 2. A' ti hamiságítok tőttek külömbséget ti közöttetek és a' ti Istentek között, —. Ezt az Istentől való el-izakadást hánnya az Ura' Sido népnek szemére, Jer. 2. 19. A' te magad gonosz-sága tanítson-meg tégedet, és a' te Istentől való el-szakadásod dorgállyon meg tégedet: Vedd eszedben melly gonosz és melly keserű legyen, hogy el-hadtad a' te Uradat Istenedet.
2. II. Subjectumara nézve: Mert minden emberek méltók, és kötelesek a' halálra. Psal. 89. 49. Kitsoda az élők között, a' ki meg nem halna. Rom. 6. 23. 2. Sam. 14. 14. Így senki nem

nem tiszta a' bűntől. Prov. 20. 9. Ki mond- Heb. 9. 27.
batná azt: tiszta az én szívem, tiszta vagyok Rom. 3. 12.
én az én bűnőmtől?

Object. S' hát miért mondgya az Isten Jo-
bot tőkélletesnek, igaznak, Isten-felő-
nek, és a' gonoszának utálojának lenni?
Job. 1. v. 1. 8.

R. 1. A' tőkélletes ember néha vétette- Integer quid
tik ollyért, mint a' ki nem kendőzött, ha- lit.
nem tőkélletes; avagy azért, mint a' ki
minden ő tselekedetiben, tőkélletesen és
hűséggel tselekedszik, nem tsalárdul, és ha-
missan. 2. Sam. 22. 26. A' kegyelmes termé- Job compa-
szetű emberhez, kegyelmes vagy, és a' tőkélletes- rative a' töb-
hez, tőkölletes vagy. Es kiváltképpen ez a' tibe nézve
fzo tőkélletes, vétettetik azért, nem hogy az akkori i-
mint a' ki tellyefséggel minden véle szüle- dőben tőkél-
tett motsoktól, avagy bűntől üres volna, letes volt,
és minden számaiban tellyefséges és el-vé- mint Noe a'
geztetett, hanem mint a' ki az Istent hűtő- meg- veszett
kélletességgel, minden tsalárdság és hypo- világban.
crita áll-orczáság nélkül tiszteli. Illyen
vala a' Noe, Gen. 6. 9. igaz férfin és tőkélletes, Gen. 17. 1.
Job. cap. 1. 8.

2. Ez a' tőkélleteség a' Job Patriárchá- Ex parte
ban nem volt mind egészen, a' mint duntaxat,
szoktuk mondani; hanem részekre nézve, neq; enim per
mert itt ez életben inchoativè, a' más élet- totum.
ben pedig consummativè, tisztittatunk-meg
plenariè

3. *Gen. 3. 19. ve; Mert a' miképpen a' bűn által a' halál-*
Rem. 5. 12. nak Gen. 2. 17. Így a' bűnnek-is javallása
1. Cor. 15. v. és el-hitetése által szerző oka az őrdög,
 22. *innen mondattatik az őrdög Halálnak-is,*
Apoc. 20. 14. és a' halálnak birodalmának
lenni, mert ő tőle származott és vett eredet
a' bűn, melyet a' Halál követett, Heb. 2.
v. 14. Hogy a' halálnak általa el-rontaná azt,
a' kinél a' halálnak birodalma vala, az az, az
ördögöt.

4.

IV. A' } halálnak és a' meg-hol-
 } taknak tulajdonságira
 nézve.

I.

Mortis.

1.

Jac. 3. 13.

14.

Matt. 24.

42. 43.

2.

I. A' Halálnak. 1. Hogy a' halál bizonyoson el-jöendő, úgy annyira, hogy senki attól önnön magát meg nem szabadíthattya, mindazáltal bizontalan legyen, melly orában, és melly idő tájban legyen el-jöendő. A' miképpen megtetfzik Prov. 27. 1. *Ne ditsekedgyél a' holnapi napról, mert nem tudod mit hoz te reád.* Hasonlatosképpen a' bűn, bizonyos az, hogy minden emberekre el-jő, de nem tudgya melly orában, Prov. 24. 16. *Hétszer el-esik még az igazs.* Exempl. *Abrahám, Dávid, Salamon, —.* 11. Hogy a' halál mindeneknél természet szerint erősebb legyen. Can. 8. 6. *Erős a' szeretet mint a' halál.* Így a' bűn mindeneknél

nél erősebb, úgy annyira hogy soha senki nem, hanem egyedül a' mi édes Idvőzítő Jესusunk győzte azt meg, és immár ő általa mi hivek, az ő ereje által győzzük-meg. Eph. 6. 10. Legyetek erősek az Urban, és az ő *Rom. 6. 12.* hatalmas erejében. Mi vegre? v. 11. Hogy meg-álhassatok az ördögnek álnoksági ellen.

III. Hogy a' halál telhetetlen, és meg-
elégedhetetlen legyen. A' honnan, olyan *Esa. 56. 11.*
lenni mint a' Halál, melly meg nem elégített-
berik, annyit téfsen mint: a' vagyónnak
avagy leendő dolognak telhetetlen kíván-
ságában tartatni. Hab. 2. 5. El-táttya az ő *2.Sam: 11.*
torkát mint a' koporso, és hasonlo a' halálhoz,
és nem elégzik-meg, —. Így a' bűn, soha
még e'kédig szomjuhozását bé nem töltöt-
te, hogy sőt inkább sokaknak, még az Isten
fiainak-is nagy szemtelenül véreket meg
nem kifértette volna. Gen. 39. 6. 7. Veté
szemét a' Josephre, és monda: Hálly velem.
Sőt még a' mi édes Idvőzítőnket, az önnön
fejét meg-rontót, ez az ártalmas tsalárd
bestia meg-kiférté, *Matth. 4. 3. & seq. 1v.*
Hogy a' halál mindeneknél keserűbb lé-
gyen, *1.Sam. 15. 32.* és monda az Agag: Bi-
zonyára el-jött a' halálnak keserűsége. De ke-
serűbb még ennél a' bűn, *Eccl. 7. 26.* Találtá
én egy dolgot, melly keserűbb a' halálnál, sud-
ni-illik olyan aszfszonyiállatot, kinek az ő sive ol-
lyan

3.

2.Sam: 11.

Salomonem.

Petrum.

Prov. 30. 15.

16.

4.

lyan mint a' tőr. Ihon a' bűnnél mitsoda ke-
 serevessebb, mitsoda kéferűbb? Mitsoda a'
 melly mérgével ennyi lelkeket maszlagolt,
 mérgefitett volna meg, és ez életnek köze-
 piből keferű mérgével meg-fojtván raga-
 dott volna ki? Meg-ölé *Caint* mérgével,
Gen. 4. 14. 15. El-borítá *Pharahót* a' Veres-
 tengerral, *Exod. 14. 28.* Tűzzel emészté-
 meg *Nadab* és *Abihur*, *Lev. 10. 1. 2.* A' föl-
 dele elevenen nyeleté, és minden hozzá tar-
 tozoival alá-szálltatá pokolra, *Core*, *Dá-
 zihánt*, és *Abiromot*, *Nű. 16. 33.* Tűzes kénkö-
 ves elsővel üllyeszteté és veszteté-el *Sodomát*
 és *Gomorhát*. *Gen. 19. 24.* Imé melly kese-
 ves és rettenetes a' bűn! v. Hogy a' kit
 a' halál az ő mérgével ez eleettől meg-fojzt,
 sárgává halovánnyá és el-szárattá teszi, és
 akar minémű szép embert-is meg-rutit,
 meg-dohosít, sőt végtére olly senyvet-
 té teszi, hogy ember, még-közel sem já-
 rulhat hozzá. Mint a' szegény *Lázár*, *Joh.
 11. 39.* Kitől tiltatik vala Idvezitőnk hogy
 hozzá nétalám ne járulna, s' azért mond-
 gya a' *Mártha*: *Uram immár szagos, mert ne-
 gyed napi.* Így a' bűn felelemmel és rette-
 géssel agyon önti az embert, hogy az Ur
 Jéhus ártatlan vére pirotságának avagy tsak
 egy kis tsepje-is ő rajta ne láttassék. Mint
Nábal, *1. Sam. 26. 37.* Meg-befzellé az *Abi-
 gail*

gail a' Nábálnak Dávid ellen tört bűnét, és el-halá az ő szíve ő benne, és lón mint egy kő-bálvány. Sőt a' mi nagyobb, az emberek közt a' bűn, ugyan ujjal mutatová teszi az embert, gyalázatban hozza, Esd. 9. 6. orczapirulová teszi. Dan. 9. 8. Minékünk orczánk pirulása—. Méltán hasonlítottatnak tehát a' bűn halálnak önnön magára a' halálra nézve. De lássuk.

II.

II. A' meg-holtaknak természetekre a- *Mortuorum.*

vagy pedig tulajdonságokra nézve. 1. Mert

I.

a' halottak élet, érzékenység, és mozgás nélkül vadnak. A' honnan mondattatik a' szű-
ő benne meg-holtnak lenni, az az, szű-
nélkül, a' kik a' félelem miatt tellyességgel
meg-tsábulnak, el-rémülnek, és felette igen
meg-ijednek és rettennek, és e' nagy rette-
nésnek miatta el-hatrya őket az ijertség, s'
egészszén meg-háborodnak. Esa. 59. 10.

Kietlen helyeken vagyunk mint a' halottak,

11. Hogy a' halottak természetek szzerint

2.

nem térnek-meg ez életre. Job. 7. 9. 10.

Miképpen a' felhő el-mulik, és el-mégyen, így Esa. 26. 14.

a' ki a' koporsóban el-temettetett, nem jó többé

fel. Nem külömben a' kik az ő bűnöknek Job. 14. 7. 8.

halottaiban csnek, és az ő álnokságoknak

or seq.

koporlojában szállanak, soha természet sze-

rint fel nem támadnak. Mint 2. Sam. 14. 14.

Imé nyilván meg kell halnunk, és olyanok va-

gyunk

1. Sam. 12.

23.

3.

Pfal. 30. 10.

4.

5.

Zac. 16. 23.

gyunk mint a' viz, melly a' földre ki-ontatik, és fel nem szedethetik. Így színtén a' bűnnek halálából természet szerint életre való vízfőzsa fordulás nints. III. Hogy a' halottaknak semmi érzékenységek, semmi esméretek ne légyen azokról, melly dolgok itt e' világon víseltetnek. Job. 14. 21. Ha meg-bolondulnak is az ő fiai, nem tudgya, ha meg-szegényülnek azt sem vészi észében, sem penig többé soha az Istennek ditséretit, tudniillik életben, és az élőknak modgyára nem hirdetheti, Pfal. 6. 6. Nintsen te felőled a' halálban emlekezet. Így a' kik bűnökben meghalnak a' hiveknek tselekedeteket nem érzik, az ő ősvényeket nem nyomják, azoknak fogyatkozásokat egygyen egygyen nem ismerik. Mivel hogy a' halottak semmit nem tudnak. Eccl. 9. 7. Pfal. 146. v. 4. IV. Hogy a' halottak feledékenységgel temettetnek-el az embereknek szívek és szemek elől, el-annyira hogy meg-emlekezetek-is sokára fenn ne forogjon. Eccl. 9. 7. Azoknak emlekezetek el-felejtetett. Így a' bűn azt tselekefzi, hogy az emberekkel ő miatta az embereknek emlekezetek elől ki-elsvén, feledékenységben essenek. Dan. 4. v. 12. Az oktalán állattal legyen része Nabu-godonozornak. V. Hogy a' kik meghalnak lelki halállal, leg-nyomorultabb go

noíz sio

noszban forognak. Így a' kik az ő bűnöknek lelki halálában meg-halnak, soha semmi örömet nem érnek. Luc. 16. 24. *gyótrótetem e' lángban.*

Ez okokra nézve méltán mondathatik a' bűn halálnak.

Melly szolgál minékünk *intettetésünkre*, hogy a' mi bűneinknek halottaiból mennél hamaréb serkennyünk és kellyünk-fel, ne maradgyunk-el *Lot Patriárából*, hanem bűneinknek halálából fel-támadván, fieszünk mi-is a' mi édes Idvezitónknak kezét fogni, Gen. 19. 16. hogy életünket megtartsuk, és mennyünk-ki a' mi bűneinknek *Sodomájából és Gomorrhájából*. Mennyünk-ki *Babylonból*, és fussunk-ki, mennyünk-ki *kőzzűlők*, riszűtsuk-meg magunkat, Esa. 52. 11. *Im előttünk megyen az Ur, v. 12.*

Q. *Im látom és nyilván el-hitettem magammal, hogy a' bűn méltán módattassék halálnak; melyben ha ki meg-marad vég-képpen, soha senki örök életet nem láthat. Kérlek azért mutasd-meg énnékem azt, és ismértessd-meg velem.*

I.	Ha én legyeké ez halálban?	1. <i>Signa.</i>
II.	Mi módon estem én ez halálban?	2. <i>Persecutio.</i>
III.	Miképpen, és ki által menekedhessem én ki ez haláltól.	3. <i>Medio.</i>

F

Elsőben.

USUS,
II.
Exhortator.

I.

Elsőben. Ha ki meg akarja önnön magát ismérni, hogy ha legyené ez halálban, avagy nem, vigyázzon imez dolgokra, s csak könnyen meg-tapasztalható módon annak végre mehet.

Signa.

1. Ez halálban lévő embernek, nem külföldben mint a' testi halálban lévőnek, természetű ez, hogy élet nélkül legyen. Mivel hogy penig az élet *testi és lelki*, avagy, *ideig való*, és *örökké való*. Így a' miképpen a' testi halálban lévő ember, testi élet nélkül vagyon, mint a' szegény Lázár, Joh. 11. 21. *Uram ha itt voltál volna, az én atyámfia a' Lázár nem holt volna meg.* Hasonlatosképpen a' lelki halálban, a' bűnben megholt ember, *lelki és örök élet* nélkül vagyon. Mert a' Jesus Christus nélkül vagyon, a' ki

Vita. h. e.
vita & re-
surrectionis
ansor.

Joh. 11. 25. *Örök élet. En vagyok a' fel-támadás és az élet*, valamiglen azért az Ur Jesus igaz fel-támadás által fel nem támad, mind addiglan *lelki és örök élet* nélkül vagyon, Joh. 14. 6.

11. A' testi halálban lévő embernek tulajdonsága ez: hogy ő benne nints semmi *érzékenység*; semmi *mozgás*; semmi *emlekezet*; semmi *ismeret*; semmi *illatozás*; semmi *hallás*; semmi *látás*. Így hasonlatosképpen a' lelki és örökké való halálban esett emberben. 1. Semmi *érzékenység* nintsen, úgy

1.
Sensus.

annyira

annyira, hogy ha szintén házat fejére gyuj-
tod-is, ha mindenét titkon fel-rakod-is, ha
magát meg-sűröd-is, ezzel semmit nem
gondol, sőt ugyan nem-is érzi már az Isten-
nek bátor ugyan sulyos ostorát-is, Efa. 1. 5.
Mi az oka hogy mennél inkább verlek annál in-
kább nevelitek a' bűnt? Sőt hogy inkább ne
érezhesse nek meg-edzék magokat, és Ada-
más kővé tévék az ő sziveker, az Izrael né-
pe, hogy a' verés semmit rajtok ne fogjon,
Zach. 7. 12. Így a' bűnnek halálában esett
ember. 2. Semmi életre való *mozgás* nints
benne, mert nem az Istentől mozdittatik,
éltettetik, mint *Act. 17. 28.* hanem az *ördög-*
től, a' Sátántól. 3. Semmi *emlekezet* nints
benne, hogy a' Jóbbal valaha bűncinek em-
lekezeti felől mondaná, Job. 13. 27. *Menyi*
álnokságim és vétkeim legyenek ennékem add
tudtomra —, sem a' Dáviddal nem elmélke-
dik az Istennek tselekedetiről és tsuda dol-
gairol, *Psal. 77. 13.* sem jo téteményiről,
Psal. 40. 6. hanem a' miképpen *Eccl. 9. 7.*
a' halottak semmit nem tudnak, mivel hogy
ki-ment az ő lelkek, s' az napon el-*veszett*
mindengondolattok *Psal. 146. 4.* szintén így
ezek csak kábakká, esztelenekké, lovak-
ká, és őszvérekké lettek, kiknek nintsen
értelmek. 4. *Ismeret-is* nints, melly *ismé-*
ret által a' Dáviddal együtt méltán mond-
hatná

Jer. 5. 3.
Efa. 9. 13.

2.
Motus.

3.
Memoria.

Psal. 32. 9.
4.
Cognitio.

hatná Pſal. 15. 5. az én bűneimet én ismérlem, és az
Eſaiással. Eſa. 59. 12. a' mi hamiságink mi ve-
lünk vadnak, és a' mi hamiságinkat ismérjük.

*Ubi agnoscere peccata nostra
est, non simpliciter scire quod De-
um offenderimus; sed exactè per-
pendere peccata nostra & ex con-
ſequenti gravitatè eorum ſentire,
& quaſi ab eis premi, & obrui ſe-
riòq; de eis dolere. Pſal. 51. 5. Eſa.
59. 13. Jer. 3. 12. 13.*

A' holott a' bűnnek ismé-
reti nem csak azt teſzi
hogy tudni, hogy mi az
Iſtent meg-bántottuk lé-
gyen; de ugyan valóban
meg-hányini vetni a' mi

bűneinket, és következéſből azoknak ne-
hézſégeket meg-érzeni, és mint ha azok-
tol tellyeſséggel el-nyomattatnánk, és el-
burittatnánk, és azokat tellyes ſzível bán-
ni, ſíratni keſergeni. Mint Jer. 3. 12. Térj-

Jer. 14. 20. *meg viſzſza vono Izrael—v. 13. Ismérd-meg
Jon. 1. 12. a' te hamiságodat, hogy a' te Uradat Iſtenedet*

*el-hagytad. Coll. v. 14. Jer. 31. 19. Es a'
mi bűneinknek undok fertelmi miatt a' Jé-
ſus lábánál, avagy tsak hátul orczánkra le-
eſvén, ſírván, könny-hullatáſunk árjával a'
mi édes Idvezitőnk lábait moſogatni, és fe-
jeinknek haj-ſzálaival törölgetni. Mint ám
ama' ſzegény bűnös aſzſzonyi-állat. Luc.*

5.
Voluntas.

*7. 38. 5. Akarat-ís nints, mellyre valo képeſt
azt mondhatnád. Pſal. 40. 8. Im hol vagyok
én v. 9. hogy tegyem a' te akaratodat én Iſtenem
azt akarom. 6. Illatozás-ís nints, el annyi-
ra, hogy ha ugyan orra előtt hordozod-ís
a' Jéſus gyönyörű illatos érdemét, a' kegye-
lemnek*

6.
Oſſactm.

lemnek edényében, mindazáltal ő nem érzi. Mint *Psal. 115.* Ugy annyira hogy méltán, és igen illendőképpen énekelheted ez ilyen bűnnek halálában esett ember felől, nem különben mint a' *Pogányoknak* bálványirol, v. 5. *Szájok vagyon és nem szolnak, szemek vagyon és nem látnak: v. 6. Fülök vagyon és nem hallanak; orrok vagyon és nem illatoznak. v. 7. Kezek vagyon és nem tapogatnak, lábok vagyon de nem járnak, és nem úvóltlenek az ő torkokkal——.*

III. A' testi halálban lévő ember nem visel sem költségére, sem ruházattára, sem eledelére gondot; Így te lelki és a' bűnnek halálában esett ember: 1. Hol a' te költségéről való szorgalmatosságod, melly ama' drága *arany.* Apoc. 3. 18. Végy én tőlem tűzb en meg probáltatott *aranyat.* Mi végre? A' te szegénységednek eleb valo segítségére, hogy gazdag légy. Melly

semmi nem egyéb, hanem az igaz hit, és egyéb minden lelki ajándékok, tudni-illik a' bűnnek botsánattya és a' megszentesítés, melly jó rétemények a' Christustól nyerettethetnek-meg.

2. Hol a' te *öltözetéről* való gondod, hogy lelki meztelenségedet bé-fedezzed. Mellyről azt mondgya a' mi édes Idvezítőnk:

Aurum igni exploratum & purgatum Metaphoricè ponitur pro fide & aliis donis spiritualibus, nempe pro remissione peccatorum, & sanctificatione, qua beneficia nobis à Christo obtinenda sunt. Ravan.

Hoc aurum fides est. Ar.

*Vestis Alba
quid.*

Végy én tőlem fehér ruhát, hogy öltözzet ed legyen.
A' fehér ruha. I. Méltoságnak és a' ditsós-
fégnak jegye és bélyege. Mint *Mardocheus*.
Esth. 8. 15. A' honnan fehér ruhában a' Chri-
stussal jární. *Apoc. 3. 4. 5.* annyit téfszen,
mint a' Christusnak királyi méltóságában,
és ditsóségében részesülni, s' ennek felette
örök-élettel élni. II. A' tisztaságnak és
az ártatlanságnak jegye, a' honnan az I-
stennek [tudni-illik a' Bironak] ruhája
mondattatik fehérnek lenni mint a' hó,
[melly által ábrázoltatik az Istennek tókél-
letes igazsága] *Dan. 7. 9.* és fehér ruhát ven-
ni, annyi mint a' Christus érdemében in-
gyen való kegyelmet és abból származott
idvefséget hittel keresni és venni. III. A'

*Hic enim per vestimen-
ta alba intelligitur iustitia
Christi, & ex consequenti
remissio peccatorum & sa-
lus. Ravan.*

*Joh. 20. 12.
Act. 1. 10.
& 10. 20.*

méltoságnak és ditsóségnek, s'
mind peng a' tisztaságnak, és
ártatlanságnak jegye egyszer-
s' mind, melly dolgoknak je-
gyében, szoktak vala az Angyalok az em-
bereknek fehér avagy fényes ruhában meg-
jelenni. *Matt. 28. 3. Marc. 16. 5. 3.* Hol e-
ledeledre való fáradságod hogy azt mond-
hatnád a' *Dáviddal*. *Pfal. 73. 25.* Te nálad-
nál egyébben nem gyönyörködöm e' földön. *Pfal.*
119. 103. Pfal. 42. 2. Ezek azért rövideden
a' jegyek, és ehez hasonlók, mellyből akar
ki-is, tsak könnyen meg-ismérheti, ha ő
halál-

halálban legyené, avagy hogy nem.

De azt kérde: ban?

Másodszor. Mi-modon estem én ez halál- II.

R. I. Eredet szerint. Mivel hogy mind
II. Tselekedet két-képpen vétkeztél, és
így a' halálban estél.

I. Eredet szerint. Melly eredet szerint I.
valo vétek nem tsak amaz *Adámtól és Evá- Originale?*
tól minékünk tulajdonittatott első bűn, a-
vagy a' mi bennünk szűkséges-képpen le-
jendő igazságtól valo meg-fosztás, üresség;
hanem ama' mi első szűletésünkben ben-
nünk szűletett hijában valóság, melly a'
testnek, és a' léleknek minden munkáit, go-
noszra ingerli, üzi és ösztönözi. Pál. 51.
v. 7. Imé én álnokságban fogantattam —. A'
mellyből mint egy kut-főből nagy bőfége-
sen származnak a' több vétkek. II. Tsele-
kedet szerint. A' tselekedet szerint valo 2.
vétkek pedig, melly miatt-is a' halálban *Actuale.*
estél, semmi nem egyéb, hanem midőn az
ember, az ő belső munkái kívül testével-
is valamelly vétkes dolgot végben viszen.

Melly léfzen — { A' meg-tselekedendő jonak
el-veszteglésében,
Az el-veszteglendő gonosznak
tselekedetében.

Im ez két mód-szerint estél te a' bűnnek
halálában, tudni-illik tselekedvén bűnt:

Ore.

1. Szájaddal. Psal. 50. 20.

Corde.

2. Sziveddel. Psal. 28. 3.

Opere.

3. Tselekedetteddel. Psal. 28. 4. A' tselekedett bűnben penig

kettőt kell meg-látni: { 1. A' bűn meg-tselekedésének grádusit.
2. A' meg-tselekedett bűnnek külömbségit.

IV. Gradus
peccati.
1. Gradus.

Jac. 1. 14. 15. Minden ember penig kisírtetik, mikor az ő tulajdon kívánságától el-vonattatik és meg-tsalattatik. A' holott a' bűnnek meg-tselekedetinek Elsőben 4. grádusi adatnak előnkben. 1. Gradus. A' kisírtet mellyel kényszergettetik az ember a' bűnnek tselekedetire. Melly gonosz léfzen a' Sátánnak fuggallásából, mint a' Judásnak példájából világosan ki-tetszik. Joh. 13. 2. A' vatsora után, mikor immár az ördög a' Judas Iscariotesnek Simonnak fiának szívében bé-ötlőt volna hogy el-árulná őtet.

1.
Abstractio.
Act. 5. 3.
2. Sam. 24. 1.

Ennek penig a' kisírtésnek 2. Részei vadnak: 1. Az el-vonás; melly semmi nem egyéb, hanem a' meg-tselekedendő gonoszról való első gondolkodás, mellyel az elme Istentől el-vonattatik, és el-ragattatik, a' kinek éppen engedelmesnek kellett volna lenni, Luc. 10. 27. 2. A' meg-maszlagítás, mellyel az egyszer meg-lelt szűben bé-botsátott, és valamenyire ott meg-

2.
Inescatio.

meg feneklett gondolat, az akaratot és az *affektusokat* tsiklandozván, a' bűn tételre felferkenti, a' miképpen a' *Dávidba*, 2.Sam. 11.

V. 4. *Ammonba*, 2.Sam. 13. 2. II. *Gradus*, II. *Gradus*,

a' bűnnek fogantatása; a' melly néminémű egygyező értelem, és a' bűnnek meg-tselekedélére való néminémű maga el-tökéllés, el-szánás, Pſal. 7. 15. Imé hamiſſágot gondol, —. III. *Gradus*, a' bűnnek születése,

III. *Gradus*.

a' melly a' bűnnek tselekedete, a' leicnek és a' testnek erejéhez adattatott *facultásokkal*, tehetségekkel egygyűtt, 2.Sam. 11.

V. 4. Dávid vétkezék az aszszonyiállattal.

IV. *Gradus* az el-végezés. A' bűnnek elvégezése, mellyel a' bűn az ő gyakortselekedetiből, immár minden napon elvégeztetett, végben vitt, és mint egy meg-ért, a' bűnőinek halált, az az, örökké való károhozatot szerez. Jac. 1. 15. A' bűn minek után

IV. *Gradus*.

na véghez mégyen nemz halált.

Hasonlo-képpen tetſzik-meg a' Pharaonak, Saulnak, Judásnak, &c. példájokból. Ezek a' bűn meg-tselekedésinek *gradusi*. Láſſuk:

Prima causa peccati est appetitus: is movet voluntatem, voluntas addit assensum, hinc circumſpicitur de mediis, inde naſcitur peccatum actuale, ex hoc tandem mors & poena ſluit.

Másodszor, a' meg-tselekedett bűnnek *külömbſégít*, a' melly V. féle. I. A' bűntselekedendővel, avagy tselekedővel egygyező értelemben lenni. Eph. 5. 11. Ne le-

I.

90 A' LELKI ALOMBOL VA-

A' más bű-
nében valo
reszesülés
viz féle.

gyen közöségtek a' setétségnek ama' haszonta-
lan tselekedetivel —. A' más bűnével valo
közösülés penig sok féle modon lefz , én
mindazáltal tsak X. számlálok-elő.

1. Mikor a' bűnt , avagy tsak valami
modon, avagy valamenyire approbállyuk,
láttatunk javallani. Példa. Mint a' *Tanczot*
a' régi koros emberek; a' *Részegséget* a' tob-
zodo férfiak aszszonyi-állatok; a' *Parázna-
ságot* a' vándorlo aszszonyok, a' buja indu-
latu latrok; a' *hamis esküvést*, képtelen mor-
gást , szitkozodást a' nyalka iffiak , fajtalan
természetben meg-aggott vénnek. 2. Ta-
náts által mint *Cajaphás*, Joh. 11. 49. *Ti sem-
mit nem tudtok*, v. 50. *Meg nem gondollyá-
tok*, *hogy jobb egy embernek meg-halni a' nép-
ért* —. Igy *Achitofel* 2. Sam. 16. 21. *Meny-bé
a' te atyádnak ágyasához* —. *Jonadáb*, 2. Sam.
13. 5. A' *Thámárnak meg-ferteztetéséről*.
3. Parantsolat által mint *Dávid tselekedék*
az *Uriásnak* halálában valo gyilkosságot,
2. Sam. 11. 15. 4. Akaratnak indulattya,
egygyező értelem , álhatatoson valo vallás
által, Rom. 1. 32. *Nem tsak azt tselekeszik,
hanem oltalmazták azokat-is, a' kik azokat tse-
lekeszik*, az az, tárfsok a' gonosz tselekede-
tekben, a' bűn tételben, és a' bűnösöket
ditsérik. Igy a' *Saul* A.É. 22. 20. *Mikor ama'
Márttyrom Istvánnak vére ki-ontatnék*, én-is
ott

ott állok vala, és az ő halálára akaratom volt.

5. Ingerlés és boszszontás által, Eph. 6. 4. 5.

Atyákne ingerellyetek haragra a' ti magzatito-
kat. 6. El-vezteglés, avagy penig vak- 6.

merőség, és párt-ütés által, Ezech. 2. v. 3. 4. 5.

7. Hízelkedés által, mint *Koreh, Dathan,*
Abiram, Num. 16. 3. Sokat tulajdonitotok ma-
gatoknak holott mind az egész gyülekezet szent. *Doëg Ado-
maus.* 1. Sam. 22. 9.

8. Láthatlanná való tétel, engedelem, és 8.

szem hunyorgatás által. Exempl. mint *Eli*

Pap, 1. Sam. 2. 22. 23. Ide tartozik a' *Papok-*

nak, *Prædikátoroknak* és *Magistratusoknak* en-

gedelmek, bűnőeknek magoknál való meg-

tartások, és sikkasztások, v. 25. 9. Egy-

gyütt való társaság által, Psal. 50. 18. A' lo-

pót mihelt látándod, melléje adod magadat, és

a' te társalkodásod a' paráznakkal vagon.

Eph. 5. 7. Melly társaságot tilt a' szent Pál,

Eph. 4. 3. Mert nints fikabb, és a' bűnre

hamarébb hajlandobb, mint a' rossz és go-

nosz társaságot, s' annak veszett példáját

követni. Minekokáért: *Ne corrumpant bonos*

mores consortia prava; szorgalmatoson el

kell kerülni, a' bűnre való alkalmatofságo-

kat, kiváltképpen a' fajtalan társaságokat,

a' minéműekről szol egy I-

stenes ember; *Valamenyiszor,*

ugy-mond, az emberek [tudni-

illik effélék] között voltam mind annyiszor

kisebb

*Dixit quidam, quoties in-
ter homines fui minor homo
redii. Th. à K.*

10. *kisebb ember jöttem vissza.* 10. Más embernek az ő bűneiben való oltalmazása által. Prov. 17. v. 15. *A' ki meg-igazította a' bűnöst, és kárhoztatta az igazat, utálatos az Urnak egy aránt mind a' kettő.* Rom. 1. 32.

Ezek azért rövideden a' módok, minémű módokon szokott eggyik a' másik vétkeben részesülni.

- II. 11. A' bűnnek külömsége cz: Vétkezni de tudatlanságból; a' melly semmi nem egyéb, hanem, midőn ki a' mit tselekezik voltaképpen, és nyilván, nem tudja hogy *disinctè*, mástól meg-küloböztetve, bűn legyen; avagy ha tudja-is imigy

Az. 7. 8. 9. amugy, nem ismerte, és nem szemlélt meg jó modgyával bűnnek lenni. 1. Tim. 1. 13. *Ki először Isten káromló, háborgató és boszonto valék.* Num. 35. 22. 23. Psal. 19. 13.

- III. 111. Tudva vétkezni, de gyarloságból gyengeségből: mint midőn valaki, az egyébkint meg-ismért jót, valami veszedelemnek *félelme*, avagy penig a' haláltól való iszonyodásnak miatta az önnön magaelleke ismereti *dictálása* ellen meg-tagadgya. Ebben a' nemben vagyon a' Péternek esete, a' melly volt az ő elméjének hirtelenségből, és félelméből. *Matth. 26. v. 70. 72. 74.* Mellyet nagy keserves írás követe, v. 75.

- IV. 1v. Tudva vétkezni, néminémű meg-
által-

általkodással. Pfal. 19. 14. Tartóztasd meg a' te szolgádat a' vakmerő bűnöktől. Ide tartozik minden bűn, a' melly fel-emelt kézzel lépzen, az az, Istennek valami megtűlésével, gyűlöletével. Num. 15. 30. A' melly ember nyilván valo hatalmasagot tseleke-szik, akár lakos, akár jövevény, az Urat szida-lommal illeti, ki-gyomlátsáék az a' lélek az ő népe között.

v. Tudva vétkezni, de el-szánt és el-tő-kellett lelki-isméret ellé valo gonofaságbol. Ide tartozik a' Szent Lélek ellen valo bűn. I. Joh. 5. 16. Vagyon halálra valo bűn, nem mon-dom hogy azért könyörögjön. Ihon azért mind-czek a' bűnők, mellyek által bé-estél a' ha-álban, és ha azt nem mondod, hogy tisztá az én szivem, azt-is keli mondanod: bű-neimre nézve nem él az én szivem, valamig-len amaz életnek Ura, a' bűnnek halottai-bol fel nem támasztja. Joh. 11. 25. En vagyok a' fel-támadás, és az élet, a' ki én ben-nem hiszen ha meg-hal-is, él.

V.

De ugy itélem ezt fogod felelni:

Im értem, hogy én mind eredendő, s' mind *Modi eva-*
penig tselekedett bűneim által a' bűnnek *dēdi ex pec-*
halálában estem; De kérlek taníts-meg: *cati morte.*

I. Mi modon.

II. Ki által menekedhessem ki a' halálbol.

R. 1. Ha a' te bűneid miatt meg-holt I. *Modi.*
Lelked,

Lelked, és tested, mint ám amaz embernek holt teteme, az *Elifæusnak* koporsojában vetteték, 2.Reg. 13. 21. szintén így a' Jêsus szenvedésének koporsojában bé-vettetik, és az ő meg-elevenítő tetemét éri, az az, Istemi hatalma, és ereje által, az ő véle való drága eggyeség által talpra ál. *Joh. 11. 25. 26.*

2. Ha az Ur Jêsus Christus nem különben mint ám *Elifæus*, 2.Reg. 4. 34. az ő száját a' meg-holt gyermeknek szájára tévé, szemeit szemére, kezeit kezeire, az ő Izáját a' te bűneid miatt meg-holt, némult, és el-hidegült szájadra; irgalmasággal tellyes szemeit, szemeidre; ártatlansággal tellyes kezeit kezeidre veti, és az ő Szent Lelkének meg-elevenítő kegyelmével, meg-melegít, és meg-éleszt.

3. Ha meg-fszolit tégedet a' te bűneidnek koporsojában, nem különben, mint egy a' sírban immár negyed napig feküvő *Joh. 12. 39.* szagostestű *Lázárt*, v. 39. *Joh. 11. 43. Lázár jőj-ki*, és álnokságidnak mint egy el-hárithatatlan követ elébb el-fordítván kihíj. Akkor noha még a' te lábaid és kezeid hamiságid kötelével meg-vadnak kötözve, de ugyan fel-tamadsz, v. 44. az ő szavára.

4. Ha tellyes és tökéletes szível, áthatatos hittel hiszsz az Ur Jêsus Christusban, hogy

hogy tsak egyedül ő légyen a' te bűneid halálában esett lelkednek meg-eleveníthetője Joh. 11. 25. *En vagyok a' fel-támadás, és az élet, a' ki én bennem hiszen, ha meg-hal-ís él.* A' holott a' fel-támadás vétetterik, mind a' testi fel-támadásért, és örökké való életért; s mind penig az ujjonná való születésért. Col. 3. 1. *Ha fel-támadtatok a' Christussal, oda fel valokat keressetek,* melly által a' mi bűneinknek halálából fel-támadunk, hogy új életben járjunk. Eph. 2. 6. *Es a' miképpen igen világoson mondgya,* Col. 2. 12. *El-temettettek ő véle együtt, a' keresztségnek általa, kinek általa ő véle együtt fel-is támadtatok az Isten erejének hiti által —.* Ezent-érőssíti v. 13. *Es titeket kik meg-holtatok vala a' bűnökben —, ő véle együtt meg-elevenitet, meg-botsátván ti néktek minden bűneiteket.*

5. Haaz Ur Jesus Christussal együtt temettek-bé az ő koporfojában; ő véle együtt isfordittatik le a' te bűneidnek rettenetes köve te rolad, és az Ur Jessussal együtt-is támadsz-fel. Col. 2. 12. A' holott a' mi első fel-támadásunknak, az az, ujjonná való születésünknek formáját és modgyát bővebben mint oda fellyebb meg-magyarázza, hogy

Ubi resurrectio licet secundum quosdam sumatur pro resurrectionis autore, nihilominus tamen resurrectio intelligi potest non tantum de resurrectione corporali, sed etiam de resurrectione spirituali, nempe de regeneratione: nam istius quoq; resurrectionis spiritualis Christus est autor & effector. Rav.

az Ur

az Ur Jesus Christus jo-téteményének nagysága nyilván legyen.

*Immersio,
Emmersio.*

I.

Eph. 4. 23.

Col. 2. 11.

II.

Eph. 2. 5.

Col. 2. 13.

A' keresztségben azért két egymással mint egy ellenkező *motusok* vadnak, tudni-illik: a' bé-merítés, ki-merítés. Ezeknek jed-zéseket adgya itt előnkben, tudni-illik:

I. A' Christussal való meg-halást, melyről Rom. 6. 4. El-temettettünk azért ő véle egy-gyütt a' keresztség által a' halálba, hogy mi-képpen fel-támasztatott a' Christus, az A-tyának ditsóségére, azonképpen mi-is új élet-ben járjunk.

II. A' meg-elevenítést. Ha azért azt kívánod te, hogy az Ur Jesus-sal egygyütt meg-elevenítettsél, szükség hogy előben ő véle meg-halván el-temetettsél.

6. Mod mellyel fel-támadhat sz bűne-idnek halottaiból ez: ha tudni-illik az Ur Jesus Christus meg-elevenítő szent Lelkét vejended; mellynek általa a' meg-elevenítő kegyelmet meg-nyered, hogy a' te lelki ha-lálodból fel-támadván, bűneid meg-bo-tsáttassanak, és meg-szenteltséssel, Joh. 6. 63. A' Lélek az a' ki meg-elevenit.

Ezek azért rövideden a' modok, mellyek szerint a' te bűneidnek halottaiból fel-támadhat sz. De lássuk:

II.

Per quem.

II. De vallyon ki által támadhatok én fel, ha azt mondanád, az én bűneimnek halottaiból?

R. I. I.

R. 1. Kivált-képpen egyedül csak az **18** 1.

Ur Jēsus Christus által, a' ki a' fel-támasztás, *Joh. 11. 25.* Ihon ha szintén bűneidnek halálában fekszel is, de ha ő benne hisz, mindazáltal élsz, *Psal. 3. 9.* Es az ő Szent Lelke által, ki által a' hiveket meg-eleveníti. **11.** Az Istennek igaz és hűséges szolgálai által, kiknek ajakok meg-illettetett amaz oltárról le-vett tűzzel, avagy szénnel. *Esa. 6. 6. 7.* melly példázza az

Christus *na cum Spir. suo est causa efficiens princ. resurrectionis spiritualis.*

2.

Ministri Instrumentum.

Ur Jēsus Christus áldozattya-nak hathatóságát, és a' Szent Léleknek erejét. Melly Istennek szolgálai azért bortsáttattak, hogy tégedet a' te bűneidnek sírjából fel-serkentvén a' halálból életre által költöztessenek, *Act. 26. 17.* A' pogányok közzé mostan téged küldelek. Mi végre? v. 18. Hogy meg-nyissad nékik szemeket —. **111.**

Carboni ardenti sumto ex altari tanguntur ab uno ex Seraphim labia Propheta. ut peccatum ejus expiatur, per quem carbonem denotatur efficacia sacrificii Christi, & vis Spiritus Sancti. Rav.

3.

Igaz hit által, *Joh. 11. 25.* Mert valaki az Ur Jēsus Christusban hiszen igaz hitnek általa, noha mondattatik természetire nézve meg-holtnak lenni; mindazáltal a' Christusban hit által él. Mert a' miképpen hogy az embert a' bűn természeti szerint meg-öli: így az igaz hit, az Ur Jēsus Christus ereje által halottaiból *instrumentaliter* fel-támasztja, v. 26. Valaki él, és hiszen én bennem, soha meg nem hal, hiszedé ezt? Ez a' hit

Fides est instrumentum.

28 A' LELKI ALOMBOL VA'

virágzik vala Job Patriarchában, Job. 19. v. 25. 26. En-is jól tudom hogy az én meg-vál-tóm él, —v. 26. Ebben a' testben meg-látom az Istent. IV. Igaz és tökéletes, sőt szűnet-len valo könyörgés által; mert a' szives és tökéletes Imádság a' bé-zárlott egeket meg-nyittya; 1. Reg. 18. 43. 44. a' meg-vakult szemet meg-nyittya; 2. Reg. 6. 17. a' testből ki-ment lelkeket meg-téríti. 1. Reg. 17. 21. 22. a' halottakat koporsóikból ki-hozza. Mint Lázárt, a' mi édes Idvezítőnknek könyörgése. Joh. 21. 41. 44. Jonást Istenhez, a' Ceth-halnak gyomrából valo fel-kiáltá-sa. Jon. 2. 3. Kiálték az én keserűségemben az én Uramhoz — a' koporsónak torkából kiál-ték s' meg-halgatá az én szomat.

4.
Preces.
Exempla,

Conclusio.

Ihon azért mind a' Módok, s' mind pedig a' kik által leg fő-képpen, s' mind pedig esz-köz-képpen, bűneidnek halottaiból fel-tá-madhatasz, és a' te lelked, ama' meg-eleve-nitő Jესussal eggyesülvén, az uj életre által juthatsz; Nosza tehát ne add lelkedet bű-neidnek halálában valo meg-maradásod miatt az örökké valo gyöttelemeire; Ne fozd-meg lelkedet a' bűnnel halála által az örök élettől; Joh. 11. 25. hanem támadgy-fel bűneidnek halálából, és mondgyad Jo-nással. Jon. 2. 7. A' hegyeknek also részeiben szállottam vala, a' föld bé-záróltatott vala az ó zár-

ő zárjaival én környülem mind örökké. Mind-
azáltal meg-szabadítád az én életemet —. Oh
én Uram Istenem! Amen.

III. PRÆDICATIO.

A' Christusnak igaz isméréstiről.

Eph. 5. v. 14. *Es meg-világosodik tenéked a'
Christus.*

Summa fzerint le-irattatik ez igékben a'
Smi édes Idvezitőnknek, az Alomból való
fel-serkentekhez, és a' bűnnek álmából
fel-támadtakhoz való ki-beszélhetetlen jo
téteménye, melly a' világosítás. *Es meg-vi-
lágosodik tenéked, avagy meg-világosít té-
gedet a' Christus.*

Summa.

Illucescere. Meg-világosítani. Néha vé-
tettetik

Explicatio

Proprie. Tulajdonképpen. Néha

Improprie. Nem tulajdonképpen, hason-
latosság fzerint: mint itt ez he-
lyen.

Meg-világosítani mondattatik az Istē, mi-
kor kedvez minékünk, és önnön magát kö-
zel valonak, és a' kegyelemre igen hajlan-
donak lenni ki-mutattya; ennek felette
meg-ékesít minket ditsőiséggel, és boldog
állapottal, örömmel, és midőn egyéb ki-
váltképpen való jo téteményit közli mi-
velünk.

Illucesceret, i. pergeret fave- velünk. Deut. 33. 2. Mich.
 re istu etiam post defectionem a 7. 8. Ne örülly az én nyava-
 reditu exploratorum. Jun. lýámon én edenségem, mert

Metaphora
 ab exortu
 Solis iucun-
 do.

noha el-estem: de fel-kelek, mikor a' setétségben
 ülendek is, az Ur leszen énnékem világosságom.

A' Christushnak meg-világosítása penig
 semmi nem egyéb hanem; Bé-telven az
 Istennek kegyelmével, és Szent Leike ere-
 jével, az Ur Jesus Christushnak, és ő általa
 az Istennek igaz isméretit venni; ember-
 nek régi maga meg-aggott erköltsét meg-
 tagadni; az istennek kegyelmét meg-érze-
 ni; és az örökké valo boldogságnak örö-
 kősévé lenni. A' honnan tanullyuk-meg;

Doctrina.

A' bűnnek álmából valo fel-serkenést; és a'
 bűnnek halálából valo fel-támadást, az az, az
 Istenhez valo igaz meg-térést, követi az Ur
 Jesus Christushnak meg-világosítása, az az:

Hic gu-
 stus veri-
 tatis, est
 initium
 æternæ
 lucis, ad
 quam pii
 paulatim
 transfe-
 runtur.

I. Az Ur Jesus Christushnak igaz isméreti.

II. Az ő elébbeni erkölcsének meg-tagadása.

III. Az Isten kegyelmének meg-érzése.

IV. Az örök életnek örökösévé valo tétele.

Ennek a' Tanuságnak igaz volta meg-tet-
 szik ez igékből: Es meg-világosodik tenéked
 a' Christus. Mellyet bizonyit a' Sz. Péter.
 Act. 26. 17. Mostan tégedet a' Pogányok
 közzé küldelek. Mi végre? Hogy meg-nyis-
 sad nékiek szemeket, hogy meg-forduljanak a'
 setétségből a' világosságra—. Erről a' men-
 nyei

nyei világosságról vagyon emlékeztet, 1. Pet. 2. 9. Titeket a' sötétségből az ő tudálatos világosságára hívott. A' holott két terminusok meghatározások tétetnek. *Terminus à quo*, melly a' sötétség, az az, az Isten felől, és az idvétségnek titkai felől való tudatlanság. *Terminus ad quem*, az Istennek ama' tudálatos világa, az az, Istennek, és az idvétség titkainak ismérői. Melly igaz Tanúság szolgál minékünk :

I. Oktattatásunkra. Mivel a' bűnnek általában való fel-serkenést, és a' bűnnek általában való fel-támadást, az az, az Istenhez való igaz meg-térést, követi az Ur Jésus Christusnak meg-világosítása, melly semmi nem egyéb elsőben, hanem az Ur Jésus Christusnak igaz ismérő; Lássuk

U S U S.
I.
Informator.

Primo.

I. Mi legyen az Ur Jésus Christusnak igaz ismerete ?

II. Honnan ismérheted és tudhatod te azt meg bizonyoson, és meg-tsalhatatlan-képpen, ha te ugyan bizonyoson ismerjed a' Christust ?

III. Mik akadályoztatnak meg téged a' Christusnak igaz ismeretét ?

R. Hogy ennek az Első kérdésnek szorgalmazatában eleget tehessék, meg kell elsőben látnunk.

I.
Quaestio.

1. Mi legyen az ismeret.

G 3

2. Melly

2. Melly külömb-külobb féle módon vétettefék.

3. Itt tulajdonképpen mit jegyezzen.

1. Az isméret, avagy meg-ismérni annyit téfzen mint, tulajdoképpen valamelly természetén, avagy régen való dolgot vizsontag meg-ismérni. *Gen. 42. 7. 8. Marc. 6. 33.* Így nem isméré-meg *Isáák* *Jacobot*, ki magát *Esaú* gyanánt viseli vala. *Gen. 27. 25. Act. 7. 13.*

11. Külobb-külobb féle módon-is vétetik. Mert 1. Meg-ismérni vétettetik annyiért mint észében venni. *Gen. 19. 33. 35.* 2. Meg-érteni, innen vagy on hogy nem ismérni valakinek nyelvét annyit téfzen, mint nem érteni őtet. *Joh. 8. 43.* Miért *Luc. 5. 21.* nem ismeritek az én szollásomat? 3. A' dol-

got voltaképpen meg-tapasztalni, által látni. *Marc. 2. 8.* Innen vagy on hogy tennen magadat meg-ismérni, annyit téfzen mint, a' te forfodat, és állapotodat igazán által látni, annak voltaképpen végére menni, ennek felette bizonyoson meg-tudni ha legyené hited avagy hogy nem. *2. Cor. 13. 5.* Ti magatokat kísértésétek-meg, hogy ha vadroké a' hitben —. A' bűnnek meg-isméreti-is mondattatik a' törvény által lenni, mert a' törvény által taláztatunk és győztetünk-meg bűnölőknek lenni. *Rom. 3. 20.* A' bűnnek isméreti a' törvény által vagyon. 4.

Annyit

Aunyt, téfzen mint javallani. Hof. 8. v. 4. *quo nobis in-
Fejedelemséget szerzettenek, s' én nem tud-* *spicientibus
tam. Coll. 2. Cor. 1. 13. Igy ismérni vala-* *apparet tur-
pitudo.*
kit, annyi mint őtet szeretni, kedvel fogad-
ni, kegyelmében kaptsolni. Gen. 18. 19. ő-
tet tisztelni.

III. De itt tulajdon-képpen a' Chri-
stust ismérni annyt téfzen, mint őtet nem
csak imigy amugy meg-ismérni, hanem a'
meg-ismért Christust szeretni, tisztelni, és
ő neki engedelmesnek lenni, őtet idvezi-
tőnek tartani, és ő hozzá irgalmasnak és
kegyelmesnek lenni vallani. Joh. 10. 14.
*En vagyok ama' jó Pásztor, és ismérem az én
juhaimat, és ismértetem én-is azoktól.* Holott
a' Christus ismérési annyi, mint a' juhokat
tulajdoninak és sajátinak lenni, ismérni,
tudni, és vallani; Viszontag a' Christu- *Qualis Christi
fi & nostra
cognitio.*
sának ismérési, mellyel a' juhok őtet mint
Pásztorokat követik, annyt téfzen, mint
az ő mennyei tudományát jó kedvel fogad-
ják, és életekkel el-is követik; avagy vétet-
tetik olly ismértet, mellyel őtet immár
meg-ismértet, inkább-inkább ismérjük,
szerettyük, és szivünk szerint tisztellyük,
Eph. 1. 17. *A' mi Urunk Jesus Christusnak I-
stene, a' ditsőségnek amaz Attya, adgya néktek
a' böliseségnek és jelentésnek lelkét, az ő ismé-
retiben.* Melly isméret a' más következően-

dő életben végeztetik osztán el. Ez azért a' Christushnak meg-világosítása, az az, az igaz ismérleti, tiszteleti. De azt mondod:

II.

Questio.

II. Honnan ismérhetem és tudhatom én azt meg bizonyoson, és meg-tsalhatatlan-képpen, ha én ugyan bizonyoson ismér-jem az Ur Jesus Christust?

*Signa cogni-
tionis Chri-
sti.*

R. Ezekből és hasonlatos jegyekből
I. A' kika' Christust ismerik, szükség hogy önnön magokat ismérjek-meg elsőben. Oka. Mert különben nem, hanem ha a' mi magunk igaz ismérte által juthatunk a' Christushnak isméretre. E' penig a' minnen magunk ismérte két kiváltképpen való részekből áll:

I.

*Quales na-
tura sumus.*

1. Minéműek legyünk mi természetünk izerint, tudni-illik, Haragnak fiai.

Eph. 2. v. 3. A' vétkekben és a' bűnökben meg-holtak, Eph. 2. 1. Istennek meg-eskütt ellenségi, gyűlölöi. Melly vétkeket a' szent Pál Apostol, Rom. 1. 29. 30. 31. ugyan catalogusban jedzette. Ennek felette mindeneknek szemei előtt el-vettettek bűneinknek undok vérében fagyva. Ezech. 16. v. 5. Semmi szem meg nem szánt tégedet, —. El-vettettél volt a' mezőn, meg-utáltatván a' melly nap születted, v. 6. Es el-mulám te mel-lőled, és látalak tégedet el-tapodva a' te véredbē.

Non pe-
percerat ti-
bi oculus,
h. e. à ne-
mine curata
fueras, ac po-
tius non po-
tueras curari

sine me, sed in peccatis tuis, fuisses mor-

Oh Uram mitsoda, és
melly

melly nyomorult az ember! melly utálatos a' te isméreted, és szent Lelkednek gyönyörű kegyelme nélkül! melly bűnében meg-holt, úgy annyira, hogy semmi teremtet állat könyörület

tua : tanta est natura humana infirmitas. Præsentem conculcandam te, h. e. expositam morti, malisq; omnibus ad mortem : nam eâ conditione fuisse Adamum cum ceteris usq; dum à Deo vocatus esset. Gen. II. Dixi tibi : i. e. virtute verbi promissionumq; meorum te à morte præsentissima liberavi, in qua equè versabaris ac infans, cuius umbilicus profuit. & nihilominus vitam dedi tibi. Jun. Trem.

segségének szemeit rejá nem veheti. miglen te, irgalmaságodnak szemeit reá nem veted! melly el-tapodva fetreng bűneinek undok véreben, miglen te tőled el-hivattatik, és a' te édes ígérattal, s' igaz frigyeddel jelen való halálos sorsából ki nem emeltetik!

2. A' minnen magunk meg-ismérete áll 2.
ebben, tudni-illik : Minéműek legyünk mi *Quales per*
a' kegyelem által, tudni-illik, a' szeretetnek *gratiam.*
fiai, Eph. 2. 4. Az Isten ki gazdag az irgalmas-
ságban, az ő nagy szerelméből mellyel szeretett
minket. A' Jesus Christusnak szerelmest. Eph.
5. 2. Ki nem szánta önnön magát adni mi
érettünk ajándéku és áldozatul Istennek
gyönyörűséges illatozásra. Eletne fiai, mert
immár abban a' ki a' fel-támadás, élet, és
igazság. Joh. 11. 25. hit által bé-oltattunk,
Rom. 11. 20. kinek örökös társai-is vagyunk,
Rom. 8. 17. Ennek-felette Istennél meg-en-
gesztel-

geszteltettek, és meg-békelt atyafiak, mivel a' mi bűneinknek Isten, és mi közinkben vetett fala a' Christus által el-rontatott, Eph. 2. 14. *Ó a' mi békeségünk* — v. 15. *hogy ama' kettőből ő magában egy új ember terem-
tene békeséget szerezvén.* II. Második jegy a' Christus igaz isméréstinek ez: hogy a' kik a' Christust ismerik, osztán a' Christussal egy életet élnek, sőt itt bé-oltattatnak hit által a' Christusban. Rom 11. 20. III. A' kik a' Christust igazán ismerik, együtt

Crucifigi cū Christo *vetus homo dicitur, Rom. 6. 6. qua dicendi formula idem declaratur, atq; si diceretur peccatum mortuum, aut nos peccato mortuos esse cum Christo, nisi quod illud ἐμ-
Φαλινώτερον est, & mortis genus explicat, cuius participatione mortificamur peccato. Sic Paulus Gal. 2. 20.*

meg-feszítették a' Christussal, úgy hogy immár nem ők, hanem a' Christus mondattatik ő benne élni, a' mint ezen dolgot erőssíti a' szent Pál Rom. 6. 6.

Ama' mi ő emberünk ő véle együtt meg-feszítettett. Mi végre? Azért hogy a' bűnnek teste meg-erőtelenüllyön. Így Gal. 2. 20. A' Christussal együtt meg-feszítetttem: Elek pedig többé nē én, hanem él én bennem a' Christus. IV. A' kik a' Christust ismerik őtet sajtátyokká télszik:

{ Hittel, Job. 13. 15. 19. 25. Ps. 116. 10. Rom.
{ Reménységgel, Lam. 3. 23. 25. 28. [8. 38. 39.
{ Szeretettel, Joh. 21. 15. 16. 17. mellyek nem különben mint egy erős aczél lánczok

czok hozzá tsatolnak minket Istenhez, és az Ur Jესus Christust-is mi hozzánk. V. A' kik a' Christust igazán isméri, az ő szavát nem külömben mint az ő tulajdon saját jűhai halgattyák, fogadgyák, és a' megismért Christust követik. Joh. 10. 14. *Ismerem az én juhaimat, és ismértetem én-is azoktól.* Sőt mint *Bartimeus* Marc. 10. 50. mihelt halyla a' mi édes Idvezitőnk hivo szavát, minden ő felső ruháit el-vetvén siet mennél hamarébb Idvezitőnkhez járulni: szintén így, a' ki az Ur Jესust igazán meg-ismerte, minden ő nehézségére valo pompákat rola lehányván, fut hanyathomlok a' Christus követésére, v. 52. VI. A' kik az Ur Jესus Christust igazán meg-isméri, őtet tisztelik, szeretik, és ő néki engednek; sőt az ő isméretiért minden ő a' Christuson kívül valo nyereségeket tsak kárnak és ganénak alitnak lenni a' szent Pállal, Phil. 3. 8. *Bizony mindeneket kárnak alitok lenni az én Uram Jესus Christusnak isméretinek nagy voltaért, — és ganénak alitok lenni hogy a' Christust meg-nyerjem.* Ezt pedig minden hivek tselekezizik V. kiváltképpen valo okokra nézve:

- I. Hogy meg-nyerhesék a' Christust.
- II. Hogy találtaffanak a' Christusban.
- III. Hogy meg-ismérjék őtet.
- IV. Az ő fel-támadásának erejét meg-érez-

5.
Fines damni
Christiani
hominis pro-
pter Christum.

V. AZ

V. Az ő szenvedésében való részesülést
voltaképpen meg-tapasztallják.

Ezek rövideden a' jegyek, melyekből csak
könnyen meg-ismérhered, ha isméréde az
Ur János Christust avagy pedig nem. De

III. Mik akadályoztatnak meg engem,
azt mondd, a' Christushoz igaz is-
méréstől?

I. R. Egy szóval minden féle vétkek, va-
lamelyek az Istennek parantsolattját meg-
rontják, az új Testamentum vérét láb alá ta-
podgyák. Heb. 10. 29. Mennyivel alittjátok
bogy keményebb büntetésre ítéltetik méltónak
lenni, a' ki az Istennek Fiát meg-tapotándgya,
és a' szövetségnek vérét, melynek általa meg-
szenteltetett vala, semminek alitándgya, és a'
kegyelemnek lelkét bosszuszággal illeténdi.

II. Kiváltképpen pedig: I. Embernek a'
In Specie. Sátánnak, Testnek, e' Világnak és a' testnek
Sui traditio. buja indulatinak, gyönyörűségének, maga
adása. Exemp. Ama' gazdag dus, Luc. 16. 19.
a' tékozlo fiu, Luc. 15. 12. 13. a' minéműek
1. Cor. 6. 10. régen-is valánk, Tit. 3. 3. Valánk régenten
II. mi-is bolondok, hitetlenek—, külömb külömb
kívánságoknak és gyönyörűségeknek szolgái.
Melyekből származnak minden féle egy-
más között való utálatos veszekedések,
versengések, háboruságok, viszázavo-
nások. Jac. 4. 1. A' szent Lukács Evangelista-
is há-

is három Oroszlán kőrmű bűnökét, mint ártalmas fene bestiákat hoz elő; mellyek az Urnak meg-hallott drága igéjét az emberek szívekben meg-fojtyák:

1. E világi szorgalmatosság.
2. A földi gazdagságok.
3. E világi testi gyönyörűségek.

Ezek fojtyák-meg az Istennek igéjét, hogy gyümölcstől ne teremtsenek. Luc. 8. 14. Ezent előtti szent Márk. Marc. 4. 19. E világnak szorgalmatossági, és a gazdagságnak tsalárdsága; és egyéb dolgoknak kívánsági bé- 1. Tim. 6. 17. menvén meg-fojtyák az Igét. II. A meg

nem térés, avagy tsak a nem akarás, hogy ō magát Istenhez hajtssa; sőt nem hogy gyönyörködnek az Ur Jesus isméletiben, de inkább még az Istennek tőle való el-távozását is nagy buzgo szível ohajtja, Job.

21. 14. azt mondják az Istennek: távozzál-el mi tőlünk, mert a te utaidnak isméletiben nem gőnyörködünk. III. Az Istenhez az

Ur Jesus Christushoz, az ő drága igéjéhez, és az ő felebaráttyokhoz való igaz buzgo szereretnek meg-hűlése, meg-fagyása.

Matth. 24. 12. Es mivel a bűn igen meg-sokasodik; az atyasü szereret is igen meg-hidegeszik sokakban. Ez az ártalmas hideg té-izen a mi nemzetünkben mind az Egyházi s mind pedig a külső Polgári társaságban felette

felette nagy kárt, ugy annyira, hogy az Ur Jeshustol mostan plántáltatott plántákat is még gyenge korokban a' rosz erköltsel meg-hirvasztya, és fajtalan természetel ugyan le-forrozza. Mert nints sem az Istenhez, sem az Ur Jeshushoz, sem drága igéjéhez, sem pedig egymáshoz való igaz buzgó szeretet, hanem képtelen és fajtalan rut buja indulatból való *Gibeabeli*, Jud. 19. v. 25. és *Sichemitai* szeretet, Gen. 34. 2.

IV.

Ignorantia.

IV. Akadály, ama' lelki ostoba tudatlanság, melly tudatlanságról mondgya az Ur *Hoseásznái*, Hof. 4. 6. *El-vész az én népem, mert tudomány nélkül való, az az, üres az ő szíve, lelke, és elméje az én mennyei tudományomtól, melly által a' lelkek megtartatnak, meg-elevenítettnek. Pfal. 19. 8. Az urnak törvénye tökéletes, meg-eleveníti a' lelkeket.* Ez okáért nints e' kívül eszköz, melly által megtartassanak, mivel pedig hogy ezt a' tudományt meg-utálták, meg-vetették, Hof. 4. 6. *En-is meg-vetlek tégedet* —. Ide járul e' tudatlansághoz a' feledékenység; Mivel hogy, ugy-mond, a' te Istenednek törvényéről el-felelkezéssel, én-is el-felelkezem a' te szívidrol. Ebben a' vétekben merültez a' mi nemzetségünk kitsintől fogva nagyig. Kiknél a' lelki dolgokban ostobábbakat, tudatlanbakat: ellenben pedig a' gonofzságban

ban tudósbaikat ember nem láthatott. De Prov. 13. 13.
 meg-emészti az Isten, mint Esa. 5. 24. Es
 mint Hof. 4. 6. V. Akadály a' maga szere-
 teti, mellyel fül e' világhoz és a' gazdagsá-
 gokhoz. De csak addig míg lelke ajtaját
 meg-zördítik, úgy jár mint ama' magát
 szerető, e' világon kapdoso gazdag telhe-
 tetlen dus, Luc. 12. 19. Ki hízelt kedvén ké-
 nyes lelketskéjének ilyen kalátsort ad vala
 kezében; *En lelkem*, úgy-mond, *sok eszten-*
dőre való el-tőtt javaid vadnak, nyugodgyál,
egyél, igyál, gyönyörködgyél; de illy képtelen
 maga szeretetiért, és e' világhoz való ra-
 gaskodásáért *bolondnak* szolittatik, v. 20.
 Ez a' maga szeretet, és telhetetlen világ
 űzés voná-el ama' hivatalosokat-is a' *Va-*
tsoráról, Luc. 14. 13. 14. 15. felő hogy ma-
 is fokakat amaz örökké való boldogság-
 beli vendégféltől el ne vonnyon! VI. A' VI.
 külön való bánatot való meg-szünés. *Dedolentia.*
 Melly semmi nem e- *Dedolere, pro omnem doloris sen-*
 gyéb, hanem, sem *sum abjicere, h. e. omne cruciatu*
 maga lelki nyavalyá- *σένος conscientiae iudicium amitte-*
 ját, sem lelki isméreri *re, ut mens reddatur cōdolorος ο-*
 bűn miatt való mar- *mnis iudicii experta. Rom. 1. 28. &*
 dosását, sem az Isten *veluti scirrhus cancrum gignente, aut*
 nek gyönyörű igire- *quasi cauterio amputata conscientia.*
 tinek édeségét, sem *1. Tim. 4. 2. ad turpissima quavis &*
 pedig meg-emészto *aliena prorsus à natura hominis, ratio-*
 haragjának tűzét, keferűségét nem érzi. *ne pradiit, precipitem ire. Rav.*
 Majd

Jer. 5. 3.

Majd mintegy, Efa. 1. 5. Mi az oka hogy mennél inkább ostromozlak, annál inkább nevelitek a' bűnt? Melly bánattal valo meg-szűnésből éktelen vétkek származnak. 1. A' bujálkodás. 2. A' tisztátalanságnak nagy séremséggel valo tselekedete. Eph. 4. 19. 3. Az el fordult elme, és chez tartozando számtalan undok vétkek, Rom. 1. 29. 30. 31.

Ezek azért a' többi között a' vétkes akadályok, mellyek tégedet az Ur Jéhus Christusnak ismémentitől meg-gátolnak.

VSUS,
II.
Excitatorius

A' honnan 11. Fel-serkenterünk az Ur Jéhus Christus igaz ismémentinek mennél hamarébb valo meg-szerzésére, mert ez az ismément nélkül senki az Atyát meg nem ismérheti, sem pedig az Ur Jéhus érdemes szenvedése által szerzett mennyei Tálentummal meg nem ajándékoztatik.

Auxilla Im-
pedimenta
removentia.

De mit tselekedgyem, azt kérde, hogy meg-akadályoztató köveimet az Ur Jéhus igaz ismémentnek uttyárol el-harithassam?

1.

Cur dicatur
Satan homi-
cida.

R. I. Mondgy ellene a' Sátánnak, mint lelked gyilkosának, ki eleitől fogva ember öldöklő volt. Job. 8. 44. Mondattatik pedig gyilkosnak lenni, mind azért hogy azon vagyon, hogy az embereknek lelkeket és testeket az örökké valo győtrelemre, és veszedelemre rohantathassa, a' miképpen az Adám és Eva példájokból nyilván:

s mind

s mind pedig azért mondattatik gyilkos-
nak lenni, hogy az embereket a' gyilkosság
tselekedetre ingerli; a' mint e' meg-tetstik
1. Joh. 3. 12. *Nem úgy mint Kain ki a' gonosz-
tól (Sátántól) vala; a' honnan a' gyilkosok*
attyanak hivattatik, avagy azoknak a' kik
keresnek másokat meg ölésre. Joh. 8. 37.
38. 40. 41. 42.

II. Feszíts-fel a' Christussal a' te teste- 2.
det, az az, öldököld-meg minden testi és 2. Cor. 4. 10.
meg-veszett indulatodat, hogy rettegetés nél-
kül mondhasd a' szent Pállal. Gal. 2. 20.
A' Christussal együtt meg-feszítetttem. Es ne
szánd testedet minden ő indulatival és ki-
vánságival együtt.

meg-feszíteni. Mert a'
kik Christusé a' testet
meg-feszítették az ő in-
dulatival, és kívánsági-
val egybe. Gal. 5. 24.
az az, az ő benne
születerett vétkeiséget,
fogyatkozást, s' ennek
felette, a' haszontalan, és hijában valo in-
dulatokat, gonosz tselekedeteket, melyek
ama' mi bennünk születterett veszettségből
származnak kárhozatni, és öldökölni, és
naponként inkább inkább el-törteni. De
mitsoda eszközökkel? Mértékletességgel,

*Crucifigere carnem cum affectibus
& concupiscentiis, Gal. 5. 24. est, vi-
tiositatem nobis innatam, atq; adeo
pravos affectus & mala opera, ex illa
nobis innata corruptione promanantia,
damnare, mortificare, & in dies ma-
gis ac magis abolere, temperantiâ vi-
giliis, jeuniis, precibus, tolerantia &
patientia, omniumq; Christianarum vir-
tutum studio ac exercitio, quod propri-
um est regnitorum. Rav.*

Gal. 5. 16.

szorgalmatos vigyázással, könyörgésekkel, békecséges türessel szenvedéssel, sőt a' keresztyénységnek minden jóságos tseledetinek szorgalmatoságával és gyakorlásával; melly munka tulajdon csak az ujjonná születteké. Eph. 4. v. 22.

3.

III. Vond-el szivedet a' földi gazdag-ságoknak vadászásától, kik lelketet telhetlenné, szivedet elmédet fel-fuvalkodová tészik; hanem adgyad az oda-fel valóknak szorgalmatoson való keresésére. Mellyre int szent Pál, Col. 3. 1. *Oda-fel valokat keressetek, a' holott a' Christus vagyon.* Ez ilyen földi gázdagságoktól el-vonattattaknak kívánnya vala a' szent Pál lenni *Timotheus* által, a' kik önnön magokat a' telhetetlenségre adták vala. 1. Tim. 6. 17. *Azoknak a' kik gazdagok e' világon, meg-mongyad, hogy fel ne fuvalkodgyanak ebben, és reménségeket ne vessék bizonyos gázdagságokban, hanem az élő Istenben.* Vesséd inkább minden gázdagságodat ebben, hogy az Ur *Jesustól* tanulhass, a' *Máriával* egygyütt lábainál le-ülvén; mert ez a' szükséges dolog, Luc. 10. 42. *Válad-el Máriával ezt a' jobb részt, hadd szorgalmatoskodgyanak a' Máriának, és telhetetlenkedgyenek a' discipulok.* El kell bizony minden világi javaidat hagynod, ha magadat a' Christus ismétel-

Luc. 12. 34.

Luc. 12. 17.

22.

Marc. 8. 34.

retire

retire és követésére adod, *Matth. 16. 24.*

Luc. 9. 23.

IV. Tagadd-meg a' hitetlenséget, e' világi kívánságokat. *Tit. 2. 12.* az az, a' Sátánnak minden munkáit, a' testnek és e' világnak indulatival együtt, ennek felette, mondgy ellene a' te haszontalan és hejában való életednek tellyes szivedből. Sőt ten-

4ⁿ

nen magadat-is tagadd-meg, az az, enged tennén magadat az Ur Jesus Christus alá, hadd uralkodgyék az ő lelke a' te lelkedén, és minden te akaratomat vesszed az ő akarattya-

Abnegatio nostri est, cum nos totos Deo regendos permittimus, & omnem voluntatis nostrae sensum, motum, & cogitationem ejus imperio subjicimus, ut in omnibus illi obsequamur, libenter & prompte, atque adeo, cum in ejus gratiam nos nostraque omnia despicimus, parati quidvis perpeti sive in corpore, sive in facultatibus, ut vocationem ejus sequamur.

alá szivednek gondolatival együtt, hogy mindenekben ő néki nagy vig kedvel, és készen enged. Ezt parantsollya a' mi

édes Idvezítő. *Luc. 14. 26.* Ha valaki én

hozzáj jön és meg nem gyűlöli az ő atvát, an-

nyát —, sőt az ő maga lelkét-is; nem lehet én

tanítványom, az az, kevesbé nem szereted e'

világ javait, és minden szerelmes dolgaidat,

valamellyek tégedet a' Christus igaz ismé-

retitől, és az ő követésétől el-vonhatnának,

gyűlölnöd sőt meg-is kell vetned, *Rom. 6. 4.*

Ez a' Christussal való el-temettetés. *Exem.*

Abraham, ki az Istennek egy szavára magát

H 2

többire

*Inc. 18. 22.
Joh. 12. 25.*

Gen. 22. 1. többire minden örökségéből ki-tagadá ,
 2. 3. Gen. 12. 1. 4. Heb. 11. 8. Mozes, Exod 2. 11. 12. Heb.
 11. 24. Dávid, 2. Sam. 15. 26. Imhol vagyok én,
 tselekedgyék úgy velem a' mint néki tetszik. Az
 Apostolok, kik Matt. 19. 27. Mindeneket el-
 Marc. 10. 28. hagyván követék az Ur Jesust. Luc. 18. 28.

5.

V. Feszítettsél-meg e' világnak, hogy e'

Crucifixus mundo ille dicitur, quem világ-is feszítettsék-
 mundus non amat, non probat, sed odit meg tenéked. Gal. 6. 14.
 & despicit. Gal. 6. 14. & mundus Távol légyen én tőlem
 dicitur ei crucifixus, qui mundum vi- hogy ditsekedgyem, hané
 cissim nihili facit, & ostendit se a tsak a' mi Urunk Jésum
 mundi studiis & cupiditatibus prorsus Christusnak kereszttiben:
 abhorre: atque adeo, qui non curat, Ki által nekem e' világ
 ambit, & sectatur mundana, qualia meg-feszítettett, én-is e'
 sunt, opes, voluptates, delicia, honores, gloria, potentia. Rav.

Vid. Aret. világnak h. e. vesd, utáld, és gyűlöld-meg
 in l. Per- halálos gyűlölséggel e' világnak tsalárd
 kinf. in szem-fény vesztő gyönyörűségít, mellyek
 Gal. 6. 14. vajki hamar meg-maszlagofttyák szive-

det és elmédet, még az Ur Jésum szavára való ol-
 engedelmességre-is nem eresztik, mint ám m
 ama' szines kérkedékeny, és fen-pökő, e'
 hegyke iffiat, Matth. 19. 22. ki mikor hal-
 lotta volna — e' beszédet Idvőzítőnk szá-
 jából v. 21. (tudni illik: Ha tőkélletes akarsz
 lenni, eredgy-el add-el minden marhádát, és
 osztogasd a' szegényeknek, és kintsed léssen a'
 menyországban, és jere és kövess engemet) (v.
 el-méne meg-szomorodván, mert sok jo-
 szágag

Marc. 10.

21. 22.

szága vala, 1. Joh. 2. 15. Ne szerefsétek e' világot, se azokat mellyek e' világban vadnak, ha valaki szereti e' világot, nintsen abban az Atyának szerelme, Jac. 4. 4. Ennek nyilván való okát adgya, v. 16. Mert, ugy-mond, valami e' világban vagyon mind testnek kívánsága, szemeknek bujálkodása, életnek kevélysége, —. A' holott e' világ vétettetik a' tisztátalan világért, és azokert a' mellyek ebben a' tisztátalan világban vadnak, mindekért mondok, valamellyek minket a' bűn tételre szorgalmatoztatnak, akarmik legyenek azok. Ennek bizonyos okai adattatnak előnkben. 1. Mert nem szeretethetik egyenlő szeretettel e' világ és az Isten. Matt. 6. 24. *Senki nem szolgálhat két urnak.* 2. Mert a' testnek kívánsága, bujálkodo gyönyörúsége, a' szűnek kívánsága, a' gazdagságoknak esztelenül való kívánása, és életnek kevélysége, az az, a' tisztelességnek, és az uralkodásnak szorgalmatos ohajtása. 3. Mert egy szem-pillantásban csak el-mulnak. v. 17. Ne kapj tehát e' tsalárd hamis el-mulando világon, hanem nem a' Christus igaz ismérértinek mind elől rókké meg-maradando világán.

VI. Vess számot lelked ismérértivel, vedd-elő iffiuságod idejétől fogva tselekedett bűneidnek rovását, és kérj *extractust*

Mundus h.
1. accipitur
pro immundo
mundo.

Rationes.

1.

Luc. 16. 13.

2.

3.

6.

amaz Igaz itelő Birotol, s' mond ezt Job-
bal, Job. 13. 23. *Menyi álnokságim és vét-*
keim legyenek énnékem, add tudtomra, (Oh
én Istenē) és az én hitetlenségemet, és czégéres
bűneimet jelents-meg nékem. Űlly-le Jeremi-
ással, Lam. 3. 39. Es tudakozzál inkább a'
te gonofzságidnak, és titkon tselekedett
bűneidnek utai felől. Keresd-meg az Urat,
és térj-meg az Urhoz. Joel 2. 12.

Qualis ad
Deum con-
versio?

De miképpen? R. 1. Tellyes szived sze-
rint. 2. Bűnöd igaz el-hagyása által valo
bőjtöléssel. 3. Nem Esau, Hebr. 12. 17.
hanem szent Péteri, Matth. 26. 75. bűnös
Luc. 18. 13. Magdalenai, Joh. 20. 11. sirással. 4. Pub-
licanusi kesergéssel. 5. Nem ruhádnak,
hanem szivednek szaggatásával, meg-töré-
sével, Psal. 51. 19. 1. Sam. 15. 22. 6. A' te
szivednek kezeiddel eggyütt az égben Isten-
hez valo fel-emelésével. 7. Bűneidnek
igazán valo meg-vallásával. Lam. 3. 41.
En vétkeztem és engedetlen voltam. Es mond-
gyad ama' keserves szive gonofzságaért
Luc. 18. 13. melyét verő Publicanussal: Isten légy irgal-
mas nékem bűnös embernek. Es Jeremiás-
sal, Lam. 5. 21. Téríts-meg Uram engem te
hozzád, és meg-térek.

7.

VII. Végezetre és utolszor, ne légyen
tenéked gyönyörűséged semmiben egyéb-
ben, hanem egyedül csak az Ur Jesus Chri-
stus

stus kereszttiben. Gal. 6. 14. Távol legyen én
tőlem hogy ditsekedgyem, hanem csak a' mi-
runk Jესus Christusnak kereszttiben.

A' holott az Ur Jესus Christus kereszti, nem vétettetik ama-
gyalázatos fáért, kire a' mi é-
des Idvezitőnk, mint egy go-
nosz tévő a' két tolvajok kő-
zött fel-feszítettett vala, a' mint némelly
ostoba elméjűvek akarják a' szent Irás igaz
értelme ellen vonni, hanem a' Christus ke-
resztinek neve *synecdochicè* vétettetik, az az, *Verus sensus*
az Ur Jესus Christusnak, a' keresztfán mi *Crucis Christi.*
érettünk elégséges, bűneinket hathatós-
képpen el-moshato, tisztithato, és eleget-
tehető, s' a' mi meg-váltásunknak egész
munkáját végben vitt áldozattyáért. Mert
ugyan-is mi kőzi vagyon egy kinzásra, és
gyalázatos halálnak nemére válaszott fá-
nak, a' mi bűneinknek el-tisztítására? hi-
szem a' szent János Apostol, 1. Joh. 1. 7. Nem
ennek a' keresztfának tulajdonittya a' mi
bűneinkből valo meg-tisztulásunkat, és
mosogatásunkat; hanem az Ur Jესus
Christus ártatlan és szent vérének. Esaiás
Proféta sem vallya, hogy a' keresztfá által;
hanem az Ur Jესus Christus sebeivel meg-
gyógyultaknak lenni álhatatossan vall.
Esa. 53. 5. Es az ő sebeivel gyógyultunk-meg.

Ez igaz vallásnak és tudománynak nyomdokát követte a' szent Péter-is, 1.Pet. 2. 24. Ki (tudni-illik az Ur Jésus Christus) a' mi bűneinket hordozta a' keresztfán, de nem a' keresztfára. Mert nem a' keresztfára, hanem az Ur Jésus Christusra vetette, *Esa. 53. 6.*

1. Cor. 15. 3. a' mi álnokságunkat. Nem a' keresztfára, hanem a' mi édes Idvezitőnk sebessíttetett meg a' mi álnokságinkért. *Esa. 53. 5.* Nem is a' keresztfának lelke, hanem a' mi édes Idvezitőnknek lelke, az az, élete vettette-tett áldozatul mi éretünk, hogy meg-lássa az ő belé vetett, és ártatlan vérevel harmatozott magnak nevedesét, *Esa. 53. 10.*

Melly Christus keresztfában, az az, egész áldozatgyáiban való ditsekedes volt a' Pálnak ismérte, tudománya, ditsekedése, tudni-illik hogy az Ur Jésus Christus lótt legyen minékünk böltseségünk Istentől, igazságunk, meg-szenteltetésünk. E' végre hogy a' ki ditsekedik, az Istenben ditsekedgyék. A' mint Jeremiás Profetánál-is szól az Isten. Jer. 9. 24. Ebben ditsekegyék, (ugy-mond) a' ki ditsekedik, hogy ismérjen és tud-gyon engemet.

Quaest.

De mi az oka hogy a' szent Pál Apostol ilyen nyilván való szokkal mondgya-ki, hogy az ő ditsofsége, és ditsekedése, egyedül tsak az Ur Jésus keresztfában állyon?

Okai

Rationes.

1.

Okai ezek: I. Mert a' fel-feszítettett Christus az Isten Anyaszentegyházának tárháza, és kints-tarto ládája. Mert ő belé és ő benne rejtettettének-el a' bőltsefégnek, és az igaz ismérretnek minden tárházi, minden gazdagsági. Col. 2. 3. *ő benne vadnak a' mennyei bőltsefégnek és igaz ismérretnek tellyes kintsei el-rejtve.* Sőt az ő tellyesfégéből vőtünk mindnyájan kegyelmet-is kegyelemért. Joh. 1. 16.

Eph. 1. 3.

2.

II. Mert az által a' meg-feszítettett Ur Jésus Christus által békeltettünk-meg Istennel; ez által nyerjük-meg a' mi bűneinknek bótánattyát. Heb. 9. 26. 28. *Christus-is meg-áldoztatván hogy sokaknak bűnöket el-venné,* es hogy ez által nyernők-meg az örök életnek el-vétele-t is. Heb. 7. 25. Rom. 8. 34.

Rom. 5. 2.

1. Pet. 3. 18.

3.

III. Mert ő az örök boldogságra való ut, és az örök élet, az az, ő ama' mennyei Canaánra által vezető Jofua; ő az ő drága szent vére Jordányán száraz lábbal által iktató ut, mert az ő idveséges ismérreti által az örök életre által jutunk.

4.

IV. Mert ő általa élünk az Istennek békeféségével, melly minden értelmet fellyül halad. Rom. 5. 1. *Meg-igazulván hitnek általa, békeféségünk vagyon Istennel.* Békeféségünk az Isten Angyalival, békeféségünk az

H 5

embe-

emberekkel, békeiségünk minnen magunkkal, békeiségünk minden teremtettt állatokkal. Hof. 2. 17. Job. 5. 23. *Még a' mezón való kővekkel-is frigyed léssen tenéked, és a' mezón való fene állatok-is békeiségesek lesznek te veled.*

5.

V. Mert minden nyomoruságok, kiferítették és nehéz ártalmok, lesznek mincünk idvességes eszközök és tanúságok gyanánt; sőt végtére ama' keserves, mérges halál-is édes álomra fordittatik, azoknak a' kik a' Christusban és az Urban meghalnak. Esa. 57. 2. *Bé-mennek békeiségbe.*

Apoc. 14. v.
13.

Ne tehát, 1. Hasznalé valamit ditselkedni az igaz ismértben és bőltsefégben? Ihon a' Christus az Atyának bőltsefége, 2. Cor. 1. 30. Ihon a' Christusban rejtettek-el a' bőltsefégnék minden drága kéntsei, Col. 2. 3. Ez okáért kiáltya a' szent Pál nagy teli torokkal, 1. Cor. 2. 2. *Nem végeztem volt, ugyan, magamban egyebet valamit tudni köztetek, hanem a' Jésus Christust, azt pedig a' kit meg fészitettek, mert ennek ismértiben áll az idvesség, Job. 17. 3.* 2. Keresztszé, vadászszé ditsőfséget, és ditselkedést a' hatalmasoknak kedvekbe, és szeretetekbe? Ihon az Atya ingyen való kegyelemből kedvesekké tett minket az ő ízerelmes Fiában. Eph. 1. 6. *Minket ingyen kedvesekké tett magának ama' szerelmesbē.* Coll: Rō. 8. 32. 3. Tisztességeket és gazdag-

Matt. 17. 6.

gazdagságokat kívánszé? Ihon az Ur Jé-
sus tett minkett királlyokká és Proféták-
ká s' Papokká Istennek és az ő Attyának.
Apoc. 1. 6. Sőt élő kövekké. 1. Pet. 2. 5.
Sőt szent néppé, v. 9. 4. Kivánszé szabad-
ságot? Ihon az Ur Jésus kezei által a' mi
ellenfégünkől meg-szabadulván, az ő né-
ki valo szolgálatra adattattunk. Luc. 1. v. 74.
5. Kivánszé gyönyörűséges dolgokat? I- 1. Pet. 1. 15.
hon a' boldogság és a' mi szerentsés álla-
porunk a' Christus, és ezekkel ő benne tel-
lyesedtünk-bé. Col. 2. 10. *ő benne lettetek
tellyesekké.* 6. Kivánszé ama' ki-beszél-
hetetlen örökké valo boldogságnak régen
ohajtott javaira által jurni, és azokkal bő-
ségesen bé-telni? Ihon az Ur Jésus Chri-
stus az, ki által mind azokat meg-nyer-
jük, a' mellyeket szem nem látott, fül nem
hallott, sem pedig az embernek elméjé-
ben nem őtlóttanak azok, mellyek készít-
tettek azoknak *kik szeretik az Istent.*

Esa. 64. 4.

Nofza tehát adgyad az Ur Jésus Christus
igaz ismémentire tennen magadat; Nofza
probáld-meg tennen magadat, ha ugyan
valójában meg-ismérted legyené az Ur Je-
sus Christust, ha legyeneké benned meg-
akadályoztató kövek, mellyek miatt ál-
tal nem juthatsz az Ur Jésus ismémentire: Ve-
gyed ez elődben számlált segedelmeket,
mellyek

Conclusio.

mellyek által tudatlanságodnak elődben
hányattatott szirtos kőveit-is tsak könnyen
előled el-hárithatod, és meg-rapasz-
talod az Ur Jესusnak igaz isméretit te ben-
ned lenni. Melly isméret ki-beszélhetetlen
dicséretre szivedet és lelkedet a' Dáviddal
egygyütt ki-fakasztya, Psal. 116. v. 12.
*Hit fizessék az urnak minden én hozzám valo
jó téteményiért. v. 17. Tenéked áldozom hálá-
adásnak áldozattával, és az (én tőlem im-
már meg-ismért) urnak nevét segítségül hi-
vom, Amen.*

IV. PRÆDIKATIO.

Az előbbeni erköltsnek meg-utálásáról.

Eph. 5. 14. *Es meg-világosodik tenéked a'
Christus.*

EZ előtt valo tanításomban szollék a'
Christus Jესus meg-világosítása által va-
lo igaz isméretiről: Mostan a' meg-világo-
sítás által valo előbbeni erköltsünknek meg-
utálásáról.

*Secundò.
Quid sit
moris pri-
stini dete-
ratio.*

Másodszor azért, a' Christusnak meg-vi-
lágosítása semmi nem egyéb, hanem az em-
bernek előbbeni erköltsének meg-utálása. Mely
semmi nem egyéb, hanem a' meg-szokott
bűnöket meg-utálni, előbbeni tselekedett
és el-tótt életét jobbra fordítani, az ő aka-
rattját az Isten akarattjának alája vetni, s'
ennek

ennek felette minden haszontalan és he-
jában való indulatokat meg-jobbitani, és a'
Szent Lélek által nájonná születni. Ezek
a' Christushoz gyönyörű meg-világosítása,
és a' mi szemeinknek, nem csak meg-nyit-
tása, hanem még ama' drága szem gyógyi-
tó irral-is való meg-kenés, úgy-mint a' Sz-
Lélek kegyelme által a' mi bűneink zárjá-
val bé-záróztatott elméjinket meg-nyitni,
és tisztákká tenni. Apoc. 3. 18. Szem gyó-
gyító irrel kend-meg a' te szemeidet hogy láss.
A' honnan tanuljuk-meg:

A' kik a' bűnnek álmából fel serkennek, és
a' bűnnek halálából fel-támadnak, az az, Isten-
hez igazán meg-térnek, azok az Ur Jéhus Chri-
stus meg-világosítása által meg-tagadják előb-
beni erkölcsöket.

Doctrina.

Mert ugyan-is mitsoda az Ur Jéhus Chri-
stus meg-világosítása, hanem az ő elébbeni
természeti veszett erkölcsöknek meg-taga-
dása, utálása. Melly dolognak nyilván való
volta avagy csak innen világoson ki-terfzik,
hogy valakit az Ur Jéhus Christus Szent-
Lelkének kegyelme által volta-képpen
meg-világosit, akkor kezdi:

1. Az ő elébbeni meg-szokott undok,
Isten és ember ellen való bűneit szívében
meg-utálni, és azokért ugyan meg-pirulni.
Mint Dan. 9. 8. Oh Uram minékünk orozánk
pirulása —.

Esd. 9. 6.

2. Elébb-

2. Elébbeni fesslett erköltsben és fajta-
lauságba el-pazarlott életét jobbra fordítani.
Mint Luc. 15. 17. *Mikor magába tért volna,*
monda: —. v. 18. Fel-kelvén el-mégyek az én
atvámhoz, és ezt mondom nékie: Atyám vét-
keztem az ég ellen és te ellened —.

3. Az ő ekkédiglen Istentől el-fajult-
akarattyát az Isten akarattyának alája adni
és vetni, Psal. 40. 8. *Imhol vagyok én, v. 9.*
Hogy tselekedgyem a' te akaratodat én Istenem,
azt akarom.

4. Mindenféle haszontalan, s' hejában
valo, sőt káros és igen kárhozatos indula-
tokat meg-jobbitani, és szívéből ki-gyom-
lálni, nem külömben mint egy keserű mé-
reg termő gonosz gyökereket, mellyek a'
szívben, és lélekben valo Isteni édessege-
ket ottan-ottan igyekeznek meg-fojtani.
Illyen indulatok vadnak az emberekben,
mig testben, az az, bűnös és romlott ujjon-
ná születtetlen, meg-világosíttatlan ter-
mészetben vadnak, mellyek a' halálnak
gyümölcsöznek, Rom. 7. 5. *Mikor a' test-*

Esse in carne Rom. 7. 5. & 8. 8. 9. ben volnánk a' bűnnek
Eph. 2. 11. Usurpatur non de conjugibus, sed de iis qui non sunt regniti, &
herent adhuc in vitiositate naturae suntq;
peccato prorsus addicti, ac ideo abomi-
nabiles & invisi DEO. Rav. nábiles a' bűnnek
indulati a' törvény által
a' mi tagaikban élnek
vala, hogy a' halálnak
gyümölcsöznének. De

mihelt az Ur Jesus Christus ujjonná szülő Sz.

Lelke

Lelke kegyelme által meg-illettetnek, ezeket az indulatokat ki-kezdik szivekből szag-gatni, és más uj, hafznos, és idvességes gyümölsőt teremtő indulatoknak plántái-val kezdik bé-ültetni.

5. Ez által a' meg-világosítás által kezd a' Sz. Lélektől ujjonná születni. Act. 26. 18. *Hogy meg-nyissadnékiek szemeket, hogy meg-for-dullynak a' sötétségből a' világosságra.* Mint Apoc. 3. 18. *Szem-gyogito irrel kend-meg a' te szemeidet hogy láss.*

De mi az oka, hogy a' kik igazán Istenhez *Rationes.*
meg-térnek, azok tagadgyak-meg éléb-beni erköltsöket?

R. I. Mert ezeknek nyilik-meg sze-mek, és világosittatik-meg elméjük, hogy természeti veszerfégeket volta-képpen meg-tapasztalhasák. Mint a' Dávid-is é-nekli, Psal. 13. 4. *En Uram Istenem világo-síts-meg szemeimet: ne aludgyam-el a' halálban.*

De világosabbán a' Sz. Pál *Illuminari dicuntur oculi men-tis nostra, cum Spiritu Sancto per predicationem Evangelii in nobis efficaciter operante mens nostra do-natur salutaris mysteriorum salu-tis cognitione, & magis ac magis ea in nobis auctur, ut Deum ac voluntatem Dei & mysteria sa-lutis vere intelligamus.* Eph. 1. v. 3. —

és jelentésnek lelkét az ő ismeretiben. v. 13.

II. Es a' ti elméteknek meg-világosított szemeit.—. A' holott a' mi szemeink mondattatnak meg-világosíttatni, midőn az Evangeliumnak prædicállása által mi bennünk hathatos képpen munkálkodo Szent Lélektől, a' mi elménk, az idvesség titkainak idvességes isméréstivel meg-ajándékoztatik, és az inkább inkább öregbedik mi bennünk, e' végre hogy az Istent, és az Ő akarattját, s' az idvességnek titkait igazán meg-értsük.

II. Mert a' kik igazán meg-térnek Istenhez, ezek érzik-meg természeti veszett erkölcsöknek lelkeket fojtogató kárhozatos mérget, s' lelkek ismeretét kegyetlenül mardoso s' emészto fenéjét, melly miatt már tsontyok is ugyan el-száradt. Psal. 32. 4. & 38. 5. 8. ezeknek forog régi veszett erkölcsök szüntelen szemek előtt. Psal. 51.

Esa. 59. 12. v. 5. Az én bűneimet én ismértem, és az én bűnöm szüntelen előttem forog énnékem. Sőt ugyan halálos gyűlöléssel is gyűlölik és öldöklük a' bűnt, mellyet ez előtt veszett erkőltsökből nagy vig kedvel, és tellyes örömmel tselekedtek.

Tökélletes tehát a' Tanuság, hogy a' kik Istenhez igazán meg-térnek, azok az Ur Jésus Christus meg-világosítása által megtagadgyák elébbeni erkőltsöket. Példa.

Dávid,

Dávid, 1. Sam. 12. v. 13. meg-tére Istenhez,
 s' ez által a' világosság által meg-vilá-
 gosítottván életének minden napjai-
 ban elébbeni veszett erkölcsének hű
 meg-tagadoja, és utáloja lón. Mint Psal.
 25. 7. *Az én iffuságomnak bűneiről, és én vét-*
keimről meg ne emlekezzél; Amaz éktelen Psal. 143. 2.
 bálványozo, minden gonoszoknak akkori
 fejedelme, de az Istenhez való igaz meg-té-
 rés után, minden bűnein keservesen sirán-
 kozo, s' Istenhez térő szegény bűnösöknek
 tüköre a' *Manasses*, ki még a' pogányoknál-
 is több gonofságot tselekedett vala, vala-
 mig Istenhez igazán meg nem tére, s' ez ál-
 tal a' világosság által meg nem világosítta-
 ték, elébbeni veszett erköltsét mind addig-
 lan meg nem utálá, meg nē tagadá. 2. Chro.
 33. 10. Így a' *szent Péter-is*. Matt. 26. 74. De
 mihelyt Istenhez igazán meg-tére, s' ez ál-
 tal a' mennyei világosság által meg-illette-
 ték, keserves zokogo siralmakkal kezdék
 elébbeni veszett erköltsöket jajgatni, és
 téllyes szívből meg-utálni. A' *Saul-is* maga
 gondolatlanul nagy dühösséggel veszett er-
 költseben szabad száján nyargal vala az Ur
 Jéhus hívei ellen *Damascus* felé, mig ez a'
 mennyei világosság környül nem vevé őtet.
 Act. 9. 3. De mihelyt részesüle e' világos-
 ságban, szemei meg-nyílnak, és bé-telleyese-
 dék

Szent Lélekkel. Es azonnal le-esék az ő szemeiről a' hályog, mint valami halnak a' héja, és mindgyarást meg-jöve szeme világa. Act. 9. v. 17. 18.

USUS
Exhortat.

A' honnan Intettetünk hogy mennél hamarab Istenhez valo igaz meg-térésünk, és az Ur Jésus Christus meg-világosítása által elébbeni természeti vezett erköltsünket meg-utállyuk és meg-tagadgyuk.

*Requisita ad
morum pri-
stinorum de-
testationem.*

Q. De vallyon mik kívántatnak a' mi elébbeni erköltsünknek meg-utálására, meg-tagadására?

I.

R. I. Azoknak az elébbeni erköltsöknek természeteknek meg-vizsgálások.

*Investigatio
morum na-
turae*

1. Honnan származtanak, legyő és kitől.
2. Mit szerezzenek az emberben.
3. Melly veszedelmesekek és kárhozato-
sok legyenek.

1.

Gen. 3. 1. 2.
*Origo morū
infectorum.*

Elsőben, ez a' természeti vezett erkölts-eredetet vett a' mi első szüléinknek Ádám-nak és Evának párt-útésektől; mert az irigy-ördög a' mi első szüléinket a' kigyónak ábrázattjában meg-tsalván, el-ejtette, és őket a' bűnre hajtván erköltsöket meg-vesztegette, értelmeket meg-vakitotta, akarat-tyokat Istentől el-fordította, és az Isten-gyűlölésre őket fel-ingerelvén, parantso-latit-is hitetlenül vélek által-hágatta, és meg-rontatta; mellyel méltokká tőtte ő-

ken

ket az Isten haragjára, átkára, és az örök kárhozatra. Innen vagy onnan, hogy valakik test szerint férfiúi magból az Ádámtól és Évától származnak, ezen vészert erkölcsökben fogantatnak az ő annyoknak méhében, ebben melegítettnek, és ebben jönnek e világra. Psal. 51. 7. Imé én

Rom. 5. 12.

álnokságba fogontattam, és az én anyám bűnben melegített engemet az ő méhében. Melly vészert erkölcsből nem külvilágban mint egy kimerithetetlen bőfégy kut-főből származnak minden egyéb gonoszságoknak folyamati.

En in iniquitate, — quis edar mundū ex immundo? Job. 14. 5. ne unus quidem. Omnium hominum qui pari sunt homines inquinata est conceptio: quantumvis legitimus thorax sit aliqua ratione cubile impollutum, homo tamen generat hominem naturā sibi fixā, ad imaginem & similitudinem suam, Gen. 5. 3. filium iræ, ut etiam reliqui. Eph. 2. 3. Hoc peccatum quod in Adamo contraxi, trahit post se omnia peccata. Rō. 5. 12. Riv. In eo ego peccavi, cum nondum actus essem, et reatum mortis tum primam contraxi Joh. 3. 6. Rom. 7. 18. Sic formatus sum in utero matris, ut vel embrioni haerēt intus peccatum, et reatus. ibid Riv. in Psal. 51.

De kitől fajzott valyon ez örök halált szerző mérges Scorpio?

R. Nem az Istentől, sem pedig nem az első embertől önnön magától, hanem ama' lelke vészert, és kárhozatos erkölcsöknek atyától, a' pokolbéli Sárántól, ki elsőben önnön magát jó és szent erkölcsében meg nem tartá, hanem a' nagy kevélység, és az Isten ditsóségére s' méltóságára való töréssel éktelenül megvesz-

2. Pet. 2. 4. tegeté. Jud. v. 6. meg nem tartván az ő eredeteket, el-hagyák az ő helyeket. Ettől a' huzugságnak attyától vótt eredetet, ki eleitől fogva gyilkos volt. Joh. 8. 44. Az eleitől fogva ember öldöklő volt, és az igazságban nem állot meg —.

II.

De Másodszor. Mit szereznek ezek az erköltsők az emberben?

Effecta.

R. *In genere.* Közönfégesen, minden Isten ellen valo dolgokat.

In Specie. Kiváltképpen penig: 1.

Eph. 2. 5.
Col. 2. 13.

Istennek mi ellenünk valo meg-emésztő haragját, Eph. 2. 3. Valánk haragnak fiai, mint egyebek. II. Lelki halált. Eph. 2. 1. A' bűnökben meg-holtatok volna. III. Isten és ember között valo idegenféget és ellenféget. Rom. 5. 10. Mikoron ellenségi voltunk a' mi elébbeni erköltsünkben az ujjon-ná valo szűletés előtt. Col. 1. 21. Régen idegenek és ellenségek valátok, a' ti elméteknek gonosz tselekedetekre valo hajlandóságáért.

Exempla.

IV. Idő szerint, s' mind penig örökké valo olromlást. Mint ez az első világnak példájából világosan ki-tetszik. Gen. 6. v. 11. A' föld meg-ferreztetett vala Isten előtt, és a' földből hamissággal természeti velzett erköltsel rakta va vala, ez okaért v. 12. Minden testnek vége el-közelget én előttem, mivel hogy e' föld betöltött hamissággal ő miattok. Ez a' velzett er-

Gen. 6. 5.

költsel

költs hozza mind idő szerint, s' mind penig
 örökké való romlást, és veszedelmet So-
 domára és Gomorrhára. Gen. 18. 20. A' Sodo-
 mának és Gomorrhának kiáltása meg-sokaso-
 dott, és az ő gonosz erkölcsök szerint való
 bűnök igen meg-nehezedett. Gen. 19. 24. Es
 botsára az Ur Sodomára és Gomorrhára kénkö-
 ves tüzet az Uról az égből. v. 25. Es el-sül-
 lyeszté az ő városokat—. Ez a' régi meg-
 vesztett erkölcs veszté Pharaot-is minden sze-
 kereivel a' veres tengerben. Exod. 14. v. 28. *Psal. 78. 35.*
 Meg-térének a' vizek, és el-buríták a' szekere-
 ket, a' lovagokat, és Pharaonak minden sere-
 gét—. tsak egy-is nem marada ő benne. Co-
 ré, Dátánt, és Abirámot-is ez nyeletteté-el
 a' földel, és elevenen száltatá pokolba.
 Num. 16. 33. Saulal-is ez az erkölcs vetteré-
 meg az Isten igéjét, s' az Isten-is meg-ve-
 tét. 1. Sam. 15. 23. Judással-is ez árultatá-el
 az ártatlan Barány Ur Jésus Christust, s' ez
 akasztatá-fel őnnön magával-is magát. *Act. 1. 18.*
Matth. 27. v. 5.

De Harmadszor. Melly veszedelmes és melly
 kárhózas-is legyen, meg-tetstik világosan a-
 vagy tsak inné hogy: 1. Elidegenit minket
 az Istentől. Illyen vala az Izrael népe, kihez
 on noha az Istennek karja nap estig ki vala ter-
 jesztve, de ez a' természeti vesztett erkölcs
 nem engedé, hogy az Isten kegyelemmel

Rom. 10. 21.

Job. 14. 21.
22.Prov. 6. 16.
Jer. 44. 4.

tellyes ölében szorittathassa magát. Efa. 65. v. 2. *Ki-terjesztettem az én kezeimet minden napon ez versenyés néphez, kik járnak nem jouton, követvén az ő természeti veszett erköltsők szerint való gondolattyokat.* v. 3. Sőt mennél inkább vonfzon Isten minket az ő szerelmének kötelével ő magához, annál inkább huz minket Istentől ez a' mi veszett erköltsünk. Efa. 1. 5. 11. *Veszedelmes ez az erkölts, mert mi nálunk az Istent, és minket az Istennél halálos gyűlötségben ejt.* Psal. 5. 6. & 11. 5. *Az Ur az igazat szereti; a' hitetlent pedig és a' gonoszságnak szeretőjét gyűlöli az ő lelke.* Hof. 9. 15. Amos. 5. v. 21. Zach. 8. 17. 111. *Mert meg utáltattyák az idveségnek eszközt, és a' kegyelemnek országát velünk el-vesztetik a' meg veszett régi erköltsők.* Mint Jer. 44. v. 4. *El-küldöttem ti hozzátok az én szolgálmat, a' Profétákat reggel felkelvén —.* v. 5. *Es nem engedtenek, sem az ő fülöket hozzám nem hajtották, hogy ki-térnének az ő gonoszságokból —.* Coll. v. 16. 17. Ezek azért elsőben a' mellyeket a' te élőbeni erköltsöd természetiben meg-kell igen szorgalmason vizsgálnod, tudni-illik:

1. Honnan vóttanak légye eredetet és kitől.
2. Mit szerezzenek az emberben.
3. Melly veszedelmesek és kárhazatosok legyenek.

II. Az

II. Az Ur Jésus Christustanátsa, mellyel ha ki él, elébbeni erköltsét meg-tagadgya és meg-utálja. *Consilium Christi.*

1. Add-el mindenedet, és kövesd az Ur Jésus Christust. Matt. 19. 21. El-adni penig embernek mindenét semmi nem egyéb, hanem a' Christus szeretetiért, és az örök-ké való boldogságnak buzgo kívánságáért, mindeneket csak semminek tartani, ganéjnak itilni, sőt mind ezektől önnön magát meg-üressíteni. Mint a' Sz. Pál-is. Phil. 3. 7. *A' mellyek énnékem nyereségek, azokat a' Christusért kárnak itélem lenni, v. 8. —* El annyira ki-kell tennen magadat minden te világi kintsedből és méltosághol tagadni, hogy tellyeséggel az Ur Jésus Christuson kívül semmi te benned ne találtafsek, melly ő tőle való ne légyen. Így tehát a' te régi természetű veszett erköltsődöt-is el kell adnod és hagynod, mert e' nem a' Christustól, hanem a' Sátántól való. *Gen. 3. 1. 2.*

2. Minden elébbeni meg-veszett, bünt bövön fajzo erköltsődöt szivedből ki-szaggatván add az Ur Jésus követésére tennen magadat. Matt. 19. 21. *Kövess engemet.* *Mar. 10. 21.*

De mitsoda követni az Ur Jésus Christust? hanem őtet tisztelni, őtőle erőt és segítséget, s' boldogságot várni, egészen ő *Sequi Christum est seipsum abnegare, renunciare externis praesidiis omnibus. & Christo solo pendere, illi fidere, & obsequi. Arct. in l.*

tőle függeni, és ő néki engedni, őtet igaz hittel és engedelmeiséggel tisztelni, ő benne meg-nyugodni, mind életben, s' mind halálban, az ő neveért akar minémű nyomoruságokat álhatatosan el-fzenvedni kész lenni, tennen magadat meg-tagadván, hogy te magadat egészszén az ő akarattya alá ízabjad és ízolgálatyára kötelezzed. Matt. 10. 38. & 16. 24. *A' ki akar én utánna-*

Luc. 9. 23. *jóni, tagadja meg-magát, és vegye-fel az ő keresztét, és kövessen engemet.* Joh. 12. 26.

3. Ne szerezd e' világot se azokat mellyek ő benne vadnak. 1. *Joh. 2. 15.* *A' holott a' világ vétettetik a' tisztátalan világért, és a' mellyek abban vadnak, tudni-illik mindenek valamellyek minket a' bűntselekedetre ingerelhetnek, akar mik legyenek azok.*

Aret.

Ennek penig *három* kiváltképpen való fő okairadgya a' szent János Apostol, miért nem kellefsék szeretni e' világot, se azokat, a' mellyek e' világon vadnak. 1. Mert nem szerettethetik egyszers s' mind az Isten és e' világ. *Matth. 6. 24.* *Senki nem szol-*

Luc. 16. 13. *gálhat két Urnak* 2. Mert mindenek valamellyek e' világon vadnak csak a' testnek kívánsága, bujás gyönyörűség, a' szemnek bujalkodása, gazdagságoknak kívánsága, és ez életnek kevélysege, az az, tisztettségnek és uralkodásnak ízorgalmatósága; mellyek

mellyek mindnyáján nem az Istentől, hanem e' világtól vettenek eredetét. 3. Ok vetetterik e' világnak egy szem-pillantásni való el-mulásától, mellyel a' bizonytalanság mutattatik-meg, és e' világi dolgoknak romlandosági rajszoltatnak előnkbe. v. 17. E' világ el-mulik, és az ő kívánsága-is.

v. 16.

4. Feszíts-meg tennen magadat a' Christussal. Gal. 2. 20. Sőt feszíts-meg a' te testedet-is minden indulatival és kívánsággal egybe. Gal. 5. 24. *A' kik a' Christust, a' testet meg-feszítették az ő indulatival és kívánsággal egybe*, melly annyit téizen mint, a' mi bennünk születtetett vérkéséget, s' ennek felette a' hijában való indulatokat és a' gonosz tselekedeteket, ama' mi bennünk születtetett veszett romlottságunkból származando fajtalanságokkal, kárhozzatni, öldökölni, és naponként inkább inkább eltörteni, mértékletességgel, vigyázásokkal, böjtölésekkel, imádságokkal, békefészes türeéssel, és szenvedéssel, és minden keresztényeni jószágos tselekedeteknek szorgalmatos gyakorlásival, melly tulajdona az újjonna születetteknek.

4.

De vallyon ezek és a' mi idvőségünkre való hasonló remediumok, kinél találtnak-fel?

Apud quem remedia sunt querenda.

R. Egyedül tsak a' Jesus Christusnál, a' ki tulajdon tsak önnön maga a' mi-lelkünk-

138 A' LELKI ALOMBOLVA

nek leg-főbb orvosa, gyógyító mestere, lelki *Samaritanus*sa, ki *bort* és *olajt* önt a' mi kárhozatos sebünkbe való meg-gyógyulásra, *Luc. 10. 33.* Melly lelki orvos *doctores*ág, avagy csak ama' könyörületességgel tellyes *Samaritanus*fnak példájából világoson ki-tet-fzik. A' holott:

Allegoria.

1. 1. Az egy néminémű emberen: értetetik a' halando emberi nemzetiség, melly az *A-dámban* vétkezett. II. *Megyen vala Jerusalemből*: h. e. pártot írtván Istennel, ő tőle elszakada, és a' menyéi gyönyörű *Jerusalem*től, az örök boldogságtól el-távozván, a' békeség látásának helyét el-hagyá. III. *Jerichoba*: h. e. a' Sátánnak városába: mivel Istentől a' Sátánhoz pártola. IV. *Találko-zék a' tolvajokra*: h. e. a' Sátánnak fok kü-lömb-küiömb-féle kísértetire. V. *Ruhái-tol meg-fosztaték*: h. e. igazságától, ártatlanságától, és minden egyéb jószágos-tse-lekedetétől. VI. *Meg-ís sebessédék*: h. e. gonosz lelki-isméretet nyere, a' melly meg-sebessittervén, mindenkor kétségben ejtő rettentéseket írt az embernek szívében, sőt minket szüntelen Isten előtt vádoló, és kegyetlenül mardoso lelki-isméretet szerze.
7. VII. *Holt elevenen hagyattaték*: *Eph. 2. 1.*
8. VIII. *Azon az uton mennek vala a' Pap, és a' Levita, s látták-í ugyan ötet holt elevenen*
vérében

Gen. 3. 6.

2.

3.

4.

5.

Gen. 1. 27.

Eccl. 7. 29.

6.

vérében fagyva fetrengeni, de tsak el-kerülik:
 de vallyon mitsoda ez; hanem az áldozatok
 és ceremoniák, sőt a' Mosefnek mind egész
 törvénye, kik látták ugyan a' bűnnek
 nagyságát, és rettenetességét, de azokat
 semmi orvossággal meg nem orvosolhat-
 tyák. Rom. 3. 20. Mert a' törvénynek tsele-
 kedetiből egy test-is nem igazul-meg Istennek
 előtte. A' Ceremoniak-is a' lelki-isméretben
 nem szentelhetik vala meg az áldozó személyt.
 Heb. 9. 9. Gal. 5. 4. 6. 1 x. A' Pap és a'
 Levita-is egy uton járt a' tolvajok kezében esett
 emberrel: h. e. miképpen tehetne mive-
 lünk jot az áldozat és a' Ceremonia, holott
 azok-is a' kik ezzel akarnak igazodni bű-
 nösök, velünk egy nyomon járók, és az
 Istennek törvényét nem éppen be-töltők,
 semmi lótt-képpen nem segítik a' mi rette-
 gésben, és halálos félelemben esett lelkünk
 ismémentit. x. Jöve egy Samaritánus ki meg-
 segíté: h. e. el-jöve a' mi édes idvezítő Je-
 susunk a' testben: s' az Ige testé lón, Joh. 1. 14.
 A' kit gyalázatos szoval illetvén, Samaritá-
 nusnak, és órdöngősnek mondanak, Joh. 8.
 v. 48. Nem igazán mondgyaké mi, hogy Sama-
 ritánus vagy te, és az órdög vagyon benned?
 XI. Azon uton megyen vala a' Samaritánus:
 mert önnön magát meg-űressitvén, szol-
 gai formát vón magára, Phil. 2. 7. Hasonla-

Gal. 3. 22.
 Gal. 2. 16.

9.

v. 33.

10.

11.

Heb. 4. 15.

140 A' LELKI ALOMBOLVA

tos lótt, a' büntől meg-válva, az emberekhez,

12. v. 8. XII. Látván, könyörületességre indu-
la: mert mindenekben hasonlatosnak kel-
lett lenni a' büntől meg-válva az atyafiak-
hoz, hogy könyörületes és rajtuk meg-

Ezech. 16. 6. indulható lehetne, és olly tőkélletes fő Pap,
és Papi Fejedelmünk, ki volta-képpen meg-
érezhetné a' mi erőtelenfégünket, Heb. 4.

Heb. 2. 18. v. 15. Ki meg-kísértetett mindenekben hason-

13. latos-képpen büntől meg-válva. XIII. Bé-kötő-
zé az ő sebeit: A' mi bűneinktől, és a' Sá-
tánnak kísértetétől halálos-képpen meg-
sebesítettett sziveinket, és lelkünk-isméret-
tit, az ő érdemes halálával, és halálával szer-
zett érdemével bé-köté. Mert ugyan-is

1. Pet. 2. 24. Eia. 53. 5. Az ő sebeivel gyógyultunk-meg, és
ő vetette áldozatul az ő lelkét a' mi bű-

14. neinkért, v. 10. XIV. Olajt önte sebeibe:

Oleum est Melly semmi nem egyéb, hanem a' mi edes
b. l. per Spi- Idvezítő Jéfusunknak Szent Lelke által
ritu S. gra- minket meg-vidámito kegyelme, mellyel
tis Chriſt. a' mi meg-holt lelkeinket meg-eleveníti.

Es mivel immár ez a' mi lelki békefséget
szerző lelki olaj hegyünk az Ur Jéfus kö-
zépben ketté-vált, Zach. 14. 4. ennek győ-

Joh. 14. 6. nyórú völgyében futunk mi, v. 5. és az ő
Szent Lelkének örök életet hozó kegyel-
me által meg-elevenítettünk naponként az
Evangeliumnak gyönyörü predikállása ál-
tal.

tal. x v. *Bort-ü önte sebei.* h. e. Igaz rökélletes *pæniteniát*, bűncin való keserves siralmat, igaz Istenhez való meg-térést. Melly a' mi lelki sebeinket minden rothasztol meg-tartya, de az ő drága igiretinek borat-is önté a' mi halálos sebünkbe, hogy a' mi szemeinket keserves fájdalomkban erre fordítanok, és mint egy jó ízű borral meg-vidámittatnánk.

15.

Ezek azért rövideden a' mellyek tartoznak a' mi előbbeni erköltsünknek meg-utalására, mellyre a' szent Pál Apostol-is nagy buzgo szeretettel inti az *Ephesus* városbélieket, látván életeket és magok viselkedését. Eph 4. 17. *Kérlek az Urban, hogy többé ne járjatok úgy, mint egyéb pogányok járnak, az ő elméjeknek hejábavalóságában. Mint ha azt mondaná: A' miképpen régen a' ti Isten felől való tudatlanságotok, és a' ti szíveteknek keménysége ti bennetek minden féle gonofságot és tisztátalanságot tselekedtek: így mostan az Istennek isméréte, és a' ti újjonná való születésetek, ti bennetek igazságot és szentséget kell nemzeniek.*

Hogy peniglen mennél job modgyával, és hathatofabban szíveket ez idvességes intésnek meg-fogadására vonhassa, le-írja a' *Pogányoknak* (minéművek ők-is voltak a' Christus meg-isméreti előtt) *Hat rendbéli uttyokat,*

*Sex via Gen-
tium ante
cognitionem
Christi.*

I. Első

I. I. Első út: az ő elméjeknek hejábólósága.
Vanitas mentis. Mint Rom. I. 21. az ő okoskodásokban hijába-
 valokká lóttanak. Ugyan-is felette igen hasz-
 nos vala meg-tudni, minémú állapottyok
 és életeknek nemek volt légye a' még meg
 nem térteknek, avagy ujjonná születtetle-
 neknek, tudni-illik: hogy ők élyenek tel-
 lyeségesen, az ő elméjeknek hejábanvalo-
 ságában, az az, az ő álmódosításokban,
 mint egy tulajdon és vélek született bo-
 londságban; holott ellenben az ujjonná-
 születettek erős és vastag dolgokhoz ragasz-
 kodgyanak. Mint: 1. Az Istennek igére-
 tihez. 2. A' Christus kegyelméhez. 3. Ez
 életnek ártatlanságához. és 4. Az igaz jósza-
 gos-tselekedetekhez, mellyek Istennek a'
 Christus által, és ő érette kedvesek.

II.
Obscuratio mentis.

Διάνοια, Cogitatio. Hanc vo-
cam bisariam exponunt interpretes, qui-
dam accipiunt pro illa animi faculta-
te, quâ ratiocinamur. discimus. &
colligimus atque concludimus aliquid
ex principiis. Alii accipiunt pro ipsa
ratiocinatione, & cogitatione, actione,
scilicet mente. Eadem recidit sensus.
 Critica S. ex Zanch. in Epist. 4. 18.

II. Második út, az ő
 elméjeknek meg-homá-
 lyosodása, setétülése.
Διάνοια, ez a' szo, az
 elmenek olly részets-
 kéje, (némellyeknek
 értelmek szerint) mely
 a' gondolkodásnak, és

Ex mente az eleiben-vetett dolgok meg-hányásának
vana *Διά-*vetésének fontolásában tétetett. Ez az ő
νοια *semper*tisztit végben nem viheti; Oka; mert
males. Aret. meg-setétedett, meg-homályosodott; mint
 ha azt

ha azt mondaná a' szent Pál Apostol: a' Tit. 1. 17. hijában való elméből az elmének vak *d. avasaja*, elmélkedése, itéleti következik. Minek-okáért tsupa tsak fetérségek, és véghetetlen homály vagyon az ujjonná születetleneknek elméjekben, és elmélkedésekben.

III. Harmadik út, Az Isteni élettől való el-idegenülés. v. 18. az az, az igaz életnek modgyátol. Mert ugyan-is osztán élhet az ember tsak Istennek kedvesül, és igaz hitnek szeretetiből; hogy ha a' Christusnak ismérői járuland, mert ő az út, ő az élet, és ő az igazság, Joh. 14. 6. De én itt ez helyen, illendőbbnek itélem lenni, hogy az Isteni élet vétettség amaz örökké való életért, mellytől bizonyára természetek szerint minden ujjonná születetlenek el-idegenültek. Eph. 2. 12. Ti az időben, a' ti ujjonná születetlen állapototokban, Christus nélkül valok voltatok, az Izraelnek társaságától idegenek, és az ígéretnek szövetségétől távol valok, kiknek reménségtek nem vala, és e' világon Isten nélkül valok valátok.

Ennek penig, az Isteni élettől való el-idegenülésnek, két kiváltképpen való okait adgya előnkben.

1. Az ő benne való tudatlanságot.
2. Az ő sziveknek meg-keményítését, keményedését.

1. Az

III.

*Abalienatio
à vita DEL.*

Joh. 10. 9.

Ignoran-
tia est pura
negationis,
vel prava di-
spositionis.

Exempla.

Homo ani-
malis i. e.
non renatus.

1. Az ő benne lévő avagy természet
szerint való tudatlanság ez: hogy semmi
tökélletes és tellyes dolog nints benne,
mellyet álhatatosan kövessenek, hanem
csak haboznak imide amoda. Így még a'
Pogányok között is némellyek mint Plátó
(ha szabad elő-hozni) meg-vallja önnön
magát, az Isten, és e' világ felől való hatal-
mas nagy és mélyféges kérdésekben, csak
habozni. Cicero-n ezent állattya, hogy ő
néki jollehet fok kiváltképpen való meg-
próbálható dolgai legyenek, mindazáltal
a' mellyeket bátran követhessen csak igen-
kevessek. Ez az a' természet szerint, az
egy és igaz Istentől; az örök élethez meg-
nyeréséről; és a' jóságos tselekedetekkel
való életről; s' ennek felette a' mi felebará-
tinknak szeretetről, s' ehez hasonló dol-
gokrol való tudatlanság, mellyben vadnak
az ujjonná születetlenek. Mert a' lelkes
ember meg nem foghattya azokat a' mellyek az
Istennek Lelkeje. 1. Cor. 2. 14. Lelkes em-
ber, az az, ujjonná születetlen, a' ki testi
okossággal élő, kiben nintsé Sz. Lélek. Jud. v. 19.

2. Ok az ő szíveknek meg-keményedese.

Πρώτος, Callius. obduratio Mar.
3. 5. Eph. 4. 18. Interpretes ferè caci-
tatem vertunt, eò quod cecitas et du-
ritia, cum de corde dicatur, ita con-
iuncta sint, ut unum idemq; videri pos-
sint.

πρώτος ez a' szo tu-
lajdon jedzésben an-
nyit téshen mint: kővi
és kősziklái kemény-
ségre

ségre változni; és a'
 Physicusok közt annyit
 téizen mint valami fel-
 lyúl nőtt bőrrel meg-
 keményíteni, a' miné-
 mü keménysége, régi
 meg-aggott fel-törése
 az ember kezének te-
 nyerének, avagy lábá-
 nak a' fok munkáért
 és járásért. Melly szo-
 mondattatik a' Phari-
 seusoknak Marc. 6. 52.
 & 8. 17. az Izraelnek
 Rom. 11. 7. 25. az Evangeliumtól iszo-
 nyodo Sidoknak. 2. Cor. 3. 14. a' Pogányok-
 nak. Eph. 4. 18. Melly szollásnak nem-
 vitetetik a' szivre, a' melly erőnek és ke-
 ménynek mondatik, mert a' benne szüle-
 tet vakság miatt nem ért jobbat, s' nem- is
 botsáttja hozzája az ép és tőkélletes taná-
 tsokat, idvességes intéseket. A' melly ke-
 ménységre midőn a' dolog jut, bátor hogy
 siralmas dolog láttatik az ember idvességé-
 ről, sőt majdugyan kétféges is. Mint Pha-
 raorol. Exod. 9. 13. & 5. 2. Az Urat- is nem
 ismértem, az Izraelt- is nem botsátom-el. A' Si-
 dokrol. Esa. 7. 9. Miveld azt hogy e' népnek
 szive kővéredgyék-meg, fülei dugattassanak-bé,

K

szeme-

sint. Proprie duritiem sig: & certe nil
 aque excacat ac callum oculi pu-
 pillae obductum. Camer. Proprie sig:
 callosam concretionem, instar tophi,
 ut in articulis Podagricorum, quae in
 membro callò obducto non facile ad-
 mittit tactum, & sensum, sed duritie
 suae quasi repellit ut non sentiatur.
 Chem. in Harm. Graeci πώρωσιν
 vocant, à pori lapidis naturà, qui sen-
 sim accrescit ex turbulenta materia aut
 aqua glutinosa & viscosa, quae adha-
 rens semper aliquid relinquit quod as-
 societur substantiae pori. Arct. in probl.
 IV. Habet proprietates. 1. Aridi-
 tatem. 2. Obstationem, seu inflexi-
 bilitatem. 3. Immobilitatem. 4. In-
 sensationem. Crit. S.

szemeket is fedezd-bé ne lássanak szemekkel, fü-
lökkkel ne hallyanak, szivekkel ne értsenek, hogy
meg-térvén meg ne gyógyuljanak. Kiknek szí-
veknek meg-keményedése akadályoztatá-
meg idvességeket.

IV.

Dedolentia. IV. Negyedik út: a' külön való bánattól
való meg-szűnés. A' külön való bánat-
Dedolere, Eph. 4. 19. *pro omnem dolo-* tol meg-szűnni sem-
ris sensum abjicere, h. e. *omne σενσι-* mi nem egyéb, ha-
gύσιν, *conscientiæ iudicium amit-* nem a' bűnert való
tere, *ut mens reddatur eiδον, pros,* szív-beli fájdalomnak
reproba, improba, Rom. 1. 28. & tellyességesen minden
veluti scirrhô cancerum gignente, aut érzékenységet magá-
quasi cauteriô amputatâ conscientiâ, tol el-vetni, az az, a'
1. Tim. 4. 2. *ad turpissimâ quævis* & lelki-isméretnek min-
aliena prorsus à natura hominis ratio- den itéletit el-vesztetni,
ne præditi, præcipitem ruere. Ravan.

el-annyira, hogy tellyességesen az elme
minden tisztátalanságra el-fordittasék, és
adattasék; és mint egy fene nyavalyát-
nemző keménfséggel, avagy bélyegző vassal
lelki-isméreti el-metszettasék, mint 1. Tim. 4.
v. 2. és hogy mint egy értelem, és minden
lelki-isméret nélkül való állat, akarminé-
mű utálatos, és az emberi természetről
tellyességgel idegen dologra, hanyathom-
lok rohannyon. Ez az éktelen dolog talál-
tarék-fel a' *Sidokban*, Rom. 1. v. 28. s' ez
okáért hanyat-homlok rohanának minden
utálatoságoknak tselekedetire.

V. *Ötödik út a' bujálkodás, v. 19. Ő magokat adták a' bujálkodásra. Ἀσελγεια, Lasivia.*
 ez a' szo itt ez helyen semmi nem egyéb, hanem gonosz fajtalanság, szemtelenfég, és akarminémű dolgokat meg-tselekedésre való buja indulat; kiknek nints orczájok bőre, hanem akar-mint pirongasd, soha űk a' szemérmertefégnek véritől meg nem pirossulnak, hanem sziveknek gondolatit nagy szemtelenűl végben-viszik, mint Jer. 44. 16. 17. 18. 19.

Quid
 ἀσελγεια
 est proter-
 via, impudē-
 tia, libido,
 quidvis per-
 petrandi.
 Aret.

VI. *Hatodik út, a' minden tisztátalanság-
 nak nagy serénységgel való tselekedete: az az: Impuritas.*
 Nints már semmi olly meg-mondásra, avagy tselekedetre nézve rut, és fertelmes dolog, mellyet volta-képpenne mérészel-lyenek meg-tselekedni. A' melly igékben a' tisztátalanság értetterik. 1. A' külbő élet-ről, hogy tudni-illik részegesek, tobzodók, paráználkodók, mások tisztettségének kívánoi legyenek —. 2. Beszédekrol, hogy az ő egy-mással való beszélgetések-is trágársággal, és minden tisztátalan rothadt beszéddel tellyes legyen, mellyről inti a' szent Pál Apostol az ő halgatoit. Eph. 4. v. 29. *Semmi tisztátalan meg-veszett beszéd Col. 3. 8. a' ti szátokból ki ne származzék, a' mint ide alább-is Eph. 5. 4* 3. Az ő sziveknek gondolatiroh. Hogy mind az Isten, s' mind pe-

nig az emberek felől tsalárdul gondollyanak.

J Mind ezeknek penig nyilván valo oka le-irattatik, v. 19. *Mivel hogy a' külön valo bánattól meg-szüntenek*, az az, az ő homlokokat ószve-szedték, orczájokat megvastagitották, sziveket el-annyira meg-erősítették, hogy nagy gyönyörűséggel és örömmel éllyenek minden gonosz vétekben, és tselekedetekben, melly a' kétségben esteknek, és Istentől el-szakadtaknak munkája.

Ezekről a' gonosz utaktól, és veszedelmes ősvényektől inti azért a' szent Pal Apostoi az ő hiveit, hogy meg-oltalmazzák magokat. Mert ezek akadalyoztattyák meg az Ur Jésus Christus ismeretire, és az elébbeni erköltsőknek meg-tagadására, és meg-utálására valo által költözest. Mellyekből tsak könnyen eszünkben vehettyük im ezeket:

Consideranda.

I.

I. Minémű okkal kellefsék indittatnunk, az életnek ujságára, és a' mi elébbeni erköltsünknek meg-utálására, meg-vetésére, tudni-illik: elébbeni nyomoruságunknak, életünk forsának, mellyből már a' Christus által ki-szabadittatunk, meg-gondolásával.

II.

II. Minémű légyen az ember természeti sze-

ti szerint, tudni-illik a' büntől meg-vefztegettetett: az ő elméje vak, semmit nem ért az Istenről; gondolati és elmélkedési meg-vakítottak, hogy meg ne láthassa, és meg ne foghassa az Istennek ama' világát. Tit. 2. 11. és idvezítő kegyelmét.

III. Mit kellesek az Isten felől való tudatlanságról állatnunk, melly vagyon még az újjonná születetlenekben; Nemde oltalmazza és meg-mentie őtet az a' tudatlanság? Semmiképpen nem; mert tudnak természetekből annyit, hogy az Istent valamenyire meg-ismérhetnék. Róm. 1. 21. de az emberek szilaj módon ki-oltyák azt a' világot mellyel mind az Istent jobban meg-ismérhetnék, s' mind penig az elébbeni erköltsőt meg-utálhatnák, ugy annyira hogy semmit ne értsenek a' kegyességről, csak hogy élhessenek a' magoknak felettébb való engedelmeség, és kedvezés által, az ő buja indolatoknak.

IV. Melly igen szükséges legyen a' mi elébbeni erköltsünknek meg-utálása és meg-tagadása, hogy tudni-illik egyébkint:

1. Meg ne válasszassunk a' Pogányoktól. Eph. 4. 17. 2. Hogy mind addig a' mi elménknek hijában valóságában fetrengjünk. 3. Hogy a' mi elinénk minden istenes dolgoknak tudásában meg-homá-

III.

IV.

Motiva.

1.

2.

3.

130 A' LELKI ALOMBOL VA-

4. lyosított legyen. 4. Hogy tellyesé-
 sen el-idegenültek legyünk az isteni élettől.
 5. Hogy mi bennünk nagy lelki és kár-
 hozatos tudatlanság legyen. 6. Hogy a'
 mi szívünk az Isten akarattyához valo en-
 gedelemre merő Adamás kő, és kő-szikla lé-
 gyen. Zach. 12. 7. 8. Jer. 6. 28. 7. Hogy
 ama' mi idveségünkre valo felette szűkfé-
 ges külön valo bánattól meg-szűnnyünk,
 melly Isten szerint valo bánat, idveségre valo
 8. penitenciát szerez. 2. Cor. 7. 10. 8. Hogy min-
 nen magunkat, ha erköltsünket meg nem
 utálljuk, és meg nem vettyük, minden ots-
 mány bujálkodásra ki-öntyük. 9. Hogy
 ha mi természeti veszett erköltsünk-
 ból ki nem verkezünk, és azt gyűkere-
 stől szívünk-
 ból ki nem szaggattyuk, minden tisztátalan-
 ságnak nagy sérénységgel valo tselekedetire ki-
 rohanunk.

Conclusio.

Nofza, tehát buzdullyon-fel a' mi lel-
 künk a' mi elebbeni erköltsünknek nagy
 hamarsággal valo ki-gyomlálására, és
 mondgyuk ezt: Tündököltesd oh Uram a'
 te igaz ísméretednek orcáját én rajtam! vi-
 lágosítsd szent színedet szívemen, ónts-bé
 Szent Lelked kegyelemmel tellyes men-
 nyei erejét elebbeni veszett erköltsőknek
 meg-utálására, és ki-gyomlálására, hogy
 mennél hamarcb Teremtéss én bennem tistá
 szívem Isten. Psal. 51. 12.

V. P R Æ;

V. PRÆDICATIO.

Az Isten kegyelmének meg-érzéséről.

Eph. 5. 14. *Es meg-világosodik —.*

EZ előtt való Tanításomban szollék az Ur Jēsus Christus meg-világosítása által való *előbbeni erköltsünknek meg-utálásáról*; mostan, ugyan ezen meg-világosítás által való, az Isten kegyelmének meg-érzéséről.

Harmadszor azért, a' Christusnak meg-világosítása semmi nem egyéb, hanem az Isten kegyelmének meg-érzése. Tertio.

Melly kegyelemnek nevezetint értettetik: az Istennek ingyen való kedvelése és szerelme; avagy az Istennek ingyen való jó akarattya: mellyből mint egy ki-merithetetlen kútöböl, Jer. 2. 13. Psal. 36. 10. az Istennek minden jó téteményi, kiváltképpen a' lelkiek mi reánk származnak. Rom. 1. 7. *Kegyelem néktek és békeség.* Rom. 4. 16. *Hitből vagyon az örökség hogy kegyelemből való legyen.* Melly szoban értettetik az Istennek szabados önkint való jó akarattya, mellyel minket a' Christusban, természetünk szerint semmi illy nagy dolgot nem érdemlőket, kőrnýűl-véfzen, és ölelget, a' hová tartozik a' bűnök bocsánattya; a' mi Istennek

Gratia, Græcis χάρις, h. l. sumitur pro favore et amore Dei gratuito seu pro gratuita DEI benevolentia: unde tanquam ex fonte inexhausto, omnia DEI beneficia, præsertim spiritualia, in nos promanant. Rav.

Hæc gratia est fons omnis boni.

152 A' LELKI ALOMBOL VA-

fiaivá valo fogadtatásunk, és ehez hasonlo dolgok. A' honnan tanuljuk meg:

Doctrina. Tsak a' bűnökből meg-tértek, és az Ur Jéhus Christus által meg-világosítottak érzik-meg az Istennek kegyelmét.

Mivel hogy ez a' Tanuság két águ tudni-

I. Hogy tsak a' meg-tértek; (illik:

II. Hogy tsak a' Christus által meg-világosítottak érzik-meg az Istennek kegyelmét. Mind két rész meg-probáltatik.

Primò. I. Hogy tsaka' bűnökből Istenhez meg-tértek érezhessék az Istennek kegyelmét, meg-tetszik önnön magának az Istennek a' Profeta által valo beszédéből. Jer. 3. 12.

Psal. 89. 15. Meny-el, és kiáltsad e' szokot északra, és ezt mondgyad: Térj-meg vissza-vono Izrael, azt mondgya az Ur, és el-vésem az én haragomat ti rolatok: mert kegyelmes vagyok én, azt mondgya az Ur: nem tartok haragot mindörökké. v. 13. v. 14. Térjete-meg szo fogadatlan fiak, azt mondgya az Ur, és hozzám vészlek—. v. 15. Es az én szívem szerint valo Pasztorokat adok tinéktek— Coll: v. 22.

Ihon itt mind a' bűnökből igazán Istenhez valo meg-térés, s' mind penig az Isten kegyelmének meg-érzése nyilván ki-tet-
szik, mert azt mondgya:

1.

1. Térj-meg vissza-vono Izrael, v. 12.

2.

2. Térjete-meg szo fogadatlan fiak v. 14.

v. 22.

Ezt

Ezt pedig a' meg-térést az Istennek Őt V. *Gratia.*
rendbéli fő kegyelmi követik, mint egy an-
nyi az ő kegyelmének meg-érzési, lőt u-
gyan azzal a' kegyelemmel valo refzesülé-
si és közösülési.

Melly kegyelmek közzül az :

1. Az Isten haragjának rolok valo el-
vétele. *El-veszem az én haragomat ti rolatok,*
v. 12. Oh Istennek ki-beszélhetetlen nagy
kegyelme, és a' bűnből Istenhez térőkhöz
valo édes atyai szerelme! hová lehet en- *Psal. 103. 8.*
nél nagyobb kegyelem? Ennek pedig két *9. 10. 13.*
meg-téréstre indító okait adgya: *1.*

1. Az ő kegyelmességét: *Mert ke-
gyelmes vagyok én,* Exod. 34. 6. 7.

2. Az ő ideig valo haragját: *Nem
tartok haragot mind örökké,* Psal. 103. 9.

11. A' bűnökből meg-térteknek ő ma-
gához valo vétele. *Hozzám vészlek tite-
ket* — v. 14. Oh Istennek a' szegény bű-
nösöket nem utálo nagy kegyelme! hogy
tsak a' sziv legyen kész a' te hozzád térés-
fel, kész a' hozzád vétel kegyelemmel!
hová lehet ennél nagyobb kegyelem? *2.*

III. A' Sionban valo bé-iktatás. *Bé-
iktatlak titeket Sionban,* v. 14 A' holott bő-
tű szerint a' Sionon érttetetik a' Sidoknak
Anyaszentegyházbeli gyülekezetek, mely-
től az ő Isten ellen valo gonosz tselekede- *3.*

tekért el-szakadtak vala. De lelki értelem-
ben értettetik ama' lelki Sion, ama' men-
nyei Jerusalemben, a' ki minden élő hiveknek
Annya, Gal. 4. 26. Esa. 65. 18. Imé én meg-
ujjitom Jerusalemet vigassággal, és annak né-
pét örömmel, v. 19. Es vigadok Jerusalemben,
és örvendek az én népemben, és nem hallatik
többé abban siralomnak, vagy kiáltásnak szava.

Apoc. 7. 17.
Apoc. 21. 4.

4.

IV. Az ő kiváltképpen való gondvise-
lése. Az én szívem-szerint való Pásztorokat
adok ti néktek ott, v. 15. kik mennyei drága
tudománnyal, és lelki értelemmel legelte-
tik őket az Istennek aklában, ama' men-
nyei mannával, és Angyaloknak kenye-
rével.

*Sunt ha pro-
missiones ac-
cipiende de
regno spiri-
tuali Christi
Tremel.*

5.

V. Ama' lelki meg-orvoslás. Meg-gyo-
gyitom a' ti engedetlenségteket, v. 22. Melly
kegyelemnél hová lehet Istennek nagyobb
kegyelme, mellyel a' mi őtőle való el-pár-
tolásunkat, ama' mi édes Idvőzítőnknek
drága érdemében meg-gyógyította, ekkor
érezteti-meg velünk volta-képpen az ő
kegyelmének izit. Ihon azért a' tanuság-
nak egygyik része tőkélletes, hogy a' bű-
nőkből igazán Istenhez meg-tértek érzik tsak
meg az Istennek drága kegyelmét.

Secundó.

II. De lássuk a' második ágát-is a' ta-
nuságnak, hogy, tudni-illik, tsak a' Chri-
stus

stus által meg-világosítottak érzik-meg az Istennek kegyelmét. Ennek oka:

1. Mert csak ezek oktattatnak, és taníttatnak, sőt ezeknek ad az Isten beszédinek ajtaja értelmét az Isten kegyelmének nem csak ismételre, hanem meg-érzésére-is. Psal. 119. 130. *A' te beszédednek ajtaja Psal. 119. 2. meg-világosít, és értelmet ad a' kitsinyeknek.* 1.

2. Mert csak azok érezhetik az Istennek kegyelmét, a' kik a' János Christos orszáján való isteni ismételre világosságát közlik egyebekkel-is: de csak azok közlik a' János Christos orszáján való isteni ismételre világosságát egyebekkel-is, a' kiknek szivekben féltett ez a' mennyi világosság: tehát csak azok érzik az Istennek kegyelmét-is a' kiknek szivekben féltett ez a' mennyi világosság. 2. Cor. 4. 6. *Mert az Isten a' ki parantsolta hogy a' sötétségből világosság legyen, ugyan ő az a' ki féltett a' mi szívünkben, hogy a' János Christos orszáján való isteni ismételre világosságát közlenő egyebekkel-is.* 2.

3. Mert az Isten kegyelmének meg-érzése semmi nem egyéb hanem: 1. Az Istennek kegyelmét bizonyoson meg-ismérni. Marc. 5. 29. *Meg-érze testében hogy meggyógyult volna abból a' nyavalyából.* 2. Az Istennek kegyelmét meg-érteni, elméjében meg-fogni, sőt ugyan voltaképpen

meg-

meg-tapasztalni, és mint egy ujjal mutatni, a' mi lelkünkre az Ur János Christus által és az ő érdemeért szabni. Példa a' szent Pál. Rom. 8. 16. 17. Phil. 3. 7. 8. 9. 10. De ezek tulajdon tsak az Ur János Christustól megvilágosítottaktól lehetnek; tehát a' kegyelemnek meg-érzése-is. Innen vagyon az, hogy a' mi elménknek szemei mondatnak megvilágosítottaknak lenni, midőn a' Sz. Lélektől, ki mi bennünk az Evangéliumnak *prædicationis* által hathatos-képpen munkálkodik, a' mi elménk az idvetségnek titkainak idveleges ismeretivel ajándékoztatik meg, és ez az ismeret mi bennünk naponkint jobban jobban nevededik és öregbedik, hogy az Istent, és az Istennek akaratját, s' az idveőségnek titkait igazán megismerjük. Eph. 1. 17. 18. A' mi Urunk János Christusnak Istene, a' ditsőségnek amaz Attya, adgya néktek a' böltsőségnek és jelentésnek lelkét, az ő ismeretiben. v. 18. és a' ti elméteknek megvilágosított szemeit. De mi végre? (1.) hogy tudhassátok mi legyen az ő hivatalának reménye, és (2.) az ő örökségének ditsőségének minémű gazdagsági legyenek a' szentekben. v. 19. És (3.) az ő hatalmasságának méltóságos nagysága minémű legyen mi bennünk kik hiszünk—.

Heb. 6. 4.
1. Pet. 2. 20.

Igaz tehát mind két részeire nézve a' Tanuság,

záság, hogy: *Tsak a' bűnökéből meg-tértek, és az Ur Jesus Christus által meg-világosítottak érzik-meg az Istennek kegyelmét. A' honnan*

Intettetűk; Az Ur Jesus Christus meg-világosítása által valo Isten kegyelmének meg-érzésére.

Melly kegyelemnek meg-érzését szűk-ségesképpen meg-előzi a' mi tulajdon nyomoruságunknak, és az Isten kegyelmének meg-szerzésére valo szűkségünknek volta-képpen valo meg-érzése. Mert senki nem juthat a' kegyelemnek meg-érzésére, ha-nem ha, *Elsőben, az önnön maga nyomo-ruságának, nyavalyás sorsának meg-ismé-retire jut. Mint a' tékozlo fiu, Luc. 15. 17.*

Es mikoron magában tért volna, monda: Az én atyámnak melly sok béresi bővölködnek ke-nyerekkel! Másodszor, hanem ha az Isten haragjának sebes tűzét meg-érzi, Jer. 31. 19.

Minek-utánna meg-térítettél engemet, meg-bántam; és minek-utánna meg-ismértem ma-gamat, vertem az én ozombomat, meg-szegye-nültem, és el-pirultam, mert viseltem az én if-juságomnak gyalázattját. Harmadszor, ha-nem ha az Isten törvénye átkának el-visel-hetetlen terhe alatt nyögni magát eszében vészi, Rom. 7. 24. Oh én szegény nyavalyás ember! kitsoda szabadit-meg engemet a' ha-lálnak testéből? Gal. 3. 10. Atkozott valaki

USUS
Admonitio-
nis, seu
Adhortatio-
nis.

1.

Manasses
2. Chron. 33.
v. 12. 13.
2.

Psal. 38. 2.

3.

Jer. 11. 3.
Deut. 27. 26.

meg

4. meg nem marad mind azokban —. Negyed-
szer, hanem ha az örökké-valo kárhozat-
nak, es véghetetlen gyötrelmeknek kinnyát
5. szüntelen izeme előtt forgattya. *Ótödször,*
hanem ha az Isten kegyelmének, és az Ur
Jésus érdemének éhezésének és szomjuho-
zásának erejét meg-érzi, Matth. 5. 7. Bol-
dogok a' kik éheznek és szomjuhozzák az igazsá-
got: mert ők meg-elégittetnek. A' holott az
igazság vétettetik az Istennek ingyen valo
kegyelméért, az Ur Jesus Christus érdemes
igazságaért a' bűnöknek meg-borsánat-

*Iustitiam esurire & sitire,
est miseria, & infirmitate
propria agnita, magno ardo-
re, desiderio, obtinendi am-
pliores sensum de remissione
peccatorum, & maius aug-
mentum sanctificationis.*
Ravan.

tyáért, és a' meg-szenteltetés-
ért. Mert ugyan-is mitsoda
éhezni és szomjuhozni az igazsá-
got: hanem embernek az ön-
nön maga tulajdon nyomorult
állapottját, és nyavalyás sor-
sat meg-ismérvén, nagy ki-be-

szélhetetlen kívánsággal égni és gerjedezni
ama' kegyelemmel tellyes, és érdemes igaz-
ságért, az Ur Jesus Christusért, ki *minékünk*
lett Istentől böltsesség, igazság, szentség és vált-
ság, 1. Cor. 1. 30. s' mind peniglen hogy ez
által az igazság által bűnei borsánattyának
bővebb meg-érzését nyerhesse, és a' meg-
szenteltetésnek nagyobb öregbületet vehes-

Apoc. 21. 6. se. *Luc. 6. 21.* *Psal. 107. 9.* Meg-elégíti a' szom-
Luc. 1. 53. juhozo lelket, és az éhező lelket bé-tölti jóval.

Mert

Mert ugyan-is ő az a' ki Apoc. 21. 6. ád az élő viznek forrásából ingyen a' szomjuhozónak. Ezt a' lelki igazságot ohajtya vala a' Dávid-is, Psal. 73. 25. *Kitsoda volna ennékem mennyekben te náladnál több? és te náladnál egyében nem gyönyörködöm e' földön.* A' szent Pál-is ezért az igazságért tulajdonita és alita minden nyereséget kárnak és ganéjnak, hogy a' Christust (1) meg-nyerje, v. 8. és (2) v. 9. *találtassék ő benne, mert ez az Isten-től való igazság hit által.* Mert a' miképpen hogy senki nem érdemes a' ditsófságnak koronájára, hanem a' ki elsőben önnön magát a' tövis koronára érdemesnek lenni méltoztattya: így erre a' kegyelemnek meg-érzésére-is nem méltó, hanem ha elsőben önnön magának keserves és siralmas sorsát meg-gondollya, és önnön magát abban lenni voltaképpen meg-tapasztallya, Rom. 7. 24. *Oh én szegény nyavalyás ember —!*

Q. De talám azt kérde: Vallyon, I. *Kitsoda szerzi én bennem ezt a' kegyelemnek meg-érzését?* Es II. *Mik által juthatok én erre a' kegyelemnek meg-érzésére?*

R. I. A' miképpen hogy önnön magának a' kegyelemnek szerzője, *in genere*, közönségesen az *Atya*, 1. Pet. 5. 10. *mellyért minden kegyelemnek Istenének-is hivattatik.* 2. Tim. 1. 2. Gal. 1. 3. 15. A' *Fiu*, Rom. 16. 20. 1. Cor.

Q.

Prim.
R.

Phil. 1. 3.
Heb. 4. 16.

1. Cor. 16. 23. és a' Szent Lélek Isten, Zach. 12. 10. A' hol kegyelemnek és imádságnak lelkének mondattatik. Így a' kegyelemnek meg-érzésének-is. *In specie*, kiváltképpen peniglen az Ur Jésus Christus az ő Sz. Lelkének hathatos munkálkodása által. Mert jollehet ennek a' kegyelemnek meg-érzése közönségesképpen tulajdonittatik mind az *Atyának, Fiúnak*, és a' Szent Léleknek; mind-azáltal a' menyiben már a' mi edes Idvezítőnk magára vállalta, közben-járai tisztiszerint a' mi idvességünket; kiváltképpen néz ő reája, hogy minket a' kegyelemben részesítvén, azt mi velünk ugyan voltaképpen Sz. Lelke által meg-is éreztessé, 2. Tim. 2. 1. Erőfsódgyl-meg a' Christus Jésusban való kegyelem által.

De mi módon érezteti-meg ezt a' kegyelmét mi velünk?

- R. 1. Az Isten törvényének fajtojában bé-vervén, minden mi jofzágos tselekedetünknek még tsak tsepjét-is mi belőlünk kifajtollya; és minen magunkat természetünkbe tellyességgel semmivé téstzen; mint a' Sz. Pált, Phil. 3. 9. *Nintsen nékem igazságom melly a' törvényből volna*; és mint egy *Mephibosethi* magunk meg-ismérést őnt belénk. A' ki azt meré a' Dávid kegyelmére maga felől mondani, 2. Sam. 9. 8. *Mitsoda a' te szolgád, hogy a' holt*

holt ebre reá tekintettél, minémű én vagyok.
Mint ama' Százados is, Matth. 8. 8. Uram
nem vagyok én arra méltó, hogy az én házámba
jőj. Sőt chezőkké szomjuhozókká teszen;
hogy így magunk körül semmi meg-tar-
tásra való erőt és méltóságot nem találván,
ohajtsuk egyedül csak az Istennek ingyen-
való kegyelmét, és ahírsuk annak idvélsé-
ges meg-érzését. Mint ama' szegény verfo-
lyásban lévő aszszonyi-állat. Matth. 9. 21.
Ha csak ruháját illetem-is, ugy-mond, meg-
gyógyulok. Es mint a' Dávid, Psal. 41. 12. és
Psal. 63. 2. En Istenem, én Istenem jó reggel
kerestlek tégedet, az én lelkem szomjuhoz tége-
det — v. 4. Mert a' te kegyelmességed jobb
az életnél.

Gen. 18. 27.
C 32. 10.
Luc. 15. 18.
19.

2. A' törvénynek égő kemenczéjében
bé-vetvén, mind addig kohollya, miglen
minden régi ó rofda rolunk le-égvén, csak
meztelenen láttassunk; és a' törvénynek
törivel minden tagainkat által-járván, az u-
tán az eleven sebet ugy kóti-be, drága igé-
retivel egygyűtt a' Christus gyógyító érde-
mével. A' miképpen az Izrael népével
tselekedék, Psal. 66. 10. Meg-kefergettel
minket Isten, meg-probáltál minket tűzzel,
mint az ezüst meg-probáltatik, Zach. 13. 9. Esa. 48. 10.
Esa. 48. 10. Imé meg-tisztítlak tégedet, de
ugy mint az ezüstöt, meg-tisztítlak tégedet a'

L

nyomo-

nyomoruságnak kemenczéjében, és úgy érez-
tetem-meg veled osztán az én drága ke-
gyelmemet. Melly kegyelemnek lelki hasz-
nálatolságát a' szegény meg-sebhet lélek,
midőn meg-érzi, véghetetlen örömré és
hálá-adásra fakad-ki, ezen kegyelmet meg-
érző Dáviddal egygyűtt Psal. 116. 13. *Mivel
fizessék az Urnak-minden én hozzám valo jo té-
teményiért?*

3.

3. Hogy az Isten az ő kegyelmét an-
nál-is inkább meg-éreztetheffe; néha ret-
tenetes nyomoruságban veti-bé az embert,
mint *Josephet* a' tómlóczen, *Gen. 39. 20. 21.*
de mindazáltal ott-is véle vagyon, és ke-
gyelmesen tselekeszik véle, mint *Dan. 3.*

*Populus Iz-
raeliticus.*

v. 25. & 6. 22. Az Izrael népét Egyptom-
ban, négy száz harmincz esztendeig tartá ke-
serves fanyaruság és nagy inség alatt, *Exod. 12.*

Job.

v. 40. *Jobot* mind szerelmefiben, s' mind
penig önnön maga testében, majd ugyan
kimelletlenül kinozá. *Job. 13. 24.* *Ugy sa-
nyargatsz mint ellenségedet. Job. 10. 16. Mint
a' kegyetlen Oroszlán úgy kergetsz engemet.*

Manasses.

Manassést a' Juda Királyat vasban veretven,
két aczél lánczal kötözteté-meg, és a' Baby-
loniai tómlóczen küldé, *2. Cron. 33. 11.*

*Nabugodo-
nozor.*

Nabugodonozornak baromi szivvé változtat-
ván szívet, *Dan. 4. 13.* ki-űzeté az emberek-
nek társaságokból a' barmok közzé, *v. 30.*

Az em-

Az emberek között ki-vettetek, és mint az
 ökör füvet eszik vala, égi barmattal öntözte-
 tik vala az ő teste, míg az ő szőri mint a' Sas-
 keselyűje nevededék, és az ő kőrmői mint a' ma-
 daraké. Ezechiás Királyt egy ideig el-hagyá,
 2. Chron. 32. 31. Ezechiás
 Jud. 6. 13.

De oh nagy és rettenetes Isten, vallyon
 mi végre tselekedted mind ezeket? Nemde
 nem ezérté, hogy a' Josephel a' maga ke-
 serves forjának meg-érzése után, őtet ura-
 fagra emelvén, Gen. 41. 41. & seqq. véle ke-
 gyelmednek bővebb izit érezterhesd? Nem-
 de nem ezért itatádé négy száz harmincz
 esztendőök alatt a' keserűségnek és nagy
 meg-emefztő Egyiptumi munkának keserű
 Pohárát a' te Izraeleddel, hogy az után Bi-
 zonnyal meg-látván a' te népednek nyomorusá-
 gát, és a' sarczoltatók miatt való kiáltásokat
 meg-halván. Exod. 3. 7. vélek kegyelmed-
 nek bővebb és édesebb izit érezterhesd?
 Nemde nem azért fajtoládé amaz álhatatos
 Jobot, hogy keserves nyomrusági után ke-
 gyelmednek véle bővebb izit érezterhesd?
 Job. 42. 12. Az Ur azért az ő életének végé
 inkább meg-áldá hogy sem mint eleit. De mi
 végre veted oh Uram a' Judát, és Jerusále-
 met gonofzságával igen meg-botránkoz-
 tato Manassest két aczél lánczban? Nemde
 nem ezérté hogy e' nagy erős fogságban, az ő

urához Istenéhez fel-fohászkodnék, és ő magát igen meg-alázván kegyelmednek bővebb izit éreztethesd véle. 2. Chron. 33. 12. 13. Tudom Uram, hogy ama' fel-fuvalkodott Nabugodonozornak-is szívet azért változtatádel, hogy tégedet *mennyei Királyt ditsirne, magasztalna, és ditsőítene*, hogy így a' te kegyelmednek bővebb izit éreztethetné véle. Dan. 4. 34. Ezechiás király ideig való el-hagyásának-is ez lón vége, hogy meg-kísértenéd őtet, és meg-látnád mi volna az ő szívében. 2. Chron. 32. 31. Es hogy e' tselekedet által önnön magát meg-alázván, és kevélységét el-hagyván, drága kegyelmednek bővebb izit éreztethetné véle.

Illyenek azért rövideden a' modok melyek által Isten az ő kegyelmének gyönyörű izit az ő hiveivel érezteti.

Secundò.

II. Mik által juthatunk mi ennek a' kegyelemnek meg-érzésére?

Medin.

1.

R. 1. A' mi lelkünk isméretinek meggyengítése által, úgy hogy csak legkisebbik tövisséskéjét-is a' mi bűneinknek halálos-képpen érezzük, és még csak árnyékjától-is fassunk a' bűnnek, 1. Thess. 5. 22. Mindentől a' mi gonosznak láttatik, meg-oltalmazzatok magatokat. 2. Ne esünk mélyen-bé a' bűnnek álmában, melly mi nekünk a' mi érzékenységünket el-fojtya,

Rom.

Rom. 14. 11. Ideje legyen immár az álomból fel-serkennünk, h. e. ne szenvedgyük minnen magunkat a' bűnnek hatalma és ereje alá nyomni, hanem Istennek Szent Lelke által ébren legyünk. 3. S' ha pedig im-

3.

már erőtelenségünk miatt a' bűnnek álmában bé-borultunk, mennél hamarébb igyekezzük minnen magunkat az Isten kegyelme, és amaz örök élet. Job. 14. 6. Ur Jésus ál-

Col. 3. 9.

tal a' bűnnek halálából fel-támasztani; ama' régi meg-faszlodott ó Adámot minden ő munkáival vetkezzük-le. Eph.

Vetus ille homo. Eph.

4. 22. Col. 3. 9. Melly semmi nem egyéb, hanem ama' mi természetű fogatkozásunk és vétkezségünk, s' a' gonoszra-
valo hajlásunk, avagy a' mi e-

4. 22. Col. 3. 9. i. e. naturalis illa vitiositas nostra & inclinatio ad malum, seu universalis nostra natura, sicut cum iniquitate concepti sumus & in lucem editi. Rav.

gész természetünk, a' miképpen álnokságban fogantattunk a' mi anyáinknak méhekben, Psal. 51. 7. és jöttünk e' világra-is.

Col. 3. 10.

Es öltözzük-fel amaz új embert, melly Isten szerint teremtetett az igazságra, és a' valóság-

Rom. 6. 3.

gos szent életre. Eph. 4. 24. Melly semmi nem egyéb, hanem minnen magunknak az Istennek Lelke által ama' jora valo rendelese, és hanyatlása, a' melly vagyon mi benünk, minek-utánna a' Szent Lélektől újjonná születettünk: avagy a' mi meg-veszett és romlott természetünknek, az I-

166 A LELKI ALOMBOLVA.

Isten képére való helyre állattatása : ennek felette az ujjonná született természet, melly *uj embernek*, és *uj teremtésnek* mondatik, mert a' Christustól, amaz *uj* és második *Ádám*tól vesszük azt —. melly *uj természet* által a' bűnnek csak mi kicsiny szurdalását is meg-érezzük, és el nem szenvedhetjük.

4.

4. Öntözzük naponkint a' mi bűneink miatt meg-száradott, és aszott lelkünk ísméretit, ama' kegyelemnek mennyei harmattyával, hogy vehesse a' kegyelemnek sirját, és ohajtsa annak gyönyörű érzését, nem különben mint a' Dávid. 2.Sam. 23.

v. 15. Kítsoda hozhatna nekem italt a' Bethlehemi forrásból, melly a' kapu előtt vagyon? és

Psal. 42. 2. Miképpen kívánczik a' szarvas a'

folyó vizekre, akképpen kívánczik az én lel-

kem te hozzád Isten : v. 3. Szomjuhozik az én

Psal. 63. 2.

5.

lélkem az élő Istenhez. 5. Kővelsük az Ur

Jésus Christus nyomdokát, a' ki minket el-

vezet szintén a' kegyelemnek forrására.

Esa. 55. 1. Mindnyájan kik szomjuhoztok jőj-

jetek e' vizekre —. Melly viz után meg nem

éhezünk, és meg nem szomjuhozunk —. Mert

a' ki rajtunk könyörül az igazgat minket, és a'

vizeknek forrásira viszen minket, Esa. 49. 10.

Oh Istennek soha el nem fogyható és ki

nem beczélhető drága édes kegyelme ! s'

erre vezető jó lelki Pásztor, bezzeg boldog

lelkek

lelkek azok, a' kik a' te nyomdokodat követik, mert ezek telnek-bé csak kegyelem-mel! minket-is azért ebből a' kegyelemnek forrásából meg-ítatván, annak gyönyörű örök életet hozó izit meg-éreztetni velünk. Esa. 55. 2. *Halgassatok engemet valoba hogy jot ehessetek, és gyönyörköttessé a' ti lelketek magát e' kövérséggel,*

Valakinek pedig nyomdokiban járni, annyit tészén mint őtet követni, és ő vele ugyan azon egy életnek modgyát tartani. *Quid sit aliorum vestigia premere. Psal. 65. 5.* A' Christushnak pedig nyomdokit követni, annyi mint a' Christushnak példájával a' mi reánk hozott bocszszuságokat békefességgel szenvadni, és köszönségesen az ő erköltsét, szorgalmatóságit, igyekezetit, és jofzágos tselekedetét követni. 1. Pet. 2. 21. *Erre hivatattatok—, hogy az ő nyomdokit követnétek.*

Illyenek rövideden a' modok, mellyek által az Isten kegyelmének meg-érezésére juthatsz.

De talám azt kérde: *Vallyon mi gátol és akadályoztat-meg engemet, hogy én az Isten kegyelmének érzésére nem juthatok?* *Impedimentum.*

R. L. A' te szivednek meg-keményedése, nem menő és nem vágyakozó szándéka. Mint ama' kemény szivű Izrael népe, a' kit váltig hiva a' Jeremiás ennek a' kegyelemnek meg-érezésére, de csak ezt fe-

I.
Durities cordis.

lelék. Jer. 18. 12. Nintsen szándékunk a' meg-
térése, hanem a' mi gondolatink után me-
gyünk, és mindnyájan a' mi gonosz szívünknek
Esa. 48. 4. 5. gondolatját tselekedjük. Oh Uram! vajki
fokan vadnak e' mai napon még azok köz-
zül-is, kik kegyeseknek, és szent életűek-
nek akarnak láttatni, ebben a' kemény-
ségnek, és kárhozatos tunya réstiségnek ha-
jójában, kik nagy bátran eveznek; de ez
kegyelemnek érzése nélkül a' kegyelem-
nek helyéről ki-rekeztetnek. Matt. 25. 12.
Bizony bizony mondom nem ismértelek titeket,
és ezeknek nem egyéb hanem örök kin-
helyek. Mert ugyan-is, ketsoda az a' ki ő el-
lene szívét meg-keményíti, és békeségben ma-
radna? Job. 9. 4.

II.

Conscientia
incrassatio.

Simile.

II. Akadály a' te lelked ismértetinek meg-
vastagodása, faslodása. Nézd meg az erős
munka tévő műveseknek tenyereket: a' lo-
kat gyaloglóknak talpokat: a' jó jármás ra-
borás ókróknak nyakokat, avagy csak a'
mívet serényen űző csizmadiáknak kissébb
ujjokat. Ezek a' hosszús munká miatt, bő-
róknak olly meg-vastagodására jutottak,
hogy a' művesek ámbátor szorítsák mű szer-
számokat tenyerekbe ugyan vastagon, de
tenyereken meg-vastagodot bőr majd meg
fém érzi: a' sokat gyaloglott, bár ugyan-
hosszús utat vigyen végben-is, de lába ho-
jagzás

jagzás miatt nem igen gyakorta sérfszik : s' így az ókór nyaka-is, bár ugyan derek terhet vonnyon, de nem könnyen gyengélte-
ti. Hasonlatosképpen a' bűnnek gyakor-
tselekedete miatt meg-aggott lelki-ismé-
ret-is, végtére ugy néki fáslodik, hogy
ha szintén az Isten haragjának fejszéje éli
érdekli-is : ha szintén a' Pokolnak ajtajáig
mégyen-is : ha szintén a' Luciper jármár
és igáját vonnya-is, nem könnyen avagy u-
gyan nem-is érzi, s' mennyivel inkább
nem sérfszi. Eph. 4. 18. Az ő sziveknek ke-
ménysege miatt, és a' meg-rögzött tsalárdságok
által. v. 14. Mivel hogy meg-keményed-
tenek, és az ő nyakok vas inakból áll, és
az ő homlokok olyan mint az ércz. Esa.
48. 4. főt az ő sziveket Adamás kővé tót-
tek. Zach. 7. 12.

III. A' bűnőknek álmában, és a' testi
bátorságban mélyen valo bé-merülés.
Mellyben ámbátor ugyan zörgessen-is az
Ur Jesus Christus a' te szivednek ajtaján,
Apoc. 3. 20. de nehezen, avagy ugyan meg-
sem hallod. Imé az ajtó előtt állok és zörge-
tek, valaki hallándgya az én szomat, és meg-
nyitándgya az ajtót, bé-megyek ahoz, és ő véle
vatsorállok, és ő is én velem.

III.

*Immersio in
peccati for-
num.*

De vallyon mitsoda

Ad ostium (cordium nostrorum)
stanti Christo & pulsanti aperire, est,
cum Christus expectat conversionem
nostram,

I. A' mi édes Idvezi-
tónk-

L 5

nostram, & admonet nos officii nostri
 predicatione verbi, exhortationibus,
 promissionibus, comminationibus, ob-
 jurgationibus, afflictionibus etiam in
 nos quandoq; immisus, obtemperare ad-
 monitionibus ipsius, & nos ad ipsum
 serio convertere, Apoc. 3. 20. Cant. 5.
 v. 2. 5. 6. Quod tamen prestare non
 valemus, nisi ipse, mentes & corda
 nostra aperiat. Luc. 24. 45. Act. 16.
 v. 14. h. e. gratiâ suâ illuminet men-
 tes nostras naturâ cecas, & corda lapi-
 dea emolliat ac flectat ad obsequium
 suum. Ravan.

tónknek a' mi sziveink-
 nek ajtaja előtt való állá-
 sa? hanem, Es. 65. 2.
 Ki-terjeszteni az ő ke-
 zeit minden napon, es jo
 reggel fel-kelven szol-
 ni a' néppel. Jerem. 7.
 v. 23. sőt minden jo al-
 kalmatosságokat szol-
 gáltat az ő igéjének
 nem csak halgatására,
 hanem egyszers' mind

hittel való bé-vételére-is: és mikor várja
 Act. 16. 14. a' mi ő hozzá való igaz meg-térésünket.
 11. De mitsoda az ajtó hanem a' mi szí-
 vünk, mellyet csak egyedül ő nyithat-meg,
 midőn jo modot és hasznos alkalmatossá-
 got szolgálta, sőt szabadságot ad, az aka-
 dályokat, és bántodásfokat el-hárítván, az
 igének idvességesen való halgatására, mel-
 lyet mi nem tselekedhetünk, hanem-ha ő
 a' mi elméinket és sziveinket meg-nyitva,
 Luc. 24. 45. Meg-nyilatkoztatá az ő elméje-
 ket, hogy értenék az írásokat. Act. 16. 14.
 Az Ur meg-nyitá szívét Lydiának, hogy figyel-
 mezne azokra a' mellyeket Pál mond vala,
 az az, hanem-ha az ő kegyelmével a' mi
 természet szerint való vak elméinket meg-
 világosította, es a' mi kő sziveinket meg-
 lágyította,

lágýittya, és meg-hajtya az ő néki való engedelmségre. 111. De Miképpen zörget a' mi szíveinknek ajtaján? R. 1. Az Evangelionnak prædicállása által, midőn hathatósan hirdetteti az ő szent igéjét. Mint Jer. 3. 12. *Meny-el és kiáltssad e' szokot északra, és azt mondgyad: Térj-meg visszavono Izrael, és el-vésszem az én haragomat ti* Jer. 3. 22. *rolatok.* v. 14. 2. Fenyegetés által. 3. A' meg-térteknek bűn-botsánat ígérati által. 4. Feddés és dorgálás által. 5. gyönyörű ígéretek által. 6. Ennek felette midőn keserves és siralmas nyomoruságokban bé-viszen, hogy ez általa' mi bűneinknek szíveinkre vetett zárjai meg-gyengüllyenek, és le-pattogjanak, hogy békésbé-menetel adatassék a' mi édes Idvezítőknek a' mi szíveinkben. Mint ez a- vagy tsak ama' kemény szívű *Manassésnek* példájából ki-tetszik, 2. Chron. 33. 10. ki annyira bé-zárította vala bűneinek soklágival szívének ajtaját, hogy még hallani sem akará az Urnak meg-szolitását, nem hogy szívét a' *Jesufnak* meg-nyitotta volna. De mi-helyen az *Assíriabéli* Királlyal meg-fogatá, vasba vereté, meg-kötözteté két aczél lánczokkal, és *Babyloniába* viteté, ott kezdének szívéen lévő vastag záruk meg-gyengül- ni, és ugyan tellyességgel le-is hullani,

v. 12. Mikoron volna pedig nagy erős fogságban, az ő Urához Istenéhez fel-fohászokodék,

Lac. 15. 17. és magát igen meg-alázza, az ő atyainak Istené előtt. v. 13. Es könyörgé néki, és meg-kegyelmeze néki —. ihon a' nyomoruságok által való a' szívnek meg-nyitása. Így Nabugodonozor, Dan. 4. — 30. 31.

Quis aperit. Meg-nyitja pedig az ő szívét a' zörgető Ur Jéhus Christusnak, a' ki helyt ad az ő drága Igéjének, és az Igasságnak, és az idvezítő Urnak ennyi édes intésre életerét meg-jobbítja: így ez szív ajtaja meg-nyílván, bé-mégyen az Ur Jéhus Christus, hogy az ember az Istennek lakó temploma legyen, és a' Christusnak tulajdon bíró jöszága, ez amaz ő meg-látogatásának idejét meg-tudni és ismérni, mellyet ama' háládatlan Jerusalemnak szemére hánnya, Matth. 23. 37. Luc. 19. 42. *Vajha akar csak te eszedben vehetted volna, avagy csak a' te mostani napodon, a' mellyek néked a' te békecségedre valók —.* Intettetünk azért a' mi szíveinket zörgető Ur Jéhus Christusnak hamarsággal szíveinkben való bé-botsátására. De bizonyára merő Nabálok vagyunk, ki az ő hozzá izent Dávidot nem hogy számkivetett bujdosásában bé-fogadta volna, de sőt szolgait is gyalázattal illeté, 1. Sam. 25. 10. Így mi, nem hogy a' mi édes Idvezítőnket bé-botsá-

bűnsáttanok, de annyira vagyunk tőle, hogy
 még csak szolgait-is rut gyalázattal illet-
 tyük, szent igéjét meg-vettyük, és így ön-
 nön magát-is meg-bűntelenittyük; nem
 különben mint, *Matth. 21. 35. 36.* Mi-is így
 az Istentől minékünk ideig adott szöleje-
 ben, az ő Anyaszentegyházában élven, *Esai. 5. 1.*
 midőn lelki Pásztorit hozzánk el-küldi, *Jer. 2. 21.*
 hogy a' mi hitünknek gyümölcseből néki
 vigyenek, ezek között némellyiket meg-
 verjük, némellyiket meg-ölyjük a' mi
 nyelveinkel és undok bűneinkel, némel-
 lyiket pedig a' mi égre, kiálto átkainkal *Luc. 20. 9.*
 ugyan meg-is kövezzük. De sőt önnön
 magát az Ur Jesus Christust-is sziveinknek
 hamiságival ugyan meg-ölyjük. *Marc. 12.*
v. 8. és a' szőlőn kívül vettyük. Bizonyára
 merő *Bethlehemiták* vagyunk, kiknek há-
 zokban nem adaték az Ur Jesusnak hely,
Luc. 2. 7. hanem az istállóban: hasonlatos-
 keppen a' mi sziveinknek házában-is nem
 talál meg-szállásra való üres helyt, hanem
 szűkség hogy az istállóban, az oktalán álla-
 toknak járszában, a' mi undok bűdös ve-
 szettségünk között, a' mi fertelmességün-
 kel meg-rakodott szivünkben talállyon
 valami ganéjos helyt. Ide szorittyuk mi
 ezt a' felséges mennyei nagy Urat. De sőt
 a' *Sidokhoz hasonlítottunk*, kik a' váraszon-
 kívül

kivül vivek őtet, és meg-feszíték, színtén így mi, a' mi sziveinkből ki-igazítván, gyalázatosan meg-feszittyük ottan-ottan a' mi bűneinkel.

*Quid agen-
dum ut Chri-
stus recipia-
tur in cordis
nostri gremi-
um.*

S' hát mit tselekedgyünk hogy a' mi szivein-
ket meg-nyithassuk, hogy az Ur Jesus
Christust meg-ölelje és bé-fogadgya?

R. Szükségeskeppen kettőt kell miné-
künk tselekednünk: I. Meg kell ismér-
nünk, hogy a' mi szívünknek helye nem
melto, és nem illendő, hogy illyen vendé-
get fogadgyon-bé. Tekints-meg a' te há-
zadnak egész eszközt, és amaz Evänge-
liumbéli Századossal egygyütt tennen ma-
gadat alázd-meg, s' mondgyad ezt a' Chri-
stusnak Matt. 8. 8. *Uram, nem vagyok én arra
melto hogy az én házamba jőj.* A' mit ez az
testi hajlékáról monda, te hasonlatoskép-
pen szolly a' te lelki halétkodrol: ez az én
bűnök miatt meg-fertezett lelkem és szí-
vem úgy meg-undokítottak, hogy nem
melto tellyeséggel te nálad semmi kegye-
lemre és irgalomságra!

*Mat. 15. 19.
© 18. 13.*

II. Midőn immár tennen magadat így
meg-aláztad, és csak legkissebbik morfalék-
jára a' Jákobbal egygyütt, Gen. 32. 10. tennen ma-
gadat méltatlannak lenni meg-ismérted és
meg-vallottad; meny eléb, és ragadd-meg
az Ur Jesus Christust igaz hiteddel, és álha-
tatosan

tatofon hidd az ő érdemes halálát és szenvédését a' te bűneidért lenni. De meg-ódd kérlek magad, hogy ez nem hamis, nem árnyék, nem szín-mutato, hanem igaz, valóságos, és tökéletes élő hit légyen, melly által lakjék az Ur Jესus a' te szivedben, és találta-sál te-is ő benne. Phil. 3. 9. *Hogy találta'ssam ő benne.* Ez az Ur Jესus Christusnak bé-botsára, és az Isten kegyelmének bőléges meg-érzése. De a' bűnnek álmában, és a' testi bátorságban mélyen bé-merültek nem adnak ennek helyt, mint: Ex. Noe idejébéli tubzodók, és bűnben buburékolók, ezt az Istennek drága kegyelmét nem akarák meg-érzeni, mert: Gen. 6. 11. *a föld meg ferteztetett vala Isten előtt, és a' föld (az az, a' földön élő emberek) hamissággal rakva vala.* De mit monda az Isten ez illyen elmerült emberek felől Noenak, v. 13. *Minden testnek vége el-közelget én előttem, mivel hogy a' föld bé-tölt hamissággal ő miattok, azért imé el-vesztem őket mind az egész földel egybe.* Maga 120 elztendőket engedett vala az Isten v. 30. az ő meg-jobbulásokra, és ennek a' kegyelemnek meg-érzésére, de csak hejában.

IV. *Akadály, hogy te az Istennek kegyelmét meg nem érezheted, a' keserű méreg termő gyűkérnek fel-nevekedése,* *melly*

IV. *Radix amara.*

inelly meg-háboritván az embert, az Istennek kegyelmét és annak érzését el-fojtya. Mellyről igen tiltya a' ízent Pál a' Sidokat, Hebr. 12. 15. *Meg-látsátok hogy valaki az Urnak kegyelmétől ne szakadgyon: hogy valami keserű gyűker fel-nevekedvén meg ne háboritson, és az által sokan meg-ferteztessenek; a' holott a' keserű fel-nevekedett gyűkérén értetterik az a' dolog, melly keserű gyűmöltsőt terem és hoz. [h. e. Istennek kedvetleneket, és az embereknek igen veszedelmesekeket] tudni-illik vagy a' Szív, vagy a' Nyelv, a' honnan vadnak a' sok fogyatkozások, eretnekségek, Isten ellen való hitelenségek; vagy pedig a' szívben fogadott gyűlölségek, mellyből származnak a' boszszus veszekedések, perpatvarok, boszszúság tételek, gyilkosságok, és efféle embernek felebaráttya ellen való utálatos dolgok, mellyek a' testnek munkái, Gal. 5. 19. 20. 21. Ezek azért igen rövideden a' meg-gátoló eszközök, hogy az Isten kegyelmének meg-érfékre ne juthass.*

*Auxilia impedimenta
removentia.*

De mivel álhat sz mind ezeknek ellene?

1. A' te sziveknek meg-lágyításával. Mikoron pedig ez a' szollásnak neme, *meg-lágyítani a' szívet*, nem gonosz, hanem jó végre veterik, annyit télsen mint rettegni az Istennek igéjére, beszédére, és következeskép.

zéseképpen, meg-hajtani az ő szívet az Isten-hez való engedelemre, meg-alázni önmön magát ő előtt, és meg-térni. Mint: 2. Reg. 22. 19. *Mivel hogy meg-lágyult a' te szíved, és meg-aláztad magadat az Ur előtt.* Erre inri a' szent Pál-is a' Sido keresztyéneket, Heb. 3. v. 7. *Ma ha az ő szavat hallándgyátok,* v. 8. *Meg ne keményítsétek a' ti szíveiteket.*

2. Chro. 34.
v. 27.

I. A' te szívednek készségével, az Urat fel-keresésre vigan menő kész szível. Zach. 8. 21. *Mennyünk-el az Urnak orcájának engesztelésére, és a' seregeknek Urának keresésére. En-is el-megyek.*

2.

II. Ebren való léttel, úgy hogy mindenkor a' te szemeid az Urra legyenek függesztve. Psal. 141. 8. *A' mi szemeink Uram Jehova te reád néznek.* Psal. 123. 2. *Imé mi-képpen a' szolgálknak szemei az ő Uroknak segítségére néznek, és a' szolgáló leánynak szemei az ő aszszonyának segítségére: Azonképpen a' mi szemeink a' mi Urunkra Istenünkre —.* Ex. Samuel, 1. Sam. 3. 4. *Imhol vagyok.* Es ha szinten el-aluszol-is, lelkedben mind-azáltal vigyázz a' te szerelmesednek szavára, hogy mihelt zörget meg-nyissad szívednek ajtaját. Cant. 5. 2.

3.

Psal. 113. 16.

IV. Vond-meg tennen magadat e' világnak mod nélkül való üzésétől, és a' fölöttébb való testi nyughatatlanságtól; mel-

4.

Esa. 57. 17.

M

lyek

lyek téged kísértetben, és törben ejtenek, főt a' veszedelemben bé-meritenek. 1. Tim. 6. 9. *A' kik meg akarnak gazdagulni, esnek kísértetbe és törbe, és sok balgatag és káros kívánságokba, mellyek bé-meritik az embert veszedelembé. Ennek nyilván való okát adgya v. 10. Mert, ugymond, minden gonoszságnak gyökere a' pénznek szerelme, mellyet némelylek a' kik kívántak, el-tévelyedtenek a' hittől, és ő magokat által-szegzették sok gondolatokkal. De sokakat, oh Uram, e' világi bojtortján termő szántó földek; sokakat a' dögnék való barmok; sokakat e' világ után való nyughatatlan éjjeli és nappali fáradságok, ettől a' gyönyörű vatsorától, a' kegyelemnek meg-érzésétől el-voníznak. Mint: Luc. 14. 17. Igyekezzünk azért mennél hamarébb a' földi haszontalan és egy szem-pillantásig tartó dolgokon való kapdosástól magunkat meg-vonni, és az Isten kegyelmének meg-érzésére adni.*

Motiva.

1.

A' melly drága kegyelemnek meg-érzésére inditsanak minket: I. Ennek szükséges volta, hogy senki az Istennek jó voltát, édességét, és atyai szerelmét meg nem köszölhattya, hanem-ha ezt az Istennek kegyelmet meg-érzi. Meg-érzette vala a' Dávid ennek a' kegyelemnek édességét, s' azért mondgya Psal. 34. 9. Kostollyátok-

meg

és látsátok-meg, melly igen jó legyen az Ur.

III. Senki az örök életben való részesülé-
sét meg nem tudhattya, hanem-ha ebben
Istennek kegyelmében való részesülését
meg-érzi a' Szent Lélek által, a' ki a' mi
szelkünkben tanubizonyságot teszzen a' mi
szelkünkkel együtt, hogy mi Istennek fiai
vagyunk; és Istennek ez által a' kegyelem
által örökös, és a' Christusnak örökös társai,
Rom. 8. 16. 17.

III. Senki e' nélkül a' ke-
gyelemnek meg-érzése nélkül, Istentől
való bűne bocsánattját nem remélheti.
Nézd-meg a' David miképpen veti egyben
a' kegyelemnek meg-érzését, az Isten-
nek irgalmaságát, és jó voltát: az ő bű-
neinek, és vétkeinek meg-bocsátásával,
Psal. 25. 6. Emlekezzél-meg Uram a' te irgal-
maságidrol, és jó voltodrol —. v. 7. Az én
bűnösömnek bűneiről, és az én vétkeimről

meg ne emlekezzél —. IV. Senki önmön
magát a' bűnnek országából a' kegyelem-
nek országára által költnek lenni meg nem
tapasztalhattya, hanem ha ezt az Istennek
kegyelmét meg-érzi. Ennek a' kegyelem-
nek érzéséből mondá a' szent Pál Apostol
az Ephésus városbéliéknek, Eph. 2. 19. Hogy
már nem vattok jóvevények, és seüvérek,
hanem a' szenteknek Polgár társai, és Istennek
öröselédi. Soha az Abrahám Istennek szavára

II.

III.

Sensus gratia.

Spes remissionis peccatorum.

VI.

Phi. 3. 20.

olly hamarsággal és hirtelenséggel engedő nem lőtt volna, ha ezt az Istennek kegyelmét avagy tsak azon szem-pillantásban meg nem érzette volna: de imé koros állapotjában-is ennek a' kegyelemnek tsak kitsiny részetskéjét érezven kéiz lakta földéről az Isten szavára ki-bujdolni. Gen.

Gen. 12. 1.

12. 4. A' mint a' szent Pál Apostol világoson erről emlekezik, Hebr. 11. 8. *Hitnek általa mikor hivattatott volna Abraham engedé az Istennek, hogy el-menne a' helyre, melyet örökségül vejendő vala: és ki-méne nem tudván hová menne.* V. Senki ne reménylő maga felől, hogy ennek az Isten kegyelmének itt e' világon valo meg-érzése nélkül lelke ismértetinek tsendességében a' szent Pállal együtt azt mondhasssa. Rom. 5. v. 1.

Eph. 2. 18.

Meg-igazultam hitemnek általa, békefsgém van Istennel a' mi urunk Jésus Christusnak általa. v. 2. *Kinek általa lőtt hitben me-netelem a' kegyelemben-is, mellynek általa állok, és ditsekedem az Isten ditsóségének reménsége alatt.* VI. Senki e' nélkül a' kegyelemnek érzése nélkül, nem valhattya, amaz örök életre valo szükséges vallás-re-telt. Gal. 2. 10. *A' Christussal együtt meg-fszit tettem: Elek pedig többé nem én, hanem él én beunem a' Christus, és a' melly életet most elek a' testben, az Isten Fiában valo hit által élem, kü*

szeretettel

szerezett engemet, és adta ő magát mi érettünk.
Sőt hogy voltaképpen való erejét ennek
a' kegyelem meg-érzésének minden hivek-
nek eleiben, mint egy élő példájul adhassa
a' szent Pál Apostol, im melly kegyelem-
mel tellyes való módon szol. 2. Tim. 4. v. 6.
En immár meg-áldoztatom, és az én halá-
lomnak ideje közel vagyon. v. 7. Ama' ne-
mes harczot én meg-harczoltam, futásomat el-
végeztem, a' hitet meg-tartottam. v. 8. Vége-
zetre el-téteztett énnékem az igazságnak koro-
nája, mellyet meg-ád énnékem az Ur ama' na-
pon, amaz igaz biro: nem tsak énnékem penig,
hanem mindeneknek-is, kik várandgyak amaz
ő ditsóséges el-jövetelit. Amen.

Phil. 2. 17.

VI. PRÆDICATIO.

Az örök életnek örökösévé való tételről.

Eph. 5. 14. Es meg-világosodik tenéked
a' Christus.

MIvel ezt, az Ur Jéfus Christus meg-
világosítását, négy karban állattam
(riben.

1. Az Ur Jéfus Christusnak igaz ismére-
 2. A' mi elébbeni erköltsünknek meg-u-
tálásában.
 3. Az Isten kegyelmének meg-érzésében.
- Ezekről már szollottam.

M 3

4. 42

4. AZ örök életnek örökösévé való tételben. Most immar Isten kegyelméből errőlör szollok.

Az élet két féle. 1. *Vita naturæ*. A' természetnek élete, melly a' Sz. Pál Apostoltól testi életnek-is avagy üdő-szerint valonak, és főt ez életnek mondattatik. 1. *Cor.* 15. 19. jelen való életnek, e' világinak. 1. *Tim.* 4. 8. 11. *Vita gloriæ*. A' dicsőségnek élete, melly örök életnek-is mondattatik. A' holott az örök élet vétettetik tulajdonképpen a' választattaknak ez élet után való boldog állapottyokért, mellyért örök életnek hivatik, Dan. 12. v. 2. Es sokan azok közül kik alusznak a' földnek porában fel-serkennek az örök életre, Act. 13. 46. Mert jölehet kezdeti legyen, de soha vége nem lesz. Mivel azért Negyedszer, az Ur Jéhus Christusnak meg-világosítása semmi nem egyéb, hanem az örök életnek örökösévé való tétele;

Innen tanullyuk meg: hogy,
Doctrina. Tsak a' bűnből igazán meg-tértek, és az Ur Jéhus Christustól meg-világosítottak, tételnek az örök életnek örökösivé. Act. 26. 18. A' Pogányok közzé küldelek mostan tégedet. Hogy meg-nyissad nékiek szemeket, hogy megforduljanak a' sötétségből a' világosságra, és az ördögnek hatalmától az Istenhez, hogy bűnnek bocsánattját, és a' meg-szentelték között részt vegye-

vegyenek, az én bennem való hitnek általa.

De mi ennek az oka; Hogy tsak a' bűnből igazán meg-tértek, és az Ur Jესus Christustól meg-világosítottak tételnek az örök életnek örökösivé?

Rationes.

R. 1. Mert tsak ezek ismérik-meg a' magok meg-isméreti által igazán a' Christust. Joh. 8. 19. Ha engemet ismérnétek, az én Atyámat-is ismérnétek. A' holott a' Christust ismérni világoson magyarázhatni, hogy annyit teszen mint a' Christusban hinni, az ő tudományát bé-venni, és egyedül ő benne keresni az idvességet. Phil. 3. 10. Hogy találtaffam ő benne. II. Mert tsak ezek utállyák-meg elebbeni erköltsőket, veszett természeteket, és azt sirattyák. Jer. 31. 19. Minek utánna meg-téritettél engemet, meg-bántam, és minek utánna meg-ismértem magamat, vertem az én czombomat, meg-szegyenültem és el-pirultam, mert viseltem az én ifjuságomnak gyalázattját. III. Mert tsak ezek érzik-meg voltaképpen az Istennek kegyelmét. Aét. 2. 39. Szívekben meg-keseredének; és mondanak Péternek, és a' több tanítványoknak: mit tselekedgyünk atyámfiai sérsiak? Ex. A' szent Pál Apostol, ki Istenhez való megtérése, és az Ur Jესus Christus meg-világosítása után isméré-meg az Istennek kegyelmét, Aét. 9. v. 5. 18. Matth. 18. v. 3. Melly ke-

1.

2. Pet. 1. 5. 6.
7. 8.

2.

3.

Luc. 15. 18.
19.

gyelemnek voltaképpen való meg-érzése nélkül, soha senki az örök életnek örökös-févé nem tétetik. Luc. 23. 41. 42. Uram, emlékezzél meg én volam, mikor menédesz a' te országodban. Ihon a' kegyelemnek voltaképpen való meg-érzése v. 43. Monda nékie Jhesus: Bizony mondom néked, ma velem lélszsz Paraditsomban. Ihon az örök életnek örökös-févé való tétel. Igaz tehát a' Tanúság: hogy, tsak a' bűnből igazán meg-tértek, és az Ur Jhesus Christustól meg-világosítottak tétetnek az örök életnek örökös-févé.

USUS,
Instructor.

A' honnan oktattatunk im ez Három kiváltképpen való szűkeges dolgokra:

I. Mi legyen az örök élet, a' mellynek mi itt ez életben örökös-févé lészünk.

II. Mi módon.

III. Es kiknek adattassék s' kiktől tiltassék és tagadtassék meg.

I.
Quid sit vi-
ta aeterna.

Előben azért ez az örök élet, a' mellynek mi itt ez életben örökös-févé tétetünk a' mi Istenhez igazán való meg-térésünk, és az Ur Jhesus Christus meg-világosítása által, semmi nem egyéb, hanem a' választattnak ez élet után való ama' leg-boldogabb állapatt yok, a' mellynek néminémű izetskéjét ugyan itt ez életben érezzük, bővebb izit peniglen érezzük a' mi lelkünknek testünk-től való el-válása, és el-szakadása-
kor;

kor ; leg-telylesebb és leg-tökéltebb izit peniglen , a' mi testeinknek közönseges fel-támasztása és a' mi lelkeinkel való másodszori egyben-szerkeztetése után érezzük-meg, mikor tudni-illik, testestül és lelkestül az egekben bé-fogadtatunk, a' Christusnál és az Angyaloknál minden mi nyomoruságinktól meg-szabadulván , tökéletes, tellyes , és örökké való boldogságban élünk, Psal. 16. 11. *Te tanítasz-meg engemet az életnek ösvényére : elégséges öröm vagyon te előtted : és gyönyörűségek vadnak a' te jobbold felől mindenkor.* Halonlo-keppen Psal. 17. 15. ezen örökké való gyönyörű boldogságról szolván , azt mondgya : *En penig igazságban meg-látom a' te orczádat : meg-elégittetem a' te ábrázatoddal.* Világosbban, Psal. 21. 5. *Eletet kért, ugy-mond, te tőled, és adtál ő néki napoknak hosszúságit mind örökké és mind éltig :* Melly mondás igen helyeten értethetik. 1. A' Christusról , a' ki a' halálból fel-támadván , többé meg nem hal ; a' halál-is többé rajta nem uralodik, Rom. 6. 9. Hanem imé ő él mind örökké, Apoc. 1. 18. *Ki élek, és meg-holtam vala, és imé élek mind örökkön örökké, Amen.* Minekokáért meg-is tarthattya mindeneftül fogva azokat , a' kik ő általa járulnak Istenhez, *mert mindenkoron él, hogy esedez-* Joh. 10. 9.

Rom. 8. 34. zék ő érettek. Heb. 7. 25. de 2. Mivel
 immár minden elő hivek bé-oltattak hit
 Joh. 5. 25. által a' Christusban, tehát ő általa ezzel az
 örök élettel meg-is áldattak. Mint Pál. 22.
 v. 27. El a' ti szívetek mind örökké. Joh. 6.
 v. 47. Joh. 17. 3. Phil. 1. 23. Apoc. 21. 4.

De mi okért mondatik ez az élet örökké
 valonak?

I.

*Aeternum
 quid?*

2.

3.

R. Örökké valonak mondatik, I. A'
 mellynek sem kezdeti sem vége nints, mint
 az Isten, a' ki soha nem kezdett lenni, ha-
 nem volt: meg sem szűnik nem lenni, mert
 mind örökké léfzen. II. A' mellynek
 kezdeti nintsen, de vége vagyon; mint az
 Istennek örökké valo decretoma midőn
 végben megyen, meg-szűnik lenni. III.
 A' mellynek kezdeti vagyon, de vége soha
 nints, mint az *Angyalok, az embernek lelke &c.*
 és így ez harmadik módon mondatik a'
 mennyei élet-is örökké valonak lenni,
 az az, mint a' kinek kezdeti va-
 gyon, de vége soha nem lesz.

De

*Vita aeterna hominis ni-
 hil aliud est, quam aeternum
 esse hominis renati & glori-
 ficati.*

II.

Quomodo?

Másodszor, mi módon adatik az örök
 élet?

R. Nem a' mi jelen valo, avagy eleve
 meg-látott hitünkérr, avagy jószágos-tse-
 lekederinkért; hanem tulajdon tsak az I-
 stennek az emberi nemzethez ingyen valo
 jo aka-

jo akarattyából, és az ő irgalmaságának a' válaftattaknak meg-tartásokban valo meg-mutatásának akarattyából, hit által; a' közben járo Ur Jéfus Christus minékünk hit által tulajdonittatott érdemének, és elég tetelenek közben-vetése által, e' végre, hogy az Istent mind örökké áldgyuk és fel-magasztaljuk. Rom. 6. 23.

Az Istennek ajándéka az örök élet, a' mi Urunk Jéfus Christusban. Minek-okaért indito oka a' minékünk adatott örök életnek, az embernek sem jelen valo, sem peniglen eleve meg-látott munkája semmi-keppen nem lehet. Oka' mert az örök életnek, kezdetinek előtte, az az, az Istenhez valo igaz meg-térés előtt, minden mi jofzágos tselekedetünk tulajdon tsak öröкке valo halált érdemlenek, főt tsak kárnak és ganéjnak tulajdonitandók az ujjonná valo születésnek állapottyára nézve. A' meg-térés után penig a' mi jo tselekedetünk nem mi magunknak, hanem a' mi bennünk lako, és minket ujjonná szülő Szent Léleknek tulajdonitandók. 1. Cor. 15. 10. *Többet munkálkodtam hogy nem mint azok: de nem én hanem Isten kegyelme, a' melly én velem vagyok.*

Phil. 3. 8.

2. Cor. 12. 9.

E' peniglen hogy Istentől minékünk hit által ingyen kegyelemből adattasék tsak, meg-probáltatik: 1. Mert ezt bi-

*Rationes
quod vita a-
terna gratis
detur.*

zonyittya

zonyította a' szent irás. Rom. 6. 23. Az Istennek ajándéka pedig az örök élet, a' mi urunk Jესus Christusban. II. Mert az Ur Jესus Christus kegyelme által adatik. Act. 15. v. 11. Az Ur Jესus Christusnak kegyelme által hiszszák hogy meg-tartatunk, Eph. 2. 8. III. Mert kegyelemnek hivattatik. 1. Pet. 1. 13. Valobán vesétek reménségeket a' kegyelemben, a' melly ti néktek meg-adatik, mikor a' Jესus Christus meg-jelenik. Ha pedig ingyen nem adatik, miért hivattatik kegyelemnek? IV. Mert örökkég, melly minékünk jutott, mert Istennek fiai vagyunk, nem természetből ugyan, sem nem érdemből, hanem ingyen kegyelemből való fiuvá fogadtatásból. Mint: Matth. 25. 34. Jertek-el Atyámnak áldottai, birjátok az örökkég szerént jutott országot, melly meg-készítettett néktek e' világnak fundamentomának fel-vetése előtt. Minek-okaért az örök élet származik az Istennek ingyen kegyelemből való irgalmafságából, és nem a' mi érdemünkben, avagy méltóságunkból, ez pedig egyedül csak hit által adatik Istentől. De

III.

Quibus de-
betur.

Harmadszor, Vallyon kiknek adattatik ez az örök élet: és kiktől tagadtatik-meg?

R. Az örök életnek subjectuma, kiknek az örök élet adatik minden hívó emberek. Joh. 3. 15. 16. 17. 36. Sok tudos emberek helyes értel-

értelme ez: hogy midőn az Isten mondatik mindeneket idvezíteni akarni, itt a' mindeneken nem *singula generum*, sed *singulorum genera* értettessék: az az, nem minden emberek külön külön személyekben, hanem minden nemekből, nyelvekből és nemzetiségekből. i. e. 1. Akar minémű nemzetiségből legyenek, h. e. akar Sídók, akar Görögök. Matt. 8. 11. Sokan el-jőnek nap-keletről és nap-nyugatról, és le-telepednek Abrahámmal—. Gal. 3. 28. Nintsen sem Sídó, sem Görög, sem szolga, sem szabados, sem férfit, sem asszonyi-állat. Miért? Mert ti mindnyájan egy vagtok a' Christus Jესusban. Col. 3. 11. 2. Akar minémű nemből legyenek, h. e. akar férfiak, s' akar asszonyi-állatok. Gal. 3. 28. 1. Pet. 3. 7. 3. Akar minémű állapotból, és így akar legyenek Apostolok, akar Mártýromok, akar legyenek egy általlýában a' hiveknek számok között. 2. Tim. 4. 8. akar kétsinyek, akar nagyok. Apoc. 11. 18. Mindazáltal nem adatik megkülönböztetés nélkül, és közönségesen mindeneknek. Matt. 7. 21. Nem minden a' ki azt mondgya nékem, Uram, Uram, mégyenbé menyországba. Mert az örök élettől kirekeszternek. 1. Az el-veszendők, és meg-vettettek. 2. Thes. 2. 10. Kikel-vesznek, mivel hogy az igazságnak szerelmét nem vették-bé,

Non singula generum, sed singulorum genera.

Apoc. 5. 9.

Luc. 13. 29.

Act. 10. 35.

Apoc. 11. 14.

Luc. 13. 24.

25.

1.

2. ték-bé, az ő idveségekre. II. Az ujjonná születtenek. Joh 3. 5. Valaki nem születendik víztől és Szent Lélektől, nem mehet-bé az
3. Isten országába. 1. Cor. 15. 50. III. A' hi-
Heb. 4. 1. 2. hetetlenek. Joh. 3. 36. A' ki hiszen a' Fi-
 ban, vagyon annak örök élete, a' ki pedig nem
 hiszen a' Fiúnak, nem láttya az életet. V. A-
 4. zok kik az Isten hivatalának nem enged-
 nek, a' földi el-veszendő dolgokat ama'
 mennyei romolhatatlan dolgoknak eleibe
 téven, és nagyobra betsúlven, mint, *Matt.*
22. 8. A' kik hivatalosok valának, nem voltak
Luc. 14. 24. méltók. Miért? Mert nemelly jofzágába
 5. méne, nemelly az ő kereskedésére. v. 5. V.
 A' meg nem térők, és a' kik olyanok nem
 lesznek mint a' kis gyermekek. *Matt. 8. 3.*
Bizony mondom néktek, ha meg nem tértek, és
olyanok nem lesztek mint a' kis gyermekek, sem-
miképpen nem mentek-bé a' mennyeknek orz-
gában. A' holott az igaz együgyű es töké-
 leres alázatosságnak formáját ábrázollya-
 ki a' kitsindedeknek állapottyában, kik sem-
 mi kevélységhez nem értvén, tsak nagy egy-
 6. ügyű állapotban viselik magokat. VI. A'
Luc. 18. 24. gazdagok. *Matt. 19. 23.* *Bizony mondom nek-*
 25. *tek hogy a' gazdag nehezen megyen-bé a' men-*
nyeknek országába. Coll. v. 24. Azok rud-
 ni illik a' kik biznak az ő világi gazdag-
 ságokban, és el-veszendő kintsekben.

Marc. 10. 24. A' holott a' mi édes idvezítőnk
szepen magyarázza hogy, *fiaim*, ugy-mond,
melly nehéz dolog, a' kik a' ő gazdaságokban
biznak, bé-mennyenek az Istennek országában.

vii. A' kik el-lopnak és el-voníznak va-
lamit az Istennek igéjéből. Apoc. 22. 19.

Es ha valaki el-vejjend valamit e' könyvnek pro-
fétálásának beszédeben, az Isten annak részét
el-törli az életnek könyvéből, és a' szent város-
ból, és azokból a' mellyek e' könyvben meg-irat-
tattak, és a' kik a' törvénynek által hága-
sában munkálkodnak, ha szintén a' Chri-
stus nevét vallyák-is, mint a' hypocriták.

Mint Matt. 7. 21. 22. 23. A' kik szájjal ugyan
mondgyák hogy: *Uram, Uram*, de engedel-
messegekkel meg nem bizonyították. Így

Esa. 29. 13. az Izrael népe feől panaszolko-
dik az Isten: E' nép, ugy-mond, én hozzám
közelget szájával, és az ő ajakokkal tiszteltek
engemet, az ő szívek pedig távol vannak én

tőlem. viii. A' hitetlenek, istentelen bü-
nösök. Psal. 1. 5. 1. Pet. 4. 18. Hamissak, pa-
ráználkodók, bálvány-imádók, háza-
ság rontók —. 1. Cor. 6. 9. 10. az ebek Apoc.

22. 15. bővös-bájosok — és a' kik tselekeizik
a' testnek munkáját. Gal 5. 21. Illyenek és
ehhez hasonló fertelmesek ki-rekesztetnek
az Istennek országából, és azt örökségül
nem bírják. De kiknek adattatik tehát az
örök élet?

7.

Luc. 13. 25.

27.

8.

Eph. 5. 5.

Apoc. 21. 27.

Quibus da-
tur vita a-
terna?

R. Adat-

R. Adattatik——az örök élet tsak :

I. I. A' választattaknak, 2. Tim. 2. 10.
Electis. Mindeneket el-szenvedek a' választattakért,
 1. Pet. 1. 4. hogy ők is a' Christus Jესusban való idveséget
 el-vegyék, örök ditsóséggel egybe. Kik értet-
 tetnek az atyának áldottin, Matth. 25. 34. 32
 Heb. 2. 10. Atyától a' Christusnak áldottin, Joh. 17. 2.
 Matt. 3. 12. az Istennek fiain, Luc. 20. 36. Istennek örö-
 kősin, és a' Jესus Christusnak örökös tár-
 sain, Rom. 8. 17. 19. 21. az idveségnek örö-
 kősin, Hebr. 1. 14. —. Joh. 6. 33. 51. Joh. 10. 5.
 10. 28. Apoc. 21. 27. Rom. 9. 23.

II. II. Az hathatos hivatallal el-hivattat-
Efficaciter taknak, Rom. 8. 29. Heb. 9. 15. Azért az új
vocatis. Testamentomnak közben-jároja, hogy meg-hal-
 ván azoknak a' bűnöknek váltságáért, melyek
 voltak az első testamentom alatt, a' hivatalo-
 sok, az örökké való örökégnek ígéretit vennék.

III. III. Az Isten Anyaszentegyházának
Membris Ec- igaz tagjainak, ama' kitsiny seregnek, Luc. 12.
clesia. v. 32. Ne fély kitsiny sereg: Mert tetszett a' tí
 Atyátnak, hogy adgyon néktek országot.
 Mondatik penig kitsiny seregnek: 1. A'
 hitetleneknek számtalanságokra nézve.
 Matth. 7. 13. széles kapu az, és széles ut, a'
 melly veszedelemre viszen, és sokan vadnak kik
 azon járnak, v. 14. 2. A' hivatalra neze.
 Matth. 22. 14. Sokan vadnak a' hivatalosok, de
 kevesse a' választattak. 3. A' Christus
 nyáj-

nyájának az istentelenek előtt való bűntest-
len állapotokra nézve, kiket pöknek,
gyaláznak, semmire bűtsúlnek, mint erről
kefervesen panaszkodik a' szent Pál,
1. Cor. 4. 13. *E' világnak seprei lórtunk, és*
el-vettetett állatok mind ez ideig. A' holott

e' világnak seprejének
lenni, és el-vetett ál-
latnak, semmi nem-
egyéb, hanem, roszsz,
fajtalan, mindennél
gonosz, és leg-ártal-
mas embereknek itil-
tetni, úgy-mint, kik
ez egész világot undok
bűnökkel, és fesselt

erköltsőkkel meg-ferteztették, és mind kik
minden közönséges nyomoruságoknak és
veszélyeknek szerző, indító, és arra édes-
gető okai legyenek; és ez okáért méltán e'
világból, mint mindenek előtt el-vetettek,
ki-gyomláttassanak, hogy e' világ a' bűn-
től, az Istennek haragjától, és minden go-
nosztól meg-szabadíttassék, a' miképpen
od hogy a' szemetek és otsmányságok, mel-
lyek a' házat meg-szokrák dögösíteni, és
undokítani, a' házból ki-seprendők és ki-
tisztítandók, hogy abban nyugodalmassab-
ban, és gyönyörűsegebben lakhassék.

N

Illyen

*Tanquam purgamenta mundi fle-
ri, est, haberi pro hominibus vilissimis,
sceleratissimis, pestilentissimis, qui
mundum totum peccatis suis contami-
nent, omniumq; calamitatum publica-
rum authores sint, aut illicites, ac propte-
rea sint à mundo exterminandi, ut
mundus à peccatis, ira DEI, & malis
liberetur: sicut sordes domum scedant,
& ex domo expurgande, & ejicienda
sunt, ut in ea commodè & amene habi-
temus, 1. Cor. 4. 13. Ravan.*

Illyen ganéjnak, sorvadéknak, szemétnak, és undok senyvedtségeknek ítélik az istentelenek az Istennek fiait és leányit e világon lenni, és illy bűstelen állapottyok vagyón. Mint ám az Istennek népe-is kelerves sirással panaszolkodik Istennek. Lam. 3. 44. *Hogy az Isten polyvává, és el-vett állatokká tőtte őket minden népek között.* h. e. minden rendbeli embereknél, sőt még a' pogányoknál-is olly el-vettetett dologra jutott sorra, hogy merő gyalázatosok, és szégyen-vallással tellyesek legyenek.

IV. IV. Adattatik az örök élet az Istenben *Credentibus.* igazán hívóknak. *Joh. 3. 15. 16. 36. Marc. 16. 16.* Es a' kik szájjokkal vallást téznek az Ur Jესusrol, és szívekben őtet igazán hiszik. *Rom. 10. 9. 10.* s' járulnak Istenhez a' Christus által igaz hittel, és bűnökből való meg-téréssel. *Heb. 7. 25.* *Meg-tarthattya minde-nestől fogva azokat, a' kik ő általa járulnak I-stenhez.*

V. V. A' Christus által meg-igazittattak-
Justificatis. nak. *Rom. 8. 30.* A' kiket meg-igazított, azokat meg-is dicsőítette.

VI. VI. Az Istennel a' Christus által meg-bé-
Reconciliatis. kéltetteknek. *Rom. 5. 10.* Meg-békéltet-tünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal inkább meg-tartatunk az ő élete által.

VII. VII. A' bűntől meg-szabadítottattaknak és az
Liberatis à peccato. Istennek

Istennek szolgálva költetteknek. Rom. 6. v. 22. Minek utánna meg-szabadultatok a bűntől, és Isten szolgálva lőttek, annak gyümölsét vőttek, a' szent életet, melynek vége örök élet.

VIII. Az igazaknak és szenteknek, Matt. 13. 43. 1. Pet. 4. 18. és az Ur Jesus Christus ártatlan, s' szent vérevel meg-szentelteknek, Act. 20. 32. kik tiszta szívűek, Matt. 5. 8. s' lelekben szegények, h. e. alázatok, szelidek, Matt. 5. 3. Boldogok a' lelki szegények, mert ők a' mennyeknek országa.

IX. A' testnek munkait meg-öldöklőknek. h. e. a' kik a' hejában valo haszontalan gondolatoknak és indulatoknak meg-zabolázásában szorgalmatoson fáradoznak és munkálkodnak, Rom. 8. 13. Ha test szerint éltek, meg-haltok; de ha a' lélekkel a' testnek munkait meg-öldöklitek, éltek.

X. Az Istent és a' Jesus Christust szeretőeknek, 1. Cor. 2. 9. Esa. 64. 4. Eph. 6. 24. A' győzedelmeseknek, Apoc. 2. v. 7. 11. 17. 26. A' ki diadalmas leszén, és meg-örizendi mind végig az én tselekedetimet, adok annak enni az életnek fajanak gyümölsében, mely vagyon az Isten Paraditsomának közepette, mely elő fa az Ur Jesus Christus, kinek drága gyümölsével, szent igéretivel, édes beszédével, 1. sal. 19. 11. kívánnya és áhít-

zik a' mi szegény lelkünk bé-telni; avagy az élő fa amaz örökké valo boldogság, mellynek gyümölsével, lelki örömevel, és gyönyörűségével naponként a' mi lelkeink bé-telnek. De illendőbben vitette-tik a' Christusra amaz élő fára; mert a' Paraditsomban valo élő fa, mondattatik vala

1. élő fanak: 1. Mivel hogy *Sacramentum*, h. c. jegy volt, és példázta a' mi édes Jესusunkat, ki mind az Istennek itt e' földön lévő *Paraditsomának*, élő Anyaszentegyházának közepette plántáltatott, hogy ebből, és ennek gyümölséből éven, élhesse-nek a' lelkek: s' mind penig amaz örökké valo *Paraditsomnak*, az örökké valo boldogságnak, 2. Cor. 12. 4. közepette vagy on. 11. A' *Paraditsombeli* élő fa által, az Isten az *Adámot* a' haláltól, és a' vénségtől meg-oltalmazta volna, ugy hogy mind örökké valo életben maradt volna meg: Igy ez az Ur Jესus Christus-is (hogy ha ki ennek gyümölsében eszik igaz hittel) minden kétség nélkül, ama' lelki haláltól, és lelki vénségtől a' bűnnek óságától meg-oltalmazza, és az örök életben mind örökké meg-tartya.
- 2.

De miképpen eszszük mi a' Christust az örök életben?

R. Minékünk lelki és örökké valo szövetség-

vettségünk, leg-közelebb valo társaságunk, eggyelőségünk, és ki-beszélhetetlen szerelmünk s' vigaságunk lészzen az Ur Jesussal, ezzel az élő fával, sőt mindenekben ő lészzen minden, 1. Cor. 15. 28. úgy hogy ki-ki közzülünk ama' buzgo Dávidnak lelkével fel-kiált, Psal. 65. 5. *Meg-elégítettünk*, oh mi lelkünknek gyönyörűsége, *a' te gyönyörű háza*dnak *jávaival*! ő bezzeg boldog a' mi lelkünk, kiket el-választottál, és te hozzád fogadtál, s' lakozunk a' te tornáczódban; nem kíván immár a' mi szí-vünk, és nem ohajt a' mi lelkünk semmit te náladnál, és a' te színed látásánál egyebet!

XI. Azoknak adattatik-meg az örök élet, kik nagy lelki örömmel várják, és ohajtyák az Ur Jésus Christusnak amaz ő ditsóságes el-jövetelit. 2. Tim. 4. 8. Es szüntelen ohajtyák a' Jésus szenteivel, *jóvel Uram Jésus*, Apoc. 22. 21.

XII. Azoknak kik végig az igaz hitben, és vallásban meg-maradnak. Mert Matt. 24. 13. *A' ki végiglen meg-marad*, miben? az igaz hitben, igaz vallásban, Isteni félelemben és tiszteletben, *az idvezül*. Kikről tanubizonyságot térszen a' mi édes Jésumunk, Luc. 22. 28. *Ti vadatok azok kik meg-maradtatok én velem, az én kísértetemben* v. 29. *En*

XI.
*Christi eccle
pccantibus.*

XII.
Perseverantibus.

Mar. 13. 13.

198 A' LELKI ALOMBOL VA-

azért, adok néktek, miképpen az én atyám is adott nékem országot. 1. Tim. 2. 15. Apoc. 2.

Rom. 2. 7.

10. Légy hú mind-halálíg, és néked adom az életnek koronáját. Így azért értven ezekből.

1. Mi legyen az örök élet.

2. Mi módon, és

3. Kiknek adattasék, és kiktől tiltasék-meg. Láffuk már im ez

kiváltképpen való két dolgokat tudni-illik:

Modi, quomodo quia potest esse habere vitam eternam.

I. Miképpen lehetek én az örök életnek örökös?

II. Honnan lehetek én bizonyos, hogy én az örök életnek megszálthatatlan képpen örökös lehetsek?

Előszőr.

R. I. A' mi az Első dolgot illeti, az örök életnek örökös egyebkint, soha senki semmiképpen nem lehet, hanem-ha;

I.

Hereditatio.

I. Az Ut Jéhus Christusnak Sz. Lelke és kegyelme által önnön magát Istennek saját örökösévé, a' Christusnak pedig örökös társává teszi, Rom. 8. 17. Mivel hogy fiak vagyunk tehát örökösök is — Ezért a' fűságer, és örökségért fogattartott valameg a' szent Pál is Christustól. Phil. 3. 12. és erre az eleiben tetettetett örökös célra fut vala, elefelejtven a' háta megert valót, hogy az Isten-

Ad Scopum ferri, Phil. 3. 14. est ad Christum ardentem adspirare in cum totam intentionem esse, magis ac magis proficere in eius

nek Christus Jéhusban való mennyei hivatalának jutalmát el-vehesse. Phil. 3.

cognitio

V. 14.

v. 14. Erre peniglen az előnkben tetettetett örökös célra futni, semmi nem egyéb, hanem; nagy buzgoságoson vágyakoz-

cognitione & obedientia, ut tandem eo & felicitate aterna, perfectē potiamur, metaphora à cursoribus scopum propositum semper inuentibus; est autem Christusa scopus vite nostra. Rav.

ni, és gerjedezni a' Christusra, egyszívűen és lelkestől ő reá hanyatlani, és ő hozzá figyelmetesnek lenni, az ő ílméretiben, és hozzá való engedelmeségben naponkint inkább inkább éppülni, hogy osztán ő véle a' Jesus Christussal, és az örök boldogsággal, tökéletesen élhessünk, amaz eleikben fel-tótt célra mind untalá figyelmetesen nező, és arra serénységgel futóktól vőtt hasonlatosság; A' Christus penig ez a' mi életünknek előnkben fel-tótt céllya, és életnek élő kut feje. Jer. 2. 13. Psal. 36. 10. Mellyre, mint ama' szomju szarvas kívánczik, és áhitoz a' mi szegény bűneink miatt el-epett lelkünk. Psal. 42. 2. 3. Miképpen kívánczok a' szarvas a' folyó vizekre, a' képpen kívánczok az én lelkem te hozzád Isten! v. 3. Szomjuhozik az én lelkem az élő Istenhez —.

De mitsoda ut ez, a' mellyen mi erre a' mi örökké való idvességünkre elérhetünk?

Via seu iter pervenienti ad Christum.

R. A' fok keresztek és próbák nyomorúsági által az Ur Jesus Christus nyomdo-

kiban járni és állani, miglen önnön magához a' Christushoz, mint minékünk előnkben tétetett czélra el-jutván, ama' gyönyörű jutalmat, mellynek el-vételére minket az Isten ő benné-n, el-vegyűk. Phil. 3. 10. *hogy meg-ismérjem őtet, és az ő fel-támadásának erejét, és az ő szenvedésiben való részesülésemet.* II. Magát minden ő tulajdon érdeméből, jóságos tselekedetiből, tulajdon maga igazságából ki-tagadván, lelki szegénnyé léssen. Matth. 5. 3. *Boldogok a' lelki szegények.* Miért? *mert ők a' mennyeknek országa.* A' holott a' szegényeken értenek az alázatosok, természetekben meg-nyomorodott szegény népek: kik biznak egyedül *csak az Urnak nevében,* Soph. 3. 12 *kik meg-szégyenülnek az ő tselekedetekért a' mellyekkel vétkeztenek Isten ellen v. u.* Exempl. a' *Publicanus,* Luc. 18. 13. *Ephraim,* Jer. 31. 19. s' ennek felette a' kik alázatosan meg-ismérik önnön magokat természetekben, az Istennek kegyelmétől, s' ennek felette az igaz és tökéletes boldogságtól meg-fosztattaknak lenni, Esa. 61. 1. Luc. 4. 18. Esa. 66. 2. *Arra tekintek a' ki szegény, és töredelmes szívű, és a' ki az én beszédimet rettegi.* Hivattatnak pedig az *ollyak lelki szegényeknek, a' kiknek tudni-illik lelkek és indulattyok meg-szelídítettettek.*

II.

Paupertas.

Phil. 3. 7.

Jer. 31. 18.

19.

Dan. 9. 8.

Matt. 11. 29.

Luc. 6. 20.

lidéttettek, a' kik önnön magok Isten előtt semmit önnön magoknak nem tulajdonítanak, hanem sőt inkább önnön magokat Istennek alája vetik; kik a' lelki jótól, s' ennek felette az Istennek kedvétől és kegyelmétől meg-fogyatkoztak, *Apoc. 3. 17.* és a' kik meg-ismérik lelki szegénységeket, hogy tudni illik, természetek szerint az igazságtól, mellyel Istennek kedvesek lehetnének, abból igen meg-fogyatkoztak. Mint ama' szegény, bűnein siránkozó, és mellyét verő *Publicanus-ús*, *Luc. 18. 13.* ki távolý álván, nem akarja vala szemeit is az égre fel-emelni, hanem veri vala az ő mellyét, ezt mondván: *Isten légy irgalmas nekem bűnösnek!* Nem úgy mint ama' fuvalkodott, tulajdon maga igazságát éktelehen és szemtelenül hányó *Phariseus*, ki tulajdon csak maga jószágos-tselekedetiből akar vala Isten előtt igazulni, v. 11. *Isten*, úgy-mond, *hálákat adok néked.* A' holott fontold és hányd, vesd-meg, melly kedékeny, melly kevély, fel-emelt szómöldökű legyen ennek imádsága. Mert: *Elsőben*, maga feledékenységeben éktelehenül bé-merűlvén, ottan fel-fuvalkodással árullya-el magát. *Isten*, úgy-mond, *hálákat adok*; hol itt a' maga romlott természetnek meg-isméreti? hol a' maga meg-alá-

Exempló Publicani docemur non oportere nostris meritis superbi.
Aret.

I.

v. II.

2. zás? avagy bűneinek meg-vallása? Másod-
szor. Minden egyéb közönséges emberek-
től, önnön magát ki-vonsza: *Nem vagyok*
3. *olyan mint egyéb emberek.* Harmadszor. A-
zoknak vétke természeteknek le-írásával
magát tiszta, ártatlan, szentségét hántorgat-
tya, és keményen állattya. *Nem vagyok*
4. *ugy mond, ragadozó, hamis, parázna. Ne-*
gyedszer. Nem álhattya a' mi szíven va-
gyon, hanem ki-fakasztja, s' az ő hypocri-
tai könyörgésér, ál-orczás szentségét, más
szegény együgyű alázatos embernek, nyil-
ván való bűnösnek, *Publicánusnak*, gyalá-
zattyaival, ujjal mutatásával, és meg-utálá-
sával ékesgeti, és erőssíti: *avagy minémű im-*
ez Publicánus-ú. A' holott nyilván való a'
szegény *Publicánusnak* gyalázattya, holott
őtet szegényt minden fele bűnőknek rúkö-
révé, és példájává teszi, s' ujjal ugyan ki-is
mutattya, mint egy rettenetes égre kiálto
vétkek bordélyját és * *sentináját.* Ötöd-
szor. Elő számlállyá a' maga jofzágos tse-
lekederit, a' mellyeket, a' szegény bűnös
Publicánusnak, és az elébb elő számlált vét-
keknek ellenében teszi, a' minéműek a'
bőjtölés, az ő javaiból való dízma adás. v. 12.
A' *Publicánus* pedig távolv alván v. 13.
nem akarja még csak szemét is az égre fel-
emelni. Melly szegény bűnös *Publicánus-*
nak

f.
Sentina,
also feneke
a' hajának,
a' hova min-
den bűnös
meglék és ga-
mój le hul, és
de-szavárko-
zik

nak könyörgése: Meg-tanit minket hogy
 mi a' mi könyörgésünkben, midőn azt az
 örök életet meg akarjuk örökiségül nyerni,
 ne bizzunk a' mi érdemünkben, se pedig
 fel ne fuvalkodgyunk; hanem csak az Isten-
 nek tulajdon irgalmaságában bizzunk, és
 ahhoz támaszkodgyunk. És a' miképpen a'
 maga hányó, és kevely negédes *Phariseus*
 le-írta; így immár ellenben a' szegény alá-
 zatos, s' maga jofzagos tselekedetiből két-
 segben esett, de az Istennek irgalmaságá-
 ban erőssen bizo *Publicánus*-is le-írja. Fon-
 told-meg ennek maga vitelesét. I. Meg-
 áll, de megszűz, tudni-illik, távol az I-
 stent segítségül hívó helytől, a' szent hely-
 től: meg-áll a' *Phariseus*-is, de az Istent se-
 gítségül való hívásnak, könyörgésnek, és
 gyülekezetnek helyén, közepin, ugyan jól
 be, szinte majd az oltár előtt; amabban lel-
 ki alázatosság, és maga meg-isméreti; eb-
 ben pedig merő szemtelen bátorság, és rut-
 keredékenység. II. A' *Publicánus* avagy
 csak szemet is nem akarja, és nem méri fel-
 emelni, tudni-illik, lelke-isméretinek szé-
 gyensége, orzsa-pirulása, és számtalan bü-
 nei miatt, kiknek terhek alatt lelke ugyan
 el-alult. *Job 14. 16. 17. 18. Dan. 9 v. 8.* III.
 Mellyét veri, mellyel fájdalmát vallya, és
 önnön magát a' büntetésekre, és kegyet-
 len

I.

Arat

II

Psal. 38.

Esa 9. 6.

III

204 A' LELKI ALOMBOLVA.

I. Sam. 15.

22.

IV.

Job. 22. 29.

Job. 4. 6.

III.

Auris perforata.

len verésre méltónak lenni itéli, s' mind b
peniglen hogy meg-törődöt az ő szive, le-
gyen azért kedves áldozat Istennek, Psal. 51.
v. 19. IV. Az ő ki-öntött buzgo könyör-
gését, melly az Istent segitségül valo hívás-
nak kiváltképpen valo részceiből áll.
Mert, 1. Meg-vallya bűneit. 2. Ohajtya
az Istennek irgalmatságát, és így a' bol-
dagságnak örökösé lön. v. 14. mert meg-
igazittatván méne baze. Mindenek azért
valakik önnön magokat az Isten országá-
nak örökösivé akarják tenni, a' Szent Lé-
leknek kegyelme által, lelki szegény Publi-
cánusoknak kell lenni, és magokat meg-a-
láztattaknak hogy fel-magasztaltassanak
Istentől. v. 14. Mert valaki fel-magasztallya
magát, meg-aláztatik, és a' ki meg-alázza ma-
gát fel-magasztaltatik. Proverb. 29. v. 23.
III. Ha az örök életnek örökösévé
akariz lenni, tehát az örökösévé valo létel-
nek jegyét fel kell vened, melly a' fülnek
meg-furása. Exod. 21. 5. 6. Hogy ha mond-
ván mondándgya a' szolgál: Szeretem az én U-
ramat — nem akarom a' szabadságot. v. 6. Vi-
gye azt az ő Ura a' birákhoz, az után állassa azt
az ajtóhoz — és az ő Ura furja által annak a' fü-
lét töörössel, és legyen neki rabja mind örökké.

Aures alicui perforare dicitur
Deus, cum eum sibi consecrat &
abstringit ad obedientiam, Ps. 40.

A' holott két dolgok:

I. A' Rabság.

v. 7.

2. A'

2. A' Szabadság.

v. 7. *sicut servi auris perfoſſione obſtringebantur ad perpetuam ſervitutem & obedientiam. Ex. 21.*

Ugyan-is ſenki a' Chri-
uſtustól ſzerzett lelki ſza-

v. 6. *Deut. 15. 17.*

adságra által nem juthat, valamig önnön
magát a' Chriſtusnak örökös rabjává fűle
altal-furásával, igaz tókélletes ő hozzá
való engedelmeſséggel nem téſzi. A' ho-

tt, 1. *Generaliter*, közönſéges-képpen

1.

bovedd eſzedben ezt: hogy az Iſten minden

ſzűközök által arra viſel gondot, hogy az

ővéit a' rabságból ki-ſzabadithaſſa, a' mi-

képpen ki-hozá az ő ſzolgait Egyiptom-

Neh. 5. 8.

lól, hogy az ő ſzolgai legyenek, *Levit. 25.*

Num. 42. a' miképpen az Apoſtol-is mondgya,

1. Cor. 7. 21. 11. *Specialiter*, kiváltképpen

2.

tanította őket az Iſten ez által, hogy ſarad-

gyanak, és munkálkodgyanak a' ſzabadsá-

gért, mellyet a' Chriſtus az ő † *jubiläumá-*

† *Kegyelem
mel tellyes
idő.*

ban hoz ő nékiek, *Joh. 8. 32. Az igazság*

szabadoſſá téſzen titeket, h. e. az Ur Jeſus

Chriſtus, *v. 36.* és nem

Fieri ſervum hominum, eſt, addicere ſe hominum mandatis, non uti ſua in Chriſto libertate.

llokell embereknek ſzolgáivá

enni, *1. Cor. 7. 23.* Mert

Aret. in l.

gyanagy árron vétettünk meg.

Es ez által a'

ſzolgáknak külső állapottyok által, ki-

vezeti őket a' törvénynek rabsága alól: a'

ſina hegyétől el-vezeti, ſzintén a' Sionnak

megyére, az *Evangeliumnak* ſzabadoſágára.

Gal. 4. 24. 25. 111. A' tőörök penigien,

3.

mellyel

mellyel a' szolgának fülét által-furták, jed-
 zi az Isten parantsolatának éles és hegyes
 vasát, mellyel az emberek köteleztetnek az
 engedelemre, mind az ő egész szolgalat-
 tyoknak ki-töltésében mind egész ele-
 tekig, avagy a' meg-szabadulando *Jubilæum*
 elztendőig. A' mint az *Apostolus* ízoll,
Rom. 7. 1. A' törvény csak addig uralkodik
az emberen, míg él, v. 6. Mostan pedig meg-
szabadultunk a' törvénytől. Ezen fülnek
 meg-furásáról vagyon emlékezet, *Psal. 40.*
v. 7. Fülemet által-furtad, h. e. tete tél en-
gemet a' te szodra engedelmesse, melly szo-
ellenében-tétetted a' fülnek be-dugásá-
nak, Psal. 58. 5.

IV.

Panna.

Quid sit ra-
pere regnum
cælorum.

IV. Ha az örök életnek örökösé akar sz-
 lenni, tulajkodgyal és viaskodgyal erette.
Matth. 11. 12. a' mennyeknek országán erő-
tésznek, és az erőssék kapják azt. El-kapni a'
 mennyeknek országát annyi, mint nagy
 készfeggel és kívánsággal, s' mint egy ha-
 talmas erővel reá rohanni, *Luc. 16. 16. s' en-*
nek-felette nagy buzgosággal égni, hogy
azt el-nyerhesse, hasonlatóság, melly vé-
tetett a' vitézeketől, kik valami várnak
avagy erős városnak meg-vételére hanyat-
homlok rohannak. Ugyan-is, ez ilyen
 erőszakot tevőket szereti a' Christus, illye-
 nek voltak amazok-is, a' kik a' háznak

padlását

padlását fel-szakaszták, és a' Christus elei-
ben bortsáták-le a' gutta ütött embert ágyá-
ban, Luc. 5. 18. 19. Marc. 2. 4. Meg hányák a'
háznak fedelét —, és annak padlását fel-bon-
ták. Ama' Cananæabéli szegény alfszonyi-
állat, valoban tufakodék Idvezitőnkkel,
Matth. 15. 22 —. A' Jácob, Gen. 32. 24. mind
hajnalig tufakodék az Angyallal, hogy ő
tőle ez országnak meg-nyerésére valo ál-
dást nyerhessen. v. 26.

Exempl.

Marc. 7. 26.

V. Ha az örök életnek örökösé akar sz-
nenni, a' Christussal fészittessél-fel, hogy így
örökösön nyerhesd-el a' Christust, s' ő ve-
l le együtt amaz örökké valo boldogságot.
Mint ama' Christussal együtt fel-fészitte-
tt tolvaj. Luc. 23. 42. Uram emlekezzél-
meg rolam, mikor menédesz a' te országodba.
Ihon meg-igyekezi nyerni a' Christust, s'-
meg-nyeré amaz örökké valo Paraditsó-
mot-ú. v. 43. Bizony mondom neked, ma ve-
lem léfesz Paraditsóban. A' szent Pál Apo-
stol-is ezzel ditsekedik vala. Gal. 2. 20. A'
Christussal együtt meg-fészítetttem. h. e. a'
bűn meg-öldököltetett, és a' Christussal
együtt, meg-holtam a' bűnnek, és min-
den én bennem lévő gonosz kívánságok-
nak.

V.

Crucifixio.

Gal. 6. 14.

VI. Ha az örök életnek örökösé akar sz-
nenni, add-el mindenedet, és vedd-meg ezt
a' mezőt

VI.

Venditio.

a' mezőt, mellyben ez a' soha el-fogyható kints meg-találtatik, *Matt 13. 44.* tégy szert erre a' drága kőre, *v. 46. h. e.* minden világi hasznodnak és gazdagságodnak s' gyönyörűségednek örömeft mondgy ellene, hogy az Istennek ama' lelki kegyelmével, avagy az ő idvességes ismérretivel, s' ezek által az örök boldogsággal élhesz. És a' mi édes Idvezitőnknek-is ez a' tanátsa. *Matt. 19. v. 21. Luc. 12. 33. Adgyátok-el a' ti jószágokat, és adgyátok alamisnat; szerezzetek magatoknak oly erszényeket, mellyek meg nem avulnak, és menyországban el-fogyhatatlan kintset.* De hová lehet a' mi szegény lelkünknek nagyobb, el-fogyhatatlanb kintse, mint a' mi édes Idvezitőnk, s' ő általa amaz örökké való boldogság! s' hogy hogy szánók tehát mind ezekért, minden mi világi kintseinket, és javainkat, mellyek ezek-től minket el-vonhatnának, és meg-foszt-hatnának, meg-tagadni, és a' Christus képebéli szegényire költeni.

Ezek azért, és ehez hasonlók az utak és módok, a' mellyek által, te az örökké való életnek örökőse lehetsz.

De oh nagy Isten, bezzeg kevéssen talál-tatnak ma a' szertelen világi szorgalmatosságbán való bé borulás miatt, az örök életnek örökősi! Mert *Kitsoda*, oh Uram, a' ki

1. ki önnön magát a' Christus örökös tár-
 2. sának lenni meg-bizonyítaná? *Kitsoda a'* 2.
 3. ki minden ő tulajdon érdeméből, jóságos
 4. tselekedetiből, és tulajdon igazságából ki-
 5. tagadván, lelki szegénnyé lenne, és *Publi-*
 6. *canus*sá? Sőt inkább maga hányo *Phari-*
 7. *sausok*. *Kitsoda* furattya füleit az Isten igé- 3.
 8. jével által, Istennek való engedelemre? Sőt
 9. ellenben vas természetűek, és ércz hom- *Jer. 5. 3.*
 10. lokuvak, *Jer. 6. 28. Esa. 48. 4.* *Kitsoda* tusa- 4.
 11. kodik és viaskodik az örök boldogságért?
 12. Senki, hanem e' világért, *2. Tim. 3. 2.* *Ki-* 5.
 13. *troda* feszitterik ma fel a' Christussal, min-
 14. den ő elebbeni vesztett erkölcsének meg-ta-
 15. gadására? Senki, és így nem-is nyerik-
 16. meg a' Christust örökségnek. *Kitsoda* ad- 6.
 17. gyá-el mindenét, hogy azt a' Christusnál
 18. helyben nem bősülne? Sőt nem hogy min-
 19. denét el-adná, s' ezt a' lelki örökséget ma-
 20. gának meg-szerzené; de inkább Istent és
 21. az Ur Jesus Christust, és az örökké valo
 22. boldogságot el-hadgya és el-tseréli, tsak
 23. könnyen e' veszendő szem-fény vesztő vi-
 24. gál lágon! De jaj ezeknek; mert meg mara-
 25. tab dafra való örökségek nintsen, *Heb. 13. 14.*

☞ 11. 10.

De azt kérded: Im értem *uttyát és mod-*
gyát, hogy hogy lehessék én az örök életnek
 örök-örököse, de murafo-meg kérlek azt-is:

O

II. Hon-

Mádször.

II. Honnan lehetek én bizonyos, hogy én az örök életnek meg-tsalhatatlanképpen örökösé legyek?

Two testimo-
nia, Spi-
ritus { Dei
{ nostri.

R. Ennek két kiváltképpen való Belső, és bizonyos Külső tanubizonyysági vadnak.

Elsőbő. A' Belső kettők { I. Az Istennek Lelke,
{ és II. A' mi lelkünk.

Rom. 8. 16. A' Szent Lélek téstzen tanubizony-
ságot a' mi lelkünkkel együtt, hogy mi Istennek
fiai vagyunk. v. 17. Hogy ha fiak tehát örö-
kösök is, Istennek örökösé, és a' Christusnak örö-
kös társai. A' honnan nyilván és világosan
ki-tetűzik:

Quid sit vi-
ta aeterna ha-
redem esse.

Először; Mi légyen az örök életnek örökö-
se lenni. tudni-illik: Voltaképpen és bi-
zonyosan, minden kételkedés nélkül, az
igaz hit, és a' Sz. Léleknek tanubizonyyság
tétele által meg-tsalhatatlanképpen magá-
val embernek el-hitetni, és világos élő bi-
zonyosságokkal meg-bizonyosíttatnak lenni,
meg-mutatni. 1. Önnön magát a' Chri-
stusban fogadott fiúnak lenni, és már a' fo-
gadot fiaknak jussával élni. Joh. 1. 12. Va-

Rom. 8. 15. lakik őtet bé-vévék. ada azoknak ily méltóságot,
Gal. 3. 26. hogy Istennek fiai lennének.

2. Voltaképpen önnön magát Istennek
[az Ur Jesus Christus természetű szerint
e. bonorum patris parti-
cipis idque
való örökös fiu által] örökösének ismérni,
és igazán vallani. v. 7. Ha Istennek fiai tehát
örökös-

örökösök is. h. e. az Istennek minden ő jo té-
reményiben mind részefültek már rész sze-
rint, az ujonná valo születés, és fiuvá valo
fogadás által: s' mind penig osztán tellyes
émmértékkal részefülendők. 1. Cor. 13. 10.

De minek-utánna el-jövend a' tőkélletes tellyes-
ség, el-töröltetik a' mi rész szerint vagyon.

3. Minden kétség
nélkül önnön magát,
az Ur Jesus Christus-
ért, és egyedül tsak ő
bennne, Christus örö-
köskös társának hinni, és
vallani; úgy hogy va-

llaminémű hivekre néző örökséget, ez az
Istennek természet szerint valo örökös Fia,
Heb. 1. 2. el-vejendő: ő-is szintén azonokban
Christussal együtt örökös-képpen ré-
szefülendő, v. 17. [a' Christusnak örökös tár-
sa] véle együtt osztozando.

Másodszor. Ez helyen: a' mi fiuvá valo fo-
ggadtatásunknak, és az örök életnek örökö-
s-hívé valo lételnek, két bizonyos meg-tal-
latatlan bizonyági tételnek mi előnkben.

I. A' mi bennünk lako, és a' mi lelkünk-
ben (hogy Istennek fiai, leányi, és az
örök életnek örökösi legyünk) tanu-
bizonyóságot tévő Istennek Lelke.

II. A' mi lelkünk, az az, a' Szent Lélek ál-

*gratis, quia
filii adoptivi.
Beza.*

3.

*Hæreditas ex Hebraeorum idiotismo
accipitur pro premio seu retributione,
piis a Deo collata gratuita: Psal. 61. 6.
atq; adeo hæreditas dicitur quicquid
alicui gratis cedit in possessionem, seu,
quod est singulare Dei donum & bene-
ficium, promanans ex gratuita ipsius
benevolentia. Act. 20. 32.*

*Quia quæ
Filius Dei
est, cū Chri-
sto fruatur
Deo. Beza.
in l.*

tal meg-ujtattott, és meg-szenteltetett lelki-isméretünk. Pál. 51. 12. Az erős lelket ujíts-meg én bennem.

L.
De Spiritu
Dei.

Q. De miképpen tehet az Istennek Lelke mi bennünk tanubizonytságot, holott ne legyenek immár semmi jelenések?

I.

R. I. Ama' rend kívül való jelenések igaz dolog hogy meg-ízűntenek: mindazáltal az Istennek Lelke, az Isten igéjében, és az ige által némelly dolgokat az embereknek meg-jelent; melly dolognak okaért, méltán és igazán hivattatik *jelentésnek* *lelkének*. Eph. 3. 5. *Melly titok egyéb időkben meg nem jelent az emberek fiainak, miképpen mostan meg-jelentetett az ő szent Apostolinak és Profetáinak a' Szent Lélek által.* II. A' Szent Lélek tanu-bizonytságot télsen az embereknek lelkek ismeretiben, szolván azokra, és hozzájuk illervén kinek-kinek, magán *kiváltképpen*, és személye szerént a' bűn bocsánattól, és az örök életről, a' Christus által való gyönyörű ígéretek; mellyek annak előtte *közönsegesen* az Igének és a' Sacramentumoknak ki-szolgáltatásában eleikben adattak vala. Marc. 6. v. 15. *El-menvén mind az egész világra, predicálótok az Evangeliumot minden teremtetett állatnak, ihon itt közönsegesen,* v. 16. *A' ki bijend —. ihon itt kiváltképpen.*

In Specie.

In genere.

Matt. 28. 19.

De mi-

De mivel hogy fokban mérészlik önnön magokat Istennek fiainak lenni, vakmerő keppen állatni, holott bizonyára semmiképpen ne legyenek, és magokkal elhittettek, hogy ő nékik-is, és ő nálok legyen az Isten Lelkenek tanubizonyosság terele; holott bizonyára a' nélkül fölötte szűkölködjének, sőt ugyan ne-is legyen bennük. Annak okáért tegyük-fel:

Cautio.

Q. Minémű külömbség legyen a' Szent Léleknek igaz tanubizonyossága, és a' testnek praesumptioja, magának sokat, és nagyot tulajdonítása között? *Discrimen inter Spiritus testimonium, et carnis praesumptionem.*

R. Kettők mellyekkel egyik a' másiktól megkülönböztethetnek:

I. *Mediis.* Eszközökkel: Mert a' Szent Léleknek igaz bizonyosság tétele rend szerint, az Isten igéjének *predicallásával*, olvasásával, és elmélkedésével. *Psal. 1. 2.* a' mint hogy az Istennek félelmével-is, és a' könyörgésekkel, *Act. 10. 2. 3. 4.* s' a' Szent *Sacramentumokkal* igazán való éléssel vitette-tik végben. De a' *praesumpta*, magának sokat és nagyot tulajdonito vélekedés ered a' szívben, és formáltatik az agy velőben, ezekkel az eszközökkel való élésen kívül: avagy ha szintén azokkal igazán való élésben-is, külsőképpen: mindazáltal nem a' jó lelki-isméretben, úgy hogy egészen

I.
Mediis.

és tökéletesen az Istennek igéje szerint önnön magát meg ne itilyle, mint az Isten Lel-
 1. Cor. 2. 15. kének tanubizonyosság rétele, ki gyakorta
 vádollya, vizsgálattya, és próbáltattya a' mi
 lelkünket és hitünket. 1. Cor. 11. 31. 2. Cor.
 13. 5. 1. Cor. 11. 28.

2.
Effectibus.

Esd. 9.
Dan. 9.

Heb. 10. 29.

II. A' Szent Lélek tanubizonyossága, és
 a' testi *praesumptio*, magának való nagyot, és
 fokot tulajdonítás megkülömböztetnek
 egymástól, *Effectibus* seu *Fruitibus*. Tseleke-
 detekkel, avagy, Gyümölcsökkel. Mert az I-
 stennek Lelke 1. Fel-serkenti önnön ma-
 gát a' szívet, könyörgésre és az Isten nevé-
 nek segítségül való hívására, *Zach. 12. 10.*
 2. Az ő bűneinek meg-érzésére, és keser-
 vesen való sirásra, jajgatásra, midőn láttya
 előtte az ő bűneinek rettenetességét, ma-
 gosságát, mélységét, számtalanságát, és
 el-vilelhetetlen nehézségét, *Job. 14. 16. 17. 18.*
Ex. Ephraim, Jer. 31. 18. 19. Peter, Matth. 26.
v. 75. Ama' ízegény asziszony, Luc. 7. 38.
Psal. 38. 5. & 32. 5. 3. Meg-nyittya sze-
 meiket, hogy ugyan valoban meg-láthaf-
 sák bűneikkel egygyütt a' kereszt-fán a'
 meg-feszült Jესust, és lábok alatt az új Te-
 stamentomnak vérét tapodni, és a' kegye-
 lemnek lelkét, szemtől szembe boszízu-
 sággal illetni. Mint, *Act. 2. 37.* Es erre a'
 bűnnel ő általok meg-feszített Jესusra
 tekintvén

tékitvén, a' kit által-szegeztenek, Zach. 12. v. 10. *sírnak ezen, mint az ember szokta síratni egyetlen-egy magzattját, és keseregnek ezen, mint szoktak keseregni az emberek első szülöttökön.* Ugyan-is soha senki az Ur Jesus Christust az ő lelke öröme és idvesfégére a' ditsóságnak állapottyában meg nem láthattya, hanem-ha elsőben a' szenvedésnek, és a' nyomoruságnak állapottyában szívesen meg-láttya a' kereszt-fán fel-feszítve függeni, és ezt mondgya Ignáciussal: *Amor meus crucifixus est.*

*Imé szívem a' kereszt-fán, } Zach. 12. 10.
Kit lelkem vétkeiért szán. }*

4. Meg-sebheti a' szívet és meg-keseríti, az Isten haragjának érzésével, és az ő bűneinek nagyságának, igazán való meg-ismérésével. Act. 2. 37. *Szívekben meg-keseredének.* 5. Ősztönözi az embert a' kiáltásra, és az Istent a' nyomoruságoknak idején ugyan valoban-valo ohajtásra, és segítségül való hívásra, az önnön maga nyomoruságának meg-érzéséből, Act. 2. 37. *Atyám-fiai férfiak mit tselekedgyünk.* Act. 16. v. 30. Rom. 7. 24. 6. Igen keservefen zokogratya a' szívet, mélységes nyegésekkel, és kibeszélhetetlen foházkodásokkal, s' kézen fogva vezérli, oktattya, segilli, és igazgattya az Urhoz mint kegyelmes Atyához az

ő fiaihoz való irgalmaságáért, és ohajtott kegyelmének meg-nyerérééért, Rom. 8.

*Spiritus non solum iuvat infirmitatem nostram, sed precandi quoque formulā dicit, nā nos ignoramus inter-
dum, quid & quomodo oran-
dum sit, nisi Spiritus S. di-
ctaret: is igitur suas preces
nostris coniungit, & suspiria
nostris addit ad Deum, ven-
tum autem voluntati Dei
subjicit. Aret.*

v. 26. A' Lélek segilli a' mi erőte-
lenségünket, mert mit kellyen kér-
nünk, a' mint kellene nem tud-
gyuk, de a' Lélek esdedzik mi é-
rettünk, meg-mondhatatlan fo-
hász-kodásokkal. Nem tsak se-
gilli penig ez az Istennek Lel-
ke a' mi erőtelenségünket, ha-
nem egyfzers'mind még a' kő-

nyörgésnek formáját-is dictáldogálja, egy
egy szonként a' mi sziveinknek fülein szí-
veinkbe és lelkeinkbe bé-mondogattya,
mert mi néha sőt sokszor tellyeségesen nem
tudgyuk mit, és mimodon könyörögnünk
kellyen, hanem-ha a' Szent Lélek kezdi di-
ctálni a' mi sziveinkben: minek-okáért az ő
imádságit, és érettünk való könyörgésit-is,
a' micinkhez hozzá adgya, és ofzve fog-
lallya, és az ő mi érettünk öntött fohász-
kodásit, a' mi fohász-kodásinkhoz adgya, a'
dolognak penig ki-menetelét az Isten aka-
rattya alá veti. Ez azért az első tanubi-
zonyság, tudni illik az Istennek Lelke,
hogy mi az örök életnek örökősi legyünk.

II.
De Spiritu
nostro.

II. A' mi örök életnek örökősiévé való
lételünknek Második tanubizonysága, a' mi
lelkünk, az az, meg-szenteltetett, és a' Szent
Lélek

Lélek által meg-ujtattot, és ujjonná szü-
rett lelkünk-isméretinek tanubionyság té-
tele. A' melly *Három* notákkal ismértet-
tik és különböztethetik-meg, az álnok, *Differentia*
tsalard, és képmutato lelki-ismérettől. *Conscientia-*
rum.

I. A' szívnek, az Isten ellen tselekedett
vétkékért valo fajdalmával, t.i. meg-gon-
dolván tellyes életbéli Isten ellen valo tse-
lekedetir, tsak nagy keserves fájdalomra,
fakad-ki, melly fájdalom a' szent Pál *Apo-*
stoltol szomoruságnak nevezterik, 2. Cor.
7. 10. *Az Isten szerint valo bánat, idvességre*
valo pœnitenciát szerez, mellyet soha ember
meg nem bán: de e' világi bánat halált sze-
rez.

A' holott — { Elsőben, két kiváltképpen va-
lo bánatrol vagyon emle-
kezet.
Mádszor, Mind a' két féle bá-
natnak gyűmóltsiról.

Elsőben, A' bánat avagy szomoruság két *Primò.*
félc- { *Isten* } szerint valo.
{ *világ* }

1. *Az Isten szerint Valo bánat* avagy szo-
morusag az: a' melly kedves Istennel, és az *I.*
Istennek Lelkétől származik; ennek felette *Dolor secundum Deum.*
vészen eredetet a' bűnnek valóságos meg-
isméréseből, és érzéséből, és az Isten itéleti-
nek, avagy haragjának félelmétől; mind-
azáltal attól a' felelemtől melly az Isten ke-
gyelmé-

Nom. 14. 18.

Exod. 34. 7.

Psal. 103. 8.

gyelméhez, és irgalmaságához ragasztott, és tsatoltatott. A' melly kegyelmet és irgalmaságot a' Christus Jესusban, és ő általa, a' meg-térő bűnősnak ad szívében a' Szent Lélek, az Istentől való bűn bocsánatot meg-nyerésnek ísméretivel, és reménfégével, a' honnan lesz az, hogy a' bűnös az ő tselekedett bűnét szívesen fájlallya, és bánnya, nem annyira a' büntetésnek ífzönyu rettenetes voltára nézve: mint ez okáért, hogy az Istent, az irgalmasággal tellyes *Atyát*, a' kegyelemmel tellyes *Fiat*, és a' meg-szenteléssel bővölködő Szent *Lelket* meg-bántotta légyen. *1. Cor. 16. 23. 1. Pet. 1. 2.* A' kinek ellene való tselekedetit, olly nehezen szenved, el-annyira, hogy kívánnya és ohajtsa légyen azt, az Isten ellenvaló vétkeket tellyesféggel tulajdon maga kárhozattyával is, ha lehetséges volna megváltani; és így ez a' szomorúság idvességre való meg-térést szerez ő benne, a' miképpen látható ama' mostoha annyával fertelmeskedett iffiunak példájából. *2. Cor. 2. v. 5. 7.*

2.

Dolor secundum Mundum.

2. *E' világ szerint való bánat* ez: midőn valaki fájdalmat szenved csak e' világi joknak el-vesztéseért; avagy midőn valaki a' más javaiért kényszergettetik, és fonnyasztatik mint *Acháb* a' *Náborh* szölejeért *1. Reg.*

21.4. Haza mene Acháb nagy bánattal és busulással. A nagy mikor a' bűnös keserves fájdalmat szenved, szorgalmatos és nyughatatlán, meg-hányván vervén a' meg-tselekedett bűnnek fertelmességét, undokságát és nehézségét, s' az Isten haragjának nagyságát: mindazonáltal nem annyira fájlalja, hogy az Istent, az ő bűneivel meg-bántotta legyen, mint hogy busong, és magában faggatodik, hal, vész a' büntetéért, mellyet fél hogy az igaz Isten és ítélő Biro, s' a' bűnnek kegyetlen meg-büntetője, és bosszúalloja reá botsát; a' honnan leszzen hogy ez az ő szomorúsága, szorgalmatossága, maga faggatása, és a' hittől külön rekesztett nyughatatlansága, (mellyek az Isten, Christusban való kegyelmének és irgalmaságának isméréstől: sem penig a' bűn botsátna meg-nyerésének reménységével, őszve nem szerkesztettek; és ezzel, hogy ennekutánna tellyes és tőkélletes tehetőségével a' bűnőket el-távoztattya, őszve nem tsatsoltattak, ezokáért) halált szereznek ő beñe. Mint példának okáért: Cainban Gen. 4. 13. 14. Saulban. 1.Sam. 15. v. 24. Achitofelben. 2.Sam. 17. 23. e' miatt a' bánat és keserűség miatt meg-fojtá magát. Judásban-is. Matt. 27. 4. Ihon azért a' két féle bánat és szomorúság mellyről itt vagyon emlékezet.

Exod. 9. 27.

10. 16.

1.Reg. 13. 6.

21. 27.

Másod-

Secundo.

Másodszor a' két féle bánatnak gyümölcsi-
ről. Mivel hogy a' bánat két féle, Isten sze-
rint, és világ szerint valo : így a' gyümöl-
tsők-is két félek.

Fructus du-
plices.

I.

Dolor secun-
dum Deum.

I.

{ Lelkiek; }
és
{ Testiek; } avagy: { Jók; }
{ } cs { } gyümölcstők.
{ Gonosz }

I. A' lelki, és Isten szerint valo bánat és
keferőség, szerez az emberben : 1. Nagy
szorgalmatosságot, a' kegyes és szent életnek
el-követésére : a' jóságos tselekdedetek-
nek, és Ecclesiái fenyegetéseknek szereterit;
mint ez Corinthusbeli meg-cselt iffjunak
példájából ki-tetszik. 2. Magok mentege-
tést, tiszta ártatlanságot, az az, a' lelki if-
méretnek nem vádolását, hogy ők tudni-
illik magokat a' szent Pál intésére fel-ser-
kentvén, semmiképpen a' bűnnök rut tsele-
kedetire nem engednek magokat, s' nem-is
tessek nekik a' bűn. Mint 2. Cor. 12. 19.
ti előttetek magunkat mentyűk; így itt 2. Cor.
7. 11. értetteik ez által a' mentegetés által
a' maga oltalmazás, mellyel az Ur. Jesus
Christusnak elég-tételhez futván, a' min-
ket vádoló Sátán ellen élünk, és készek va-
gyunk a' mi felebarátinknak, kiket bű-
neinkel meg-bántottunk eleget tenni,
Luc. 19. 8. Uram, imé minden jóságomnak
felet a' szegényeknek adom, és ha valakitől va-
lamis

amit parvarkodással el-vettem, négy annyit
 adok helyebe. 3. A' bűnnek gyűlöletét, mint 3.
 Psal. 26. 5. Gyűlölöm a gonoszoknak gyüle-
 kezetit. 4. Fiúi félelmet, az Isten bűntre- 4.
 télenek és haragjának felclmét, mert a' Co-
 rinthus városbéliék sokká szenvedtek vala
 ezt a' bűnöst büntetetlen. 5. Fölötte nagy 5.
 kívánságot, az Istennel való öszve-békel-
 lekre, az Ur Jesus Christus ártatlan vérével
 való meg-mosodásra, 1. Joh. 1. 7. Psal. 51. 9.
 a' szent esfegyheterlen életre, s' mind pe-
 nig a' szent Pállal való szemben lételre.
 6. Sőt buzgoságot az Isten kegyelmének 6.
 ohajtására, az ő ártatlanságoknak jofzá-
 gos-tselekedeteknek, az Apostol oltalma-
 zásának, és az ő, arról a' bűnősről tött-
 sententiájok igazságának meg-mutarására.
 7. Boszszu-állást, t. i. hogy azt a' mostoha 7.
 annyával paráználkodót meg-bűntetik,
 és hogy a' gyülekezetből azt az Apostol-
 nak mondása és parantsolattya szerint ki-
 tiltyák. 8. Meg-jobbitást, mert az Isten 8.
 szerint való bánat a' lelket jobba téfzi, az a', Vide Bez:
 a' sziver, és az embernek erkölsét meg- not. in
 corrigállya. Eccl. 7. 3. Jobb a' szomorúság a' 2. Cor. 7. 10.
 nevetésnél, mert az orozának szomorúsága al- 11. 12.
 tal jobba léfzen az embernek lelke. 9. Isten- 9.
 hez való meg. térést szerez az idvefségre,
 mellyet ember soha meg nem bán 2. Cor 7. 10.

Ezek

Ezek azért rövideden az Isten szerint való bánatnak gyümöltsei, mellyek a' léleknek igen édesítségessék.

11.

Dolor secundum Munda-
dum.

II. A' testi és világ szérint való bánatnak gyümöltsei pedig im-ezek: 1. Megszáraztya a' tsontokat, Prov. 17. 22. 2. Az embernek arczélattyát meg-fonnyasztya, Gen. 4. 6. szinét meg-változtattya. 3. Megvesztegeti az embernek szivét és méreggel el-fojtya. Exempl. Acháb, 1. Reg. 21. 4. Haza mene Acháh nagy bánattal. 4. Neha az embert kétségben ejti. Exempl. Cain, Gen. 4. 15. 13. Saul, 1. Sam. 4. 15. Achitofel, 2. Sam. 17. 23. hogy a' Dávid ellen való tanátsa falban romlott nagy szomorúságában meg-fojtá magát. Judás, Matth. 27. v. 4. Innen vagy on, hogy a' szomorú embert vigasztalni kell, hogy a' szomorúság felettébb bővölködvén benn nyelje, az az, elméjében meg-tsókönvén kétségben ne essék, 2. Cor. 2. 5. 7. Vigasztalnotok kell, hogy valami módon a' felettébb való keferúségtől meg ne emésztessek az ilyen ember. 5. Halált szerez, vagy testit, avagy pedig a' penitentia tartatlanságnak örök halálát. Ez azért az első jegy, avagy nota, a' mellyel a' mi lelkünk-isméretinek tanubizonyosság tétele a' más egyéb vélekedésektől meg-választatik, és meg-különböztetik.

11. Meg-

II. Meg-különböztetik az ujjonná szű- Másodszor.

letett lélek ismeretnek tanubizonysága a'
tsalárd és képmutato lelki csmérettől, a'
szivnek meg-határozott fel tött czellyával,
ennek felette, az egész embernek, minden-
nemű dolgokban, az Istennek valo enge-
delemnek jo és ferény igyekezetivel, és szí-
vének készfégével, Psal. 40. 8. *Im hol va-* Psal. 57. 8.
gyok én —, v. 9. hogy tselekedgyem a' te aka- 108. 1.
ratodat.

III. Meg-különböztetik az Isten lel- Harmad-
ke dolgainak meg-izlésével, arrol valo fzi- szor.

v ves gondolattal, és affelől valo lelki böl-
tselkedéssel, Rom. 8. 5. *A' kik test szerint*
vadnak, a' mi a' testé abban böltsek, avagy
kivánniak azt a' mi a' testé. A' kik pedig lé-
lek szerint vadnak, a' mellyek a' léleké azok-
ban böltsek. A' holott test

szerint lenni, és testben len-
ni, (miképpen v. 9.) sem-
mit egyebet az Apostolnál
nem jegyez, hanem a' ter-
mészetnek testi állapot-
tyában lenni, az az, fo-
gyatkozásokkal meg-vesz-
tegettetnek lenni, a' melly
a' testi nemzésben minde-
nekre egyyen-eggyen Ki-
terjedt, és el-hatott, ugy,
tudni-

Caro h. l. Sumitur, pro im-
pura hominis natura, h. e. non
pro carnea illa corporis mole,
sed pro animi & corporis humanæ
naturâ peccato & mortis addicta,
seu pro vitiositate natura hominis,
Gen. 6. 3. Joh. 1. 13. — 3. 6.
Rom. 7. 18. *adde ut:* Secun-
dum carnem esse, Rom. 8. v. 5.
vel incedere, seu ambulare,
v. 1. 4. *vel vivere,* v. 12. 13.
Gal. 5. 13. *dicatur de illis, quæ*
cum non sint spiritus donati, sese
pravis ac vitiosis cupiditatibus to-
tos immergunt. Sic esse in carne
Rom. 7. 5. & 8. 8. 9. Eph. 2.
v. 11.

V. 11. *usurpatur de iis, qui non sunt regeniti. & harent adhuc in vitiositate natura suntq; peccato prorsus addicti. ac ideo abominabiles, & invisi Deo.* Ray.

tudni-illik, hogy ez a' fog-
gyatkozás még semmi ré-
szére-is, a' Szent Lélek ál-
tal meg nem emendaltatott,

jobbittatott legyen. Ellenbe, lélek szerént

lenni, és lélekben lenni, azt jedzi: hogy

a' hivekben lako Szent Lélek a' termé-

szeti foggyatkozást meg-émendállyá, nem

Rom. 8. 3.

2. Cor. 12. 7.

Gal. 5. 17.

Col. 2. 11.

ugyan mind egészszén, és minden részeire

nézve, (melly ez életben nem adatik) de

mindazáltal jobb részre. Végezetre, kíván-

ni a' mi a' testé, annyit téfszen, mint szivefen

mivelni a' gonoszt, a' mellyre hajt a' test,

h. e. a' meg-romlott természet nogat, és

ősztonóz, Gal. 5. 19. és ellenben kívánni a'

mi a' léleké, annyit téfszen mint munkál-

kodni, és szorgalmatoskodni, a' jo és

szent dologban, a' mellyre ősztonóz az uj-

jonnan szülő Szent Lélek, Gal. 5. 22. avagy

a' Szent Léleknek munkáit, a' szivnek

örömével és vidámságával, nem külömb-

ben, mint Istennek előtte, tselekedni, a'

miképpen az Istennek fiait, és leányit il-

leti. Exempl. Az Isteni ditséretben Dávid

Pfal. 57. 8. Kész az én szivem Isten, kész az

én szivem. Abrahám, az áldozat tételben,

Gen. 22. 3.

Negyedszor.

IV. Meg-külömböztetik az ujjonná

született lelek-isméretnek tanubizonyosság

tétele,

Diversitas

desiderii

Carnis &

Spiritus.

tétele, a' gonosz és tsalárd lelki ismérrettől
az ő Istenben való tellyes nyugodalmával,
tökélletes nagy buzgó kívánságával. Ex.
I Dávid. Pál. 73. 25. *Kitsoda volna nékem*
mennyeekben te náladnál több, és te náladnál e-
gyébben nē gyönyörgődöm e' földön. Job. Job. 13. 15.

2. Sam. 15. 26.

Im ezek azért a' kevés számu *noták*, a-
vagy *jegyek*, mellyekkel meg-külömböz-
tetik, a' mi ujjonná született lelkünk-ismé-
retinek tanubizonyság tétele, az egyéb va-
lami agyaskodóknak vélekedésektől.

III. A' mi az örök élernek örökösévé
való lételünknek *Harmadik* tanubizonysá-
ga, az Istennek a' mi Atyánkkal, és mi ve-
lünk tört hiti, és hitivel meg-változhatat-
lan, magának örökösül való el-jedzése.

Hof. 2. 18. *El-jedzelek magamnak tegedet*
házas társul mind örökké, és el-jedzelek tege-
det magamnak igazsággal, és itélettel kegye-
lemből és irgalmaságimból. Ez az el-jedzés
egyenig őt kiváltképpen való dolgokkal e-
rősfitterik-meg: 1. Meg-változhatatlan
igazsággal, h. e. Az Ur Jēsus Christusnak
őnnön magának, ennek a' mi lelkünket
el-jedző vő-legénynek igazságával, a' bűn
bótsánattal, és a' meg-izenteléssel együtt.

Prov. 10. 2. *Az igazság meg-szabadít a' ha-*
láltól. Mal. 4. 2. 2. *Igaz és tökéletes*
itélettel, a' holott az itélet vétettetik, az igaz-

III.
Juratomb
tut.

Prov. 11. 26.
4. 5. 6.

216 A' LELKI ALOMBOL VA-

ságnak, és a' tőkélletességnek tselekedeti-
ért avagy azért a' dologért, a' melly igaz-
Esa. 32. 16. nak és tőkélletesnek látszik: Esa. 5. 7. *Várá*
Jer. 4. 2. *az Ur hogy tselekedgyenek itéletet, de imé nyo-*
morgatás. 3. A' meg-tartó kegyelemmel,
és irgalmasággal. 4. A' végig meg-ma-
radando kegyelmességgel, könyörületse-
séggel, melly az Istennek mi velünk kö-
tött frigye, Ezech. 16. 8. 5. Az igaz és tő-
kéletes hittet, a' holott hittet mondatik az
Isten az ő Anyaszentegyházat önnön ma-
gának el-jedzeni. Mert a' neki jedzett A-
nyaszentegyházhoz, álhatatoson, és meg-
mozdulhatatlanul akar hozzá ragaszkodni,
és azt tselekedni, hog' az-is, álhatatoső, és el-
mozdulhatatlanul ő hozzá ragaszkodgyék.

IV. *Promissio.* IV. A' negyedik *tanubizonyság* hogy mi
az Isten országának örökös legyünk, az
Istennek az örökösöknek tött drága igirete.
Esa. 49. 15. *Ha azok el-felelkeznének-is de én*
nem felelkezem-el te rolad. Ezen idvesség-
ről téfzen a' szent Péter Apostol-is emleke-
zetet, és inti felette igen az el-széledett jó-
vevény hiveket hogy ebben vessék remén-
séget. 1. Pet. 1. 13. *Valóban vessétek remén-*
ségteket a' kegyelemben, a' melly ti nékrek meg-
adatik, mikor a' Jhesus Christus meg-jelenik. A'
holott a' kegyelmen érttetetik az idvesség,
avagy önnön maga az örök élet. Melly id-
vesség,

veleség, avagy örök élet hivattatik kegyelem-
nek életének. 1. Pet. 3. 7. Örökös- is vattok a'
kegyelemnek életének. Melly igiretek Istenre
nézve soha meg nem bánhatók. Rom. 11. 29.

V. Az örökös tanubizonyság, hogy mi az
örök életnek örökös legyünk, ez, t. i. az
Istennek mi nálunk mind örökké meg-
maradando szerelme. Rom. 8. 38. En bizon-
nyal el-hitttem, hogy sem halál, sem élet,—és
semmi egyéb teremtet állat el nem szakaszthat
minket az Istennek szerelmétől, melly vagyon a'
ami Urunk Jhesus Christus bñ. E' penig a' szeretet,
nem ama' közönfészes, a' mellyel a' mi édes
szüvevitőnk szereté ama' gazdag iffiat. Marc.

10. 21. hanem kiváltképpen valo, mellyel
szerette itt e' földön jártában Lázárt, Már-
tát, és az ő attyafiait. Joh. 11. 3. 5. 36. Melly-

nek tulajdonsági. 1. Hogy felette igē ger-
jedező. Cant. 2. 5. 14. 2. Hogy álhatatos
meg-változhatatlan. Cant. 8. 7. Sok vizek
nem olthatnák e' szeretetet, a' folyó vizek-
nem buríthatnák ezt el, ha az ember min-
sen házabéli marháját adná-is e' szeretetért,
vég-is meg-vetnék azt. v. 6. erős a' szeretet

mint a' halál, kemény mint a' koporso a' buzgo
szerelem. 3. Hogy gyönyörűléges és igen
kedveléséges. Cant. 1. 2. Joka' te szerelmeid,
dobbak a' bornál. v. 4. 4. Hogy felette ki-
sánando. Cant. 8. 6. Tegy engemet mint egy

V.

Amor Dei.

2. Cor. 7. 10.

ἀμεταμέ-

λητον illud

dicitur, quod

firmum est,

stabile &

immutum.

Rav.

Joh. 13. 1. 34.

Eph. 3. 19.

Proprietates

amoris speci-

alis.

Joh. 13. 1.

Cant. 4. 10.

223 A' LELKI ALOMBOL VA-

petsétet a' te szivedre. Valakinél azért ez az Istennek a' mi szívünkben öntött szerelme meg-marad, az örök életnek egy meg-tsahatatlan jegye marad-meg, melly őtet felette nyughatatlanná teszi. *Psal. 132. 4. 5.*

VI.

Filius datio.

VI. Hatodik és utolsó *tanubizonyosság*, hogy mi az örök életnek örökősi legyünk ez: hogy az Isten az ő szerelmes Fiát adta minékünk, a' mi rajtunk való uralkodásra: s' mind penig hogy ezzel meg-bizonyítsa, hogy mi módon nem adna az ő Fiával minékünk mindeneket, holott az ő Fiának nem kedvezett. *Rom. 8. 31.* Aholott kedveskedni annyit téfszen, mint valakinek valami nagy jó téteményt ingyen adni, ingyen ajándékozni, mint a' mi édes Idvezítőnk tselekedék sok *vakokkal*, *Luc. 7. 21.* *Sántákkal, bét poklosokkal*, *Matth. 11. 5.* Így az Isten-is nem kedvezvén az ő egygyetlen egy szülött fiának, őtet ingyen adta minékünk, és mindeneket a' Christussal; melly nekünk a' Christussal kedveskedett jokon értetnek a' lelki és örök-ké való jó tétemények, a' mellyeket Isten ingyen való kegyelméből adott minékünk; sőt adta az ő Szent Lelkét-is a' mi ben-nünk való lakásra, és minket a' meg-világosítás urán örök életre való el-petsétlés-re. Innen vagy on, hogy a' Szent Lélek

metapho-

metaphoricè, másunnan vött jedzés által ha-
Monlittasék arrhabonak el-foglalo, petsét-

álló zálognak, 2. Cor. 1. 12. Az

Isten az, ki meg-is bélyegzett

aminket, és adta a' léleknek

zálogját a' mi szívünkben.

Eph. 1. 13. Meg-petsétel-

tettek az igéretnek Szent

Lelkével. Coll. Eph. 4. 30.

v. 14. Ki a' mi örökségünk

nek záloga. Mondattatik

penig zálognak, mert min-

ket bizonyosokká téssen az életről, és az

örök boldogságról, mellyet az Isten miné-

nkünk meg-igirt. Ezent bizonyittya a' szent

Pál Apostol-is, sőt állattya világoson,

2. Cor. 2. 12. 1. Hogy mi az Istennek Lelkét

vöttük legyen. 2. Mi végre? Hogy meg-

tudhassuk, a' mit nekünk ajándékozott az Isten.

Ezek azért, és ehez hasonlók a' tanubi-

zonyságok, mellyekből az Istennek fiai és

leányi meg-tsalhatatlanképpen meg-tud-

shattják, hogy ók az örök boldogságnak

örökösöi legyenek.

Mellyekből világoson ki-tetfzik, melly

gigen helytelen, sőt a' szent Irás, és az I-

stennek Lelke ellen állásák az ellenkező

és felek, hogy az ember nem lehet itte ez élet-

ben bizonyos, hogy ő az örök életnek

Arrhabo Metaphoricè appellat-
tur Spiritus S. 2. Cor. 1. v. 12.
Eph. 1. 14. quia nos certos red-
dit de vita & felicitate aeterna,
quam Deus nobis promisit, meta-
phora ab arrhabone, seu initiāli
pecunia, quae datur in venditio-
nibus & emtionibus ut certus fiat,
tum venditor, quod reliquum ab
emtoe accepturus sit, tum emtor,
quod res emta & promissa à ven-
ditore sibi sit tempore suo traden-
da. Ravan.

Arrha i. e.
Symbolum,
quò quis de
aliqua re fit
certior.

örökösfe legyen. De mitsoda ezt mondani, hanem világosan vallani, hogy ő benne ez a' tanubizonyosság tévő Szent Lélek ne legyen, sem pedig ezek a' jegyek, és így a' mint hiszik hogy idvezülnek, azon habozó, tétovázó hitben-is mulnak-ki.

Objectio.

Object. De azt mondod: Hogy tudhatnám én azt meg, hogy én az örök életnek, avagy boldogságnak örökösfe vagyok, holott még azt sem tudhatom, ha legyeké én az Istennek kedvében, avagy hogy gyűlölségében? Eccl. 9. 3. avagy, Eccl. 9. 1.

R.

R. Itt ez aránt igen meg-ütköznek az ellenkező, és az idvezülésnek bizonyos voltát kétségbe hozni akaro felek, s' ha mi igazságok volna-is, mivel a' tanubizonyosságot, mellyel ellenünk szemtelenül börtorkodnak, tsonkán-bonkán főt hamissan hozzák elő, falban romol, és markokban szakad. *Ratio*: 1. Mert az önnön magok fordítójak hamissittyák-meg, az ő vétkes elébbi közönséges, Deákfordításokat, mellyből helytelenül, de egyszers'mind igen szemtelenül káknak némelly számár atyafiak, csak annyit értvén a' *Sidéhoz* mint a' *Bagoly* az *Ave Máriához*: Nézzék-meg *Xantes Pagninust*, és *Arias Montanust*, kik nem fatsarják ezt a' helyt arra, hogy az Istennek

nek szerelmét kétségben hozván, idvessé-
günk felől-is kétségekké tegyenek: ha-
nem csak együgyűképpen így fordították,
sem a' szeretetet sem a' gyűlölséget nem tudja
az ember. 11. Mert a' salamon itt nem té-
szí hozzá az Istennek nevezetű, a' honnan

2.

meg-bizonyosodnék, hogy az Isten az em-
berekhez való szerelméről, avagy gyűlölsé-
géről szollyon, sőt nem-is az fel-tótt czél-
lya hogy azt forgassa, hanem hogy minde-
neknek egy aránt való sorfokat, dolgoknak
ki-menetelet meg-mutathassa. 111. Mert

3.

itt a' gyűlölség és a' szerelem, nem tulaj-
don magokért vétettetnek, hanem a' gyű-
lölségen és szerelmen, avagy szereteten ér-
tetterik a' gyűlölséges, és szerelmes dolog,

nem önnön maga az
Istennek Szent Lelke
által mi belénk öntött
szerelme, a' mint ez az
ide alabb való 8. ver-
sóból világosan ki-tet-

*Hoc loco odium sumitur, pro objecto
odii, i. e. pro te exosa, vel adver-
sa. Ravan. Certè Aben Ezra, ad
hominum amorem & odium refert. &
sensum esse docet: quia homines amant
aut oderunt, i. e. prospera vel adversa
sibi eventura, nemo est qui sciat. Pol.*

szik. Mind szerelmes jóságoz azoknak, mind
gyűlölséges, mind kívánczatos immár el veszett.

1v. Ha szintén azt meg-engednők-is az
ellenkező vélekedő elméknek, hogy itt a'
szereteten, és a' gyűlölségen az Istennek sze-
retete és gyűlölése értetessék, mellyet soha
meg nem engedünk; mindazonáltal igen

4.

232 A' LELKI ALOMBOLVA-

bátori módon *concludálnak* ellenünk, hogy minékünk az Istennek mi felőlünk való szerelméről kételkednünk kellene, és hogy szükség-es nem volna hogy mi a' mi sziveinkben arról ne kételkednénk, holott e' sok szent írásbéli helyek ellen volna. Mint Rom. 8. 15. 16. A' Szent Lélek tanubizonyyságot téssen a' mi lelkünkkel együtt hogy mi az Istennek fiai legyünk. v. 17. Hogy ha fiak tehát örökösök-is — hiszem a' kit az Isten gyűlöl, nem szokot arról a' Szent Lélek tanubizonyyságot tenni, hogy ő Istennek örökös fia legyen, és a' *Christusnak* örökös társa! v. Bátor ugyan hogy a' *Salamon-nak* értelme szerint, senki a' szerentsés, avagy ellenkező dolgokból meg nem tudhattya, és nem ismérheti, a' menyiben tsak ember, ha szeretetreé avagy penig gyűlölségre legyen Istennél méltó, holott mind ezek, mind a' jokkal, s' mind penig a' gonoszokkal, ez életben közönsegek. Minek-okáért az ellenkező és szerentsétlen dolgokból, az igaz ember, nem hozhattya-ki, hogy ő az Istennek gyűlölségében legyen; sem penig a' hitetlen a' szerentsés dolgokból, hogy ő az Istennek szerelmében legyen. Innen azért semmiképpen nem következik, hogy az Istennek szerelme, avagy penig gyűlölése,

5.
Papistæ ex eo quod Salamon non nisi *καὶ αὐτὸ* τὴν νε-
gat

lése, tellyességgel másunna-
meg ne szerezthetnék, avagy
ne lehessen. Mert az igazak az
Istennek ő hozzájok valo sze-
relméről bizonyosok lehetnek, és szűk-
ges-is hogy legyenek, az ő hitekből, melly
ő benne vagyon, és ennek felette a' Szent
Léleknek az ő fiuvá valo fogadtatásokrol
valo tanubizonyság tételéből, melly fiuvá
valo fogadságot, meg-éreznek az ő szivek-
ben még az ő nyomoruságoknak közepet-
te-is. Rom. 8. 17. 35. *Kitsoda szakaszt-el*
minket a' Christus szerelmétől? nyomorgata é,
szorongato keserűségé—. v. 37. *Sőt inkább* Psal. 130. 13
mind ezekben diadalmasoknál feljebb valók va-
gyunk, az által a' ki minket szeretett. Ellen-
ben a' hitetlenek, az Istennek ő hozzájok
valo gyűlöléséről bizonyosok lehetnek, és
kell-is bizonyosoknak lenni, az ő Isten el-
len valo hitetlenségeknek, és istentelensé-
geknek mi voltából, mellyeket éreznek
az ő szivekben, még az ő gyönyörűségek-
nek közepette-is, hanem-ha meg-térnek.
Exempl. Boldisár Király, Dan. 5. 4. 5. 6.

Innen azért akarki-is tsak könnyen e-
szében veheti az ellenkező feleknek kétel-
kedő, s' a' szegény lelkeket kétségben ejtő
vallások, s' mind pedig hogy a' szent írás-
nak, mennyivel inkább a' tanubizonysá-

got tévó, Szent Léleknek melly kitsiny hitelt avagy hogy ugyan semmit ne adgyanak!

Objectio.

De itt ilyen bolond ellen-vetést gőrditnek vizontag előnkbe: *Ha én, ugy-mond, bizonyos vagyok az én idvefégemről, és hogy az örök boldogságnak örököse legyek, mi szükség tehát énnékem jot tselekednem, hiszem akár mint éllyek, ugyan idvezülők a' felől: s' ha pedig idvefégem felől kétes és bizonytalan vagyok, akár mi jot tselekedgyem tsak hijában?*

R. E' volna ám ama' lelki ujjonná születtetlen természetnek meg-rőgzótt temerdek ostobasága, az Istennek dolgaiban valo értetlenségben, mint-ha mi ez által azoknak a' kik idvezülésekről semmit nem ketelkednek a' bűnnek szabados tselekedetire, szabad mentseget adnánk; és ellenben, a' kik még idvezüléseknek bizonyoson végére nem mentek, hogy ezekben a' jofzágos tselekedeteket meg-fojtanok. Ez nem onnan fellyül az Egekből Istentől: hanem innen alol Pokolbol a' Sátántól valo tanuság, és veszedelmes kárhozatos tudomány. I. Mert mi noha az Istennek Lelkével, kitől az Ur Jésus Christus oskolájában tanulunk, álhatatoson vallyuk, és állattyuk, az Istennek minden szenteivel, hogy az Istennek fiai és leányi, bizonyosok

fok lehetnek, sőt lenni-is kell szűkséges-
képpen ez életben bizonyosoknak idves-
ségek felől; de ezt nem egy vak szerentsé-
re tsak, hanem bizonyos meg-romolha-
tatlan okokra nézve mondgyuk, a' mint
oda-fellyebb elő-fzámlálám. II. Mert

II.

mikor mi állattjuk az idvezülésnek bizo-
nyos meg-tsalhatatlan voltát a' szent Irás-
ból, mindenkor fel-tétszük annak bizo-
nyos jegyeit-is, ugy-mint: 1. Az igaz

2. Cor. 4. 13.

Psal. 116.

hitet melly által az igaz él, Hab. 2. v. 4.
Heb. 10. 38. az igaz ember hit által él: és

10.

Rom. 1. 17.

valaki el-vonándgya magát, az olyant az én
lelkem nem kedvelli. v. 39. De mi nem olyak
vagyunk, kik magunkat el vonnyuk a' veszede-
lemre, hanem olyak, kik hidgyunk a' mi iel-
künknek idvességére. Mit tudnál tehát te id-
vességedről kételkedő, s' mást-is abban ej-
teni akaro ostoba elme, ez ellen a' szent
Pál világos írása és vallása ellen mondani?
hanem ezt, hogy nem egy habozo, és vé-
lekedő valláson volt a' szent Pál te veled,
s' igaz-is; mert ő semmit idvesége felől
nem kételkedik, Rom. 8. v. 35. 36. 37. 38. 39.

Job. 5. 23.

mint te. 2. Fel-tétszük az Istenhez valo
igaz meg-térést, ama' gyönyörű, Istennel
valo meg-alkuvást, és békefésben valo
lételt. Job. 22. 21. Kérlek hogy az Istennel al-
kudgyál meg, és légy békefés, mert ezekért

Soph. 2. 1.

Lam. 3. 39.

40.—

Joel. 2. 12.

követke-

következik te reád a' boldog állapot. 3. A' hit által az Istennek szerelmében végiglen való áthatatos meg-maradást. Pál. 73. 25. Rom. 8. 38. 39. *Semmi teremtet állat el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, melly a' Jesus Christusban vagyon.* 4. A' mi édes Idvezítő Jesusunknak érettünk való szüntelen esedezését. Luc. 22. v. 32. *En imádkoztam értetted Péter, hogy el ne fogyatozzék a' te hited.* Ez pedig a' könyörgés, hogy mindē hivekről értettség a' könyörgés, világoson meg-tetszik, Heb. 7. 25. *Meg-is tarthattya mindenestül főgva azokat, a' kik ő általa járulnak Istenhez, mert mindenkoron él, hogy esedezzék ő érettek.* 5. A' bűn botosátot, Luc. 7. 48. 6. Az idveségnek meg-szerzésére való minden eszközöket egy summában, és a' jóságos tselekedeteket, mellyek nélkül senki idveségét nem reménlheti, de nem azokból, hanem az Ur Jesus Christus érdemből, mellynek el-vételére szükségessé képpen meg-kivántatnak a' jóságos tselekedetek. Mint Tit. 2. 11. *Meg-jelent az Istennek amaz idvezítő kegyelme— v. 12. Melly minket tanít, hogy meg-tagadván a' hitetlenséget, és e' világi kívánságokat, mértéketesen, igazan, és szentül éllünk ez jelen való világon.* Luc. 1. v. 74. Minden kételkedés nélkül szolgáljunk
ő néki.

ő néki. v. 75. szentséggel és igazsággal ő előtté,
 a' mi életünknek minden idejében. III. Mikor
 mi az örök boldogságnak örökösévé valo
 lételnek, és az idvezülésnek bizonyos vol-
 tát állattyük, vészszűk ezt az Istennek mi
 velünk kötött meg-máfolthatatlan frigy-
 kötéséből, mellyet hitivel-is meg-erőssíte.
 Hof. 2. 17. Frigyet szerzek ő nékik— 18. Es
 ujjonnan el-jedzelek magamnak tégedet házas-
 társul mind örökké, és el-jedzelek tégedet ma-
 gamnak igazsággal, és ítéllettel kegyelemből és
 irgalmasságimból. E' penig minémű frigy
 legyen meg-tetszik. Jer. 32. 40. Es örökké
 valo frigyet vetek ő vélek, tudni illik: hogy el
 nem távozom az ő vélek valo jo-téteménytől, és
 az ő szívekben adom az én félelmemet, hogy el
 ne távozzanak én tőlem. IV. Vészünk erre
 valo erőiséget a' Szent Léleknék munkái-
 ból. Mellyek kózzúl. 1. Az atyafiui sze-
 retet. 1. Joh. 3. 14. Mi tudgyuk hogy a' halál-
 bol által vitettünk az életre, mert szerettyük a'
 mi atyáncsfiait. v. 15. 2. A' fiui félelemben
 valo Isteni tisztelet. Rom. 11, 20. Phil. 2.
 v. 12. Félelemmel és rettegéssel vigyétek vég-
 hez a' ti idveségreket. A' holott nem a' szol-
 gai, hanem a' fiui félelemről vagy on em-
 lekezet, melly nem el-idegeníti az embert
 Istentől, hanem hozzá édesgeti és ő tőle
 függeni szoktattya. Itt penig a' félelem
 vétettetik

III.

Esa. 54. 8. 9.
 10. 11. &
 55.—3.

IV.

Operari autem salutem dicuntur, qui in cursu suo ad vitam eternam constanter pergunt bonis operibus, que preparavit Deus ut in his ambulemus, sese ornant, nec hic est querenda aliqua dignitas meriti, nam servi inutiles sumus, si maxime omnia fecerimus.

Aret. in 1.

vétettetik ama' Máriai alá-
zatóságért, Luc. 1. 48. mel-
lyel, hihetetleniségben, sőt
kétségben esünk minnen
magunk, és tulajdon e-
rőnk, sőt jószágos tsele-
kedetünk felől, hanem i-

gen alázatofon meg-ismérjük hogy mi tu-
lajdon csak az Istennek irgalmaságában, és
kegyelmének erejében álhatunk-meg, sem
penig a' mi jószágos tselekedetünkéből fel
nem fuvalkodunk, hanem Istennek kő-
szönnyük azokat, és a' mi idveségünknek
minden munkáit egész Istennek tu-
lajdonittjuk, s' szorgalmatoson igyekez-
zük el-távoztatni, s' távoztattjuk-is a' bú-
nókat, hogy az Istent azokkal meg ne
bántssuk, és hogy az ő haragjában ne es-
sünk, 2. Cor. 7. 11. Heb. 12. 28. A' moz-

1. Pet. 1. 17.

Pfal. 2. 11.

dithatatlan országot fel-vévén, tartsuk-meg a'
kegyelmet, mellynek általa úgy szolgállyunk I-
stennek, hogy néki kedvesek legyünk, félelem-
mel, és tisztelettel. Ezent erőssiti a' szent
Pál Apostol-is, Phil. 2. 12. Rom. 11. 20.
Dávid, Pfal. 2. 11. Minek-okáért ez a' fele-
lem, mellyről ez helyekből lón emleke-
zet, semmiképpen nem állattya, hanem
sőt inkább tellyesfégesen el-fordittya a' Pa-
pista ellenkező atyafiaknak a' kegyelemről,

és az

és az idvességről való kételkedéseket, és bizonytalan voltokat. 3. Az Isten ígéjének szorgalmatossággal való idvességes meghalgtatása. *Exempl. Márta, ki Luc. 10. 39. a' Jesus lábainál ülven, halgattya vala az ő beszédit. Act. 2. 37—16. 14.* 4. Ama' lelki könyörületesség, melly indittatik a' Jesus Christushoz való igaz szeretetből. *Matt. 5. 7—25. 34—40. Esa. 58. 7. és ehez hasonlo kegyességnek gyakorlása.*

Ezech. 18. 7.

Q. De vallyon minémű dolgok akadályoztatnak-meg engemet attol, hogy én azt igazán meg-tudhassam, hogy én az örök boldogságnak örököse legyek? *Impedimenta.*

R. I. Első akadály a' te temérdek tudatlanságod. *Hos. 4. 6. El-vész az én népem, mert tudomány nélkül való. A' holott a' tudományon érttetik az Istennek igaz tudománya, az Istentől adatott, és a' szent írásban bé-foglaltatott tudomány. Mal. 2. 7. Bizonyára a' Papnak ajakai őrizik a' tudományt.* *I. Ignorantia.*

Luc. 11. 52. Avagy érttetik itt a' tudományon az istenes dolgoknak ismérleti, a' holott a' Papok meg-feddetnek, hogy a' tudományt meg-vetették, meg-utálták legyen. Esillyen modon való értelemben a' tudomány vétettetik:

1. Azoknak ismérletiért, a' mellyeket Isten cleve meg-irt, e' végre, hogy azok által

által, mint egy eszközök által, az örök életnek birására által jussunk; és példázattik: 1. Az Isten utainak tudománya által, Efa. 58. v. 2. *Az én utaimat akarják tudni.* 2. Az idvesség tudománya, avagy ismérői által. Luc. 1. 77. *Az idvességnek isméréte meg-tanítsad az ő népét, melly vagyon az ő bűnöknek bocsánattya által.* 3. A' szenteknek tudományok által, mert tulajdon tsak a' szent, és kegyes emberekre képest hathatos ez a' tudomány az idvességre. Rom. 1. 16. *Istennek hatalma minden hívőnek idvösségére.* Prov. 30. 3.

2. Vétetetik az Istennek az ő igaz tőkéletes felelméhez tsatoltatott ismérőiért, mikor, tudni-illik, az Isten igazán ismértetik, és szentül tiszteltetik, és ennek felette mikor az élet az Istennek igaz isméréteiből szentül és kegyessen rendeltetik. Prov. 1. 7. *Az Urnak felelme feje a' jó böltseségnek.* Innen vagyon az a' tudománnyal fel-ékesítetett kegyes férfi, ki az Istent igazán isméri, és félti tiszteli. Jac. 3. 13. *Kitsoda ti köztetek bölts és tudos, mutassa-meg az ő jó életéből az ő jó tselekedetét, böltseségnek szelidségével.* Ez azért a' lelki tudatlanságnak első jele, avagy meg-akadályoztató eszköze, melly miatt meg nem tudhatod, hogy te az örök életnek örökös lehess.

II. Má-

Prov. 2. 10.
—5.—2.

II. Második akadály, a' te elmédnek a' II.
 mennyei dolgoknak tanulására való tom- *Mentis hebe-*
 pasága, meg-homályosodása, és az Isteni *tudo.*
 élettről való el-idegenedésed. Eph. 4. 18.
 A' kiknek elméjek meg-homályosodott, és el-ide-
 genült az Isteni élettől. Melly dolognak oka:
 1. A' tudatlanság; 2. A' szívnek kemény-
 sége. Innen az embernek elméje, (a' mi- *Mens homi-*
 neművé az esett után lőtt, t. i. az Istennek *nis qualis*
 ördöves ismérteitől meg-fosztatott) a' *post lapsum*
 homályosság, és sötétség nevezeti alatt ér- *evasit.*
 tetik. Joh. 1. 5. A' világosság a' sötétségben
 fénylik, de a' sötétség azt meg nem ismerte. Így
 a' Pogányok-is sötétségnek hivattatnak, az
 az, az Isten igaz ismérteitől meg-fosztat-
 tatnak. Rom. 1. 21. Eph. 5. 8.

III. Harmadik akadály, a' te elmédnek III.
 Istenről való el-idegenülése. Melly aka- *Mentis ab-*
 dály foly az elébb meg-mondot elmének *alienatio.*
 sötétségéből, homályosságából. Eph. 4. 18.
 El-idegenült az Isteni élettől. El-idegenült-
 nek mondatik. 1. A' ki el-fordittya ön-
 mőn magát a' szentségnek gyakorlásától, és
 meg-vesztegettetett léfzen. Prov. 21. 8. El-
 fordult és idegen az istentelennek uta, így az
 el-idegenedett Izraeliták nevezetnek ide-
 gen szőlő-veszszőknek, az az, olly szőlő-
 veszszőnek, melly erdei szőlő-tőkévé vál-
 tozott, egyebet semmit nem teremtvén,
 Q hanem

hanem vad, és bűdös poshatt szőlőt, és keferű gyümölcst. Jer. 2. 21. En plántáltalak vala téged, úgy-mint választott szőlőt, és mindenestől igaz és hű magot: mimodon változtál azért idegen szülő vészszóvé? 2. El-idegeni-

1. Abalienare se à Deo, est à pietate & timore Dei recedere, quod dicitur de illis, qui graviter in Deum peccant, & sceleratissime, ac impiissime agunt. Pál. 58. v. 4. Efa. 1. 4.

2. Abalienati. Col. 1. 21. item abalienari à vita Dei. Eph. 4. 18. dicuntur non renati, qui à Dei dominio in Diaboli ac peccati potestatem translati sunt, & non adherent Deo, h. e. non sunt ei uniti per gratiam, neque vitam agunt Deo placentem & gratam. Ravan.

méhétől fogva. Efa. 1. 4. hátra tértenek Isten-től. 3. El-idegenettek, Col. 1. 21. világon-tag, az Isteni élettől el-idegenedni. Eph. 4. v. 18. mondatnak az ujjonná születettlenek, kik az Istennek hatalma, és birodalma alól, az ördögnek, és a' bűnnek hatalma alá, által vitettek; és nem ragaszkodnak Istenhez, h. e. nintsenek a' kegyelem által ő hozzá eggyesítve, sem peniglen nem élnek, Istennek kedves és tet-sző életet. Col. 1. 21. Régen idegenek, és ellenségek valátok, a' ti elméteknek gonosz tseleke-

Eph. 2. 12.
Rom. 5. 10.

telekedetekre valo hajlandóságáért.

IV. Negyedik akadály, a' te e' világi jok-

IV.

soan, gazdagságodban valo bé-merülesed,

*Immersio in
res munda-
nas.*

világ üzefed, éjjeli és nappali szorgalma-

osságod, mi uton és modon öregbithesd

tiédet. Mint ama' gazdag telhetetlen dus.

Luc. 12. 17. Mit telekedgyem? mert nintsen

ová takarnom az én jószágomnak termését,

18. 19. de csak bolondnak szolittatik I-

stentől v. 20. Mert ugyan-is mit használ

alakinek ha mind e' világot meg-nyeri-

s, ő magát penig el-veszti, és magában

kárt vall? Luc. 9. 25. Sőt gondold-meg mi-

émű nagy rettenetes kárt vallának ama'

ijában valósággal, bárom magokat men-

ők, el-maradának a' gyönyörű vatsoráról.

gygyiket a' szántó föld, másikat őt iga barom,

harmadikat ujjonnan hozott felesége tartoz-

atá-meg, Luc. 14. 18. 19. 20. Így ma némel-

lyeket e' világnak telhetetlensége, mint

agy Sándort, Achábot, 1. Reg. 21. 4. né-

emellyeket a' dögnek valo marha, rosdának

*Jac. 4. 13.
14.*

zalo kints, gazdagságnak éktelen kívánsá-

ga, 1. Tim. 6. 9. Némellyeket a' testi buja

ivánság, éktelen maga gyönyörködtes,

Luc. 16. 19. rekeszt-ki az örök boldogság-

ool, és a' kegyelemnek helyére nem

errefzti.

V.

V. ötödik akadály, az Isten igéjének

*Contemptus
verbis Dei.*

Q 2

vakme-

vakmerő-képpen való meg-utálása, melyből az Isten Lelkének, és a' te ujjonná-születtetett lelki ismérvednek tannbizony-ság rételek által bizonyosá lehetnél, hogy te az örök életnek örökőse légy. A' minéműiek pedig legyenek ez illyetének megtetfzik avagy csak innen: t. i. az *Evangeliumnak* ama' meg-általkodott utaloi, gyűlölői, és üldözői, a' kik ebeknek, és *disznoknak* neveztetnek Idvezítőnktől, Matth. 7. v. 6. *Ne adgyátok azt a' mi szent az ebeknek, se a' disznoknak eleiben ne hányjátok a' ti drágagyöngyötöket.* Ennek-felette az igaság gyűlölőinek, kik tudni-illik, az *Evangeliumnak* folyását meg-igyekezik bántani, a' minéműiek; 1. A' *Sátán*, a' ki tellyes tehet-ségével igyekezik az *Evangeliumnak*, és az igaságnak folyását azok által meg-bántani, a' kik az Istennek kegyes szolgainak önnön magokat ellenébe verik, és szorgalmatoskodnak azon, hogy az emberek a' hittől, és a' kedvel fogadando idvefségtől magokat el-fordítsák. Exem. *Diotrephes* 3. Joh. v. 9. *Hymeneus* és *Alexander*. 2. Az igazságnak gyűlölői, nem csak bizonyos helyekben a' holott élnek igyekeznek az *Evangeliumnak* folyását meg-gátolni; de még a' kívül való városokra, és tartományokra-is ki-futnak, hogy ott-is az *Evangeliumnak*

*Contemtores
Evangelii 1.
Satan.*

1. *Tim. 1. 20.*
2. *Tim. 2. 17.*
2. *Contem-
tores verita-
tis.*

geliomnak menedékjét, és az Istennek munkáját meg-akadályoztassák, mint ám nama' Sidok Act. 14. 19. Jövénék valami Sidok Antiochiából és Iconiumból, kik a' kőtséget el-
váltatván, a' Pált meg-kövezvén a' városból ki-vonák, azt alitván hogy meg-holt volna.
Act. 13. 45. 50. Act. 14. 2. 5.

1. Thef. 2. 16.

De minéművek az Isten beszédét meg-utálók?

R. Ollyak, mint a' kik az Istennek pa-
rantsolatit meg nem tartják, hanem vak-
merőül meg-vetik, ennek-felette az ő in-
dóit, és fel-serkentést meg-utálják, beszé-
dőt káromolják. Esa. 5. 24. De mint lé-
szén ez illyetéknek dolgok? Meg-je-
senti Isten Esaiás Profeta által, Esa. 5. 24.
Miképpen meg-emésztí a' pozdorját a' láng, és
a' polyva semmi vé leszén a' lang előtt, azon-
képpen ezeknek gyökerek meg-rothad, és ezek-
nek virágok mint a' por el-mulik. Miért?
Mert a' Seregeknek Urának törvényét meg-utál-
ták, és az Izraelnek szent Istenének beszédit
meg-káromlották. Ez illyen, Istennek igéjét
meg-utálokrol vagy on Istentől erős paran-
tsolat Moyses által ki-adatva. Num. 15. 31.
Mert az Urnak beszédét meg-utálta, és az ő
parantsolatját erőtelenné tette, ki-vágván
ki-vágatassék az a' lélek, az ő hamissága le-
gyen ő rajta. Exemp. Saul, 1. Sam. 15. 23.

Prov. 13.

— 13.

Dávid, 2. Sam. 12. 9. és a' miképpen világosan az Istennek lelke ezeknek természeteket előnkben adgya. 2. Chron. 36. 16.

Esa. 30. 12. Azok az Isten Prophetáit tsak tsufollyák vala,

Jer. 2. 9. és az ő beszédit meg-utálván azt mondgyák vala, hogy meg-tsalatnának a' profetáktól —.

Melly felette nagy akadály a' annak, hogy mi meg-tudhassuk, ha mi legyünk az örök életnek örökősi.

VI.

Non gustatio vitæ æternæ.

VI. Hatodik akadály, amaz örökké való boldogságnak meg nem kostolása, avagy pedig tsak vékonyon való kostolása. A holott a' kostolás vétettetik annyiban, mint valamelly dolognak nyilván való megprobálásaért, és a' szívnek néminémű édeséggel való meg-isméretiért. Mint Prov. 31. v. 18. *Kostolya*, h. e. volta-képpen elzében veszi, és meg-isméri szívének néminémű gyönyörű édeségével, *hogy hasznos az ő munkálkodása —.* Meg-kostolni pedig a' mennyei ajándékot, az Istennek jó beszédét, és a' jövendő világnak erejét, mondatnak az Apostáták, hittől szakadtak, a' kik néminémű örömmel a' hitnek seregét, avagy kezdetetskéjét vötték, az Evangelionnak tudományát meg-ismérték, és azokat a' jokat (mellyekkel a' mások, és a' jövendő életben élnek az Istennek hivei, és választotti,) néminémű-képpen, h. e. tulajdon

don tsak ajakokkal, igen gyengén, és kevés ideig fogták meg, Heb. 6. 4. 5.

Hic gustare denotat, brevem alicujus rei fruitionem. Rav.

Hic locus intelligendus est de tali fide. Pisc. in l.

Gustarunt donum Dei h. e. dulcedinem divina gratia senserunt.

Donum caeleste fides est. Vid. Aret. in l.

Gustaverintq; Notāda emphasis hujus verbi: aliud enim est credere, ut Lydia cujus Deus cor aperuit. Act. 16. 13. aliud gustum aliquem habere. Bez. in not.

VII. Hetedik és utolsó akadály, A' ke- VII.

mény nyakuság, meg-általkodás, környül- Contuma-
metéletlen szív és fül; az Isten Szent Lélké- cia.

nek ellene való igyekezet, és meg-szomorítás, keserítés, ennek felette az Isten szolgáinak halálos gyűlölése. Kik fő eszközök, mellyek által az Istennek országára által juthatnál. Ez akadályoztatá-meg a' *Sidokat*, hogy ók az örök életnek örökösfi nem lehetének. Act. 7. 51. Kemény nyaku, Jer. 9. 26.

környül-metéletlen szívű és fülű emberek, ti mindenkor a' Szent Léleknek ellene igyekeztek— Ugyan-is erőssen meg-vala Istentől tiltva, hogy effele környülmétéletlen szívű, és idegen fiu bé nem mehetne az Istennek szent helyére. Ezech. 44. 9. Senki idegen fiu, a' ki szívében és testében környülmétéletlen, bé ne menjen az én szent helyemre. Ihon ez az idegenség, szív és testbeli környülmétéletlenség el-tiltá az Istennek szent helyéről a' népet, s' mennyivel inkább amaz örökké való boldogságtól. Achábot- is az Jer. 4. 4. 14.

ő istentelen feleségével a' Jezabellel az Ilyésnek gyűlölséges üldözése. 1. Reg. 19. 10. Hananiást-is a' Jeremiás gyűlölése. Jer. 28. 10. 13. & seq. Herodest-is a' keresztelő János feje vétele. Ezek rövideden az okok, és ehez hasonlók, mellyek miatt arra nem juthat az ember hogy meg-tudhassa ha ő legyené az örök boldogságnak örökösé.

Josephus
Antiq. l. 17.
c. 13. & l.
18.

Heb. 12. 29.

De oh nagy, és meg-emészto haragu Isten, bezzeg sokan vadnak e' mái napon, kiknek szivek és lelkek rakva ezekkel a' meg-akadályoztato eszközökkel, ugy annyira, hogy csak igen ritkán találtaffanak, kik ohajtának a' Dáviddal te tőled, Psal. 25. v. 4. A' te utaidat mutasd-meg Uram énném, és a' te ösvényidre taníts-meg engemet, melly által az örök boldogságnak örökségül valo el-birására által-juthassak!

Auxilia.

De hogy ez meg-akadályoztato eszközöket előled el-hárithasd; és hogy mennél hamarébb ez örökké valo boldogságnak örökös birására által juthass, vedd szivedben im ez néhány segedelmeket.

I.

I. Tanullyad szorgalmazaton az Urnak törvényét, és arról szorgalmazaton gondolkodgyál éjjel és nappal. Psal. 1. 2. Jos. 1. 8. Meg-parantsolta vala az Isten ezt Josuenak-is. El ne távozzék, ugy-mond, ez törvénynek

Pf. 119. 32. könyvre a' te szádtól, hanem gondolkodgyál arról

rol éjjel és nappal, hogy meg-őrizzed. Mert
 ebből ismerheted-meg mint egy *cristály* és
 a tükörből: 1. A' te lelki idegenfége-
 det. 2. A' te lelki környülmetetlensége-
 det, Ezech. 44. 7. 9. 3. A' te lelki bél-
 poklosságot. Mellyek miatt ez örökké
 való szent helyről ki-tiltatol, és a' lelki Iz-
 raeliták táborokból ki-rekesztetel. Lev. *Num. 5. 2:*
 13. v. 46. *Tsak ő maga lakiék egyedül a' táboron*
kívül; mert lelki tisztátalan vagy.

II. Elefítsed elmédnek tompaságát, és
 értelmesebbítsed, idvességesen tanítsad,
 mint ám ama' *Tubálcain* tselekedék, *Gen. 4.*
v. 22. Így te-is oktatódjál az Istennek
 igéje által, mert ez hasznos a' tanításra, a'
 meg-jobbitásra, a' fegyelemre. *2.Tim. 3.*
v. 16. 15.

III. Tsatold a' te lelkedet az igaz szere- *III.*
 tet által Istenhez, az *Imponere aliquem ut sigillum bra-*
 Ur *Jelus Christushoz,* *chio suo aut cordi (i. e. pectori) suo.*
 és mondgyad ezt: Oh *Cant. 8. 6. est, cum in summo pretio*
 én édes *Jelusom,* Tégy *habere, vehementissimè amare, arctis-*
 engemet mint egy pe- *simè sibi adjungere, studiosissimè cura-*
 tsétet a' te szivedre, és mint egy bélyeget *re, fovere, custodire, ac tueri. Ravan.*
 a' te karodra. *Cant. 8. 6.* a' melly annyit
 téfzen, mint leg nagyobb betűletben és
 méltóságban tartani, mindenek felett leg
 buzgoságosabban szeretni, el-válthatatlan-
 képpen önnön magához tsatolni, leg szor-
 galma-

galmatosabban gondgyát viselni, éltetni, táplálni, őrizni és védelmezni. Illyen bélyeg vala a' Dávid az Istennek szívében, Psal.

73. 26. *El-fogyatkozott az én testem, és az én szívem; az én szívemnek kő-sziklája, és én örökégem, te vagy Isten mind örökké!* Így tsatolta vala a' szent Pál-is szívét az Istennek szerelméhez. Rom. 8. 38. 39.

IV.

IV. E' világi, szív fonnyasztó, késírtet-be, és végre örök veszedelembé ejtő nyughatatlanságságot szivedből ki-vetvén, tagadd-ki minden világi jokból tennen magadat a' szent Pállal együtt, Phil. 3. 7. *A' mellyek énnékem e' világi jokból nyereségek valának, azokat a' Christusért kárnak itélem lenni.* v. 8. mind ezektől magamat megfosztottam, és ganéjnak alitok lenni. Valyon mi okért? 1. *Hogy a' Christust meg-nyerjem* v. 9. 2. *hogy meg-ismérjem őtet, és találtaffam ő benne.* ő gyönyörű el-fogyhatatlan lelki gazdagság! kiért minden csak feinni, és te nálad nélkül még az örök boldogság-is örömmel nem tellyes! de te ved még a' keserves halál-is édes. Apoc. 14. 13. *Boldogok a' halottak kik az Urban halnak-meg.* Ez ama' gyönyörű menyországbéli el-fogyhatatlan kints. Matth. 19. 21. *kénsed léfzen menyországbán.* Így tagadá-ki minden javaiból sőt édes atya szerelméből,

ból, tetmészeti szerint, ama' tékozló fiu
ő magát. Luc. 15. 19. *Nem vagyok immar ar-
ra méltó, hogy te fiadnak hívattassam.* Exempl.
Mephiboseth: 2. Sam. 9. 8.

V. Szeresd az Istennek igéjét, és ohaj-
tsad azt buzgó szível a' Dáviddal, Psal. 42. 2.
mert ez ama' Bethlehemi lelki forrás,
mellynek elő vizében kíván vala a' Dávid
nagy szívesen innya, és ohajt vala arra nagy
szíve szakadva. 2. Sam. 23. 15. *Meg-holté a'
te lelked bűneidben? Imé az Urnak törvé-
nye tőkélletes, meg-eleveníti a' lelkeket.* Psal.
19. 8. *Ostobaé, böltséfé nélkül valóé a'
te elméd? Imé az Urnak igaz tanubizonyosság-
tétéle, böltséget ad a' kisdedeknek.* v. 8. *Szo-
morué a' te szíved? Imé az Urnak parantsol-
lati igazak, meg-vidámittyak a' szívet.* v. 9. *Apoc. 3. 18.*
Meg-homályosodtaké bűneid miatt sze- 2. Pet. 1. 19.
*meid? Imé az Ur parantsolattya tiszta, meg-
világosittya a' szemeket.* Kivánszé mind ő-
rökké meg-maradni Istennel? Imé az Ur
félelme tiszta, meg-marad mind örökké. v. 10.
Kiváné a' te lelked kívánatosbat minden-
tiszta aranynál, és édesbet minden szin-
méznél? Imé az Istennek igéje kívánatosb min-
den tiszta arannyál, és édesb minden szin-méz-
nél. v. 11. Psal. 119. 103. *Ne vessd-meg* Psal. 119. v.
tehát az Istennek igéjét, hogy az Isten-is 14. 72.
ne vessen-meg tégedet. 1. Sam. 15. 23.

VI.

VI. Kostold-meg az Urat, kostold-meg amaz örök boldogságot, és az Istennek drága gyönyörűséges igéjét. Erre hi mindeneket a' Dávid, Psal. 34. 9. *Kostoljátok-meg, és lássátok-meg, melly igen jó legyen az Ur, h. e. ismérjétek-meg az Istent, a' miképpen szükség meg-ismérni, kíváltképpen való atyai irgalmában, serkentsétek-feltinnen magatokat e' dolognak serény meg-gondolására, és voltaképpen való észében vételére, s' még pedig nagy lelki buzgó örömmel és vigassággal. Mint a' szent Péternél-is, 1. Pet. 2. 3. Meg-kostoljátok hogy kegyelmes az Ur. Kostold, és voltaképpen érezd-meg az örök boldogságnak gyönyörűséges izit-is, mint a' szent Pál Apostol, Rom. 7. 24. Phil. 1. 23. Kivánok el-költözni és lenni a' Christussal; Miért? Mert az minden-nél jobb. Ezent erőssíti oda fellyebb-is, 2. Cor. 5. 8. Inkább kívánczunk, ugymond, ki-költözni e' testből, és az Urhoz menni lakni. Kostold-meg az Istennek drága igéjét-is, melly által táplállyad lelket az örök élet-re, Matt. 4. 4. Nem csak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, melly az ő szájából származik.*

Dent. 8. 3.

Ene. 4. 4.

VII.

VII. Tedd az Ur Jesus Christus jármá-ban a' te nyakadat, és minden te vad szilaj-ságodból ki-öltöztvén tanuly tőle szelidse-
get

get és alázatosságot, Matt. 11. 29. Es mivel
idegen s' környül-metéletlen szívű és testű
voltál-ekkediglen, melly miatt még tsak bé
sem mehettél az Urnak szent helyére; no- Job. 22. 11.
sza tehát mennél hamaréb békellyél-még
Istennel, az Ur Jésus Christusban, ama' sze-
lid olaj fa törőlkben a' Szent Lélek által
oltással-bé. Rom. 11. 19. 20. *hogy lehess Isten-
nek örökösé, és a' Jésus Christusnak örökös tár-
sa.* és szivedet Istennek meg-lágyítván térj-
meg a' te bűneidből, és igaz Istenhez valo
térése által bizonyíts-meg, hogy te szived-
ben igazán környülmetelkedett vagy, és
Istentől újonná született; Es ne vesd ten-
nen magadat ellene a' Szent Léleknek, boz-
szusággal-is ne illesd, hanem magadat mind
a' földnek poráiglan meg-alázván, hogy
mennél hamaréb ennek az örök ditsősé-
nek örökös biroja lehess, mondgyad tel-
lyes szivedből, nagy buzgosággal a' Dávid-
dal: Psal. 143. 10. *Taníts-meg oh Uram enge-
met, hogy a' te akaratodat tegyem, mert én Iste-
nem vagy te.* Es a' te jó lelked vezérellyen, oh
én Uram, engemet egyenes uton, mind egész
az örök boldogságig, az én lelkemnek
örökös hazájáig. Amen.

V E G E.

66(0)20

De scriptura sacra.

Q. An Moyses scripserit librum Genesios?

R. Nō. Vide Cap. xii. v. 6. Erant autem in terra
Chananaei in regione illa. Hinc concludunt
nonnulli Moysen nō scripsisse Genesim, quia dicitur
esse Chananaei in regione illa, cum Abram
transisset illam regionem, ad eamque per eam
moysen cum patre Kananita? ad angulum per eam
habeat debuerunt scribi. Vivente enim moysen
nondum Kananita de loco suo refulsi fuerunt.

Vide Cap. etiam xiv. v. 14.

Et persecutus eos est Danem usque
Ex hoc quod hoc loco id est per eam aliqui
quia hoc nomen loci est in eodem Dan. Vnde
Moyses nō scripsit s. d. Lajese d. enim cum
Dan, etiam per eam tunc a iuxta. v. d. d. d.

Vide Cap. xxxvi. v. 31.

Hi autem sūt Reges qui regnaverunt in regione
Edomorum antequam regnaret Rex filii Tenebris.
Vnde sic argumentantur. Si Moyses hunc librum
scripsisset nō scripsisset in eodem loco: Moyses
enim ad hunc modum quisnam et quando Rex in
de Iudaeos scripsit. Tunc.

Exod.

Vide Cap. xvi. v. 6. Filij autem Tenebris
bantur in domo. Vnde autem ad eam in
regione Kanan. Hae moysen non scripsit
hinc, quia

per quia p. r. s. f. e. u. l. t. r. i. m. p. h. i. v. l.

sum in Levit, & mm. observante de locu-
tione de locu de locu ad moka. que non
est ad ma

Deur?

Et re libe contra omnia de s. putant lres q
quidam de hac com. p. vna. p. s. m. s.

Sein antwortend. Und sprach er zu ihm: Du bist ein

Tosna
Libri Tosnae cum 76. Wmarij bane & nullo
H. 4. 29. d. s. p. h. c. p. x. v. iq.

Lucium.

Non hinc est quod ibi scriptum affert
et. V. res. Cap. ulmi. Fuit enim hoc
in tyrastis quibus ibi scriptum est.

Schemmel

In ipso a Sebastianum Scripser. Quia dicitur
 in quo ipse voluit. Ius quod dicitur. Pro autem
 secutus ipse Sebastianum Scripser. Ius
 habere. Et 1 Sam. Cap. 9. 6. Iohannes Cap. 9. 9.
 Et 1 Petrus 1. 1. Ius autem habere monere autem quibus
 Ius autem sic dicitur quibus quibus ibi autem
 autem monere. Deum. Ius autem ad videndum.
 Ius autem Ius hodie autem quibus vocabimur videtur.

3
~~Ab egypto egressum.~~
~~Ab egypto egressum. In egypto ph. se ut e~~
~~gyptum corpus in egypto. Salomonis~~

19. R. 8. xi. s. Chronicon R. 8. Jo. h. d.
R. 8. xiv. 19. 20. 21. ergo libri omnes s. t.

Parca l. found

Paralipomenon
 7. libri multo post Hezeiam & postquam Indus
 Machabaeus Imperium & gentem suam in
 1. Paralipomenon narrat historiam quendam gentis
 unum (Impos. Iste Hezeias) & yemphim habitato
 2. ut. Er omnia Vsu 17. Iamque quod ante
 2. am. in Nehemia Cap. 12. 19. agitante in
 quod ostendit hos libros claudum fuisse in his re
 duplicatorem scriptos fuisse.

Psalmi
 150. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150.

Prophetia
 Prophetia Salomonis Imperator secundus
 collecta de libris ad communem usum totius Regis
 quia Vsu ultimus Cap. 20. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150.

